Cezarina Adamescu

SPRE MALURI CARE NU SE SURPĂ

SCRIITORI MUREŞENI ÎN PAGINI DUNĂRENE

Cezarina Adamescu

SPRE MALURI CARE NU SE SURPĂ

SCRIITORI MUREŞENI
ÎN PAGINI DUNĂRENE

Editura NICO

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
ADAMESCU, CEZARINA
Spre maluri care nu se surpă/Cezarina Adamescu; ed.: lector Nicolae Băciuţ. - Târgu-Mureş : Editura Nico, 2010
Băciuţ, Nicolae (ed.)

ISBN 978-973-1728-52-0

Coperta de Nicolae Băciuţ,
cu o reproducere după Michel Benard

Editura NICO
Str. Ilie Munteanu nr. 29
Târgu-Mureş
Apărut 2010

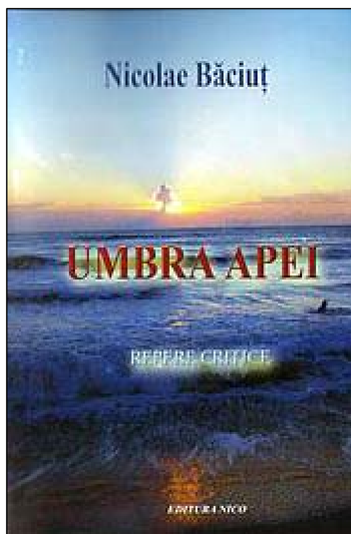
Lectori Mariana Cristescu,
Nicolae Băciuţ
Format 16/61X86, coli tipo 19,75
Tehnoredactare Sergiu Paul Băciuţ

Tiparul executat la Intermedia Group
Târgu-Mureş, str. Cuza Vodă nr. 57
ROMÂNIA

INSTANȚELE CRITICII LITERARE

UN SCRIITOR SUB ZODIA LUMINII ŞI UMBRA APELOR SALE

Nicolae Băciuț, *Umbra apei*

„Scrie poemul ca și cum tu ai fi poemul”

Nicolae Băciuț

A scrie despre cineva este, în primul rând, o dovadă de mare prețuire față de acea persoană. Cu atât mai mult când aceasta este un scriitor. Nu toți scriitorii găsesc resurse lăuntrice pentru a-şi manifesta simpatia şi generozitatea față de confrați. De ce? Din motive lesne de înțeles şi din atitudini pur omeneşti. Consideră că se află într-o oarecare rivalitate/competiție şi a-l lăuda pe celălalt poate fi (cel puțin în ochii lor) o diminuare a nivelului lor. Să ne închipuim o scară care urcă spre înălțimi şi, pe treptele ei, oameni alergând şi înghesuindu-se care să ajungă în vârf. Va exista întotdeauna o oarecare îmbulzeală, aglomerație, îmbrânceală şi chiar eliminare a celor mai înceți de picior, care mai şi gâfâie. Legea competiției. Trofeul nu-i e dat orişicui. Dar literatura/cultura nu înseamnă *doar* o scară spre cer. Există suficiente paliere şi coridoare pe care poți merge nestingherit, fără teama că ai putea fi azvârlit într-o parte.

Totul e să ții drumul drept. Şi să nu abandonezi cursa. N-am înțeles niciodată de ce în literatură există atâtea grupuri, grupulețe, găşti, căprării, când e atâta loc pentru fiecare! De altminteri, alergătorii înceți de picior se elimină singuri. Criteriile de alegere, de selecție nu sunt atât de stricte. Şi pentru fiecare există aceleaşi judecăți de valoare. Însă în critică nu se poate opera cu grila valorică precum cu sabia lui Damocles. Slavă Domnului!

Iată de ce m-a sedus ideea domnului Nicolae Băciuț, de a-şi aduna toate cronicile (şi sunt destule!) între copertele unei cărți. Nu din orgoliu, nu din prejudecăți false şi inutile, ci pentru a-şi conspecta şi contempla evoluția cronologic. E o idee admirabilă, pentru că ea, dincolo de oglinda pe care o reprezintă (văzută, fireşte, prin ochii altora), poate constitui o microistorie literară personală.

„Nu mi-au fost indiferente opiniile criticii, deşi niciodată un punct de vedere critic nu mi-a schimbat felul de a scrie temele...” – spune, în argumentul său, Nicolae Băciuț. Dar, de fapt, orice opinie este importantă, dacă vine de la un om de bună-credință. Fiindcă există şi din ceilalți. Care strică orice lucru pe care pun mâna/ gura. Chiar cu un cuvânt poți demola o cetate. Cu tropăitul unora poți dărâma nu numai zidul Ierihonului, dar şi sufletul omenesc. Dar nu este cazul în aceste rânduri ale cărții de față.

Toate opiniile criticilor sau mai puțin criticilor literari din această carte, întregesc portretul şi conturează personalitatea celui care, de peste trei decenii, trudeşte pe câmpia largă şi verde a culturii române şi, în chip deosebit, pe parcela generoasă a literaturii româneşti contemporane.

Citind părerile acestor avizați, ne putem face o imagine clară asupra omului, scriitorului, poetului, exegetului, jurnalistului şi omului de televiziune Nicolae Băciuț. Nu cred să fi rămas colțişor necercetat, necutreierat din opera lui.

În atare ipostază m-am aflat şi eu, încă de la prima carte

pe care am citit-o, care poartă semnătura Nicolae Băciuț. Am simțit că trebuie să-mi exprim părerea. Chiar dacă nu mi-o ceruse nimeni. Chiar dacă s-ar fi pierdut în vânt. *Trebuia* să spun ce am de spus. Fiindcă scrierile sale incită, aproape obligă la atitudine, mai mult decât altele.

Pentru că şi ele sunt scrieri de atitudine. Nu scris în dorul lelii, să ne aflăm în treabă. Scriitorul este un angajat. Un angajat în slujba culturii, a literaturii româneşti. Şi, în această ipostază, face totul (adeseori, mai mult decât totul) pentru a-i pune în lumină elementele componente. Cărțile, adică. Scriitorii, adică. Mesajul pe care-l transmite Nicolae Băciuț este acesta: „Citiți, informați-vă, creşteți în înălțime spirituală!”. Fără o solidă bază de lectură, nu se poate întreprinde nimic. Construcția se năruie fără o temelie trainică. Şi temelia nu poate fi decât cartea, lectura intimă, lectura publică, informarea.

Mai există şi un alt aspect. Receptarea nu poate avea loc din pricina difuzării precare a cărții. Atunci, ce e de făcut? O cronică literară, o exegeză, un eseu, câteva marginalii asupra unei cărți îți pot oferi o luminiță, fie ea şi de lanternă. Câteva păreri avizate te pot ghida în hățişul editorial de astăzi, când se amestecă valoarea cu nonvaloarea şi s-au inversat criteriile de apreciere. Dacă, astăzi, un poet ca Mihail Gălățanu este cotat drept genial, i se acordă mai multe premii naționale, este trimis cu burse în străinătate de către Uniunea Scriitorilor, este în comisia de validare a poeților la Secția Poezie, pentru intrarea în această Uniune, primeşte elogii pentru volumele sale pornografice, în care face cu neruşinare amor cu Patria, folosind cele mai abjecte cuvinte pe care nici măcar dicționarul nu le suportă, e clar că grila valorică este înclinată primejdios către literatura de şanț şi de gang, şi că nici măcar la mahala nu se mai uzitează asemenea limbaj trivial.

Aceasta este o dovadă că nici scriitorul nu se respectă pe sine, dar nu-l mai respectă nici pe cititor. Şi, mai ales, şi-a

pierdut respectul pentru Cuvântul Scris. Oamenii au încă nevoi de Poezie, nu de pornografie, pe care o poate găsi în revistele de profil, în filmele de gust îndoielnic, în textele de muzică uşoară şi în aşa-zisele manele care abundă de trivialități, până la a ți se întoarce stomacul pe dos.

Să revenim. E necesar, măcar din când în când, să facem ordine în gândurile, cuvintele, faptele noastre. Abluțiunea este cât se poate de indicată ca să nu riscăm să ne infestăm cu producții care seamănă foarte mult cu kitsch-ul, foarte numeros, de pe tarabe.

Rostirea neglijentă a unor cuvinte este foarte dăunătoare. În primul rând, nouă înşine. Clişeele verbale, de asemenea. Locurile comune sunt foarte frecvente. În această situație, e de dorit găsirea unui filon propriu.

Tonul grav, reflexiv, timbrul specific, sinceritatea rostirii, ingeniozitatea metaforică, stăpânirea mijloacelor artistice de exprimare, accentele sociale, vocația pentru dialog, dar şi interiorizarea şi capacitatea de adâncire în propriul sine, acestea au singularizat lirica lui Nicolae Băciuț încă de la primele volume de poezie, când a fost remarcat de critică în chip favorabil. Şi nu puține sunt referințele. Dimpotrivă! Ca şi „Scrisorile de acreditare" – semnate Ion Pop, Ioan Adam, Marian Papahagi, Niculae Stoian şi Florin Mugur.

Desigur, drumul până la găsirea expresiei proprii, nu a fost lin. (Care drum e uşor de străbătut, fără nici un fel de hârtoape?) Dar ținta o dată atinsă, a meritat efortul. De aici nu mai rămâne decât contemplarea, privirea înapoi, fără mânie.

Ceea ce-l singularizează pe Nicolae Băciuț, ca poet şi om de cultură, este curajul. Un curaj şi o inventivitate peste puterile omeneşti, care ține poate, de miracol, ca şi capacitatea sa uriaşă de muncă. De asemenea, proverbială e şi dăruirea sa confraților de generație, ca şi celor mai tineri, şi sprijinirea demersului fiecăruia, implicându-se activ şi efectiv în creația lor.

O imagistică foarte pregnantă, o alchimie rafinată a

cuvintelor, preparate-n retorte sufleteşti la temperaturi înalte, şi o sensibilitate netrucată – sunt elementele recuzitei poetice, după care recunoşti poemele lui Nicolae Băciuţ.

De altfel, nici nu era greu ca Nicolae Băciuţ să se afirme în chip strălucit în poezie, apoi în jurnalistică şi în celelalte specii literare - astfel încât se poate spune despre el că este un scriitor total -, de vreme ce debutul liric a fost atât de promiţător şi a încântat, nu numai cititorii, dar a atras atenţia criticii asupra lui, deşi criticii, se ştie, nu prea sunt generoşi cu debutanţii. Ei stau în expectativă, sunt circumspecţi, aşteaptă noi texte pentru a-şi valida primele impresii.

Şi în acest sens, Nicolae Băciuţ nu s-a dezis şi a întrecut, chiar, aşteptările celor care au scris în chip binevoitor despre cărţile sale. De la „Caietul debutanţilor" (1980-1981), editat de Albatros - unde s-a remarcat între 31 de poeţi - până la volumul propriu de poezie, n-a fost decât un pas. Şi acesta a fost făcut cu fermitate, încrezător în destinul său literar, în forţele sale creative, în orizonturile proprii care se întrezăreau a fi sub auspicii benefice. El a păşit, în felul acesta, alături de tinerii condeieri lirici din generaţia '80-'81, rămânând fidel generaţiei sale şi împodobind-o cu numele său, care s-a diferenţiat din multitudinea de nume ale acelei perioade.

Nume de notorietate ca Petru Poantă, Laurenţiu Ulici, Cezar Ivănescu ş.a. s-au pronunţat despre poeziile sale din antologiile colective, unde vocea sa lirică s-a făcut auzită.

S-ar zice că Nicolae Băciuţ are un adevărat cult pentru cuvântul scris, căruia îi subsumează toate afectele sale, întreaga sa capacitate creativă.

La debutul în volum al lui Nicolae Băciuţ, Zaharia Sângeorzan scria, în „Cronica" nr. 1/1987: *„Este un debut de zile mari, care anunţă unul dintre cei mai talentaţi poeţi ai momentului literar".*

Dar cartea de faţă nu reprezintă doar o carte de vizită fidelă pentru Nicolae Băciuţ şi o privire în oglindă peste umăr,

la chipurile care s-au succedat în biografia sa, ci şi o *recunoaştere* în cuvintele altora despre sine, conform principiului „Celuilalt eu” – adică al celui privit de altcineva. Şi, de aici, până la cel de-al treilea eu, nu e decât un pas, eul-tu, în care te priveşte Dumnezeu, şi te vede aşa cum eşti, de fapt, şi nu cum vrei să pari în ochii tăi sau ai celorlalţi.

Citind cartea aceasta de *mărturii despre un semen,* mai dobândeşti un privilegiu: acela de a descoperi (sau a-ţi aminti) de fenomenul optzecist, *„în conexiunile şi referenţialităţile sale”.*

Mariana Cristescu îl numeşte pe Nicolae Băciuţ *„Acest copil-minune al timpului nostru gazetăresc, literar, al timpului nostru, în general insuficient pentru a respira măcar”* (Mariana Cristescu, „Cuvântul liber”**,** 1996).

Nicolae Băciuţ se întreba în Argumentul la această carte: „*Ce am putut eu da literaturii române până la 50 de ani? Un bilanţ e doar un prilej de bucurie sau şi unul de mâhnire? Oricum ar fi, însă, aceasta e viaţa mea. Rea sau/şi bună! Şi nu vreau s-o schimb cu alta!”*

Prilej de reflecţie, de meditaţie, corolar, buchet rotund, vârsta şi opera se unesc, se amestecă, se cufundă una în cealaltă şi ne provoacă fiori de emoţie caldă şi blândă, care ar putea fi luaţi drept cea mai frumoasă dovadă de preţuire a unui om de către alt om. Că tot suntem semeni şi Iisus Hristos ne-a lăsat ca poruncă ridicată la rang de virtute creştină: Iubirea. Sub semnul acestei iubiri curate şi temeinice, am citit, cu dioptriile sufleteşti, mărturiile semnatarilor acestor pagini, despre scriitorul şi omul Nicolae Băciuţ.

Niculae Stoian începe seria mărturiilor cu microeseul: „Fişe pentru acum şi pentru mai târziu: Nicolae Băciuţ”, în care consemnează: *„Poetul român, de la Dosoftei la Eminescu şi de la Arghezi la Nichita Stănescu, întotdeauna a fost preocupat de cuvânt, chiar dacă, pentru unul sau altul, acesta a fost fie material de construcţie, fie însăşi temelia poeziei, substanţa ei*

intrinsecă. Preocuparea poetului a cărui fişă încercăm să o alcătuim merge în această direcţie până la obsesie, cuvântul fiind carne din carnea lui şi sânge din sângele lui. «Locuiesc în aceste cuvinte -/ ele atârnă de gâtul meu/ ameninţând/ somnul dintre două respiraţii fugare»– afirmă poetul, într-o mai veche poezie. «Litere vopsite, litere camuflate,/ litere suferinde -/ Luteop (adică Poetul, citit invers cuvântul – n.n.) le cumpără zi de zi conştiinţa»". Fără a face o apropiere cu teoriile biolingvistice, cuvintele au aşadar viaţa şi fiinţa lor, ba chiar o autonomie. În consecinţă, în condiţiile când «nu ne mai putem fi nouă înşine suficienţi», vom dori, cu insuficienţă, un «colier de cuvinte la gât», singurătatea va face cuvintele topite să îngenuncheze în palmă şi, vai, „unde începe singurătatea", conchide poetul, «se termină poezia»; «iubirea nu are gură», iar iubita este «asfixiată şi ea, brusc, printre cuvintele în formare», cuvintele altuia dor nerostite de tine; în sfârşit, obsesia devenită coşmar îl face pe poet să exulte prin acest vers memorabil, de zile mari, cum se spune: «azi noapte am visat un cuvânt»" (Amfiteatru, 1981).

Cornel Moraru, vorbind despre volumul „Muzeul de iarnă", afirmă în „Vatra" nr. 7/1986): *„Primul său volum, de curând intrat în librării (Muzeul de iarnă, Editura Dacia), ne apare mai mult ca o consacrare decât ca o spontană ieşire în arenă. Cartea validează o identitate poetică distinctă, dar aduce mai ales o clarificare de opţiune, care, în cazul lui Nicolae Băciuţ, se impunea. Dotat excepţional pentru publicistică, el se fixează acum în poezie şi bănuim că va rămâne în continuare credincios acestei prime vocaţii. Avem toate motivele să credem în viitorul unei împliniri poetice de excepţie, călăuzită mereu de un scop pur. Un semn decisiv ar fi că orgoliul artistic începe să se manifeste, la el, ca renunţare. E suficient să consemnăm aici seriozitatea selecţiei făcute de tânărul poet, având la dispoziţie – presupunem – o producţie lirică abundentă şi variată. Se remarcă imediat suprimarea*

drastică a tot ce ar putea să pară în carte ocazional şi improvizat, deşi se simte de departe uşurinţa cu care scrie.”

Ca să încheie în chip admirabil această cronică: *„Poet instruit şi inteligent, sigur pe mijloacele sale, Nicolae Băciuţ se afirmă de la început şi din interior, ca o voce originală în lirica tânără. El nu se mărgineşte la adoraţia modelelor, ci caută neobosit poezia la sursele ei primare afective. Versurile sale au prospeţime şi îngenuitate. O mască a candorii le transfigurează în încercarea exemplară de a decoda liric stări existenţiale fireşti, cu rezonanţe în intimitatea realului. Acţionând de preferinţă într-un context redus şi stilizat, poemul tinde spre forme de expresie cât mai concentrate. E de aşteptat ca unele accente abia schiţate aici să crească în manieră progresivă şi organică în volumele următoare. Nicolae Băciuţ e un poet cu vădite resurse şi pe care se poate conta.*

Şi Serafim Duicu a remarcat volumul „Muzeul de iarnă” , scriind în „Steaua roşie” din 14 iunie 1986: *„Adunate acum în volum, poemele lui Băciuţ au unitate, configurează un univers poetic şi o problematică anume. O primă însuşire evidentă a acestui univers o constituie meditaţia asupra logosului şi încrederea totală în el. Cuvântul este pentru poet nu numai material de lucru, ci şi o forma mentis de asumare a realului, de înstăpânire asupra lumii, un mediator între «eu» şi lume, dar unul cu puteri mari. Cuvintele traduc «timpul invers al unei aşteptări», «oricât ar părea de nebuloase, ele au înlăuntrul lor o lumină care se rostogoleşte spre înlăuntrul nostru ca o rugăciune». Cuvintele sunt apoi «animale de povară» şi sunt în stare să pună în mişcare universul. Ele «ning», fac «să tremure» iarba, «atârnă de gâtul» eului liric, îi «ameninţă» suferinţa, îl «trădează», îi «intră în vise» etc. E vorba, cum se vede, de o obsesie a cuvântului, obsesie pusă în circulaţie de poeţii moderni, de la Mallarmé şi Apollinaire până la Nichita Stănescu.”*

Criticul Gheorghe Grigurcu, tot referitor la volumul de

debut al lui Nicolae Băciuţ, afirmă: *„...vădeşte o anume îndrăzneală prin însăşi faptul de a se adresa nemijlocit poeziei, ca unui obiect. Starea lirică, statutul cuvântului, poesisul sunt socotite fără prejudecată drept motivări principale ale discursului liric, racorduri plauzibile, necontenit reluate, la substanța sa intrinsecă. Biografismului sentimental ori anecdotic i se preferă unul specific, ca aventură a expresiei. Existențialului i se conferă un înțeles legat de existența întru poezie, cu nimic mai prejos, sub raportul complexității şi implicațiilor umane, decât variantele sale «clasice». Tânărul poet îşi divulgă sensibilitatea la nivelul elaborării lirice, adică nu într-un chip artificios, convențional, alienat, ci, contrar aparențelor, într-unul genuin. A scrie înseamnă a tatona trăirea, a o sintetiza în semnul dificil de obținut, care dispare, cu intermitențe, din raza de control a senzorului. Gâtuit de efortul creației, poetul se autentifică mărturisindu-şi simțământul sterilității (aici, paradoxal, prin acuitatea analizei, conducător de prospețime morală): «Scriu şi rândurile mi se îneacă într-un cuvânt/ pe care nu-l pot rosti...» (Sentiment la marginea oraşului). Sau: «Prin oraş trece cuvântul meu/ şi nici nu-l pot vedea…» (Ibidem). Intensitatea emoției apare măsurată prin inhibiția lexicală: «Pentru amintirea ei/ nu ne-a rămas decât un cuvânt…» (Însemnări la marginea oraşului). Cuvântul devine entitate absolută, despotică”* (Steaua nr.9/ 1986).

În România literară nr. 48/ 27 noiembrie 1986, Nicolae Manolescu scrie, în articolul „Tineri poeți”: *„Provenit din grupul de la Echinox, Nicolae Băciuț este, în* ***Muzeul de iarnă****, un poet interesant, îndeosebi prin finețea scriiturii, elegantă, concisă, cultivată. Se poate cita aproape orice: «Niciun lucru nu-ți mai atinge sentimentele,/ nici măcar acest poem foşnitor nu-ți mai rânjeşte; îți arunci totul în stradă:/ melancolia, trufia,/ tristețea de a privi toamna/ prin firul de iarbă.// Îi pui frumuseții coarne,/ îi ridici o statuie,/ îi cauți o mască pe*

măsură -/ Şi-apoi îngropi cuvintele în gură». Cam tot ce se cuprinde în primele două cicluri din volum reprezintă o variaţie pe tema poieticului, oarecum ca la Bogdan Ghiu, în manieră textualistă, deci, însă fără a se abuza de acest spaţiu cu două tăişuri care e textul: „Aici sunt toate poemele/ cu care te-aş fi putut îmbrăţişa:/ fiecare cuvânt în faţa oglinzii.// Poemele bat ca într-o uşă în pieptul meu,/ intră -/ ele ştiu totul despre trup,/ sin-/ gu-/ ră-/ ta-/ te./ Mâine voi scrie un poem care ne va vinde.» Sau: „Dar unde e poemul, poemul?/ Întreaga noapte a trecut prin mine/ ca un fir incendiat./ Aş fi vrut să-i povestesc, să-i arăt şi lui/ realitatea/ stând în colţul străzii ca o statuie.// Întreaga noapte/ poemul şi-a limpezit ochii:/ şi n-a mai venit». Remarcabilă este ingeniozitatea metaforică. (...) Întâiele cicluri din «Muzeul de iarnă» constituie o dovadă a talentului său indiscutabil.”

Şi criticul Mihai Papahagi se referă la acest prim volum*: „Poeziile sale sunt mai curând caligrafii pe zăpadă: («În iarna aceasta/ voi scrie poeme pe zăpadă!» – Poem neterminat), aproximări ale «poemului». Ca în mai toată lirica tânără, metapoezia e în prim-planul atenţiei: ea constituie principala aventură a cunoaşterii, obsesia tenace şi, totodată, prilejul prim al unei formulări a propriei etici, legate întotdeauna de relaţia cu «poemul» în curs de facere, încheiat sau înstrăinat deja. La Nicolae Băciuţ cea mai persistentă ipostază este aceea a presimţirii creaţiei: «Dar unde e poemul, poemul?/ Întreaga noapte a trecut prin mine/ ca un fir incendiat./ Aş fi vrut să-i povestesc, să-i arăt şi lui realitatea/ stând în colţul străzii ca o statuie.// Întreaga noapte poemul şi-a limpezit ochii;// Şi n-a mai venit» (Dar unde e poemul?) Se schiţează, precum în lirica poeţilor «livreşti» sau «fantezişti» (M. Ivănescu, Emil Brumaru), chiar şi un personaj liric, Luteop, adică, bineînţeles, «Poetul» (Luteopia) Aşteptarea creaţiei, uneori neputinţa de a o duce la capăt, suspendarea discursului sunt câteva din motivele ce articulează nu puţinele*

«poezii despre poezie», incluse mai ales în ciclul «Voci în oglindă», prima secțiune a cărții, dar şi în celelalte: încât, rezumând, chiar cu sintagmele lui Nicolae Băciuț, «intrarea în poezie» (Călătorie întreruptă) ca aspirație şi «poemul neterminat», ca realitate (sau fatalitate) sunt termenii între care se consumă iluzia poetică." (Tribuna nr. 30/1986).

La rândul său, Constantin Pricop, în „Modernitate versus lirism", scrie despre acest volum de debut: *„Poezia din «Muzeul de iarnă» nu poate fi pusă alături de astfel de exponate; asta nu pentru că autorul nu s-ar afla, asemenea colegilor săi, în stăpânirea aceloraşi tehnici poetice moderne; dincolo de tehnică ghiceşti însă, în cartea pe care o avem în față, preocuparea pentru plasarea „accidentului" liric, a străfulgerărilor metaforice, pe un fundal care nu mai e rezultatul capriciilor inspirației, alcătuit, aş spune, dacă n-ar fi vorba de poezie, dintr-un program, dintr-o concepție teoretică. Autorul reuşeşte să creeze impresia de firesc, de dezinvoltură; totodată, poezia lui Nicolae Băciuț este cât se poate de gravă. Aerul ei relaxat e, se vede, rezultatul unui travaliu meticulos; aici descopăr, de altfel, una din particularitățile poeziei tânărului autor: în ceea ce e cuprins în Muzeul de iarnă, există o tensiune între o esență, aşa cum spuneam, gravă, şi tehnicile care îndrumă spre o scriitură poetică de factură ludică"* (*Convorbiri literare* nr. 117/1986).

În „Opțiunile revistei Tomis, Debut literar 1986", Gabriel Rusu consemnează: *„Nicolae Băciuț se relevă a fi un împătimit al poeziei, înțeleasă nu numai ca modalitate de exprimare a ființei, ci şi ca substanță a acestei ființe şi, desigur, a exprimării. Poemele sale sunt străbătute de un patetism sobru, adesea ținut în frâu, spre a nu «sentimentaliza», de ironie sau autoironie. Atitudinea ironică este, însă, încrâncenată, nededată jocului grațios şi gratuit (doar în ultimul ciclu al volumului se observă această tendință, mai cu seamă în plan formal). Elementele concretului sunt*

poetizate cu intenție, de multe ori prin alcătuiri metaforice remarcabile: «La marginea orașului cineva ne privește/ prin firele dese de iarbă.// Ce aur, ce mărire,/ ce aer înveșmântându-ne;// Orașul doarme cu capul pe un vers» (Însemnări la marginea orașului). Adie prin textul poetic curenți de aer ascendenți ai comentariului de sorginte filosofico-livrescă. Titlurile de poeme care repetă titluri de opere literare cunoscute, motto-urile, sintagmele gen citat sau parafrază (vezi cea care trimite la Kant, de exemplu), explicitările din subsol subliniază, toate, declarația de apartenență a poetului la cele două planuri ale existenței prin literatură – cel real și cel imaginar. Nicolae Băciuț nu va «renunța la cuvinte/ din dragoste de cuvinte», deoarece știe că «unde începe singurătatea/ se termină poezia»" (Tomis nr.12/ 1986).

Traian T. Coșovei, în **„**Tată, poemul tău nu se mai sfârșește niciodată?", face și el o radiografiere a volumului de debut: *„Întreaga atitudine poetică a lui Nicolae Băciuț este consecvent îndreptată spre depistarea și recuperarea moleculelor de lirism pe care existența cotidiană le conține în stare brută, nediferențiată. Dacă identificarea și prelucrarea cu mijloace artizanale, de bijutier, a acestui lirism sunt însoțite de o stare febrilă, extatică, nu este mai puțin adevărat că, prin jocul contrastelor, lipsa inefabilului creează o stare de criză în care «sângele» poetului încălzește și dă culoare absenței, golului, pustietății: «Dar unde începe oare viața mea?/ Ce-i lipsește ei, numelui ei?/ Speranța, deznădejdea, ura/ conversația care poate umili singurătatea/ pe care mâinile mele o ating/ oarbe/ dezvelind cenușa de pe masca de aur./ 'Strigă' – îi strig/ ca și cum limbile noastre s-ar spânzura în cerul lor./ 'Mușcă-ți cuvintele', pare a-i spune și gândul meu/ care nu mai are loc pentru auz/ iar văzul, picioarele lui sângerii/ stau și acum în urma mea/ adulmecându-mi sentimentele»" (Intrare)* (Suplimentul literar și artistic al

Scânteii tineretului, 20 iulie / 1986, p. 4, şi în volumul Traian T. Coşovei, Pornind de la un vers, Editura Eminescu, 1990, pp. 90-94).

Gellu Dorian, coleg de generație poetică, are următoarea opinie, în cronica „O stare a poeziei”: ***„****Substanțială (şi ca număr de pagini), prima carte a lui Nicolae Băciuț – «Muzeul de iarnă», Ed. Dacia – s-a născut norocoasă, intrând direct în situația cărților greu de găsit, a cărților despre care se vorbeşte. Titlul ne duce cu gândul la anumita aşezare menită să păstreze intacte exponatele unui… anotimp liric. Deocamdată, Nicolae Băciuț a ales iarna. Să fie acesta un semn apocaliptic în sensul versului unui poet contemporan: «poezia a murit?»… Dar sub fiecare poezie pare a fi scris: Nu atingeți exponatul decât cu ochii! Nici nu se poate altfel, poezia lui Băciuț îți fură privirea, tonul ei fiind de la început unul de marcă, impunând o anumită distincție, elevație. Şi după ce te îmbie la o sumedenie de ditirambi (cer iertare cititorilor mai pretențioşi!), te şi obligă la o aplecare mai în adânc, la o analiză obligatorie, exactă, mereu în funcție de text, - şi atunci, în unele cazuri, observi țesătura sintactică pe alocuri mai firavă, în alte texte lăsându-te fără replică.”*

Oferim aceste mostre de referințe critice ale principalelor voci ale literaturii române în domeniul vizat, pentru a sublinia mai bine receptivitatea de care s-a bucurat Nicolae Băciuț în lumea literară, încă de la debutul în volumul colectiv.

Poeta Constanța Buzea are şi ea un cuvânt de spus despre debutul autorului, în (Amfiteatru nr. 5/ 1987, p. 15): *„Nicolae Băciuț rămâne un poet bun, tensionat, limpede suferind din milă, din milă desigur, constatând consternat că frumuseții i se pun coarne, în acelaşi timp i se ridică statuie şi i se caută o mască pe măsură. Spun a rămas, deoarece poemele cele mai importante, cele care fac structura cărții sale de debut, «Muzeul de iarnă», apărută anul trecut la Dacia,*

figurau într-un manuscris prezentat cu ani în urmă la concursul Albatrosului, poeme care au apărut în Caietul acelui concurs, în culegeri cuprinzând numele celor mai buni ce se ridicau aproape de premiu. Întrebarea, iluzia aici sunt minate de pură speranță. În luptă cu cinismul, cuvântul se gândeşte la hârtie când memoria extenuată nu-l mai reține, fie el strigăt, fie şoaptă. Şoapta poate că are mai multe şanse? Dar e un pericol să destrami iluzia comunicării.”

Şi Valeriu Bârgău se exprimă în termeni elogioşi: *„Cartea poate fi socotită una dintre cele mai bune apărute sub semnătura unui echinoxist, de la apariția cărții lui Ion Mureşan, tocmai pentru faptul că poetul a ajuns la o anumită maturitate a expresiei artistice, maturitate eliberată de entuziasme postmoderniste. Într-un fel, scrisul său arată azi ca un experiment puternic, gata consumat, clorofila retrăgându-se numai în acele brațe viabile ale construcției poetice, acele brațe care pot contura un destin poetic: „Nici un lucru nu-ți mai atinge sentimentele,/ nici măcar acest poem foşnitor nu-ți mai rânjeşte;/ îți arunci totul în stradă:/ melancolia, trufia,/ tristețea de a privi toamna/ prin firul de iarbă...» (Viziune toamna)”* (Valeriu Bârgău, Generația ’80, precursori & urmaşi, Editura Călăuza, 1999).

Cristian Livescu, în „Iernile unui băiat cuminte”, se referă tot la volumul de debut pe care-l situează în contextul generației optzeciste*: „Nicolae Băciuț face trecerea între echinoxiştii manierist-încifrați ai anilor ’70 şi cei ai textualismului livresc-anafectiv, în nuanța sa clujeană, din deceniul nouă. Obsesia cuvintelor ne-scrise, nerostite, ne-trăite e dezvoltată de Nicolae Băciuț, în sensul refuzului lor de a se oglindi, de a ceda luciului dizlocant al comunicabilului şi tocmai această ezitare prelungită dinaintea poemului – starea de enigmatică nehotărâre ce-l ține treaz în geneza semnificațiilor sale – constituie tema predilectă a poemelor, ca texte care «oglindesc», avide, care răsfrâng mereu cuvinte.*

Nicolae Băciuț contopeşte tendințele recunoscute ale colegilor de revistă studențească, din cel două momente de efervescență ale ei şi poemele acestui volum au ceva din estetismul încantatoriu sau ezoterizant al unor Adrian Popescu sau Ion Mircea, dar şi din aglomerarea reminiscențelor de lectură, mai bine spus a stărilor de exultanță din preajma vrafurilor de cărți, de aflat la Marta Petreu, Augustin Pop ori Aurel Pantea" (Cronica nr. *5 / 1987).*

O referință de o mare însemnătate sentimentală pentru Nicolae Băciuț este cea dată de Nicolae Steinhardt în eseul: „Două texte poetice**"** (Tribuna 50/1986, şi în Pledoarie pentru o literatură „nobilă şi sentimentală", vol. II, Ed. Cronica, 2001. p.20-22): *„Am găsit cu bucurie, şi nu fără emoție, la Nicolae Băciuț una din marile obsesii ale Poeziei din vremea tinereții mele: ideea Poemului ca operă impecabilă, ca ideal absolut unic, suprem, atotîmbărbătător şi atotbiruitor al oricărui cutează să scrie versuri. Numai în anii '20 s-au mai închinat vocabule aşa convins şi fierbinți poemului. Pune-ți masca şi vino... sună asemenea unui îndemn din vremea suprarealismului începător. Aşa fiind, firesc e ca rolul de frunte la Nicolae Băciuț să-l joace cuvintele, cărora mereu li se destăinuie, pe care le solicită, cărora le poartă sfruntat respect, care-l rănesc în euforie şi-l supun caznei. Oglinda îi este şi ea obiect fermecat, imagine recurentă. Aşişderea zăpada, ninsoarea. «Înhămat la frig, trag iarna după mine,/ pe sub pământ, ca la o nuntă -/ miresele-au miros de iarbă / şi cu zăpadă se-nveşmântă.»"*

Şi echinoxistul Iulian Boldea dă o mărturie despre volumul lui Nicolae Băciuț: *„Echilibrul între notația obiectivată, predilectă în multe piese ale acestui volum, şi intruziunea afectului, a sentimentului, vădită în poemul citat, structurarea poemelor în sensul transcrierii unor adevărate aventuri ale expresiei, avatarurile cuvintelor, ale acestor esențe şi substitute ale realului, fidele şi infidele în acelaşi*

timp, existența poetului, aflată sub determinările logosului – acestea ar fi notele dominante ale lirismului propus de Nicolae Băciuț. Interesul pentru poesis, pus în acută relație cu realul, se intersectează cu fine incizii, decupaje din cotidian. Notații fulgurante, decise, dovedind o remarcabilă «priză» la real, ştiința construcției textului, oroare de sentimentalismele inflaționiste – toate aceste trăsături îl apropie pe Nicolae Băciuț de colegii săi de generație, poeții generației optzeci. Desigur, o carte este şi nu este revelatoare pentru destinul, formarea unui poet. «Muzeul de iarnă» ne relevă însă în Nicolae Băciuț un poet preocupat cu luciditate de discursul poetic, ne propune o efigie a poeziei, ne dezvăluie un mod de a trăi şi scrie poezia (Echinox nr. 7 - 8 / 1987, p. 4).

În **„**Flacăra" din 28 iunie 1986, ca şi în Istoria tragică şi grotescă a întunecatului deceniu literar nouă, ediția I, 1993, ediția a II-a, Editura Dacia, 2002, Radu G. Țeposu consemnează: *„Nicolae Băciuț are o foarte educată imaginație a scenariului abstract şi a discursului liric, încât e aproape imposibil de sesizat granița la care mimetismul superior se desparte de mitologia poetică proprie. Tema frecventă în jurul căreia se țese coerența volumului «Muzeul de iarnă» (1986) este aceea a poetului şi poeziei, a imponderabilelor care intră în biografia poemului. Nimic inutil în versurile acestui autor, totul părând a intra cu precizie într-un tabel al elementelor, după o grilă prestabilită, verificată dinainte. Impresia de variațiune în marginea unui motiv constant are naturalețe, în ciuda supravegherii atente a retoricii, iar dozajul calculat al finalurilor are un efect indiscutabil: «Visez o zi când rânjetul e asemeni unui zâmbet/ peste care se scrie sentința/ numai cu-n cuvânt, numai cu bucuria// că odată, odată ca niciodată,/ în poemul tău ca-ntr-un baston/ se va sprijini un orb.» (Ars poetica). E însă limpede că poetul e un cerebral şi din lecturile sale, ce par temeinice şi eficiente, el a învățat anecdota superioară, surpriza, tăietura precisă, echilibrul fabulei.*

Irizările elegiace, când apar, au o notă cultă, înaltă, fiind mai degrabă efectul unui joc de abstracții, deşi recuzita împrumută mult din materialitatea realului."

Eugeniu Nistor notează, la rândul său, în „Steaua" din ianuarie 1990: *„După debutul cu volumul de versuri Muzeul de iarnă (Editura Dacia, 1986), iată-l pe Nicolae Băciuț la cea de a doua apariție editorială, obsedat de acelaşi ținut hibernal în care miracolul poetic nu conteneşte să îşi urmeze desăvârşitele lui metamorfoze: „Poemul se întoarce în cuvinte,/ cuvintele se-ntorc în sânge,/ sângele-n iarna ce ne minte,/ iarna-n poemul ce ne ninge» (Lecția despre cerc). Dar, ciudat, iernile nu sunt dominate de înălțimi, ci dimpotrivă, sunt plane, coborând uneori până la nivelul mării: „Aşteptăm împreună iarna,/ o algă-ngenunchind la țărm,/ ca la marginea memoriei...»"* (Poeții).

Şi criticul Al. Cistelecan are păreri despre volumul în cauză, pe care le expune în articolul „Frica de delicatețe": *„În cealaltă clasă echinoxistă, unde în locul fastuosului se predă concizia şi în locul eufemizării cruzimea notației, se străduieşte să intre Nicolae Băciuț, poet aflat la al doilea volum şi la a patra apariție editorială, fiind printre câştigătorii concursurilor de debut de la «Albatros» din 1981 şi de la «Dacia» din 1984. Desfăşurarea sa lirică, întinsă pe un deceniu, e un proces de eliminare a influențelor şi de construcție de sine, prin limitarea riscurilor de receptivitate prea deschisă la contextul poetic. Scurte etape stănesciene, ecouri din prima garnitură echinoxistă sunt depăşite, dacă nu de tot, măcar în bună parte, încă din «Muzeul de iarnă» din 1986, volum centrat pe tema autoreflexivității şi pe dialectica specularității. Linia autoreferențială se continuă, mai estompată, şi în «Memoria zăpezii» (Cartea Românească, 1989) de acum, dar centrul de greutate se mută pe notația realistă şi pe confesiunea imediată, ancorată în actualitate şi în biografism*." (**„**Vatra" nr. 2/1990).

Gabriel Rusu, în „Memoria cuvântului”, scrie: *„Concentrarea în cristale de expresie poate metamorfoza trăitul în semn: „Un ceas neprivit/ amintindu-şi de sine/ până la ochii/ fără retine,/ până la secunda de pământ” (Oglindă). Băciuţ este însetat de poetizarea experienţelor cu aură de fundamental, experienţe ale trupului şi sufletului. O febrilă îngemănare a vieţuirii cu literatura îi e marca specifică. Revenind, cred că în poezia lui, livrescul incită revelarea straturilor de adâncime semantică ale cuvântului, asigurând consistenţă în exprimarea lirică”* (SLAST nr. 1/ 1989, p.5).

De o importanţă deosebită este şi părerea lui Eugen Simion, în eseul „Poezia – ca o vertebră de aer. Explozia tinerilor”**:** *„Nicolae Băciuţ, aflat la o a doua carte, merge în aceeaşi direcţie, fără a se apropia însă prea mult de biografismul şi poetica texistenţei pe care o recomandă ramura bucureşteană a generaţiei '80. El cultivă încă tăcerile semnificative («când tot ceea ce nu spun sunt»), deschide «cartea lumii», caută «cuvântul cel de taină» şi păşeşte iscoditor, în modul liric al lui Blaga (în continuare marele model), într-un anotimp plin de miracole: «un anotimp al firii mele fără margini»... Deşi denunţă într-un loc «poetizările, metaforele, metehnele» (metehnele poetizării, desigur), tânărul autor transilvan nu se decide, totuşi, să se despartă de ele. Le foloseşte numai cu mai mare discreţie şi încearcă să introducă într-o poezie a interogaţiilor, a marii treceri, a aşteptărilor nedesluşite şi a altor semne premonitorii, într-o poezie, pe scurt, despre miturile esenţiale, notaţii mai simple despre singurătate, frică şi alte suferinţe lumeşti. Biografia rămâne în continuare, dominată de fantasmele cunoscute ale poeziei post-blagiene. O biografie a Poeziei şi, cum am zis, a Poetului care umblă prin lumea plină de tâlcuri pentru a afla arhetipurile şi înţelesurile... Nicolae Băciuţ îi dă oarecare identitate, nuanţând această călătorie orfică printre lucrurile gravide de semne. Anotimpul lui este iarna, sentimentul cel mai fidel e*

singurătatea, animalele lui sunt iepurele şi şoarecele, fecioara în poemele sale păşeşte printre lucruri ținând între dinți o floare cu petale stropite de sânge, starea în care s-a instalat este o anxioasă aşteptare... Poezia este, în fine, în această tălmăcire orfică «o vertebră de aer»... Legea ei spirituală şi morală trebuie căutată într-o celebră propoziție filosofică" (România literară nr. 23, nr. 1/ 6 ianuarie 1990, p. 10).

În revista „Ateneu" nr. 4/ 1990, Petru Scutelnicu scrie, în articolul „Inteligența metaforei": *„Universul poetic al lui Nicolae Băciuț se conturează şi mai clar din poezia «Poeții»: «Aşteptăm împreună iarna,/ o algă-ngenunchind la țărm/ ca la marginea memoriei./ Cei care nu-nving niciodată./ Aşteptăm împreună iarna/ ca o lupoaică lingându-şi rănile./ Cei care nu-nving niciodată.» Poezia lui Nicolae Băciuț este o broderie de cuvinte-metaforă, cuvinte-idei. Poemul adăposteşte lumea, reprezintă o mătăsoasă aşteptare. «Ianek împarte cărțile/ ele intră în poem;/ şi-ncet intrăm şi noi în el./ Şi jocul nu se mai sfârşeşte»".*

Foarte interesante conexiuni face Traian T. Coşovei, în artocolul „Frica scrie cuvinte mari pe geamuri", cu privire la şcoala de poezie nordică: *„Nicolae Băciuț a debutat sub semnul geometriilor arctice. Poetul de atunci găsea în spațiul «hibernal», un loc de recluziune ale cărui contururi se desenau în poeme de o severitate a expresiei proprie nordului transilvan. Un poet nordic, pentru care livrescul nu era decât un mod de raportare la marile modele culturale, iar nicidecum un suport al lirismului. De altminteri, această poezie «nordică», transilvană are – în ce priveşte autorii consacrați ai generației '80 – trăsături ce o individualizează în contextul unui lirism urbanizat, excedat uneori de sugestii ale citadinismului în varianta munteană dominată de poeții Cenaclului de Luni. Aurel Dumitraşcu, dispărut prematur, Ion Mureşan, Marta Petreu şi Ioan Morar sunt exponenții acestei şcoli de poezie caracterizată prin rigoarea construcției,*

expresia apoftegmatică alternând cu o discursivitate controlată (Ion Mureşan) şi cu un cerebralism tragic, cu nuanțe expresioniste (Marta Petreu), până la ceea ce aş numi un cehovianism hibernal (Ioan Morar). Nicolae Băciuț este şi el unul din exponenții acestei şcoli de poezie, opusă celei muntene: acea şcoală munteană de poezie ce poartă amprenta spiritului lui Nicolae Manolescu, dar purtată de degetele lui Ion Stratan, Mircea Cărtărescu, Florin Iaru, Alexandru Muşina, Matei Vişniec, Doru Mareş (şi, probabil, dacă aş fi ispitit de zelul lui Ion Bogdan Lefter, i-aş aminti pe toți, inclusiv, da!, mai ales pe subsemnatul), o şcoală de poezie lacomă de realitate, epatând nu burghezul ci, vai!, activistul, discursivă şi ironică, sarcastică şi cinică, mimând uneori o tristețe excitată, o melancolie virilă, înzdrăvenită de senzații lexicale tari, cu un ochi la «slănina» lui Mircea Dinescu şi cu altul la «făina» lui Nichita Stănescu, o şcoală ce procură poezie din aroganță, plictis, dezgust, uimire, exclamație şi erotism eşuat în text. Încă de la debut, un debut mult întârziat de vigilența cenzurii, Nicolae Băciuț se anunța un poet important, al cărui talent (care în variantă ardeleană înseamnă şi încrâncenare) se remarcă şi în ultimul volum apărut, «Memoria zăpezii», Editura Cartea Românească, 1989. Şi cu acest volum, Nicolae Băciuț rămâne un poet al recluziunii, un spirit retractil, dar cu virulența metaforei accentuată în versuri în care biografia pluteşte ca o ceață peste decoruri înfrigurate de sentimentul tragic-temperat. De altminteri, tocmai această transparență îl individualizează pe autor" (Traian T. Coşovei, Hotel Urmuz, Editura Călăuza, 2000, pp. 100 – 102; text publicat inițial în Contemporanul nr. 42/ 18 octombrie 1991).

Gavril Moldovan îi face lui Nicolae Băciuț un „Profil de scriitor": *„Un prieten mereu grăbit şi foarte ocupat. Deşi s-a născut în plin Ardeal, la Chintelnic, pare mai degrabă un scoțian, uscățiv, cu alura lui nonşalantă de reporter frenetic,*

mereu în căutarea faptului cotidian. Un tânăr care din această toamnă nu va mai fi atât de tânăr, dar care şi-a probat talentul în mai multe direcţii. Cu succes, am putea spune. (...) Dar cea mai fecundă şi mai statornică preocupare a sa este poezia. Încă de la debut, se presimţea o personalitate meditativă cu implicaţii nostalgice în lumea ideilor. Lucrul acesta a fost semnalat de Traian T. Coşovei, într-o cronică la volumul de debut «Muzeul de iarnă». În acest prim volum, Băciuţ abordează o tematică curioasă oarecum, plină de semnificaţii. Raportul dintre cuvânt şi realitate este acela al raportului dintre oglindă şi realitate, oglindă ce poate «să mărească lucrurile cele mai mărunte..., altele fac să apară imagini răsturnate sau oblice sau arată două obiecte în loc de unul»" (Răsunetul nr. 1214/ 28 septembrie 1994).

Şi despre următorul volum de versuri, s-au pronunţat o sumă de critici şi poeţi.

Traian T. Coşovei, în „O dioramă a frigului"**,** consemnează: *„Avem de a face şi aici cu un peisaj încremenit, captiv în banchiza de gheaţă a unui spirit cerebral, sever cenzurat în accesele de senzualitate melodioasă, pe care poetul preferă să le preschimbe în stalactite transparente ale reflexivităţii. O dioramă a frigului, o fişă „clinică" a pulsului încetinit de o temperatură lirică mai degrabă potrivită meditaţiei decât artei descrierii: «Noi stăm în faţa unei pâini de gheaţă -/ se spune,/ o pâine rumenă şi arătoasă -/ în timp ce-n aburul privirii/ cenuşa grâului refuză coacerea,/ câmpia îşi alungă propriul deal,/ pădurea se retrage în copac,/ iar mâna dreaptă creşte/ chiar din mâna stângă/ cu care vine cineva/ şi taie pâinea.// În faţa noastră însă nu-i/ decât un strop de lacrimi licărind.»" (Pâinea de gheaţă).* (Contemporanul nr. 42/1992, şi în volumul Traian T. Coşovei, „Hotel Urmuz", Editura Călăuza, 2000).

I.S. Moişa scrie despre „Casa cu idoli" astfel: „*Cea mai recentă carte, «Casa cu idoli», publicată la Tipomur, este o*

«lecție de ascultare» a ecoului întrebărilor poetului, dar şi constatarea efemerității demersurilor poeticeşti, «câțcăitul acela firav/ ca un firicel de sânge» în acea Casă cu idoli, care «intră în noapte»".

Adrian alui Gheorghe scrie despre volumul „Manualul de ceară": *„Poezia lui Nicolae Băciuț din ultima sa carte, «Manualul de ceară», reprezintă o întoarcere a poetului la stările sale inițiale, cele semnalate de critică încă de la debut, atunci când era mai atent la ce spune decât la cum spune. Discursul poetic este grefat pe o sensibilitate de tip autarhic, care nu se supune decât închipuirilor datorate inspirației şi experienței cu care s-a îmbogățit, în timp, sentimentul: «Doar tu, care amâni mereu ceva,/ care duci o povară într-o altă povară,/ care-ntorci linia zilei pe dos,/ care eşti iarnă în fiece vară,// Care eşti început fără sfârşit,/ limbă fără de țară,/ doar tu naşte-mă încă o dată,/ doar tu, iar şi iară.// Naşte-mă tu, în fiece noapte,/ mai naşte-mă cu o moarte»"* (Convorbiri literare, ianuarie 2002).

Valentin Marica, în eseul „Cina din Cuvânt", scrie despre „Solstițiu la Echinox", titlu emblematic pentru revista de unde a pornit Nicolae Băciuț: *„Călătoria orfică a lui Nicolae Băciuț, «printre lucruri gravide de semne», cum ar spune acad. Eugen Simion, continuă într-o «carte cu prieteni» – «Solstițiu la Echinox» - un adagiu al anului poetic, cel cu 13 luni, căutându-se şi regăsindu-se în 13 comentarii plastice. Nicolae Băciuț îşi întâlneşte 13 poeme cu 13 artişti plastici pe care i-a «sărbătorit» în Galeria Fortuna din Târgu-Mureş: Lucia Călinescu, Adrian Chira, Mariana Şerban, Mircea Moldovan, Vasile Grama, Ion Şulea, Maria Gliga, Victor Datu, Radu Ceontea, Florin Strejac, Ion Petru Pop, Gheorghe Mureşan şi copilul Costina Zehan; «conviețuirea» este inevitabilă. Anul 2001 a fost pentru Nicolae Băciuț unul al inițiativelor culturale şi plastice. În «Solstițiu la Echinox», Nicolae Băciuț comprimă şi, în acelaşi gest, dilată timpul –*

coincidentia opossitorum. «Cobor din timp în anotimp», spune poetul; anotimpul, în citirea noastră, fiind echinoxul clujean, iar timpul – solstiţiul. Şi echinoxul şi solstiţiul sunt naşteri; «cum iar şi iarăşi m-aş mai naşte»; cu aceeaşi «memorie a zăpezii», Nicolae Băciuț a publicat un volum intitulat «Memoria zăpezii»” (Cuvântul liber**,** 2001).

Şi Tit-Liviu Pop afirmă despre această carte: *„Cartea de față este una din primele încercări de a asocia plastica poeziei, până acum plastica fiind, într-un fel, doar subordonată acesteia; Nicolae Băciuț vrea să împlinească horațianul «Ut pictura poesis», iar ceea ce a rezultat se citeşte, dar se şi priveşte, fiind o punte, după cum însuşi mărturiseşte, între anul poetic şi anul plastic, ambele având acelaşi număr de luni, iar valențele lor excesive sunt îngemănate. Titlul ne aminteşte de anotimpul poetic reprezentat la Cluj de revista Echinox şi mentorul ei Ion Pop, la o tinerețe ajunsă acum la deplina maturitate. Fiecare poezie (treisprezece, câte una pe lună) este însoțită de o reproducere din plastica mureşeană, plus cele două coperte exterioare. Autorul a realizat astfel o carte delicată şi complexă, pe care o îndrăgeşti într-un alt fel decât cele obişnuite, prin autor şi prietenii acestuia, coautori justificați” (Mesagerul literar şi artistic, nr. 1(28), ianuarie 2002, p.2).*

Despre cartea **„Între lumi”** se pronunță Iulian Boldea: *„Din paginile acestei cărți, al cărei ton este patetic şi grav, N. Steinhardt şi mai tânărul său interlocutor desprind o etică superioară a profesiunii de scriitor. Mesajul pe care ni-l transmite N. Steinhardt nu doar prin această carte, prin toate cărțile sale, este de o tulburătoare vitalitate, un optimism tonic; credința criticului, eseistului şi gânditorului N. Steinhardt în atotputernicia scrisului, în imperativul estetic, în magia cuvântului care poate învinge timpul este pe deplin edificatoare”* (Cuvântul liber, 1994).

Cristian Stamatoiu notează, în „Epistolarul Steinhardt -

Băciuț”, la rândul său: „*Pe fondul unei aprecieri, ce se vede a fi reciproce, dar şi a unei «invidii» – într-un sens față de experiența totală a istoriei – religiei – culturii în cel mai auster sistem moral, şi în celălalt sens față de tinerețea creatoare ce «nu aşteaptă numărul anilor» – cei doi (se) comunică. Sensul acestui transfer este, pe lângă cel al emiterii de informație, acela al autodefinirilor interioare față de un element referențial neaşteptat de incitant pentru fiecare dintre noi doi. În această interlume, nimic nu aduce cu subțirimea dosnică a jurnalului paideic sibian, pentru că aici atmosfera degajată de cele două caractere, colțuroase dar cooperante, este una a curajului bărbătesc. Se află însă printre rânduri o grijă nemărturisită ca în nici un caz, în virtutea unui avantaj de context, să nu se aplice principiul comportamentist conform căruia şi în cea mai neînsemnată conversație este vorba de un eu ce vrea să spună alt eu (apud Spitzer şi Bally)”* (Vatra 276/ 1994, p. 4).

„O carte superbă în conținu, - spune Mariana Cristescu - *splendidă şi în rotundul ei vizual (coperta Liliana Bolboacă), girată inclusiv de Al. Paleologu (coperta IV): «Pe Nicu l-am cunoscut mult mai târziu, în 1954, la Câmpulung, unde eu locuiam clandestin, cu acte false şi cu alt nume, şi unde a venit să mă vadă. El venise pentru Noica, dar a aflat că sunt şi eu acolo. Nu mă cunoştea şi i-am fost recomandat ca o curiozitate pe care a venit s-o cunoască. Întâlnirea noastră a avut un caracter fulgerător. Adică ne-am declarat şi ne-am constatat prietenii din copilărie şi perfect şi total exhaustiv comunicanți». A se citi neapărat!”* (Cuvântul liber**,** iulie 2001).

Şi Valentin Marica, în „Semper fidelis”, scrie despre această carte în mod negrăit de frumos: *„Despre talentul ca taină şi despre pericolul de moarte al depersonalizării scriitorului; despre oribilitatea suspiciunii în viața literară, puterea discernământului în critică, semnele însingurării şi ale fricii scriitorului; despre curaj, bunătate, laşitate, cuviință,*

denunț, invidie, inteligență, luciditate; despre fenomenul poetic optzecist sau «țâşnirea spre libertate»; despre teroarea în literatură, batjocorirea valorilor literare, primejdia compromisului; despre aderarea la comunism, prin grabă şi necunoaştere; despre comunism ca generator de laşități, şmecherii, năpaste; despre dogma în literatură, cuvioşia fățarnică, prostia biruitoare, răbdarea convulsiilor istoriei care înfrigurează, irită şi îmbolnăvesc; despre libertatea încăpută pe mâna nerozilor, premergătoare de haos, făcându-l pe om fantoşă şi locuitor al iadului; despre scrisul ca plăcere şi cazną; despre memoriile ca literatură, discreția literară, «parantezele» în evoluția unei culturi, posteritatea lui Noica, integrarea lui M. Eliade în cultura română, experimentul literar, poezia ca muncă negrăbită; despre soarta sinei; despre a nu te teme de moarte; despre declinul Occidentului sau hotărârea acestuia de a se sinucide; despre amestecul, în scrisul literar, a lucrurilor remarcabile cu cele ca «apa de ploaie», când lipsesc: strunirea, reflecția, respectul şi guvernează: clişeele, fleacurile, repezeala, ciornele, lozincăriile şi capcanele modelor; despre a fi treaz în literatură. Un altar de idei, în litera şi legea Monahului de la Rohia; în (şi din) sfințenia sa; în «Convorbirile cu Nicolae Băciuț» din volumul «Între lumi», ediția a 3-a, revăzută, Editura Dacia, 2006. O carte a devoțiunii. Pentru ideea de sfințenie, Steinhardt avea, cum mărturiseşte Al.Paleologu, «o devoțiune, o închinare pe care, de fapt, ar trebui s-o avem şi noi...» Nicolae Băciuț aşează această «închinare» în dreaptă socotință. Intervievează un spirit protector, credința ca fericire, exigența ca valoare umană, risipirea de sine a Sfântului «ocrotitor pentru cei care trebuiau ocrotiți», dându-ne, cu bucurie şi religiozitate, cartea prețuirii. Îi citeşti paginile, îi asculți vocile, îi respiri vecernia..., învățând, pe de rost, Scrisoarea către un tânăr poet, din bătrâneşti-copilăreştile spuse ale Sihastrului" (Cuvântul liber, 2006).

Despre Jurnalul de călătorie **„America, partea nevăzută a lunii”** a scris şi Ion Moise: *„Evident, cartea e şi rodul unei activităţi publicistice, reportericeşti, Nicolae Băciuţ fiind deopotrivă redactor la Televiziunea Română pentru judeţele din Nordul Ardealului şi recent membru în Consiliul de Administraţie al acestei instituţii naţionale de informaţie. Aşadar, după aceste sumare date despre autor, să vedem cum reuşeşte un poet să nareze o sumă întreagă de situaţii şi întâmplări prin care a trecut în scurta sa şedere în ţara pe care Romulus Rusan o numea «... a ogarului cenuşiu». O carte memorialistică este în fapt un jurnal mascat (adevăr pe care Băciuţ nu ezită să-l recunoască), în care impresiile, în funcţie de aplicaţie, de orizontul cunoaşterii şi cel cultural, pot ridica realul şi faptul brut la nivel de sensibilitate artistică. Aşa a făcut Bogza pe bicicleta sa, aşa a făcut Hogaş pe «Pisicuţa» sa, aşa a făcut mai recent Alexandru Căprariu în impresiile sale despre ţara lui Ibsen. Dar Nicolae Băciuţ are ambiţia, să-i zicem manifestă, de a depăşi modelele, încercând să descopere în America mai ales acele zone umane, mai puţin reperate de alţii înaintea sa. De fapt, şi titlul e o sugestie în această direcţie”* (Minerva**,** nr. 46-47/1995, p. 13).

Bianca Bogdan scrie despre volumul „Anotimpul probabil”: *„Pagini de istorie literară, cele 7 interviuri incluse în volumul «Anotimpul probabil» prezintă scriitori care nu mai sunt în viaţă, personalităţi marcante ale lumii literare, precum Romulus Guga, Florin Mugur, Nichita Stănescu, N. Steinhardt, dar şi personalităţi controversate, precum Eugen Barbu şi Mihai Beniuc. Ele depun mărturie, după cum se exprimă însuşi autorul, «despre un timp şi o epocă (cu sclipirea aurului fals!), aşa cum au fost surprinse acestea, în plină desfăşurare şi din interiorul lor»”.*

Victor Ştir afirmă în legătură cu volumul despre America: *„A doua Americă este jurnalul călătoriei făcute cu ocazia celui de al XX-lea Congres al Academiei Americano-*

Române de Arte şi Ştiinţe (A.R.A.) ţinut în 1995, la Reno, în Nevada. Cartea face, pe lângă istoria călătoriei, şi pe cea a A.R.A. Aflăm astfel că A.R.A. a fost fondată în 1975 de monseniorul Octavian Bârlea şi că a reunit marile personalităţi culturale ale diasporei române, ca Eliade, Cioran, Ionescu, V. Horia, G. E. Palade. În economia cărţii intră interviuri cu membri ai diasporei, între care preotul ortodox Cornel Todeasă, care vorbeşte despre dificultăţile de organizare a comunităţii româneşti, despre biserica ortodoxă în care slujeşte şi slujba se face jumătate în română, jumătate în engleză” (Mesagerul, 1996).

Ştefan Covrig, în „Originalele oferte ale unui poet” consemnează: *„Lectura celor 25 de interviuri, strânse de Nicolae Băciuţ în volumele «Anotimpul probabil» (1995), respectiv «Curs şi recurs» (1997), ne oferă tot atâtea fragmente de orizonturi literare, necunoscute şi nebănuite, unul mai interesant şi mai original decât altul, deci cu atât mai ispititoare pentru cititorul dornic să răzbată dincolo de imaginea mai mult sau mai puţin cunoscută a autorilor intervievaţi, în tainiţele concepţiilor literare şi străduinţelor impuse de procesul creaţiei. Invitându-ne să fim părtaşii curiozităţii sale animată de setea cunoaşterii, temeinic înarmat cu date referitoare la viaţa şi opera celor 25 de poeţi, prozatori şi critici literari, N. Băciuţ îşi joacă cu naturaleţe cuceritoare rolul de ghid şi regizor, orientându-şi mănunchiul razelor detectoare spre separeurile lăuntrice, temeinic ferecate ochilor indiscreţi, bogate în intimităţi de tagmă şi puncte de vedere personale, invitându-i stăruitor, cu respect şi eleganţă, la destăinuiri aşteptate cu jind de cititori”* (Cuvântul liber**,** 1 noiembrie 1997, p. 3).

Lucian Vasiliu notează, în „Tot mai departe, generaţia”, opinii despre cartea lui Nicolae Băciuţ, **„Şi aşa mai departe”**: *„Volumul de acum e o însumare inspirată de documente literare pe tema «scriitorul tânăr», adunate din presa vremii*

(Echinox, Vatra, Caiete botoşănene, dar şi din SLAST), o carte a fidelității autorului față de generația optzeci. Regăsim răspunsuri la anchete, interviuri, alte intervenții semnate de Nicolae Băciuț sau de parte din confrați (de la Magdalena Ghica la Mariana Codruț, de la Emil Hurezeanu la Matei Vişniec, de la Marta Petreu la Ioana Crăciunescu, de la Mircea Cărtărescu la Gellu Dorian, de la Radu G. Țeposu la Liviu Antonesei, la Traian T. Coşovei sau Nichita Danilov). «Ş.A.M.D. (Şi aşa mai departe)» este, într-un fel, partea de contribuție a lui Nicolae Băciuț, pe parcursul, aproximativ, al unui deceniu literar, în încercarea de a sprijini, de a atrage atenția, de a clarifica mişcarea literară căreia îi aparține, pornind de la conceptele de generație, discutate şi disputate de interbelicii Mircea Vulcănescu şi Tudor Vianu sau de contemporanii Mircea Martin, Ion Pop, Marin Mincu, Laurențiu Ulici, Constantin Schifirneț" (Convorbiri literare**,** nr.1/1997)

În „Gazeta Reghinului", Anul IX, Nr.4 (87), aprilie 1998, şi „Patrafir peste cuvinte", Editura Nico, 2007, Răzvan Ducan scrie câteva „Reflecții pe marginea cărții de interviuri «Oglinzi paralele»", de Nicolae Băciuț, Editura Ambasador, Târgu-Mureş, 1997: *„Între aceste feluri ale «arătării cu degetul», sinonime cu împingerea în față, ale descoaserii literare şi ale punerii în valoare, Nicolae Băciuț se arată, involuntar, nepremeditat, pe sine, îmbogățindu-se prin împuținare (şi prin impuținarea numărului de cuvinte folosite), mânuind, în cel mai bun sens al cuvintelor, firele discuției în sensul dialogului substanțial. Cu alte cuvinte, perimetrul «Oglinzilor (sale) paralele» e suma fericită a tuturor laturilor aptitudinilor, disponibilităților, ştiinței şi conştiinței, talentului şi, nu în ultimul rând, generozității sale. Parafrazându-l pe Blaga, îi spun: Felicitări, Nicule, pentru această nouă «piatră» pentru templul tău!".*

Ioan Suciu Moişa scrie despre **„Babel după Babel”:** *„Cunoscutul poet şi publicist Nicolae Băciuț publică la Editura Tipomur o nouă carte de interviuri, «Babel după Babel». După cum, foarte exact şi obiectiv observa Ion Şeuleanu, pe coperta cărții, «volumele de convorbiri – interviuri, jurnalele de călătorie, cartea de publicistică ne arată alte fațete ale talentului şi personalității lui Nicolae Băciuț, acelea de intelectual atent la viața cetății şi la dinamicile dinlăuntrul fenomenului cultural». E de ajuns să aruncăm o privire asupra numelor intervievaților din această carte pentru a realiza că ne aflăm în fața unei cărți document: Al. Cistelecan, Anton Cosma, Anghel Dumbrăveanu, Gh. Grigurcu, Mircea Ivănescu, Radu Mareş, Achim Mihu, Ioana M. Petrescu, Cornel Regman, Mihai Sin, Lucian Valea, Ion Vlasiu, Paul Bailey, Alan Brownjon, Nicu Caranica, Gabriel Stănescu.”*

Valentin Marica, în **„**Viața ni se-mparte sau despre noblețea expresiei”, are ca obiect de studiu cartea **„Alb pe alb”:** *„«Alb pe alb» este astralul unei biografii poetice; al acelui moment în care lucrarea prin cuvânt îşi desluşeşte, generic, despovărarea: «Nu e nici viață, nu e nici moarte,/ totul rămâne închis într-o carte». Versul e în ordinea lui sacră. Irepetabila biografie a poetului intră în respirările Marelui Tot: „viața mea nu mai este viața mea...” (Într-o elegie, dintr-un alt volum, Nicolae Băciuț dizertează despre felul în care putem să-l respirăm pe poet)”* (Cuvântul liber nr. 1/2003).

Aceeaşi carte este subiectul cronicii „Tatăl nostru, care eşti în cuvinte” scrisă de Lazăr Lădariu: „*Cartea «Alb pe alb», prin naturalețe lirică şi dezinvoltură, este o plăcută promenadă a sentimentului benefic spre inițiere, pe teritoriile poetice cândva confundate cu trăirea terestră pierdută, apoi recucerită cu sabia ascuțită a metaforei şi a sensurilor filosofice, aşa cum reiese din poemele Judecata de Apoi şi Unda: «Să mai rămân câte puțin,/ cum strugurii în lacrima de vin». Echinocțiul dobândeşte parcă, în poezia lui Nicolae Băciuț, prin acea*

«mişcare a sentimentelor», alt sens decât cel strict astrologic: «Ca şi cum mi-ar ninge-n trup,/ ca şi cum aş fi de gheață,/ nopțile se sting în mine,/ moartea este dimineață,// cifrele sunt litere,/ albul este ghilotină/ şi fereastră-mi este roşul,/ aerul îmi e rugină.// Ca şi cum mi-ar ninge-n trup,/ umbra-n mine e un lup» (Mijloc de iarnă)" (Cuvântul liber nr.1/ 2003).

Valentin Marica explică în chip foarte original sintagma călătoriei la Muntele Athos în intervenția „Omilii la Muntele Athos": *„Firul Ariadnei, în călătoria spre Muntele Athos, este înfrângerea Minotaurului; ființa călătoare (homo viator), răscolită în năvala transcendentalului (ce greu e să te mistui în Ființă, spunea Emil Cioran) se despovărează de ispită, pătrunzând în scenografia cerului; căci cerul este, aici, criteriul evaluator al binecunoscutului şi necunoscutului. De data aceasta, Muntele Athos nu mai e visul, simbolul de dincolo de orice realitate, ci, în relații de semnificație cu «lumina din lumină» sau «Dumnezeul adevărat din Dumnezeu adevărat», devine «Muntele Athos din Muntele Athos». Astfel se poate rezuma jurnalul de călătorie la Muntele Athos al lui Nicolae Băciuț, o carte scrisă la «cald», sub patrafirul unde spovedania iese din înfloriturile stilistice (notațiile lapidare pe care şi le impută autorul sunt justificate), pentru a fi linia de cursivitate şi de reverberație într-o experiență unică. Autorul jurnalului (sau al documentarului?) este mai mult decât cronicarul unui pelerinaj. Într-o «carte de stări», visul premergător îşi estompează febrilitatea unduirii, ca apoi să irumpă, Muntele Sfânt din evaziunile gândului şi cel din realitate unindu-se, coexistând în numele unui timp deasupra celui fizic; numit de autor al «îndepărtării şi liniştii». Nicolae Băciuț filtrează locurile fără de egal ale Athosului, unicitatea spirituală a acestora, în arderea interioară a unei inițieri fundamentale, vegheate cu bună ştiință de inocența şi smerenia care duc spre un Munte Athos al eului ca spre o opera aperta; căci pelerinul constată, cu uimire, că abia a*

reuşit să ridice vălul de pe Muntele Sfânt, că acesta «are multe să-mi spună, eu am mai multe să-l întreb»” (Cuvântul liber, 2004*).*

Şi Aurel Hancu îşi exprimă părerile în legătură cu volumul „De la San Francisco la Muntele Athos”: *„Cartea lui Nicoale Băciuţ,* ***De la San Francisco la Muntele Athos*** *(Ed. Reîntregirea, Alba-Iulia, 2004, 366 p.) strânge la un loc – într-un fel de operă definitivă – scrierile sale anterioare despre şederea sa în America, la o bursă de studii, şi cele legate de recentul său «pelerinaj» la Muntele Athos. Impresia noastră este că autorul a ştiut să găsească tonul cel mai potrivit între confesiune (jurnal) şi relatarea care conduce spre reportaj sau spre proza documentară. Totul este viu, ca şi când lucrurile se petrec sub ochii noştri, ca şi când nimic nu este inventat, totul este descoperit, ca într-un fel de unică revelaţie, trecută prin prisma celui care o transmite, încărcată de vibraţiile lui afective, lucide şi convingătoare”* (Cuvântul liber, 26 octombrie 2004).

Printre referinţele critice se află presărate şi file de dicţionar care-l au ca subiect pe Nicolae Băciuţ.

Cartea de căpătâi, „O istorie a literaturii române contemporane în interviuri”, însumând circa o mie de pagini în trei volume, a suscitat numeroase opinii critice.

Petru Poantă afirmă despre aceasta: *„«O istorie a literaturii române contemporane în interviuri»: iată o idee ingenioasă şi provocatoare. Într-o asemenea perspectivă, istoria literaturii este o operă deschisă, aleatorie, în care scriitorii sunt deopotrivă personaje şi autori. E un spectacol eclatant, de o fabuloasă diversitate, pe un scenariu, şi el mereu imprevizibil, scris de Nicolae Băciuţ. Volumul va constitui o surpriză alarmantă pentru defetişti, căci se va observa numaidecât că lumea literară de sub comunism e populată de fiinţe vii şi de multiple spirite liberale; o lume deloc uniformă şi în care nu se vorbea doar limba de lemn. Avea culoare, idei*

şi dinamism, restituite prin aceste interviuri, nu atât ca nişte documente de arhivă, cât ca expresii ale unei reale efervescenţe spirituale.”

Alex Ştefănescu, Valentin Marica, Lazăr Lădariu, Ion Ilie Mileşan, Virgil Raţiu, Valeriu Russu, Ion Longin Popescu, Victor Ştir, Daniela Pănăzan, Marcela Ciortea, Elena M. Câmpan, Ion Buzaşi, Corina David, Ileana Sandu, Dumitru Titus Popa, Florentin Popescu, şi-au exprimat opiniile în legătură cu această importantă apariţie pentru literatura română.

Şi volumul bibliofil „Portret după autoportret” este în atenţia multor critici, printre care Mariana Cristescu, Victor Ştir, Valentin Marica, acesta afirmând: *„«Portret după autoportret» este cartea maturităţii creatoare depline a autorului stăpân pe «armele» sale; cu dorinţă şi posibilităţi de detaşare de un tip de sine imanent, metabolizat printr-o «siderurgie» interioară în sensul abordării reci, septentrionale a propriei subiectivităţi. Astfel, componenta erotică a temelor frecventate de poeme este distilată până la sunetul pur al sentimentului lipsit de orice subvenţie dionisiacă, păgână. În acord cu sinele auctorial, poemele au o schelărie ideatică din oase de lumină îmbrăcate în straiele graţiei, croite după un tipar de rafinament îndelung decantat. Discursul se fragmentează în entităţi care, din postura de visual, reclamă rostirea ca argument asigurator al echilibrului multidimensional al poemului, «minat» de cerebralitate şi limpezime. Lecturat cu voce tare, poemul “sonor” este muzical, ceea ce nu-i de ici-colea azi, când disonanţele din adâncul poeziei ianuşiene aduc «tsunami». Autor a peste douăzeci de cărţi, Nicolae Băciuţ este scriitor în toată puterea cuvântului, convins de menirea sa”* (Mesagerul, 31 ianuarie 2006**)**

Profesoara Mioara Kozak a ales să scrie: „Glosse la Muntele Athos”, o frumoasă pledoarie atât pentru pelerinaj, cât

şi pentru lectură: *„În această veghe a gândului, a firii, se poate înscrie un pelerinaj la Muntele Sfânt. Într-un spaţiu mistic, unde timpul se măsoară altfel, iar cerul coboară pe pământ. Muntele Athos - Meteora Via Bizanţ, carte a scriitorului Nicolae Băciuţ, este o carte de An Nou. Atât în sens metaforic cât şi al cronologiei. Apare la început de an, un început în care vrem să credem că vom fi mai aproape unii de alţii şi de Dumnezeu (dacă e să-l credem pe Malraux, secolul religios a început deja!). Ea este, ca orice carte, o călătorie spre sine, mai întâi. Este, apoi, o invitaţie la Muntele Athos, pentru cei ce nu-l pot cerceta cu pasul. E o carte ce degajă curăţenie şi o sfioşenie de început de lume, predispunând astfel la reflecţie şi la o meditaţie adâncă: viaţă pe Muntele Athos!...”* (Cuvântul liber**,** 31 ianuarie 2006).

Mircea Bătrânu scrie despre „**Anotimpul din colivie**” iar Valentin Marica despre volumul **„Trecut provizoriu”:** *„«Trecutul provizoriu» al scriitorului Nicolae Băciuţ este un panopticum al actualităţii culturale; în care notorietatea se întâlneşte cu derizoriul, luciditatea cu fleacul, nobleţea cu clişeele. Publicistul, căruia îi repugnă demisia morală, în faţa clipei, consemnează semnificativ, cu nerv, cu bătaie lungă, avataruri şi graţii, în pagini de comentarii, interviuri, anchete literare, însemnări, flash-uri, dar şi în tablete cu referire la Rebreanu, Steinhardt, Caragiale, Elie Miron Cristea, Al. Paleologu, Mihai Ursachi, Aurel Rău, Gheorghe Şincai, sau în genericul evenimentelor culturale. Nicolae Băciuţ citeşte semnele realului în afişe de librărie, în achiziţiile de carte ale bibliotecilor publice, în debuturi literare, în programele editurilor, în date aniversare ale istoriei literaturii române sau în fenomenul Echinox*” **(**Cuvântul liber, 2006).

Răzvan Ducan a ales să scrie despre volumul „**Sacru şi profan în Ţara Sfântă”** şi despre cartea „**Nicu Caranica. Dincolo de noapte”,** o restituire a poetului român care a trăit în exil: *„Omul a cărui zi de lucru cred că e de 25 de ore a reuşit*

din nou să mă lase fără grai, desigur, la figurat. Abia de am reuşit, printre alte preocupări, să citesc şi să scriu despre ultimele două cărţi publicate în mai puţin de o lună şi jumătate, că, «peste noapte», în liniştea alergătorului de cursă lungă, Nicolae Băciuţ publică alte două cărţi: «Mihai Sin. Ierarhiile liniştii» şi «Nicu Caranica. Dincolo de noapte», ambele la Ed. Nico, Tg.-Mureş, 2006. Prima carte, «parte a unui portret în mişcare, o provocare la o reevaluare dreaptă, fără culise de politică literară, a unui scriitor care şi-a pus amprenta pe devenirea fenomenului literar mureşean mai bine de două decenii», după cum afirmă autorul însuşi în prefaţa ei, iar a doua - o carte de recuperare şi integrare a scriitorului din exil, Nicu Caranica (1911-2002), «în literatura căreia îi aparţine de fapt şi de drept» (după acelaşi N. Băciuţ). Ambele cărţi cuprind, în principal, miezul tare, aş spune, interviuri luate de autor (inclusiv pe bandă magnetică,pe vremea când acesta lucra la TVR, în cazul lui Nicu Caranica), în diverse contexte, cele mai multe publicate în Vatra, Luceafărul, Cuvântul liber etc., sau chiar nepublicate. În acest sens, cărţile sunt de recuperare literară, de readucere în lumina atenţiei a unor incontestabile valori literare româneşti. Una, la o vârstă a «Schimbării la faţă», Mihai Sin, iar alta, la câţiva ani de la decesul scriitorului Caranica. Ineditul, uneori, al spuselor intervievaţilor, conduce cărţile şi spre a latură a completărilor portretiste. Gestul făcut de autor are, incontestabil, din acest punct de vedere, şi o valoare morală ce denotă felul în care Nicolae Băciuţ îşi înţelege şi îşi asumă, acum, în «Anno Domini» 2006, rolul de om de litere, soldat al eternei cetăţi al culturii române!”.

O altă carte recenzată este cea despre **„Romulus Guga. Bărci în amurg**”, semnată împreună cu Mariana Cristescu**.** Şi despre ea scrie Răzvan Ducan.

Ileana Sandu recenzează volumul **„Nichita Stănescu. Cu colţul inimii”**: *„O abordare critică a operei lui Nichita*

Stănescu este sortită a rămâne mereu o întreprindere dificilă şi provocatoare. Dificilă, întrucât – citându-l pe Nichita Stănescu – «a înțelege poezia înseamnă a putea iubi; şi e greu, e foarte greu să poți iubi». Provocatoare, pentru că «traducerea» în cuvinte a «necuvintelor» va deschide mereu alte şi alte căi către universul liric al poetului, adăugându-i noi şi nebănuite dimensiuni. Astfel fiind, o carte despre Nichita Stănescu este şi va fi întotdeauna binevenită. Cu atât mai mult, o carte scrisă «cu colțul inimii», aşa cum o face Nicolae Băciuț, în recentul său volum (Nichita Stănescu – Cu colțul inimii, Editura Nico, Târgu-Mureş, 2006). Întâlnirea cu Nichita şi interviul realizat la Bucureşti în 1980, apoi participarea, în 1982, la Serile de poezie de la Struga, în Macedonia, unde Nichita Stănescu a fost încoronat cu «Cununa de aur a poeziei» se constituie într-un impresionant exercițiu de admirație, expresie a unei experiențe de viață unice şi irepetabile, trăită – ca orice experiență de viață – în sine şi pentru sine – filtrată apoi în retortele propriei sensibilități şi transformată ea însăşi în act de creație, spre a fi împărtăşită, mărturisită, dăruită. Egoist - ca orice poet, de altfel - Nicolae Băciuț a vrut, inițial, să aibă «un Nichita al său», unic şi intangibil, pentru a descoperi, după întâlnirea cu poetul - «o întâmplare a ființei sale»-, că Nichita nu-şi mai aparține nici sieşi, nici timpului, pe care l-a transformat în «anotimp al poeziei», că «a lăsat în urma lui o legendă şi nu mai e poet, ci poezie»".

Tot despre această carte s-au pronunțat şi Dumitru D. Silitră, Aurel Hancu şi tânărul poet Darie Ducan, Victor Sterom.

Ileana Sandu scrie despre volumul de versuri **„Singurând"**: *„Ni se dezvăluie un itinerar liric cu largă deschidere spre universalitate, ce surprinde erosul în diverselelui ipostaze: aşteptarea, speranța, bucuria, dezamăgirea, nostalgia, certitudinea ori iluzia iubirii, dar, mai*

ales, nesfârşita, tulburătoarea ei singurătate. «Singurând» ...«în unu, doi trei, în câţi vrei», autorul ne oferă o veritabilă monografie a iubirii şi îmbogăţeşte, iată, vocabularul poetic, adaăugând «necuvintelor» un verb nou, iar tezaurului poeziei de dragoste – o nestemată şlefuită cu «colţul inimii»" (Monitorul Primăriei Târgu-Mureş, nr. 33 (58), ianuarie 2008, p.7).

Elena M. Câmpan scrie despre volumul „**În aşteptarea melcului**", iar Răzvan Ducan şi-a ales volumul „**La răsărit de apus":** *„Este un truism să spui despre Nicolae Băciuţ că este un foarte talentat scriitor, aşa cum este un truism să spui că este şi un foarte talentat ziarist. Aceşti doi talanţi, aflaţi într-o complementaritate unul faţă de celălalt, sunt completaţi, de un al treilea, deloc de neglijat, ba din contră, absolut necesar devenirii literare şi /sau gazetăreşti de substanţă, hărnicia. Nicolae Băciuţ este harnic şi inspirat aproape în tot ce face: literatură (poezie, publicistică, carte de interviuri, etc), ziaristică (presă scrisă culturală, dar şi de atitudine socială şi politică etc.), din postura de lector al unor cărţi culturale (aproape 1000 pe care le-a «năşit», până în prezent), din aceea de conducător de reviste şi ziare (din care amintesc doar ultima «ispravă», cea cu apariţia revistei de cultură «Vatra veche», iniţiativă şi punere în practică ce-i aparţine în exclusivitate) şi nu în ultimul rând din postura de organizator de manifestări culturale (festivaluri literare, concursuri, expoziţii de artă, mese rotunde, simpozioane, sărbătoriri sau comemorări de personalităţi culturale etc.)"*

Volumul se încheie cu câteva recomandări şi cu un admirabil „Portret după autoportret."

Cărţile lui Nicolae Băciuţ ne ajută la cunoaşterea nu numai a unei personalităţi de excepţie, dar şi a altora – sumedenii – cu care acesta a intrat în conexiune spirituală, prin activitatea de jurnalist.

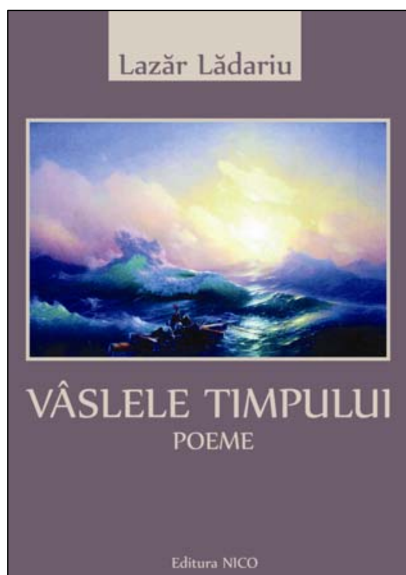
De altfel, cum să cunoşti un scriitor mai bine, decât citindu-i cărțile ori referințe despre cărțile sale? Şi această carte este un răspuns.

AGERO, 31 august 2010

Repere critice: Ediția a III-a revăzută, Semănătorul, Editura Online, februarie 2010, Editura NICO, 2007, Edițiile precedente: I.S.B.N. (10) 973-1728-05-8; I.S.B.N. (13) 978-973-1728-05-6

UN POET SUB OBLĂDUIREA LUMII

Lazăr Lădariu, *„Vâslele timpului”*, Antologie, Editura Nico, Târgu-Mureş

Lazăr Lădariu este un nume sonor, care s-a impus în lirica românească a ultimului sfert de veac, cu numeroase apariții editoriale care au suscitat aprecieri de la vocile criticii româneşti de marcă. El şi-a căutat şi şi-a găsit drumul propriu, distigându-se prin modernitate, originalitate, timbru şi substanță poetică de neconfundat.

Lazăr Lădariu ne propune o antologie de autor, un florilegiu din întreaga sa creație.

Volumul de debut - ***„Câmpuri cosite de ceață”***, apărut la Editura Dacia, Cluj-Napoca, în 1985, cu o prefață de Alex. Ştefănescu, intitulată „Modernitatea unui tradiționalist”, volum distins cu Premiul Asociației Scriitorilor din Târgu-Mureş - oferă o selecție riguroasă pentru această Antologie.

Simbolistica abordată încă din titlu, şi chiar de la primele poeme, dezvăluie în Lazăr Lădariu un poet de concepție modernă, cât se poate de ancorat în cotidian, cu reflecții de o anumită structură conceptuală care se disipează în peisajul oniric propriu marilor modele universale. *«Eu sunt acela,/ fiul marelui miriapod/ din al şaptelea cerc/ peste cerul rupt în două/ de şarpe”* - spune poetul în

deschidere („În armura cu mii de picioare"), lăsându-ne să privim, printr-un colțişor de fereastră, atât cât ne permit dioptriile. Universul său este, ontologic vorbind, închis cu un lacăt şi cheia se află în mâinile autorului. Într-o zi şi o oră anume, însă, putem pătrunde lejer în acest luminiş, trăgând cu coada privirii exact în fântâna cu apă dulce a sinelui. *„La ora cea mai calmă a zilei în mausoleul nostru mişcător/ punem zăvoare dinăuntrul odăii cu peştişori de aur.// Aici în fiecare sâmbătă la ora zece/ putem discuta despre zbor/ ca despre floarea galbenă a dovleacului/ amintindu-ne de resturile gloriei umilitoare.// (...)// Spre seară în albul pânzei zburăm/ peste vârfurile uimite ale copacilor."* („În fiecare sâmbătă"). Simbolismul şarpelui este mereu prezent, fie în ipostaza persuasiunii, fie a înțelepciunii sale ştiute. Vulturi, salamandre, fluturi, cameleoni, păsări, arici, o piele de bivol sunt vietățile care populează „camera în formă de om" unde poetul meditează, până când e nevoit să părăsească „marsupiul lipicios al obişnuinței. Dar, atenție: *„Între ce se vede şi adevăr, unic obstacol – / imaginația de a vedea/ vârful unui aisberg tăind pulberea/ sub care-mi scriu scenariul/ propriei vieți fără martori".* („Camera în formă de om"). Sunt semne care cifrează sau descifrează misterul în cheie simbolică. În universul acesta fabulos, cineva ne face semne binevoitoare cu mâna.

„Aşteptam cu toții să cadă/ un fluture./ Şi nu mai cădea./ Veninul cobrei, secretat îndestulător pe lună plină,/ nu ne va îngrijora câtuşi de puțin,/ nu vom tresări aproape de casa/ în care ne întoarcem ca o ninsoare umilită;/ ne abandonăm tot mai adânc în fântâni,/ tot mai adânc,/ unde scuturându-ne de tristețe/ pregătim ruşinați cruciadele ierbii artificiale./ Ca într-o izbăvire/ aşteptăm să cadă un fluture/ în preafericirea ochiului preaclar văzător,/ când vom afla dacă/ aceeaşi singurătate ne mai plăteşte cu ora" („Cădere de fluture").

Oarecare grijă calofilică manifestă Lazăr Lădariu în curgerea versurilor pecetluind imaginea şi sunetul cuvintelor, cu ţăndări de curcubeu care măsoară un cer nou şi o zarişte nouă, după ce primul cer a dispărut şi suntem invitaţi să îl reinventăm.

Astfel, curcubeul sare din cadrul iniţial şi alunecă în abisul evanescent al privirii. Îl prindem în plasa genelor micite din dorinţa de a vedea cât mai departe. E aici, peste „Câmpuri cosite de ceaţă”: *„Fluturii aceia,/ toţi negri în noapte,/ cad dincoace de paravanele schimbându-şi culoarea/ unul după altul,/ miroase a ger prin părul arlechinilor dansând/ toată seara în mâini,/ până spre zorii/ peste care se va tăvăli încă o zi./ Prin grădini pomii au prima oară fructe adevărate,/ pe câmpuri cosite de ceaţă,/ sub tălpi plapuma cu margini de pământ se surpă,/ ziua îmi ţine ochii deschişi/ să nu-mi pierd actul de naştere.”* Şi, brusc, aterizăm în cotidian, în mijlocul unei amintiri, privind o fotografie mişcată: *„Ce dureros tremurau mâinile tatălui meu/ sub vântul lovindu-ne în faţă./ Cădeam în genunchi,/ ne ridicam din genunchi/ şi iar porneam spre o nouă despărţire;/ în fiecare buzunar tata punea câte o sământă/ şi frunze amare simţeam sub picioarele noastre,/ şi frunzele miroseau a carne de armăsar,/ şi armăsarul a abator.// Ce furios ne scuipa vântul acela în faţă,// el, băutorul de noapte biruitor,/ martor/ între câmpul cu flori sălbatice/ şi drumul de cerneală minat.// Ce dureros tremurau mâinile tatălui meu,/ce furioşi scuipam noi vântul în faţă.// Acelaşi câmp,/ acelaşi vânt/ fără tata./ La fel drumul prin visul nopţii cu încetinitorul./ Cămaşa lui asudată aleargă după mine,/ În urma ei cad rar anii/ de culoarea agrişelor congelate”.* („Culegători prin câmp minat”). Ne urmăreşte chiar şi cu ochii deschişi, *„tăcerea ţăranului cu degete noduroase rupând pâinea,/ miez al zăpezii;/ şi femeia lui cu mâinile aţipite în poală, şi întrebarea/ din ochii plimbaţi prin tihna cinei înfiorând aerul./ Se coace porumbul.”* („Tihnita cină”). Dar

iată că cineva a îndrăznit mai mult şi *„A pătruns cu cele mai străine chei/ în cămăruța mea./ Din perete în perete/ se zbate cămaşa lui argintie,/ tremurată în scâncet;/ sub frânghia teiului/ în curte, ultima îngrijitoare povesteşte/ despre casa pregătită cu pomi văruiți,/ despre fotografiile mele de familie,/ mereu pe scaunul dintre părinți,/ zâmbind cu părul de o albă cânepişte./ La ore fixe, / hoțul caută locul/ unde se afla oglinda"* („Din depărtare"). Intruşi? Prieteni? Poetul ne avertizează că nimic nu e ceea ce pare, că el însuşi este: *„Expulzat cu bucurie din Teritoriul Nimănui./ Unde-mi desenez eu cercurile, nisip nu există,/ doar şarpele îşi leapădă pielea în pădurile bântuite/ de înfometatul lup al singurătății;/ în casa mea de sub pământ vizitatorul acelaşi/ vine în fiecare seară,/ priveşte la raftul cu cărți şi pleacă;/ de fiecare dată o carte/ devine cenuşă şi calul pustiei/ se aude nechezând/ şi toate întâmplările se adună/ pentru a se mai scrie o carte/ care se va preface şi ea în cenuşă;/ între naştere şi moarte/ vizitatorul se întoarce în fiecare seară./ Şarpele doar îşi mai leapădă o piele în pădurea/ existând în memoria dicționarului explicativ"* („Expulzat cu bucurie din Teritoriul Nimănui").

Sentimentul predominant este singurătatea, mai bine zis, însingurarea, distanțarea, depărtarea, pierderea. Iar imaginea cea mai frecventă este aceea a unor fluturi. Toate acestea când *„timpul,/ carcera noastră,/ inițiază în taină/ discursuri despre fața nevăzută a ființei."* („Dinspre pierduții fluturi vine"). În acest context, îl surprindem pe poet în următoarea ipostază: *„În coridorul prea lung/ aştept anotimpul mâncat de umbră/ şi, iată-mă, îngenuncheat/ în fața neprevăzutului cu picioare retezate"* („Dinspre pierduții fluturi vine"). Lazăr Lădariu trăieşte o anume stare de urgență lirică, izvorâtă dintr-o permanentă necesitate de a-şi expune gândurile, fie în chip metaforic, fie direct, explicit, cu o anumită densitate pe categoriile filozofice fundamentale: naştere, viață, moarte, singurătate, fugă, absență, retragere. Toate acestea, în mod

paradoxal, fiind prezent în iureşul cetăţii, ca un veritabil cronicar al vremii sale. *„Am fost şi la capătul tunelului violet,/ la gât purtam cheia/ ca un flaut/ în ştiuta noastră răbdare.// Noaptea am călărit pe şei întoarse,/ caii umbră nu cunoşteau/ sub clorofila de sânge a razei.// Am fost pe străzi,/ în spitale,/ în armate,/ la circ şi la morgă/ şi iar am luat totul de la capăt cu fiecare ţipăt”* („Neîmpăcaţi am găsit cuvântul”).

Al doilea volum antologat este ***„Doar lumina deasupra”***, apărut la Editura Eminescu, Bucureşti, 1986, continuă periplul ideatic prin „Teritoriul nimănui”, vâslind printre metafore şi sintagme dinspre teluric spre celest, dinspre real spre imaginar până pe „Tărâmul natal”, unde, odată ajuns, poetul spune: *„Parcă m-aş întoarce dintr-o ţară îndepărtată/ în fiecare primăvară,/ parcă m-aş întoarce dintr-o boală/ odată cu plutirea aceea pe cer/ de miei lânoşi/ şi mă cufund într-o baie/ a devălmăşiilor adormitoare;// de fiecare dată de mă întorc aici/ îmi ţin o clipă răsuflarea prin limpezimea/ ochiului cu o pupilă mare,/ tremurătoare/ ca o zăpadă primă-n declin;// din cerc în cerc/ de şapte ori ies,/ de şapte ori intru doar într-ale mele ştiute,/ asemenea puiului din ou în ou/ până la peretele de cretă/ mai alb decât pânza închipuirii de-atunci.// Doar aici e unicul loc/ unde cu un deget pot împinge/ mătasea întunericului/ dincolo de sunete”* („Tărâm natal”). În acest tărâm ancestral, familiar autorului, oamenii îşi urmează destinele sub oblăduirea luminii care e pururi neschimbată: *„iată,/ parcă din sticlă şi fum,/ când umbra de toate se leapădă/ în casa lor de tihnă fecundă/ stau/ bărbat şi femeie –/ două îmbrăţişate seminţe,/ o singură rădăcină albastră;/ doar lumina deasupra/ şi spicul tăcut,/ tăiş prin auzul atâtor naşteri/ la fel de tăcute*” („Doar lumina deasupra”).

II.

Vâslind prin mările propriului Timp, „spre maluri care nu se surpă” – ca să împrumutăm sintagma unui alt mare poet

mureşean, Lazăr Lădariu întreprinde această călătorie inițiatică, spre locul de unde survine ființa, acel dasein specific fiecăruia, mai îndepărtat ori mai apropiat, după cum şi omul se simte mai străin sau mai apropiat de sine, de Dumnezeu şi de ceilalți. Din poemele lui Lazăr Lădariu nu lipsesc viețuitoarele fabuloase, inorogul, îngerul, vulturul de ipsos, ca şi magia provocată de viziunile stranii care-i bântuie somnul şi trezia. *„Am furat puterea apei cu negru descântec,/ fericit am dansat în piețele acelea străine,/ în nouă fântâni mi-am scăldat osul cântător,/ steagurile mele s-au ofilit în gura pământului;/ cineva cu alt chip mă caută,/ rotind o frunză de gheață/ ceva uşor mă atinge…”* („Cineva cu alt chip mă caută”).

Lazăr Lădariu ne îndeamnă să căutăm prin sufletul său „mirositor ca o rodie” ca să-i aflăm rădăcinile înflorite: *„Caută bine prin sufletul meu mirositor ca o rodie/ şi-l vei găsi pe tata aruncând semințele serii pe cer/ în sfânta semănătură/ spre noaptea cabrând peste dealuri.// Caută bine prin sufletul meu/ când coboară fluviile miresmelor/ şi vei vedea cum curge sufletul pomilor;// au rodit deja semințele aşteptării,/ caută doar bine prin sufletul meu”* („Caută bine prin sufletul meu”).

Un alt volum oferit spre antologare este ***„De pe celălalt mal”***, apărut la Editura Columna, Târgu-Mureş, 1991. Aceeaşi voce gravă, puternică, se prelinge nestingherit prin auzul, arterele şi venele noastre, conturându-şi fluxul continuu şi hrănindu-se din jarul incipient al focului sacru, cel fără cenuşă. Joc spectral de lumini şi umbre dansând pe gheața subțire a lucidității şi apoi, rotindu-se şi ridicându-se în (văz) duh în spirale de fum lânced, spre malul unde amurgul abia aşteaptă să nască aurora. *„Moale păşeşte lumina/ prin mlaştina albă;// zăpada aceasta/ împrumută treptat/ ceva din căldura corpurilor în aşteptare;// în gara uitată/ de bunăvoie am poposit/ să privim/ singura pasăre frângându-şi aripile/ prin trupul de sticlă/ al unui aer necunoscut;// departe,/ soarele amurgului/ răstoarnă pahare neatinse”* („De pe celălalt mal”).

Tonurile dominante sunt alb-negru, ca într-o haşură abia creionată de o mână grăbită. Motivul păsării care „în altă pasăre zboară” revine frecvent, simbol al crugului lăuntric spre care ochiul interior se pleacă pentru a-şi afla „îngerul adâncurilor”, de fapt, o altă fațetă a hohotului provocator al singurătății. *„Pasărea în altă pasăre zboară,/ aripa înlăuntrul aripii,/ mărgeaua se limpezeşte în miezul moale/ al scoicii;// ştim totul despre singurătate,/ îngerul adâncurilor se prăbuşeşte în noi,/ căderea lui înceată/ peste iedera din camera goală/ înfioară fața oglinzii;// pe riduri alunecă o apă supusă/ şi îndepărtatul cântec până aici nu va ajunge/ în luntrile acelea cernite;// ce iarbă mâloasă,/ ce umbră înaltă/ e aşteptarea în ultima haltă”* („Pasărea în altă pasăre zboară”). Şi peste toate, ca un miracol blând, naşterea clipei „între două țipete”, alunecând prin colul clepsidrei foarte frumos ilustrată metaforic de către autor: *„Din moment ce s-a întâmplat,/ naşterea aceasta este adevărată;// nici bobul de nisip,/ nici firul de iarbă/ nu vor opri ceasul acela;// zadarnică/ până şi mâna lungă/ din apă ieşită,/ din aer;// prin măceşii târzii/ trompeta vremii cântă / rugina;// de mii de ani se pregăteşte/ clipa dintre două țipete”* („Dimineața născându-se”). Dacă ar fi să-i căutăm poetului un portret cât mai aproape de realitate, ar fi cel desenat în acest vers: „copacul singur îşi creşte inelele” – fiindcă, până la urmă, singurătatea poetului e suverană, chiar în mijlocul unui vacarm asurzitor de voci cunoscute şi străine. El îşi asumă această singurătate necesară în „Cetatea de dincolo de câmpuri” dar şi în Agora, acolo unde se află în centrul evenimentelor. Acest sentiment este şi mai pregnant în poemul „Cu mâinile ridicate”: *„Viața trece cu mâinile ridicate:/ un semn de iertare,/ un semn de trădare./ Flash-uri succedându-se:/ după fiecare fotografie/ picură o frunză de sânge./ Gălăgioasa lume îşi înconjoară vedeta,/ chemând-o la rampă cu fluierături prelungite./ Prin piață trece paiața/ cu mâinile*

ridicate”. O oarecare atenție calofilă se poate observa în dispunerea versurilor ca şi în grija pentru acuratețea stilistică.

Următorul volum antologat se intitulează ***„Dimineți fără coloane”***, apărut la Editura Tipomur, Târgu-Mureş, 1994. Timbrul grav nu-l părăseşte nici în acest spațiu în care diminețile au dispărut după amfilade înalte iar poetul, la răscruce de vârstă, se vede nevoit să-şi memoreze cu nostalgie anii pierduți, clipele risipite ireversibil, obligat să-şi salveze aparențele: *„Ce repede s-au împrăştiat,/ semințe de salcâm sonor/ țâşnind din păstaie,/ toți anii mei/ în cele patru zări/ şi singur m-am trezit la răscruce/ cu floarea de măr la butonieră/ sub norul fosforescent alunecând/ spre steaua/ până azi neştiută;// ce repede se-ntristează grădina-nserării,/ când nimeni nu ară/ cu plugul acelei întoarceri,/ nici măcar o ambiție de-o oră,/ de-o seară;// ce repede se duce/ şi lotusul cântător/ pe valurile cerului roşu,/ şi murmurul răzbate uşor/ pe apele-n lună,/ precum pasărea nevăzută în zori;// ce repede/ şi fără nicio scăpare”* („Ce repede”). Şi aici sunt folosite simboluri: lotusul cântător floarea de măr, pasărea nevăzută ş.a. În „Poem despre singurătate ”, poetul spune: *„pe tăcute/ hârtia începe să mă scrie/ apăsat nemilos”*.

Acest volum are ca personaj principal Singurătatea. Aproape în toate poeme se regăsesc cuvinte precum: singur, solitar, indiferență, nepăsare, pajişti pustii, „copacii în fluvii fugind spre pădurea cea mare”; „iarba cea resemnată”; „ultimul câine vagabond”; „caii cei trişti”; „verzile dureri ale câmpului”; „vânătoarea celui singur”; „singur în adâncul depozitelor de gheață” ; „cerul palid”; „sânul alb de zăpadă”, spini, otrava vânturilor, întreg bagajul romantic, elegiac şi nostalgic al poetului visător. Iată şi câteva imagini proaspete: *„mi-am oblojit rănile/ cu luminoasa iarbă a zăpezii,/ apă,/ câtă privirea/ înapoi/ şi-nainte;// gândul meu –/ pasăre adormită-n copac,/ un rod care pică”* („Întoarcerea fiului risipitor”).

Fără îndoială că Lazăr Lădariu nu este un poet selenar, ci mai degrabă aurorar, un poet al dimineților.

Insă nu lipsesc din orizontul privirii nici „peisajele în mov” care „se retrag dincolo de rama tabloului,/ chicotesc şi mor”. Un anume fior bacovian străbate lirica lui Lazăr Lădariu, în orice caz, frigul e atotstăpânitor, singurătatea e suverană, movul şi nuanțele de gri abia se întrevăd. O simbolistică a luminii sărace, difuze, nesigure, uneori ca o furtună, pune stăpânire pe vers deşi Lazăr Lădariu nu e un poet lunar, aşa cum am menționat. Spectrul său are doar câteva culori complementare. Se mai constată lipsa totală a ludicului. Chiar şi copertele ilustrează peisaje cosmice, cu cer, aştri şi cioburi de lună sfărâmată cu pietre şi risipită pe boltă, în timp ce omul alb, stă de veghe.

„Planete pentru iscoadele albe” (Editura Tipomur, Târgu-Mureş, 1995, Premiul Asociației Scriitorilor din Târgu-Mureş) este un alt volum din care autorul şi-a extras un mănunchi de poeme reprezentative. Aici îşi face un autoportret complet, în care autoironia fină se vădeşte chiar de la primele versuri: *„Sunt un redactor cu probleme sociale,/ norocul meu că nu port ochelari şi barbă/ când citesc prin sticla uşii grele/ ziarul dimineții./ E dincolo de toate Noaptea Sfântului Bartholomeu a cuvintelor,/ o boleşniță,/ o spaimă prin ore,/ atârnând ca nişte zdrențe/ înghițite de ploi carnivore./ În găoacea oboselii/ embrionii/ se lungesc donquijotesc,/ umbre subțiri în dans valpurgic/ se întorc în gheața tăcerii,/ altele pe ridurile unor fețe bătrâne/ se-nalță spre altare de foc./ Cuvintele catharsisului în plexiglas/ cu vis de play-boy pornesc în derivă,/ cele ce au trecut zidul antipoeziei/ mor de molimă,/ de cancer,/ de infarct,/ numai exilatele de ciomegele semnelor de exclamare./ Întrebarea singură se prăbuşeşte teatral,/ apoi putrezeşte/ pe brânci.// Sunt ruguri înalte, sunt focuri mocnite,/ doar filele rămân albe,/ prind aripi contopindu-se cu pescăruşii albaştri/ ai mării aparținându-mi numai mie.// Ce*

puţină cenuşă din atâta Sodomă şi Gomoră!/ Lumina ca o furtună,/ paznic de zi, anunță:/ rădăcinile sunetelor aşteaptă corabia./ Se vede catargul” („Redactor printre întâmplările cuvintelor”). Poezia este dedicată lui A.E.Baconsky, in memoriam, şi, într-adevăr,, aluzia la „Corabia lui Sebastian” este clară.

Adânc înfipte în contingent, poemele lui Lazăr Lădariu lasă mai puțin loc cosmicului, metarealului, oniricului. Ele par mai degrabă crâmpeie de existență cotidiană, aşa cum se prezintă, îndeobşte. Însă de rama tăioasă a ironiei nu scapă nimic. *„Îndură-te, viață,/ că şi noi te-am iertat/ peste greşelile noastre,/ cu vinul cel prost îndestulător te-am plătit,/ cu țigări puturoase,/ fumate până la capăt,/cu ochii noştri uimiți de tot ce se-ntâmplă,/ cu copiii şi fără copiii/ veniți să ne dezmoştenească,/ cu o mare de bunătate/ şi de răutate,/ cu şarpele nostru ieşit la drum,/ la fiecare colț de stradă/ devorându-ne urmele,/ cu rănile noastre bandajate/ cu câte un poem,/ cu trenurile ducând doar femei platinate,/ pentru care merităm şi noi/ măcar o amânare”* („Poem în afara concursului de debut”). Şi o tulburătoare poezie, care respiră nostalgia căminului natal, glasul părinților, fotografiile îngălbenite şi pragul casei care-l cheamă cu glas stins: *„Mă cheamă iarăşi tata cu steagul alb de pace,/ departe-i este fața şi eu tot mai departe./ Sub deal i-au înflorit în ochi/ doi meri/ şi-un vânt de noapte./ Îl văd,/ el urcă plugul/ pe muntele nimbat –/ o cruce de martir,/ iar eu cobor o vale cu vulpile în spate;/ crăpată-i este palma şi umedă-i cămaşa,/ el m-a adus de mână,/ eu nu mai aflu casa”* („Ca un ecou”).

În acelaşi ton elegiac, nostalgic se înscrie şi poemul: „Aş vrea să trec prin tine, iarbă”: „Aş vrea să trec prin tine, iarbă, dar nu mai pot/ de un hotar de vreme, de un hotar de iarnă/ mă țes în vălul lor ninsorile – mirese de zăpadă,/ fulgi trec prin mine albinele de ceară./ De-un anotimp plângând un clovn mă tot întreabă/ de-or şti cumva vreodată orbii pustiilor oraşe/ cum

naşte-n brazdă o sămânță/ când binele şi răul vor face o rocadă/ şi muşcă bolovanul din trudnicul Sisif./ Pribegii cai cu lacrimi ard un loc de execuții,/ decapitații crini îşi cată cupele vărsate pe butuc,/ cuțitul îndoielii bolnav îşi culcă tăişul pe-o petală/ şi simt, amar, cum creşti în cerul gurii mele, iarbă."

„Ieşirea din iarnă", un alt volum antologat al poetului Lazăr Lădariu (Editura Tipomur, Târgu-Mureş, 1997. Coperta de Mariana Cristescu) cuprinde tot un grupaj de zece poeme în care autorul îşi defineşte dubla, kantiana însuşire de a trăi pe pământ, dar cu privirea veşnic îndreptată spre cerul înstelat de deasupra: „să fii pe întinsul acesta,/ cu ochiul dincolo văzător/ singurul paznic/ al umbrelor fără stăpân." („Ieşirea din iarnă"). Poetul se recunoaşte un solitar în turnul de veghe aşteptând clipa saltului suprem: „uitat în turnul meu de veghe/ simt limba grea de clopot iarăşi/ şi-n dangăt lung, de înviere,/ în cer fereastră tai/ şi mă arunc. („Fereastră tai în cer"). Clopotul e un element nelipsit din toate volumele şi el apare în diverse ocazii, fie ca un şir de clopote care-l cheamă, fie un dangăt lung şi sfâşietor care anunță ceva, oricum el este un simbol al vestirii. *„Bătrân ca drumul ce îmi duce paşii/ mai singur azi în vis mă-ntorc acasă anii,/ şi casele tresar: cine-i străinul?/ Iar piatra de sub tâmplă mă alungă.// Nu ştiu dacă de vină-i vremea tot mai rea din urmă,/ când umbra serii peste mine se prăvale/ sub coasta stângă-n tainică vecernie/ şiragul cel de clopote mă cheamă"* („Şiragul cel de clopote mă cheamă").

„Zăpezi dilematice" este, de asemenea, o antologie, apărută în 1999, la Editura Tipomur. Acelaşi vers amplu, orchestrat pe o suită de voci şi de instrumente, se recunoaşte şi-n acest grupaj reprezentativ care începe cu o „Bucurie simplă", în care autorul slăveşte minunăția întâmplărilor neprevăzute, a lucrurilor obişnuite, care totuşi dau savoare vieții: *„slavă,/ slavă,/ cântăm nervurilor frunzei luminându-ne palma/ sub ochii noştri fotografiind în exclusivitate/ verzi tentacule,/ ritmic*

tact în pielea argintie/ a cutiilor de conserve/ se ridică vie pădurea;// pe sub iarbă se aude un tren/ sau poate şi mai adânc/ pe sub noi trece, o singură dată la o sută de ani,/ miriapodul". Şi în acest grupaj apare motivul şarpelui casei, ca simbol al ceasului amiezii, când îşi face siesta şi îşi leapădă pielea în iarbă. Umbra (mai grea decât trupul), zborul păsării, cerul, şarpele, ninsoarea, clopotul, valurile, sabia, şopârla, arlechinul, acrobatul şi clovnul, toate sunt elemente lirice pentru construcție.

Un alt volum este ***„Onomastica ierbii"***, Editura Tipomur, Târgu-Mureş, 2001. Aici apar personaje stranii precum „Vânătorii de tăceri": *„E ora când vin,/ tiptil,/ rătăciții vânători de tăceri,/ în uriaşe rucsacuri / ducând,/ sub lacăte mari,/ uneltele lor cu cifruri secrete;// trec încet câte doi,/ de mână,/ prin pupilele mele,/ atenți la fiecare mişcare/ a ierbii abia trezite din somn;// cu liniştea în pământuri ascunsă,/ prin culori mişcătoare,/ din cele două direcții ei vin/ să schimbe sacii lor/ grei de cuvinte;// la ceasul serii văzuți,/ vânătorii cu aură/ de litere mari,/ anume alese,/ trec iar peste deal/ pe un nor luminos."*

Culoarea preferată a poetului este albul. Vietatea: pasărea, sinonimă cuvântului. Alte coordonate lirice: ninsoarea, aşteptarea, gara, munții, iarba, floarea soarelui, miriapodul, zidul, secundele, cerul, colivia, gratiile, pustia, pământul, furtuna, cuibul, semințele, rugurile, cohortele de frunze ş.a. Un poem aparte, care se distinge este „Icoane de sfârşit de veac": *„Bat clopote prelung în zare/ De-ngropăciune de mileniu şi de an,/ Din Alba-Iulia, în Putna lui Ştefan cel Mare,/ Credința dă floare în suflet de țăran./ Din ramele-nceputului de secol,/ Icoane rătăcind prin munți înalți,/ Coboară toți ai mei, tăcuți prin viscol,/ Pe caii murgi de brumă-ncălecați./ Îl văd pe tata trist şi încruntat,/ La sânge rasă e fața-i de pământ/ Cu brici de ger, în holde-nveşmântat,/ El, veşnic sol cu-al gliei legământ./ O văd pe mama cea rămasă-n drum,/ Să mă petreacă-n şcoli şi*

în domnie,/ O lacrimă-ascunzând în zâmbetul de fum,/ Acolo-n cap de pod şi de vecie./ Şi-mi văd şi fraţii, pe-ai mei toţi,/ Cu palma aspră mângâind ogorul,/ Făclii prin vremea asta de nepoţi,/ Urmaşilor ducându-le, greu, dorul./ Trec toţi, tăcute cruci, icoane sfinte,/ Făr' să privească unul înapoi,/ Şi-aud scâncind, în urma lor, prin ploi/ Şi prin zăpezi, puţine, ca de leac,/ Căţel supus, urmându-le cuminte,/ Colindul de sfârşit de veac". Filonul autentic patriotic străbate tot acest poem înflorind în metafore superbe.

Altundeva, poetul se recunoaşte pasăre din codru: *„Pasăre în codru-am fost/ Din arat şi până-n iarnă/ Primăvara a trecut/ Cu lumini la subsuoară,/ Peste râu cu apă lină/ Trecu vânt cu şa de rouă./ Vara am lăsat-o-n urmă/ Cu a ei gură de fragi/ Şi cu floarea de pe coasă,/ Tremurând sub nalţii fagi./ Toamna-şi clatină arama,/ Cătinel să treacă munţii,/ Dimineaţa-şi trage geana/ Şi părul din seri cu lună./ Iarna-şi sună iar argintul,/ Dorul arde zilele,/ La fântâni, lângă pârleaz,/ Sub cojoc dorm satele."*

În acelaşi spirit al reîntoarcerii la vatră se înscrie şi poemul „S-a-ntors Ion acasă" şi se vorbeşte aici de înstrăinare: *„S-a-ntors Ion acasă din moartele oraşe,/ cu gândul alb al pâinii, cu val de frig în oase./ S-a-ntors din morţi cel dătător de nume/ al ţării hăcuite de-nstrăinaţi de mume./ S-a-ntors, cu palma-i aspră să mângâie pământul/ rămas în amintiri cu trupul greu,/ cu dorul şi cu vântul./ Şi-a pus cămaşa albă şi încălţări de rouă,/ şi-a dat cu briciul aspru pe barba lui,/ răzor de spini./ Păşeşte rar Ion,/ cu el se-ntorc strămoşii,/ pe palme cu biserici,/ răsună prin hrisoave oftatul greu din cronici./ Se-ntorc din ţintirime să dea tribut la vreme/ cu coasa arsă-n timpuri, cu plugul să îi cheme./ S-a-ntors Ion acasă din moartele oraşe/ cu gândul alb al pâinii, cu val de frig în oase./ Şi-aude-o-nstrăinare gemând,/ acolo-n fundul/ pământului furat cu fapta şi cuvântul./ Din morţi Ion se întoarce/ la vii ce-l ocolesc,/ tresar bătrâne case,/ mirate se întreabă/ şi nu-l mai recunosc"*.

Pasteluri închipuind rotirea anotimpurilor, se derulează în această carte, într-o suită de poeme, pline de imagini calde, metaforice: *„Se-ndepărtează copacii tot mai mult de frunze,/ O despărțire mută-n răscrucile de drum,/ Pecetea urmei, pe mine, nu m-ajunge,/ Zadarnică-i pornirea în haitele de scrum./ Îmi cere iarăşi iarba nou zălog,/ Mă ard caii prin sânge, sub biciurile grele,/ De drum m-adună snopul aceluiaşi pârlog,/ Pe sub tăceri mai deapăn un râu căzut din stele./ Mai ar şi-acum, în zori, pământul cel din vise/ Şi duc în palme o tânără grădină,/ Abia ating cu tâmpla, cu gândurile ninse,/ Amfore bete, în cântec de lumină”* („Mai ar şi-acum pământul cel de vise”).

Cine nu a încercat sentimente de nostalgie când şi-a amintit de zăpezile de altădată? Aici zăpada e sinonimă cu vârsta copilăriei: *„Duios trec, prin sângele meu,/ turmele mieilor copilăriei/ pe pajişti sfințite cu lapte;// prin ceața unui vis nesfârşit/ coboară blândețea zăpezilor neîncepute,/ până spre frunte,/ spre tâmplă ajung,/ zvon îmi aduc izvoarele toate/ venind dinspre toamnă,/ cântând dinspre munte;// peste trupul meu,/ tăcută/ trece ninsoarea de miei,/ cu apa lor neîncepută/ pe umede boturi,/ lacrimă pentru jertfa/ noii primăveri”* („Zăpezile de altădată”).

La ceas de bilanț provizoriu, Lazăr Lădariu îşi permite să treacă în revistă stările ingenue pe care le-a încercat la scrierea poemelor, acum antologate. E o adiere, un parfum care se confundă cu cel din vis, o dulce-amară nostalgie după ILLO TEMPORE, Hiperboreea, paradisul pierdut. Câteva imagini, câteva cuvinte au rămas, cu toate acestea mărturie…

„Veghe cu fluturi” - o altă carte semnată Lazăr Lădariu, apărută la aceeaşi editură, în 2002 - are o puternică tentă mistică, relevând trăirile poetice la citirea Psalmilor evanghelici. Şi aici poetul are un imbold de a urma pasărea în zborul ei „pe calea tuturor celor ştiute/ la marginile cele de ceață ale pământului” – spre muntele nădejdilor. *„Lângă*

izvoarele apelor stau,/ pom abia înflorit în zorii treziți,/ praful îl spulberă vântul ivit/ pe calea tuturor celor ştiute/ la marginile cele de ceață ale pământului;// cu ochii pe muntele nădejdilor sunt,/ rugându-mă rodului cu strigările mele,/ cu glasul stins, cu ochiul dureros tulburat,/ de luciul de aur al săbiilor aruncate de soare;// pe creştet,/ colbul trecerii mele coboară,/ urechea ia aminte la toate/ până să mă mut în munți, ca o pasăre,/ sub suflare de vifor, pe căile aspre;// strig, şi cuvintele mele cad pietre pe stâncă,/ acoperite de aripi sub lațul subțire al morții,/ prin norii văzduhului pândesc şi aştept/ la temeliile lumii o vană răsplată;// mă întorc şchiopătând pe cărările uitate ale tăriei,/ curățat de toate greşelile începutului,/ cu ale mele cununi de pietre scumpe,/ cântare nouă cântând/ acolo unde, cu ochii la cer,/ „am şezut şi am plâns" („Citind psalmii lui David"). Poetul e conştient că tot ce lasă în urmă este, după expresia dramatică a Eccleziastului, „deşertăciunea deşertăciunilor" şi „vânare de vânt". Tot ceea ce rămâne – sunt cuvintele. Ajuns la o asemenea conştiință, poetul le revendică şi le reclamă prezența: *„Cuvintele mele/ sunt ca munții,/ ca stâncile sunt, adunate,/ snop de aur/ în mâna lui Dumnezeu;// cuvintele mele,/ de departe privite,/ au forma văzută/ doar de cei/ care urcă muntele;// cuvintele mele,/ înşirate pe spinarea cețurilor,/ sunt ca stâncile/ din pumnul zilei;// cuvintele mele,/ invers rostite,/ s-ar putea să vă sperie,/ în oglindă privite;// cuvintele mele,/ ca o cometă,/ ca ursul greoi,/ ar putea uimi ochiul;// cuvintele mele/ sunt ca munții,/ ca stâncile sunt"* („Cuvintele mele").

În altă ipostază, poetul este un Iona în burta chitului, „încărunțit de lunga lui aşteptare,/ cu dorul cel de moarte/ în ruga lui de pe urmă" („În burta acestui peşte enorm").

De o notă aparte, aproape stranie în frumusețea lui este poemul „Baladă" – emblematic pentru întreaga creație a autorului, care se doreşte sămânță îngropată în pământul strămoşilor, pentru ca, din nou, să dea colț, să răsară, să crească

şi să rodească la rândul ei seminţe: *„De-o viaţă ar/ cu plugul luminii pământul/ şi subpământul strămoşilor duşi,/ sământă să fiu, să fiu şi cuvântul/ peste apusuri cu ochi nesupuşi;// făcut-am drumuri pe jos, drumuri pe cal,/ fost-am cândva ce-am dorit, fost-am fierul călit,/ fost-am sub cruci aurite trupuri trase pe roţi,/ val răcoritor sub dogoare de vară;// fost-am sunetul grânelor acum pârguite,/ lemn de vioară şi mugur de cânt,/ fost-am steagul din frunte de plai,/ steagul cu capul de lup;// fost-am călăreţ peste nori, peste treceri pe apă,/ izvorul din timpuri curgând,/ fost-am plug, fost-am sapă,/ fost-am descântec de stea/ în hotarul de holde;// fost-am sânul de roade/ al gliei sub roua din zori,/ calendarul cu aripi,/ litera cea mare am fost;// fost-am sământa şi culegătorul am fost,/ fost-am tăcerea din ciobul de lut".* Şi nu în zadar, pentru că poetul are această capacitate de a fi orice doreşte prin cuvântul său cu putere magică. Trimiterea la Blaga şi la Nichita Stănescu nu e deloc întâmplătoare: „A fi sământă şi a te sprijini/ de propriul tău pământ" („Elegia a unsprezecea. Intrare în muncile de primăvară").

„Vânătoare de umbre" - un alt volum antologat, apărut la Tipomur, în 2004 - dezvăluie aceeaşi sensibilitate lirică, cu deosebirea că acestea sunt ecouri din psalmi la care face trimitere permanent. Temele principale sunt: urcarea muntelui, aşteptarea Învierii, odihna lângă izvoarele apelor (Ps. 137); periplul pe uliţele Înaltului, stâncile cu idoli de piatră; haosul atotstăpânitor, vânarea de vânt (temă recurentă), peregrinul rătăcit prin capitala florilor de câmp, aşteptarea unui tren care nu mai soseşte niciodată, schimbarea la faţă (valabilă şi pentru natură); bobul de grâu care e îngropat în pământ moare ca să nască viaţă. Tema aşteptării este predilectă. Din acestea, foarte frumoase toate, am ales: *„Fericit cel care se teme/ de poruncile Domnului,/ El vede, prin întuneric, lumina drepţilor,/ cu numele Lui închide gura păcătosului,/ lăsând legea moştenire neamului;// vas al spălării şi brâu este cinstea,/ sub ochii Lui*

răsar picăturile ploii,/ în cununa roadelor/ lumina cântă,/ urmând curcubeul;// urechile Lui aud/ minciuna uscată în gura duşmanilor,/ ochii Lui deprind tăria cerurilor,/ bunătăţile cetăţii/ cu inima primindu-le,/ pe pământ neumblat/ El află că linguşirea vrăjmaşilor/ e limbă şi sabie;// cu piciorul marea trecând,/ în casa odihnei ajuns,/ El aude grâul înmulţindu-se" („El aude grâul înmulţindu-se").

„Pasărea cântătoare" duce cu gândul la poemul „Soldatul şi pasărea" al lui Nichita Stănescu: *„Soldatul bătrân/ mi-a dăruit demult/ o pasăre cântătoare/ şi o cheiţă din aur;/ îmi ciugulea bucuroasă din palmă/ mărgelele fiecărei dimineţi,/ împreună traversam seri pergamute,/ zburam până dincolo de nori,/ sfidam furtunile mării;// copil şi pasăre,/ nedespărţiţi întâmpinam zorii,/ treceam peste nopţile albe/ cu zilele succedându-se;// din întuneric apărea cântecul ei,/ precum fantoma zeiţei din valuri,/ din neguri ţâşnea lumina dintâi/ peste vârfurile uimite ale copacilor,/ cu tăceri împletite/ curcubeul lega frunţile munţilor;// într-o zi cineva mi-a furat/ cheiţa de aur;/ în prima linie în mine soldatul/ murea/ deodată cu pasărea mea cântătoare."*

Şi iarăşi o poezie de esenţă tare este: „Despre palma ţăranului": *„Despre palma ţăranului/ nu se vorbeşte niciodată/ cu gura plină,/ nu se strigă lozinci/ prin pieţele publice,/ se murmură doar,/ se şopteşte,/ se plânge în gând;// în palma/ grea de atâtea seminţe,/ sunt semnele acelea/ săpate adânc/ pe obrazul ogorului;// în cuta/ de pe fruntea lui/ se citesc toate pâinile/ cele adevărate,/ odată cu cărţile/ date pe faţă/ în veşnic/ răsăritul de soare."*

„Sub norii de plastic", Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2005. Volum apărut cu sprijinul Primăriei Târgu-Mureş şi al Fundaţiei Culturale „Cezara Codruţa Marica". (Coperta de Mariana Cristescu. Premiul Special al Asociaţiei Scriitorilor din Târgu-Mureş.) Şi aici care se regăsesc aceleaşi teme: aşteptarea, trenul, călătoriile, porumbeii albi, îngerul, steaua de

dimineață, gara uitată. Cităm, pentru frumusețea ei genuină, poezia „Dimineață trezindu-se”: *„Grăbită,/ dimineața-şi trimite câinii zorilor/ tulburați de nesomn,/ cu glas şoptit/ vântul descântă/ nevroza frunzelor/ sub ninsoarea cernută/ a colbului;// abia trezită pe văi,/ cu palida față/ buimacă,/ lumina umblă prin sate/ numărând albi nuferi/ abia ieşiți din smoala nopții;// pentru viitoarea amiază de-arome,/ din umbra înaltă/ îmi fac haine noi,/ când cerul hohoteşte de îngeri.”*

Un alt volum este ***„Litaniile cerului”*** (Editura Nico, Târgu-Mureş, 2006. Coperta autorului. Premiul Asociației Scriitorilor din Târgu-Mureş.) În chip surprinzător, poetul părăseşte stilul de până acum şi se întoarce la poezia clasică, în ritm şi rimă, susținute de imagini superbe. Toate, absolut toate sunt frumoase, dar ne vom opri la „S-aprind prin vii lămpaşe de lămâie” şi la „Aici, la noi, în Ardeal”: *„Ca nişte clopote abia întoarse/ Se clatină uimiți ciorchinii-n vie,/ Stă bruma sus, în deal, cu frigu-n oase,/ Chemând prin cețuri toamna belalie.// Se culcă iarba-n caier printre dealuri,/ Urechea la pământ îşi pleacă vântul,/ Se tânguie un vaiet printre valuri,/ Pădurile-şi încep în murmur cântul.// Pasc turme grase pe cerul adormit,/ În vechiul corn un tânguit învie,/ Moțăie gutuii sub un vânt uimit,/ S-aprind prin vii lămpaşe de lămâie.// Trist doarme codrul pe umbre alburii,/ Se-nclină bolta-n seară cu mirare,/ De îngeri plină-i toamna asta în vii,/ Sub norii-ntorşi de-o veşnică vâltoare.”...* „Aici, la noi, în Ardeal ”: *„Nu-i lapte pe lume mai dulce,/ Nici soare să urce pe deal,/ Mai altfel, mai blândă chemare,/ Ca aici, la noi, în Ardeal.// Nu-i ninsoare căruntă pe munți,/ Nici zăpezi să respire-n val/ Prin pădurea pândită de lupi,/ Ca aici, la noi, în Ardeal.// Nu-i seară mai plânsă pe culmi,/ Pe Mureş, pe ape-n aval,/ Nu-i doină mai tristă să cânte/ Ca aici, la noi, în Ardeal.// Nu-i loc să coboare în vuiet/ Clopote-n chemări de caval,/ Cu gloanțe mari, de ploaie şi jar,/ Ca aici, la noi, în Ardeal.// Nu-şi sună în tropot*

pe ceruri/ În marşul de ploi triumfal,/ În trăsnet, furtuna, saboții,/ Ca aici, la noi, în Ardeal".

O poezie duioasă, tulburătoare este şi „Maica-i lacrimă-n icoană": *„Maica-i lacrimă-n icoană/ peste spaimă, chin târziu,/ despuiată de păcate,/ inima-i ceasornic viu.// Peste bolta sfărâmată/ sufletul se-nalță lin,/ blândă porumbiță albă –/ cânt de viață, cătilin.// Vin rugi din zări, păsări cântând/ se-nalță prin tămâie,/ mirosind a vechi altare/ sub ochiul de lămâie.// Maica-i lacrimă-n icoană,/ peste spaimă, peste chin,/ când inima-i ceasornic viu,/ sufletul se-nalță lin.// Cânt de viață, cânt de moarte".*

De asemenea, un poem încântător care cântă ținutul mirific, meleagul natal, este „Cu capetele sure îşi mână bruma calul": *„Pe o câmpie arsă, din cronica pustie,/ Cu capetele sure îşi mână bruma calul,/ În răzburata vreme, pe calea neîntoarsă,/ Prin viile ruginii mă cheamă iar Ardealul.// Cu ai mei eu vin, cu toți încep tăcutul cântec,/ Ei toți, cei răstigniți azi cu palmele în cuie,/ Oglinzile-aburite întoarcă timpu-n vrere,/ Prin iarna care vine, pe o colină suie.// A gheață sună timpul trist din goarnele de ger,/ Prin ceață caut ninsori de-odată cu văleatul,/ Țăruş în carnea gliei, eu aici am să rămân,/ Să dau binețe vremii: mă cheamă iar Ardealul".*

Volumul ***„Trecerea râului"*** (Editura Nico, Târgu-Mureş, 2007. Coperta de Mariana Cristescu. Premiul Asociației Scriitorilor din Târgu-Mureş) continuă seria antologatelor lui Lazăr Lădariu, în care apare iarăşi steaua de dimineață, motivul trecerii râului, clopotul lumii, păsările uriaşe, munții înalți, acele „Câmpuri cosite de ceață", zborul păsărilor şi cartea scrisă pe cer. Poetul se simte îndreptățit să se întrebe, ca şi Francois Villon, „Unde sunt zăpezile de mai an?"– când e conştient că „lumina e acum ultima şansă". Citām din acest volum poemul „O cruce singură urcă dealul": *„O cruce singură urcă dealul,/ din când în când odihnindu-se,/ nimeni în jur,/ singurătatea doar,/ cu apă şi văzduh botezată,/ în urma ei*

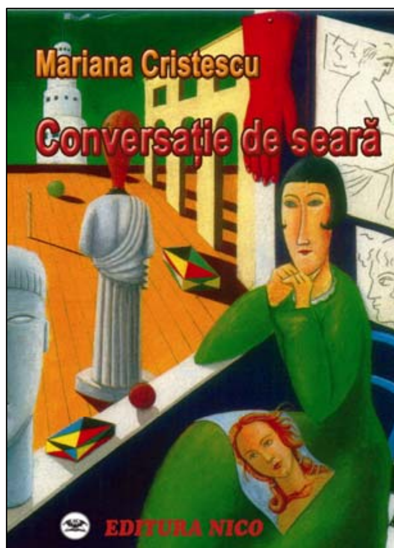
vine/ cu o ramură de izmă în mână;// din norii cerului/ coboară rugăciunea tânguindu-se,/ cu mielul în brațe;// prin iarba cuprinsă de friguri,/ omul păşeşte rar/ după paharul/ înaintea lui îndepărtându-se”.

Lazăr Lădariu, un poet cât se poate de intresant, original, ceremonios, cu accente dramatice şi tonuri elegiace, sensibil, cu putere de penetrație la cititori, receptat pe merit de critica şi estetica literară, un român adevărat, care-şi cântă glia strămoşească şi e mândru de obârşia sa. Şi care, în Antologia de față, a reuşit, cu succes, să-şi expună sufletul şi să-l realcătuie din cioburile de vitraliu existente în fiecare volum, într-un suiş continuu spre Înălțimile la care aspiră, îndeobşte, fiecare poet care se respectă.

POVESTIND POEZIA

UN CIOB DE INIMĂ PE RUGUL DE LINIŞTE

Mariana Cristescu, *Conversaţie de seară*,
Editura Nico, Târgu-Mureş, 2006

De ce poeţii obişnuiesc să se adune, să se numere şi să se împartă-înmulţindu-se astfel, la ceas de taină, în jurul ***Vetrei,*** vechi ori nouă, depănând cu osebire în serile lungi, pluvioase, istorisiri de neam, populate cu eroi legendari care s-au petrecut demult de pe aceste meleaguri, strânşi în chingile suspinului care numai acasă îşi găseşte ogoiul?

Cu inima un ciob de vitral sortit rugului, ei urcă 'naltul fumegând al Crucii, s-aducă arderi de tot Iubirii. Fără popas urcă spre Lumina tot mai aproape. Inima poetului incendiază poemul-lumină, afirmă Mariana Cristescu. Pesemne, ştie ceva, poate a auzit în somn „*cântecul trecerii de pe urmă*" al lebedei – în roşul amurg. Drum lung, cum să desluşeşti aproapele din departe?

Şi cu ce inimă, de vreme ce ea a ars – nu de tot – pe rugul acesta de linişte?

Lacrimile prea mari ale cerului prefac în patinoar covorul de frunze-nroşite... Plâng poveştile, plâng caii şi câinii, iar copii vin să le şteargă obrazul cu petale de crin. Sau poate îngerii? Tot una-i. Lângă ***Vatră*** e cald şi moleşeala te

cotropeşte încet, pe nesimțite. Când s-a întunecat? Năluci verticale parcă-şi iau zborul spre nemărginire. Nu le opreşti, nu le chemi.

Adie un duh de-nserare venind de pe creste.

În bazarul păstrat cu sfințenie dindărătul privirii, găseşti: o metopă, obsesii, relicve, oglinzi, un lămâi înflorit, petale de măr cu miros de sare.

Clovnii de ceară au evadat din Eden şi s-au ascuns într-o natură moartă jefuită de mere.

Univers fabulos, populat de himere, de arhechini albaştri, de *„maci sângerii”* ce *„sfâşie albul zăpezii”*, de stele de mare febrile, înlănțuite în piatră, de mâini căutătoare-n abisuri ostile. În oglinzi fermecate, ursitoarele chicotesc.

E lumea pe care ne-o oferă poeta, scriitoarea, jurnalista Mariana Cristescu, într-o seară de taină, cu inima – amforă căzând precum o relicvă, în cenuşa dimineții.

E firul freatic de apă străbătând întunericul, aşa cum cântecul lui Orpheu străbate mileniile.

Naşterea e un miracol anevoie de înfăptuit. E nevoie de lacrima de argint, de ochiul întors al luntraşului, de cochilia unde se alcătuie – ca din lut – alt melc, alți ochi de argint, alte lacrimi... Poezia-i o taină care atinge toate cele cinci simțuri. Nu te feri, omule! Nu pune zăvoare uşilor întredeschise! Oricum, te ajunge din urmă. Trebuie să te învălui doar, în veşmântul castitătii, pentru ca naşterea să-ți fie uşoară. Adumbrit de Duh e doar trupul feciorelnic. Lasă-te prins! Eşti în creştere. Ascultă-ți adâncurile! Aidoma unei pietre prețioase ți-e inima: *„Din adânc,/ aurul sevei urcă tăcut,/ sfredelind/ irisul/ ochiului biblic./ Bătrâna capră/ Amaltheea/ şopteşte mulțumită:/ «Din lapte s-a'ntrupat/ Lumina!»”* **(**Lămâi înflorit).

Şi versul tău devine *„lut cântător”* şi **„***aripă de-oțel / în vibrare,/ în dulce sunet de clavir”*. Şi se preface în *„cântecul cerbilor de argint/ răscolind perlurii adâncuri de mare”*.

Fără de veste, asişti neputincios la moartea anilor de la facerea lumii încoace. Îi dai foc numelui tău cu o lumânare sfințită. Te rupi de iluzii dar Iluzia stăruie *„sub mărul acela albastru”* unde *„florile lui ne-au cuminecat şi miruit”.*

În zadar. Poeții rămân răstigniți *„pe aripi de flutur”* cu iluziile lor încrustate pe scoarță. Şi cicatricea din suflet înfloreşte fără-de-lege de câte ori priveşti semnul şarpelui încrustat pe un sân. E stigmat? E doar urma de cioc de vultur? Eşti tu, răstignit pe o stâncă pentru vina de a fi furat focul sacru, cel fără cenuşă? E sângele poetului *„lumina/ din curcubeu?”* Cine ştie? Mai curând, „Repetabila durere”: *„Iubirea -/ țâşnit din amurguri cocor,/ beat de speranță/ şi ars,/ în cădere,/ la fiece zbor”.* Te dumireşti abia când „A sare miroase petala de măr”, atunci când, cuminecat, primenit, intri în mare, *„Zdrobeşti cu piciorul sidefuri de perle/ moşite de şarpe / în şapte-necate ulcioare”.*

Cine să strige fruct interzis?

Poeta scrie cu sângele său obrindit un poem pe albastrul de zare: *„A sare miroase petala de măr,/ până şi-agrafa de aur/ din negrul meu păr/ respiră, în noapte,/ catrene./ Sirene îți bântuie visul,/ chemări şi blesteme vuiesc/ în abisul din geana-ți albastră,/ păsări de foc triluie, aiuritor,/ în fereastră./ Mânzul cel alb nechează a drum,/ în vatra plesnită a iernii, acum,/ întreg a rămas doar pocalul/ cu urma subțire a buzei de scrum./ O, de-ar veni ploaia cuminte,/ să spele de rele,/ descântec de iele,/ fruntea-ți înaltă,/ fierbinte...”*

Cântecul ei învăluitor îți înfăşoară grumajii. Dovadă că *„Luptătorul acela,/ răstignit/ şi înlănțuit,/ încă nu a murit./ S-a frânt puțin numai inima-i mare -/ ospăț princiar pentru/ cerşetorii de zdrențe/ din stele/ ne-căzătoare”.*

„Ai grijă luptătorule,/ nu-ți pierde ochiul!” – spunea şi Bătrânul cel Veşnicul Tânăr – Nichita.

La poalele stâncii, „Toamnă în derivă”: *„Urme de paşi sângerii/ pe poteci fremătânde.../ Încă nurlii,/ frunzele-şi*

scaldă chipul/ ridat/ în ultima rouă de zi./ De sub stejari vine zvon de ninsoare…”

Fireşti întrebări, inerente răspunsuri: *„Izgoni-va ea, oare,/ demodatele,/ neproductive,/ melancolii?”* Dorul se-mplântă cu vaier *„În carnea plinului trunchi,/ ca un stilet,/ se-nfige/ până-n rărunchi.../ o secure”.*

Dar cum să amâni *„iarna.../ singurătății/ în doi?”* Cum să împiedici căderea liberă-n hăul absurd al urâtului cu nume de spleen?

În țărâna – aceeaşi, unde plecările neîntoarceri devin, de la naşterea sinelui, de nimeni, de nimeni nu e locul ales. Fiecare, propriul rug, cu vreascuri uscate-şi aprinde, veşnic tânără şi de necuprins, rămânând aceeaşi, pădurea...

Dar ce *„mireasmă păgână/ de grîuri prea coapte/ ca noaptea nebună a trecerii/ peste moarte”.* Chemările se aud desluşit din spatele oglinzii: *„Află-mă şi/ sărează-mi chipul/ cu lacrima ta!”*

Conştientă de menirea, de responsabilitate creativă, după ce-şi luase pe rând, toate precauțiile, poeta capitulează în fața forței Cuvântului, la fel ca şi profetul Ieremia în fața lui Yahve: „M-ai sedus Doamne şi m-am lăsat sedus, ai fost mai tare decât mine şi m-ai biruit!”

„Capitulare: *Cred că va trebui să scriu această carte,/ până la urmă,/ ca pe o altă naştere, după moarte,/ scârbită de turmă./ După atâta noapte şi frig,/ mai găsesc, iată, forță/ să strig,/ să urlu mai tare ca lupii/ orbiți de o torță/ în beznă,/ în gerul năpraznic,/ în haită veniți,/ hămesiți,/ la parastas / şi/ la praznic./ En garde, seniori!”*

Nimic nu e lesne, efortul poate fi ucigător, dar rezultatul va fi pe măsura trudei şi lacrimilor. Poezia e jertfă şi lacrimă. Dar e şi dulce colocviu de taină cu James Joyce, cu Gânditorul lui Rodin, cu andaluzul Federico Garcia Lorca, cu Pablo Neruda, cu Whitman, Ay! Ay!

Doar poetul e-n stare să facă salturi mortale de la trapez *„cu lavalieră şi garoafă/ la butonieră,/ risipindu-şi sonetul/ de-a latul pistei”.*

Dar ce atrăgător e mirajul acesta continuu, ca o săritură fără de plasă a acrobatului, direct pe masa de vivisecție!

În decor rămâne doar rama goală – de la natura cea moartă - ca o *„fereastră spre nicăieri”.*

Un filon metafizic amestecat cu ironia cea mai subtilă străbate potecile învăluite în lirismul amețitor cu parfum de lavandă. Piei de şarpe lepădate înaintea sorocului, paşi în derivă. „Sic transit gloria mundi”. Din vechiul şarpe *„strivit în aurul risipit/ de propriul car alegoric”* - ce rămâne? „*Un dinte sfărmat/ şi marele ochi de safir/ către cer/ înghețat”.*

La subțioara visului – urmele şterse ale melancholiei aburind bizar nisipul clepsidrei... *„Crizanteme roşii precum/ aripile lui Icar,/ bezmetice,/ arcuiesc/ peste Alcatraz/ poeme - toteme./ Singur,/ ochiul acela,/ cândva azuriu,/ atoatevăzător,/ coboară tiptil,/ ca o umbră,/ spre depărtare se prelinge...”*

Ce mai descântece de moarte şi de (în)viere pe rime basarabene pentru fratele Grigorie al Vierului! Înviere, înviere, vino înapoi, Viere! Strigi şi tot tu te auzi, fiindcă strigătu-i doar în tine. *„Că, la foc de răsărit,/ l-au primit pe cel sosit/ cu grai nou şi cu cuțit-/ l-au cinstit, l-au primenit,/ cum din moşi s-a pomenit./ Da' lui i-a venit în gând/ să le sape de-un mormânt,/ fără cruce şi cuvânt,/ fără stele căzătoare/ şi paseri cuvântătoare./ La poale de piatră sură,/ unde umbra nu se-ndură,/ unde vântul nici nu-ncape/ şi nici apă nu-i s-adape/ morile şi ciorile,/ da' privighetorile...,/ i-a tăiat în opt,/ şi în patru'ş'opt,/ şi i-a dat la câini,/ a furat şi pâini,/ a furat şi peşti,/ a furat poveşti/ şi-a plecat pe apă.../ Lumea nu-l încapă!/ Câinii i-au jelit,/ piatra i-a bocit,/ câinii au urlat,/ piatra a crăpat,/ cruce s-a făcut,/ cruce de mormânt/ pe sfântul pământ./ Un izvor curat/ pe loc s-a aflat/ şi s-a fost purtat/ către marea-mare,/ pân' la mândrul Soare/ ce avea s-apună/*

iubitor de Lună,/ către mândre stele,/ dragele de ele,/ care-au povestit/ cum au fost nuntit/ ziua şi cu noaptea,/ viaţa şi cu moartea,/ când s-au despărţit mările,/drumul şi cărările...”

Durerea naşte legende, balade şi doine stropite în lacrimă pură, ca o cuminecătură. Numai o mamă putea zămisli asemenea bocete la moartea copilului...

Mariana Cristescu, poetă şi mamă, suflet-pereche, baladiera, doinitoarea lacrimilor sugrumate sub pleoape, femeia puternică, luptătoare şi cruntă-n dreptatea sa, care e şi dreptatea neamului său.

Şi cu acest volum de versuri înscrie încă o pagină pe azurul din ochii copiilor, pe durerea de neam, pe care, doar cântecul nud izbucnit din rărunchi o mai poate răzbi...

O femeie cât o cetate. O Esteră decapitând balaurul care stă gata să-i înghită odraslele. O femeie învingătoare, chiar dacă gloria se măsoară, de cele mai multe ori, în lacrimi.

21 octombrie 2010

****

(...) Muziciana Mariana Cristescu ne înfăţişează o selecţie din volumul ***„Conversaţie de seară”*** , în care autoarea are colocvii spirituale cu James Joyce, Garcia Lorca, W. Whitman, discuţii filozofice despre condiţia omului de azi.

Poeta face referiri livreşti la marii clasici, cum este J. Prevert, pretext pentru imagini poetice încântătoare: *„Urme de paşi în grădină/ ori pe la subţioara visului/ nu se mai văd…/ Cocorii s-au topit/ în catedrala de lapte a ceţii./ Crizanteme roşii precum/ aripile lui Icar,/ bezmetice,/ arcuiesc/ peste Alcatraz/ poeme - toteme./ Singur,/ ochiul acela,/ cândva*

azuriu,/ atoatevăzător,/ coboară tiptil,/ ca o umbră,/ spre depărtare se prelinge…” (By-Pass).

Fie că sunt pasteluri, fie elegii, fie poeme de dragoste, creațiile acestei poete sunt remarcabile şi reflectă o conştiință artistică matură, sensibilă, responsabilă.

(„Cuvânt de bunăvoire” în deschiderea Antologiei „55 de poeți contemporani, pagini alese”, de Valentina Becart, Ed. Arhip Art, Sibiu, 2010)

UN BRAND DE ȚARĂ: „ASTRA” - ISTORIE ŞI TRADIȚIE CULTURALĂ ÎN SPAȚIUL MUREŞEAN

Lazăr Lădariu – Mariana Cristescu, *„Pentru credință, neam şi țară”*

Un documentar de excepție – pe urmele unor personalități mureşene ale ASTREI, cercetare asiduă devenită ***arc peste timp şi spațiu***, ca să folosim o sintagmă arhicunoscută - au întreprins neobosiții cărturari Mariana Cristescu şi Lazăr Lădariu, acesta din urmă fiind şi un înfocat promotor al ASTREI mureşene şi preşedintele ei actual – constituie şi obiectul cărții de față, zămislită în lumina iubirii de neam şi de credință care ar trebui revigorate azi, când aceste noțiuni au devenit perimate şi când dezrădăcinarea şi globalizarea au sădit în sufletele românilor, mai mult ca oricând, sentimentul înstrăinării până la alienare. Omul nu-şi mai află rădăcinile, se trezeşte buimac de tumultul nonvaloric, uitându-şi sorgintea şi pătimirile neamului şi este tot mai mult acaparat de falsele tentații şi agresiuni informaționale cotidiene.

În acest scop, „aşezarea” în vechile făgaşe istorice, culturale şi spirituale a devenit pentru intelectualii români o datorie morală. La rândul lor, trebuie să vegheze la acuratețea informației, a limbii, a năzuințelor şi idealurilor lăsate cu limbă

de moarte din strămoşi, aşa cum un patriarh lasă urmaşilor moştenirea casei şi seminției sale. Nume de rezonanță ale istoriei neamului românesc sunt trecute în revistă şi evidențiate pentru faptele lor eroice şi pentru lupta lor plină de abnegație în păstrarea acestor valori nepieritoare. De conservarea patrimoniului spiritual depinde viitorul neamului.

Pe de altă parte, un spirit necultivat devine lesne „pârloagă", năpădit de buruieni rele. Cei care au responsabilitatea cultivării spiritelor trebuie necontenit să vegheze şi să nu precupețească nimic pentru ca apa vie, turnată la rădăcina tinerelor vlăstare, să nu devină otravă care să le usuce seva. Doar aşa vor da muguri, vor înflori şi vor rodi, la rându-le.

Aceasta presupune jertfă, deschidere, iubire, generozitate, omenie, spirit de sacrificiu. Idealul unității naționale, visat de ardeleni secole de-a rândul, trebuie menținut, aşa cum a fost formulat de ilustrul înaintaş Vasile Goldiş: *„căci aşa este chemarea noastră, să luminăm întunericul prin lumină, să scriem dreptatea dumnezeiască prin credința nestrămutată a strămoşilor noştri"* - devenind idealul astriştilor.

Care zidire este trainică dacă nu e ridicată pe temelii solide? Temeliile zidirilor spirituale devin însă durabile doar dacă în ele respiră gândurile şi năzuințele înaintaşilor. Acele *„zidiri umplute cu suflete"* au rămas mărturie peste veacuri, în ciuda furtunilor şi a cutremurelor nenumărate care s-au abătut peste neam. Pentru că ele erau clădite pe stâncile de granit ale voinței comune, pe idealul național de unificare a tuturor românilor. Nu doar în piatră stau drepte, aceste efigii-mărturii, ci şi în Cartea de aur a neamului românesc, în pagini de istorie seculară, în trăinicia crucilor şi a troițelor din răspântii, în turlele bisericilor din Ardeal care domină înălțimile, străpungând cu vârfurile lor azurul. Dovadă peremptorie peste veacuri stau scrierile acelor corifei ai Şcolii Ardelene, mişcare de regenerare a neamului românesc sub oblăduirea Casei Domnului.

Autorii de faţă, printr-un efort comun, au realizat volumul, sintetizând cărţi, studii şi publicaţii mărturisitoare a acelor timpuri, din punct de vedere afectiv şi mai puţin ştiinţific. Recursul la memoria documentelor, dar şi a scriitorilor încă în viaţă, a făcut posibilă alcătuirea de faţă despre forumul de cultură, istorie şi civilizaţie care l-a constituit Asociaţiunea Transilvană pentru Cultura Română şi Literatura Poporului Român (ASTRA), aşa cum s-a numit ea la înfiinţare.

În capitolul „***Despărţământul Reghin al Astrei*”,** având ca figură centrală **„*Un Mecena al românilor*” – *Dr. Eugen Nicoară*,** este evocată acea părticică înflăcărată a României Mari, Transilvania, şi contextul istoric în care au apărut premisele înfiinţării Asociaţiei ASTRA. *„O Transilvanie a suferinţelor românilor ardeleni -* spun autorii *-, în care puterea de a nădăjdui într-o înfrăţire a intelectualilor cu ţăranii făcea parte din fireştile aspiraţii ale Neamului. Români şi buni creştini, membrii ASTREI au apropiat biserica de şcoală, satul de oraş. Prin «străluciţi cărturari şi luptători naţionali»: Andrei Şaguna, Al. Şterca-Şuluţiu, Vasile Ladislau Pop, Timotei Cipariu, George Bariţiu, Andrei Bârseanu, Vasile Goldiş, Iacob Bologa, Iuliu Moldovan, Ioan Micu Moldovan, Nicolae Popoviciu, Alexandru Mocsony şi mulţi alţii, despărţămintele au devenit «adevărate cetăţi ale naţionalului şi culturii noastre», adunând, în Ardeal, energiile, puterile Neamului, departe de acţiunile politice ale vreunui partid, prin coeziune, solidaritate naţională, credinţă în legea strămoşească.”* Este subliniat rolul ASTREI în dezvoltarea spirituală a satelor româneşti: „*Cu o «vie substanţă naţională», înainte de Primul Război Mondial şi în perioada interbelică, ASTRA a pătruns prin satele româneşti până «în cele mai obscure cătune», prin despărţăminte şi cercuri, adevărate focare de cultură românească, de lumină şi credinţă, cu unicul şi înălţătorul scop, acela al luminării Neamului. (...) Prin toate*

satele mureşene, strădaniile conducătorilor astrişti, în frunte cu dr. Eugen Nicoară, au înfiinţat şcolile ţărăneşti, pentru bărbaţi şi femei, au stimulat mişcarea «Şoimii Carpaţilor», pentru educarea tineretului, au ridicat cămine culturale, au construit biserici şi biblioteci, au înălţat troiţe, au ţinut conferinţe. Totul, pe calea muncii, a cinstei, a devotamentului, incluse în acea «biruinţă a strădaniilor intelectualilor ardeleni de a ridica nivelul satelor noastre şi a le îndrepta, cu hotărâre şi devotament, pe căile culturii şi ale civilizaţiei»".

Ca program ideologic acest for cultural îşi propunea: *„încurajarea tinerimii române la îmbrăţişarea comerţului şi a industriei (...), informaţii despre pruncii cari frecventează şcolile populare, regulat, cum şi despre şcolarii români, din respectivul despărţământ, cari studiază pe la şcolile normale, gimnaziale şi universitare".*

Trecut şi prezent îşi dau mâna în paginile de faţă, într-o frescă vie cuprinzând: hărţi, documente istorice, biserici, instituţii de cultură, chipurile unor oameni de seamă ai Transilvaniei, personalităţi marcante care şi-au pus amprenta pe istoria neamului, toate într-o rotundă alcătuire trainică, numită, după aştrii cereşti, dovadă a integrării omului în universul cosmic, creator al lumii. Deşi nu întotdeauna vremurile au fost aşezate, deşi au existat şi mai există furtuni stârnite de invidii şi răutăţi de sorginte umană, numele ASTREI a rămas încrustat pe bolta românească, strălucind prin reprezentanţii ei care şi-au lăsat opera mărturie.

Figuri luminoase s-au perindat la conducerea „Astrei", fiecare lăsând mărturii temeinice şi contribuind la propăşirea culturii româneşti de pe aceste meleaguri: *„După trecerea la cele veşnice a lui Ioan P. Maior, «care lasă ASTREI o frumoasă moştenire bănească şi o bogată bibliotecă», la conducerea Despărţământului Reghin urmează (în 1885) avocatul Patriciu Barbu, mereu «prezent la mai multe adunări generale ale Asociaţiunii din diferite oraşe ale Ardealului»,*

om energic - «de numele lui se leagă şi înfiinţarea Băncii Mureşiana» -, cu «rol important în mişcarea Memorandumului, alături de Ion Raţiu şi Vasile Lucaci»".

Autorii aduc precizări în acest sens, despre modul cum, fiecare conducător astrist a contribuit la dezvoltarea şi înaintarea ASTREI pe firmamentul istoriei şi al culturii româneşti şi universale: *„În acea perioadă, pentru prima oară, au fost premiaţi, pentru munca lor, învăţătorii satelor. Interesant este să spunem şi în ce constau premiile şi pentru ce se acordau ele! O capră cu ied, o scroafă, bani pentru cei remarcaţi în «instruirea adulţilor, distinşilor în pomărit, publicarea unei cărţi şcolare». Premiile au fost acordate de G. Şandor (capra cu ied), Galaftion Şagău (scroafa) şi dr. Absalom Todea (banii). În anul 1890, Reghinul găzduieşte (în Biserica Greco-Catolică) Adunarea Generală a Despărţământului (15/ 27 august), sub preşedinţia lui George Bariţiu, prilej pentru a face un pelerinaj la mormântul baronului Vasile Pop."*

Nu uşoară a fost sarcina acelora care se aflau în fruntea ASTREI şi nu o dată ei au întâmpinat persecuţii care au mers până la pierderea libertăţii pentru ideile şi acţiunile lor. Autorităţile se opuneau cu îndârjire ridicării ASTREI – prin reprezentanţii ei - la rangul de Asociaţie cultural-spirituală cu mare influenţă în rândul maselor, cu toate drepturile care decurgeau din această titulatură. De asemenea, ea a avut un rol hotărâtor în menţinerea bisericilor tradiţionale în deplină armonie: *„S-a putut lesne observa un amănunt demn de luat în seamă: la preşedinţia Despărţământului Reghin al ASTREI, aşa cum se proceda şi la conducerea centrală a Asociaţiunii, funcţiona un principiu înţelept: «Pentru ca ambele biserici să stea neclintite în jurul ASTREI, unui ortodox îi urma un greco-catolic»".*

Dintre aceşti luptători-corifei aflaţi în fruntea ASTREI, numele lui Eugen Nicoară a rămas viu în amintirea urmaşilor:

„Eugen Nicoară (născut în 1893), aflat, de atunci, mereu la conducerea Despărțământului, dându-i un avânt cultural remarcabil în zona Reghinului şi în împrejurimi, scriind «cea mai frumoasă pagină din istoria culturală a regiunii, o pagină de aur», numindu-se printre cele mai active şi renumite despărțăminte, printr-o emulație culturală fără precedent, rămânând «în fața generațiilor viitoare drept pilde de credință şi muncă românească». Intelectuali ai oraşelor, protopopi, medici, avocați, profesori, funcționari destoinici, preoți, învățători, notari de la sate, țărani, «uniți cu toții sub flamurile aceluiaşi stindard, şi-au închinat toate puterile pentru ridicarea şi consolidarea acestei regiuni atât de greu năpăstuite de vitregul trecut. Toți aceştia l-au avut în frunte, în cei douăzeci de ani, pe neobositul şi dăruitul întru cauză Dr. Eugen Nicoară, preşedintele Despărțământului, director al Spitalului din Reghin, cutreierând sat după sat, sprijinindu-i pe țărani, dându-le sfaturi, fiindu-le aproape la bucurie şi la necaz». Eugen Nicoară a reuşit să imprime un stil de lucru personal, să formeze cercuri culturale puternice, cu conducători destoinici, astfel încât Despărțământul din Reghin să ajungă unul dintre cele mai apreciate din țară”. Personalitate complexă, chirurg de renume, promotor cultural şi filantrop, dr. Eugen Nicoară a sprijinit şi Biserica şi Şcoala în aceeaşi măsură.

Frământările istorice au lăsat şi ele urme în activitatea ASTREI: „*Statul unitar, sub sceptrul regelui Ferdinand Întregitorul, ridica alte noi probleme ale reîntregirii, față de care ASTRA nu putea rămâne indiferentă. «A sunat, deci, iarăşi, goarna sa peste dealuri şi văi, chemând despărțămintele la muncă» (...) Or, nu toate idealurile erau atinse, într-o vreme în care viața «Neamului tânăr» abia începea. Unirea era doar «rama unei icoane» într-o armonie şi o menire a neamului nostru atât de apăsat şi necăjit. Era nevoie de muncă neostoită pentru înălțarea culturală a satului, de înlăturarea dezbinării,*

a «blestemului dezunirii» şi a dihoniei în numele unui viitor şi ideal comun. Era mesajul de suflet al preşedintelui Despărţământului Reghin, devenit îndemn şi izvor pentru activitatea ulterioară."

La Adunarea Generală a Asociaţiunii au participat numeroase personalităţi ardelene din Vechiul Regat, din Bucovina şi din Basarabia.

„Două zile întregi, Reghinul nu a mai fost al saşilor bogaţi şi mândri, ci al românilor de pretutindeni, al ţăranilor frumoşi din jur şi din munţii apropiaţi, cari prin Căluşerii şi prin dansurile lor, prin feciorii şi fetele lor, prin sănătatea şi vigoarea pe care au dovedit-o, cu acel prilej, au arătat că noi suntem stăpânii adevăraţi ai Mureşului de Sus. Adunarea de la Reghin a fost cu adevărat sărbătoarea cărţii şi a învăţăturii româneşti, în care cei de acelaşi sânge şi de aceeaşi limbă au ştiut să se ridice peste orice deosebire şi au arătat că, dacă e vorba de lucruri mari, de porniri înălţătoare, ei sunt, într-adevăr, fraţi, căci se înţeleg foarte bine şi pot merge pe aceeaşi cărare a izbânzii depline".

Asociaţia depune o activitate prodigioasă în domeniul culturalizării şi spiritualizării poporului: *„În anul 1925 au avut loc 99 de conferinţe, au fost organizate nouă serbări şi reprezentaţii teatrale, «s-au distribuit 3.500 de broşuri, au fost înfiinţate biblioteci comunale în localităţile Aluniş, Brâncoveneşti, Periş, Deleni, Ibăneşti-Pădure, Orşova, Urisiul de Sus, Urisiul de Jos», au fost ţinute cursuri pentru adulţi la Urisiu şi Căcuci, de către învăţătorii Ioan Suciu şi Teodor Vicol, «premiaţi cu câte 2.000 de lei». Începând cu anul 1926, Despărţământul Reghin începe să tipărească «lucrări proprii pentru luminarea poporului», stabilit fiind, totodată, «un program de activitate culturală şi medicală eşalonat pe mai mulţi ani», foi volante, «lucrări cu caracter moral, istoric, religios, folcloric.» Au loc 47 de conferinţe, alte 10 pentru intelectuali; 123 de serbări şi spectacole, sunt distribuite 6.500*

de broşuri, iar bibliotecilor deja existente li se alătură cele din Filpişul Mare, Filpişul Mic, Ercea, Poarta, Voivodeni, Breaza, Goreni, Săcal, Deda-Bistra şi Răstoliţa. Au loc cursuri de alfabetizare pentru adulţi, efectuate de învăţătorii Alexandru Roman (Apalina), Ioan Batea (Gurghiu), Gheorghe Uilăcan (Hodac), Ioan Pop (Sânmihaiu), fiind propuşi pentru premiere, obţinând bune rezultate, distingându-se şi printr-o susţinută activitate culturală. Curios lucru, «veniturile Despărţământului au fost de 27.824 de lei, iar cheltuielile de 45.700 de lei». De unde era diferenţa? Din buzunarul propriu al medicului-preşedinte, dr. Eugen Nicoară!"

Aceasta, spre pildă celor care astăzi se plâng că nu găsesc bani pentru cultură, că nu găsesc sponsori care să finanţeze anumite manifestări sau tipărirea unor manuscrise preţioase!

Dintotdeauna, dacă s-a dorit a se face cultură, s-au găsit şi metodele, şi mijloacele necesare, şi unde Dumnezeu pune începătură unei lucrări, tot El dăruieşte şi resursele necesare continuării şi finalizării ei, cu o condiţie: ca toate acestea să fie spre un scop luminos şi edificator.

Nu de mai puţină importanţă au fost şi lucrările în folosul oamenilor, aşa cum s-a dovedit, construirea Spitalului din Reghin: *„De acum înainte, vreme de patru ani, până în 1931, Dl. Dr. Nicoară, fără a neglija nicio clipă activitatea culturală iniţiată de acest Despărţământ, îşi dedică puterile pentru a realiza, din jertfe proprii, fără niciun sprijin şi fără niciun îndemn din afară, o operă care va rămâne, în faţa tuturor vremurilor, o aprigă mărturie pentru energia creatoare şi pentru dragostea lui faţă de semenii săi: edificarea Spitalului din Reghin. Multe din cele înfăptuite de Dl. Dr. Nicoară se vor uita mai devreme sau mai târziu. Se vor uita odată cu stângerea oamenilor care au ascultat emoţionantele cuvântări rostite de D-sa, se vor uita scrierile în care a turnat atâta suflet; troiţele ridicate de D-sa, pe toate drumurile*

Reghinului, se vor prăbuşi, cu vremea, una după alta; se va uita tot binele făcut unei întregi generații de mureşeni. Un lucru, însă, nu se va putea uita: <u>Spitalul, spitalul acesta mare şi impunător, frumos şi confortabil, trainic şi solid, spitalul acesta care a costat 6.000.000 de lei, adunați ban cu ban. De truda sa, de fiecare zi şi de fiecare noapte a D-lui Dr. Eugen Nicoară, nu se va putea uita».</u> Aşa a rămas Spitalul reghinean, opera prin care «Domnul Dr. Eugen Nicoară s-a cununat cu veacul», «lăcaş de alinare a suferințelor, lăcaş de întremare a sănătății», pentru românii de pe Mureş".

Cu trecerea anilor, activitatea Asociației s-a diversificat, în domeniul social, dar a fost şi marcată de evenimentele istorice din viața României: *„Activitatea Despărțământului Reghin al ASTREI anului 1930 s-a aflat sub semnul urcării pe tron a regelui Carol al II-lea, considerată o nouă etapă în viața neamului românesc. Tot pe locul întâi, după raportul pe acest an, printre cele mai harnice ale Asociațiunii, Despărțământul ASTREI Reghin nu a lăsat <u>«nicio comună fără cerc cultural şi bibliotecă populară».</u> În programul de activitate sunt introduse filmele medicale privind tuberculoza, sifilisul, cancerul, beția, alte boli epidemice, filmul religios, un avânt şi o expansiune reprezentând aspectele din Viața, Patimile, Crucificarea şi Învierea Mântuitorului. În comunele din despărțământ, de 130 de ori sunt prezentate şase filme (cinci medicale şi unul religios)."*

Numeroase conferințe, reprezentații cinematografice, editarea şi difuzarea de broşuri cu caracter profilactic, ajutorarea orfanilor şi a văduvelor de război, organizarea serbărilor, pieselor de teatru, a programelor corale, tradiții şi obiceiuri populare, toate acestea iau o amploare fără precedent. Paralel cu acestea se dezvoltă şi viața sportivă (fotbal) din Brâncoveneşti şi Bistra-Mureş. Au loc comemorări şi ridicări de monumente în amintirea eroilor căzuți pentru întregirea Neamului, dar şi a şcolilor țărăneşti.

O altă personalitate covârşitoare în viața ardelenilor a fost Iuliu Hațieganu – *„acest Hipocrate al românilor*”, care, în 1929, a preluat conducerea filialei clujene a Asociației Transilvănene pentru Litreratura Română şi Cultura Poporului Român (ASTRA). Ca şi antecesorii săi, Iuliu Hațieganu a încercat să ducă la îndeplinire deviza Astrei: „Prin încercări grele se ajunge la stele” („Per aspera ad astra”). *„El a deschis astfel calea unor evenimente sociale deosebite, organizând «o propagandă ştiințifică intensă prin colaboratori care ştiau să deschidă uşa tainică a inimii pentru a putea intra şi aprinde luminile în labirintul întortochiat al minții țăranului român», scrie autorul cărții „Vieți dedicate omului. (...) În discursul său, vizionar pentru acele vremuri, din 21 octombrie 1931, Iuliu Hațieganu promova idei generoase cu privire la rolul educației fizice: «Educația fizică este ramura cea mai importantă a igienei pozitive, parte integrantă şi indispensabilă a culturii generale... Educația fizică... înseamnă năzuința omului cult spre sănătate, singura chezăşie a unei vieți fericite». Proiectul inițial al parcului a fost premiat la «Expoziția de Arhitectură Sportivă» de la Jocurile Olimpice de la Berlin (1936), cu Medalia de Bronz.*

Nu de mai mică importanță este şi activitatea tinerilor iubitori de țară şi apărători ai legii noastre strămoşeşti, care, în anul 1928 pun bazele organizației «Şoimii Carpaților », *„al cărei fondator şi tribun era profesorul univ. dr. Iuliu Hațieganu, «mare iubitor şi animator al tineretului românesc din Ardeal», şef al şcolii medicale a Clujului. Scopul declarat al «Şoimilor Carpaților» era educarea tineretului. Activitatea organizației sportive «Şoimii Carpaților» e lansată cu lozinca: «Totul pentru națiune, nimic pentru tine, nici câştig, nici glorie», având ca idee conducătoare principiul biopolitic de regenerare a națiunii, dând extindere ideilor sale în întregul Ardeal. În anul 1928 a reuşit să alcătuiască o grupare de 250 de persoane, tineri din toate straturile sociale. În 1932 se mai*

formează trei centre, la Sibiu, Braşov şi Sighet, după care programul şoimilor este estins şi la sate, întâi în județul Cluj, apoi în restul județelor.”

Sunt menționate în lucrare, Legea Şoimilor şi Crezul lor, dar şi Doctrina şi obligațiile Şoimilor. Aceştia au organizat manifestări cu caracter cultural-educativ, au organizat un cor şi au dat concerte la oraşe şi sate.

Un pas foarte important în activitatea Astrei a fost propăşirea şi educarea femeii de la sate: *„Scopul urmărit de ASTRA ar fi atins în întregimea lui abia atunci când s-ar manifesta acelaşi interes şi pentru educația femeilor de la sate. «Femeia țăranului este izvorul nesecat de îmbogățire a vieții neamului nostru. Cu cât va fi mai bogat, mai curat, mai viguros şi mai luminos acest izvor, cu atât vom asigura mai mult eternitatea vieții româneşti pe pământul românesc». Din aceste şcoli făceau parte, din câte o serie, 40-50 de bărbați, 10 femei, precum şi elevi şi eleve, care au primit «o potrivită educație sanitară», experiență în tratamente medicale, primind lecții de gătit. Şcoala țărănească îşi încheia cursurile cu o serbare artistică, data fiind 24 Ianuarie, Ziua Unirii Principatelor Române.”*

Pe plan spiritual activitatea este orientată spre ridicarea şi sfințirea troițelor: *„Dovadă sunt „pădurea de troițe făcute din stejar, risipite cu largă dărnicie pe întreg cuprinsul Despărțământului. D. Dr. Eugen Nicoară, fiind o fire adânc evlavioasă, un devotat fiu al bisericii noastre, a inițiat, prin ridicarea acestor troițe, fiind făcute, aproape toate, din banii D-sale, o mare campanie pentru afirmarea spiritului creştinesc în regiunea Reghimului, alături de sprijinul necontenit ce l-a acordat preoților şi bisericilor din Despărțământ, indiferent de confesiune” (...) „Executate într-un stil cu adevărat românesc, troițele acestea reprezintă o mare biruință față de trecut, când, din cauza vitregiei vremurilor, crucile româneşti se executau în formă primitivă, inestetică, şi erau aşezate, de atâtea ori, în*

locuri dosnice. Astăzi ele apar în cele mai luminoase locuri, mândre şi impunătoare. În sărbători, mâini pioase le împodobesc cu ştergare curate şi cu flori frumoase. Chipul Răstignitului de pe Golgota străluceşte în lumina vremii".

Tot în spiritul educației, precizează autorii, *„concomitent cu ridicarea «operelor de piatră» în zona Reghinului, au fost colnstruite sau renovate şcoli şi biserici tot prin larga contribuție a dr. Nicoară, în localitățile Maioreşti, Solovăstru, Ibăneşti-Sat, Şerbeni, Breaza, Sântu, Frunzeni, Râpa de Jos, Filpişul Mare, Mura Mare, Habic, toate greco-catolice".*

Cine nu ştie (dar câți oare ştiu?) cum au luat ființă primele cămine culturale şi case culturale în Transilvania, ori chiar în țară, poate afla că, grație eforturilor unor oameni iluminați care au dorit să împartă din cultura lor, acestea s-au ridicat cu trudă şi cu donații din partea acestor persoane generoase: *„În şirul acestor inițiative şi edificii, realizare remarcabilă în domeniu, ridicate de dr. Eugen Nicoară din bani personali – 5.000.000 de lei – este* ***Palatul Culturii din Reghin****, început în primăvara anului 1936, «adevărată podoabă din punct de vedere arhitectonic, edificat în stil modern», terminat în toama anului 1939. Dr. Eugen Nicoară a dorit să ofere publicului românesc o mare sală de spectacole, un «muzeu etnografic şi istoric, cuprinzând piesele caracteristice ale etnografiei Mureşului şi numeroase relicve istorice, o bibliotecă publică, o sală de lectură, camere deosebite pentru cazina intelectualilor şi a meseriaşilor, un restaurant românesc şi o baie publică». Dacă Spitalul (n.n. - cu 120 de paturi) a fost menit să fie un mare aşezământ pentru ocrotirea sănătății fizice, sănătății trupeşti, Palatul este destinat să fie un focar de cultură, un aşezământ pentru luminarea sufletelor, pentru sănătatea spiritului. Inițiate şi realizate de aceeaşi fierbinte inimă şi prin aceleaşi necruțătoare jertfe, cele două aşezăminte îndeplinesc o misiune care se întregeşte reciproc şi amândouă vor rămâne să*

vorbească urmaşilor de un ctitor care, pe patul morții, ar putea parafraza cu toată dreptatea ultimelor cuvinte ale gloriosului general teban, Epaminonda, care, plâns de amicii săi că nu lasă în urma sa un moştenitor, a răspuns cu mândrie: «Las după mine două fete: Leuctra şi Mantineis!», amintind, orgolios, numele celor două localități în care zdrobise pe duşmanii Tebei; la fel ar putea spune şi domnul dr. Nicoară, ai cărui amici de asemenea regretă că nu rămâne în urma D-sale niciun urmaş: «Las după mine doi feciori: Spitalul şi Palatul Cultural".

Paralel cu activitatea profesională, cu cea caritativă şi cu cea culturală, acest om deosebit s-a remarcat şi în domeniul scrisului, publicând o serie de lucrări medicale: *„Cartea Sănătății", „Beția", „Zece porunci ale bunului român", „Tinerețe - Bătrânețe"*, *„încununată de Academia Română, în anul 1934, cu Premiul «Năsturel Herescu», „în urma unui raport elogios, semnat de către savantul Dr. Gheorghe Marinescu". „În colaborare cu Vasile Netea, „a dat la iveală, în decursul anului 1934, o broşură de «Figuri mureşene», evocându-se «viața unui mănunchiu de oameni cari îşi trag obârşia din regiunea Mureşului sau cari şi-au desfăşurat o parte din activitatea lor pe aceste meleaguri: Petru Maior, Gheorghe Şincai, Al. Papiu-Ilarian, Baron Vasile Pop, Constantin Romanu-Vivu, Virgil Onițiu şi Nicolae Petra – Petrescu – Moşul, pilde demne de urmat pentru cei care vor veni». În anul 1936, dr. Eugen Nicoară şi Vasile Netea scot culegerea de folclor «Mureş, Mureş, apă lină» (vol.1), „cu o prefață a marelui scriitor Ion Agârbiceanu, închinată poeziei populare mureşene, care a fost, deasemeni, prima încercare largă de a scoate la lumină comorile sufletului țărănesc de pe aceste meleaguri. Succesul ei a egalat pe cel al «figurilor».*

Toate aceste realizări nu puteau fi trecute cu vederea de către autorități, care nu vedeau cu ochi buni popularitatea de care se bucura dr. Eugen Nicoară. Pentru aceasta el a avut de

suferit, fiind arestat şi închis pentru *„injurii aduse națiunii maghiare”*. Pus în libertate, el este cercetat permanent de oficialitățile maghiare, spun autorii şi forțat să treacă granița vremelnică în România şi în cele din urmă urmează soarta atâtor intelectuali români: închisoarea şi munca la Canal. Nenumărate referințe legate de viața acestei remarcabile figuri a culturii române, sunt prezentate de către autori, care au cercetat arhivele statului şi ale Bibliotecii Naționale.

O altă figură luminoasă care s-a evidențiat în înălțarea culturii româneşti este protopopul Ariton Marian Popa: *„Personalitate marcantă a vieții spirituale, culturale şi politice româneşti, preot greco-catolic, protopop, canonic onorariu, luptător pentru desăvârşirea unității naționale, participant la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, un militant pentru consolidarea statului unitar român.”*

Mariana Cristescu şi Lazăr Lădariu prezintă repere bio-bibliografice despre această distinsă personalitate a ASTREI, membru al acesteia din anul 1897. A creat biblioteci populare, a manifestat un interes deosebit față de teatrul în limba națională, a înființat un cor şi a colaborat la periodicele vremii: *„Gazeta Transilvaniei”, „Unirea”, „Libertatea”, „Păstorul sufletesc”*. A tradus lucrări cu conținut bisericesc. În întreaga sa activitate s-a manifestat ca un animator fervent al vieții culturale şi naționale româneşti.

„Şi în domeniul educației şcolare se implică direct, într-o perioadă de tristă amintire a acțiunii «Legii Apponyi», care atenta la existența învățământului românesc, desfăşurând o uriaşă activitate prin controlarea şi îndrumarea şcolilor elementare, cercetarea lor anuală si participarea la examenele de sfârşit de an. Are o preocupare deosebită pentru şcoala românească din Reghin. De asemenea, participă la activitățile Reuniunii Învățătorilor Români.”

Ceea ce protopopul bănățean Iosif Coriolan Buracu a făcut în Banatul Montan pe linie spiritual-culturală, Ariton

Marian Popa a realizat în Ardeal pentru poporul român, în chip deosebit pentru oamenii simpli, pe care i-a educat prin toate formele şi mijloacele, dovadă că Dumnezeu ridică peste tot oameni care să-i ilumineze pe ceilalţi. Aceste zone au avut o dezvoltare aproape similară şi promotori pe măsura vitregiei istoriei, care în aceste locuri s-a manifestat împotriva românilor. De asemenea, a dus o necontenită luptă pentru impunerea limbii române în şcoli, împotriva deznaţionalizării, pentru a dezvolta în sufletul ardelenilor iubirea de limbă, de lege şi de moşia strămoşească. În acest sens a organizat concerte şi spectacole de teatru şi dans cu specific românesc cuprinzând în program *„interpretarea cântecelor «Răsunetul Ardealului» de I. Vidu, «Codrule, ce te mândreşti?», «Răsunetul văilor» de G. Popovici, «Triumful amorului», de Gane, declamarea poeziei «Cântec» de G. Coşbuc, prezentarea piesei «Sărăcie lucie» de I. Vulcan".* Ca şi omologul său bănăţean mai sus amintit, acest protopop a fost arestat şi internat, pentru activitatea sa naţională, în lagărul de la Fertörákos, judeţul Şopron, între 6 septembrie 1916-12 iunie 1917**.**

Volumul de faţă se constituie, aşa cum am precizat, într-un document de excepţie, cuprinzând date inedite despre personalităţi transilvănene, efigii, figuri emblematice pentru spiritualitatea, istoria, cultura şi civilizaţia românească, dar şi pentru dârzenia şi caracterul ferm al românului care, cu cât înfruntă mai multe greutăţi, cu atât devine mai ferm în convingerile şi dreptatea lui. Una din aceste figuri proieminente este Vasile Netea, scriitor, istoric român, cercetător al istoriei Transilvaniei, care a publicat 40 de cărţi şi sute de articole.

„Îl cunoaşte pe doctorul Eugen Nicoară, împreună cu care Vasile Netea, sub patronajul ASTREI, antrenează un număr semnificativ de intelectuali într-o mişcare culturală fără precedent în această zonă. Împreună cu dr. Eugen Nicoară, Vasile Netea publică mai multe lucrări despre istoria,

etnografia şi valorile neamului românesc, printre care «Figuri mureşene» şi «Murăş, Murăş, apă lină». În anul 1933, împreună cu Em. I. Cocoş, iniţiază o foaie de cultură, intitulată «Credinţa», în care publică un material despre Nicolae Titulescu - «exponentul diplomaţiei româneşti pentru apărarea integrităţii hotarelor României». A publicat şi sub pseudonimul Victor Lucreţiu."

Printre activităţile principale ale ASTREI merită subliniate înfiinţarea băncilor săteşti, în anul 1914 care au contribuit la dezvoltarea economică.

Un al doilea capitol al cărţii se referă la ***„Despărţământul Sighişoara al Astrei"*** şi în acest capitol se vorbeşte despre ***„Horia Teculescu – un voievod spiritual al „Perlei Târnavelor".*** Autorii precizează că înfiinţarea Asociaţiei a fost corolarul unor eforturi continui, întreprinse de românii de pe tot cuprinsul Transilvaniei pentru crearea societăţilor culturale puse în slujba emancipării spirituale şi politice aloe poporului român.

„Actul de la 1861, de la Sibiu, a marcat victoria cărturarilor luptători ai Şcolii Ardelene, dar şi a luptătorilor cărturari de la 1848. ***.*** *Întemeierea şi activitatea ASTREI nu a fost fapta unei inspiraţii de moment, nici a unui fenomen întâmplător şi izolat al istoriei culturii româneşti, ci o etapă importantă a luptei românilor transilvăneni pe toate planurile. Ea (n.n. - ASTRA) s-a născut – spunea Nicolae Iorga – din curentul neîntrerupt spre lumina care a însufleţit măcar pe românii din Ardeal şi din ţinuturile ungureşti, din iubirea adevărată către popor, căruia îi trebuiau şcoli tot mai bune şi mai româneşti, pentru a putea sta alături cu alţi locuitori ai acestui pământ."*

Despre constituirea ASTREI la Sibiu, autorii specifică: *„În zilele de 23-26 octombrie 1861 are loc, la Sibiu, Adunarea de constituire a ASTREI (Asociaţiunea Transilvană pentru Literatura Română şi Cultura Poporului Român). În cuvântul*

de deschidere, episcopul Andrei Şaguna spunea: «Vrem a deştepta, prin toate mijloacele naționale, facultățile (...), cugetările cele senine şi serioase în poporul nostru; (...) darurile lui vor garanta viitorul cel mai ferice al încercatei noastre națiuni şi o vor feri de nişte lovituri ucigătoare religia şi limba ei». Din prima conducere a ASTREI făceau parte: Andrei Şaguna - preşedinte, Timotei Cipariu - vicepreşedinte, George Barițiu - secretar primar, Antoniu Veştemeanu - secretar II, Antoniu Bechințiu - casier, I. Pinciu - controlor, Visarion Roman - arhivar şi bibliotecar. Ca emblemă a ASTREI, al cărei principiu îl constituiau adunările itinerante, a fost aleasă zeița Minerva (la romani - zeiță a înțelepciunii, protectoarea artelor, ştiințelor şi meşteşugarilor). (...) În pofida unei continue politici de deznaționalizare a românilor, în anul 1911, la Blaj, «cel mai vechi cuib al deşteptării noastre naționale», sunt sărbătorite cele cinci decenii de la înființarea ASTREI. La semicentenarul din «cetatea seculară a spiritului românesc» (Nichifor Crainic), «Mica Romă», cum numea Blajul Mihai Eminescu, «adevărată Meccă a Ardealului Românesc» (Septimiu Popa), ASTRA avea deja foarte multe acțiuni cu care se putea mândri. «Cărămidă de granit la temelia României Mari», atât de strălucitor împlinită prin Marea Unire de la 1918, ASTRA a fost strivită sub şenila ocupantului sovietic, sub tăvălugul vremurilor tulburi, potrivnice românilor şi culturii noastre. Trimiterea pe front, în anii 1917-1918, a unui mare număr dintre membrii ASTREI, a dus la o slăbire, la o diminuare a acțiunilor, în bună parte din cauza măsurilor represive ale autorităților maghiare, care au avut, ca efect direct, şi micşorarea posibilităților materiale. După Marea Unire de la 1 Decembrie 1918, de la Alba Iulia, s-au creat noi condiții, deosebit de prielnice pentru necesara revigorare a ASTREI".

Printre iluminații înaintemergători ai locului, autorii îi amintesc pe Ştefan Bălaş, pe Zaharie Boiu-junior şi pe

profesorul Horia Teculescu, preşedinte al Astrei şi, timp de 16 ani, director al Liceului „Principele Nicolae”.

Sunt inserate în lucrare şi biografiile înaintemergătorilor Aron Pumnul, Stephan Ludwig Roth - „Ţăranul în haină de savant”, pedagogul Ioan Popescu, istoricul universitar Ioan Rusu, care a avut o prodigioasă carieră la catedrele Universităţilor din Iaşi, Cluj şi Bucureşti, Ilarie Chendi, „Cel mai deştept târnăvean”, cel care *„înfiinţează revistele «Viaţa literară» (1906), «Viaţa literară şi artistică» (1907) şi «Cumpănă» (1909), aceasta conducând-o împreună cu Mihail Sadoveanu, Şt. O. Iosif şi Dimitrie Anghel.”* Ilarie Chendi a fost *„unul dintre principalii promotori ai curentului sămănătorist, văzut în sensul tradiţiei realismului popular al «Tribunei» sibiene, distanţat de direcţia instituită de Nicolae Iorga. A publicat volume de poezii, nuvele, povestiri, traduceri, proză politică, studii literare. Considerat «cel mai temut critic al nostru», «el a izbit straşnic în negustorii artei, într-un stil de-o eleganţă sobră, cu biciul ironiei, în marea arenă de purificare, nelăsând să intre în biserică* fiinţele târâtoare ieşite din mlaştină*»”.*

Autorii lucrării îl menţionează cu majuscule şi pe Corneliu Diaconovici (Diaconovich), căruia îi datorăm <u>prima Enciclopedie Românească</u>! *„Este coordonatorul «Enciclopediei Române», prima astfel de lucrare din cultura românească. Aceasta va fi publicată în trei volume, între 1898 – 1904, la Sibiu, la Tipografia lui W. Krafft. În afară de Corneliu Diaconovici, prim-secretar al ASTREI, publicist şi lexicograf, la redactarea Enciclopediei, au participat şi personalităţi cu pregătire tehnică, precum Nicolae Teclu, Petre S. Aurelian, Alfons Oscar Saligny. Diaconovici se implică şi în organizarea Bibliotecii şi a Muzeului ASTREI din Sibiu».* Un alt promotor cultural este Johann Wilhelm Krafft, editorul Enciclopediei Române.

O altă serie de Târnăveni sunt evidențiați sub titlul: **„A dat Târnava Mare…mari oameni ”**. Şi aceştia sunt : Remus Răduleț, Zaharie Boiu-Junior, A.P. Bănuț, Miron Neagu, compozitorul Marțian Negrea, tenorul Ion Dacian, unul dintre cei mai mari tenori pe care i-a avut țara noastră, Artist al Poporului, Laureat al Premiului de Stat; Teatrul de Operetă din Bucureşti îi poartă numele; etnomuzicologul Ilarion Cocişiu, prof. Tuliu Racotă, profesorul, scriitorul şi publicistul Horia Teculescu.

Al treilea capitol al cărții este rezervat **„Despărțământului Mureş-Oşorhei al ASTREI”.** Sunt enumerate aşezămintele culturale, manifestările şi principalii conducători şi membri ai ASTREI**.**

Urmează **„Despărțământul Târgu-Mureş al Astrei”,** nu înainte de a se face un un scurt istoric al Protopopiatului Ortodox din Târgu-Mureş. Sunt evidențiați: protopopul ortodox Ştefan Russu, Elie Câmpeanu, protopopul Giurgiului şi al Tîrgu-Mureşului, profesorul Ioan Bozdog, unul dintre prefecții județului Mureş, care în 1927, este ales preşedintele Despărțământului Târgu-Mureş al ASTREI, funcție pe care o va deține până în anul 1940, avocatul Aurel Baciu, profesorul şi traducătorul Nicolae Sulică: *„Mare patriot şi cărturar, cu intuiții surprinzătoare, descoperitor de monumente vechi de limbă, istorie şi literatură română, profesorul a fost un adevărat umanist format în disciplina marilor clasici ai culturii antice”.*

Un alt mare cărturar umanist este profesorul Grigore Ciortea. Autorii îl amintesc şi pe profesorul Traian Popa, prefect al Odorheiului, profesorul şi publicistul Nicolae Albu, profesorul Gheorghe Popescu de la Liceul “Al. Papiu Ilarian”, profesorul Alexandru Sighişoreanu, profesorul Emil Vlasiu.

Un alt capitol este rezervat „**Despărțământului Târnăveni al ASTREI”** şi autorii îşi încep evocarea cu protopopul ortodox Gheorghe Oprean personalitate distinctă a

vieţii culturale şi spirituale din Târnăveni, căruia autorii îi consacră un capitol mai generos.

Al şaselea capitol face referire la **„Despărţământul Murăş-Luduş al ASTREI”** al cărui fondator a fost preotul Vasile Suciu din Căpuşul de Câmpie.

Altă secvenţă a cărţii vizează **„Despărţământul Luduş al ASTREI”** începe cu cea mai veche atestare documentară a Luduşului, care datează din 1241**,** *„an în care aşezarea şi comunitatea umană de aici au avut mult de suferit din cauza jafurilor, incendiilor şi crimelor comise de hoarda tătaro-mongolă condusă de Bochitor. Prin înfiinţarea comitatelor în Transilvania, Ludu-şul a fost inclus în Comitatul Turda-Arieş. Începând cu anul 1541, când Transilvania devine Principat autonom, sub suzeranitate otomană. Pe la Luduş s-au perindat oştile rivale ale ungurilor, care râvneau la domnia Principatului, ieniceri şi spahii turci, în căutare de hrană, furaje, robi şi tribut, hoarde de tătari, venite tocmai din Crimeea după pradă, cătane imperiale împinse încoace de monarhii habsburgi de la Viena, din calcule strategice cu bătaie lungă. Pacea de la Karlowitz (1699) a schimbat stăpânirea asupra Transilvaniei.”*

Istoria zbuciumată a Luduşului este zugrăvită în cuvinte copleşitoare de către cei doi autori: *„Luduşul, ca de altfel întregul spaţiu intracarpatic, a fost acaparat de habsburgi şi încorporat în vastul şi multinaţionalul Imperiu Habsburgic, cu capitala la Viena. Între 1699 şi 1850, Luduşul a aparţinut, din punct de vedere administrativ, de plasa Bogata, comitatul Turda-Arieş din Principatul, şi apoi Marele Principat al Transilvaniei. Guvernul Principatului se afla la Sibiu. Limba oficială a devenit limba germană, dar la Luduş se vorbea şi româneşte, şi ungureşte. Politica de reforme iluministe, liberale şi neoliberale, promovată de austrieci, a avut urmări însemnate şi pentru luduşeni. După anul 1800, Luduşul este ridicat la rangul de comună, iar în anul 1850*

devine centrul administrativ al plasei Luduş, atunci înființată. Crearea Imperiului dualist Austro-Ungar, în anul 1867, şi alipirea nedreaptă a Transilvaniei (locuită în proporție covârşitoare de români) la Ungaria au produs o nouă schimbare de stăpânire asupra Luduşului. Din punct de vedere administrativ, localitatea a continuat să fie comună, reşedința plasei Luduş, componentă a Județului Turda-Arieş. Între anii 1867 şi 1918, ca de altfel întreaga Transilvanie, Luduşul a făcut parte din Ungaria Mare. Aici erau aplicate legile adoptate de Parlamentul şi Guvernul de la Budapesta, legi ostile românilor, care vizau dispariția românilor prin maghiarizare forțată. În acea perioadă, la Luduş îşi desfăşurau activitatea Primăria, Prefectura plasei, postul de jandarmi, circumscripția financiară cu funcționari numai de etnie maghiară. Deşi populația Luduşului şi a Plasei Luduş era majoritar românească, limba oficială impusă era cea maghiară. (...) Un deceniu mai târziu, românii din Luduş au înființat, în anul 1891, un Despărțământ al al Asociațiunii Transilvane pentru Literatura şi Cultura Poporului Român, prescurtat ASTRA".

O personalitate pregnantă a acestui spațiu a fost Dr. Valer Russu, *„profesionist excepțional, întemeietorul primului spital din Luduş »* din propriile venituri, în anul 1930. Despre virtuțile sale, atât ca profesionist cât şi ca umanist, autorii afirmă: *„A îmbinat armonios medicația alopată cu remediile populare tradiționale. Nu a făcut niciun fel de discriminare fața de cei care apelau la ajutorul său. A fost la fel de atent şi de corect, atât cu cei înstăriți, cât şi cu cei săraci, cu cei în vârstă şi cu tinerii şi copiii, indiferent că erau români, evrei, maghiari sau rromi. Atunci când viața evreilor din Luduş a fost pusă în primejdie, pe unii i-a internat, sub nume şi diagnostic false, în spitalul pe care îl conducea, pentru a-i salva de la moarte... (...) A fost un creştin practicant şi s-a implicat în acțiuni umanitare, de sprijinire a copiilor şi familiilor aflate în*

situații dificile. A contribuit cu sume importante la ajutorarea şcolilor din zonă, în special a celei din Gheja. A fost membru activ al Despărțământului luduşean al ASTREI".

Nu puține au fost persecuțiile la care a fost supus pentru activitatea sa curajoasă în folosul oamenilor: *„După 23 august 1944, a început să aibă parte de tot mai multe necazuri. Armata sovietică i-a confiscat «Fordul» şi o parte din instrumentar. Noii conducători locali îl acuzau că este un reprezentant al vechiului regim. În anul 1949 a fost înlăturat de la conducerea Spitalului. A suferit profund când a aflat că foştii lui profesori au fost scoşi din învățământ. A fost obligat să-şi desființeze propriul cabinet medical. În anii 1956 şi 1959 a fost arestat şi anchetat de Securitate. Cei care l-au cunoscut şi i-au apreciat meritele l-au ajutat să scape cu bine şi să-şi redobândeacă postul de medic la Dispensarul C.F.R. din Luduş, loc de unde s-a şi pensionat în anul 1973."*

Altă personalitate luduşeană este profesorul, dirijorul şi compozitorul Ilie Micu, cel care *„În anii copilăriei s-a împărtăşit de la izvorul mereu proaspăt al cântecului popular, față de care va dovedi o dragoste statornică ce se va regăsi în multe din creațiile sale muzicale."* Promotor al tradițiilor culturale prin muzică, acest compozitor a rămas în conştiința mureşenilor prin nemuritoarele cântece: *„La fântâna din Făget", „Plânge-mă, mamă, cu dor şi foc", „Nime'n lume nu se'nşală", „Foicică, mărule", „Săracă inima mea" (...) La 21 decembrie 1942, prezintă la Radio Bucureşti, timp de 20 minute, conferința cu tema „Crăciunul în Ardeal".*

Cea de a opta secvență a volumului se referă la ***„Despățământul Rîciu al ASTREI***", unul din cele nou înființate în anul 1913, care a desfăşurat o activitate remarcabilă pentru propăşirea culturii din spațiul mureşean.

Cartea continuă cu **„Anexe"** şi **„Scurt istoric"** al acestei Asociații, în care autorii specifică primul țel al acesteia: *„Între 23 octombrie - 4 noiembrie 1861, a fost înființată, la*

Sibiu, Asociația Transilvană pentru Literatura Română şi Cultura Poporului Român (ASTRA), de către „inteligheńțiile româneşti ardelene”, cum erau numiți intelectualii vremii, cu rol însemnat în emanciparea culturală şi politică a românilor din Transilvania. Cei 212 membri înscrişi au ales conducerea Asociației: mitropolitul Andrei Şaguna – preşedinte, Timotei Cipariu - vicepreşedinte- şi George Barit – secretar, adevăratele țeluri urmărite de Asociație fiind conturate din prima zi: dorința fierbinte să fim o singură națiune!”

Sunt enumerați principalii promotori ai acestei mişcări spirituale: „În cadrul ASTREI s-a concentrat, la sfârşitul secolului al XIX-lea, elita intelectuală a românilor transilvăneni: George Bariț, Timotei Cipariu, Andrei Şaguna, Ion Pop-Reteganul, Ioan Puşcariu, Miron Cristea, Vasile Goldiş, Onisifor Ghibu, Octavian Goga. Secretarii Asociațiunii, care şi-au desfăşurat activitatea la sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea, au fost Corneliu Diaconovici, Octavian Tăslăuanu şi Andrei Bârseanu. În 1906, secretar administrativ al ASTREI este Oct. C. Tăslăuanu, care, împreună cu poetul Octavian Goga, are sub supraveghere revista de cultură, civilizație, literatură, artă şi atitudine numită „Luceafărul”. Apărută mai intâi la Budapesta, în 1902, îşi mută sediul la Sibiu, în 1906, pe strada Schewis nr. 2, an ce coincide cu alegerea în funcția de secretar al ASTREI. Primul care apare la Sibiu este nr. 17-18, din 15 octombrie. «Luceafărul» devine «oglinda vie a a spiritului de creație ardelean». Până la Unire, în fruntea ASTREI au fost, ca preşedinți, personalități politice şi culturale proeminente: Andrei Şaguna, Vasile Ladislau Pop, Iacob Bologa, Timotei Cipariu, George Barițiu, Ioan Micu Moldovan, Alexandru Mocioni, Iosif Şterca Şuluțiu, Andrei Bârseanu, inițiatori de mari înfăptuiri, ideologi şi animatori înflăcărați.”

Ca o pisc al acestei activități este elaborarea *„Enciclopediei Române”: „În 7 februarie 1895, Comitetul de*

conducere al ASTREI decide elaborarea şi publicarea Enciclopediei Române, sub îndrumarea lui Corneliu Diaconovici. Lucrarea, apărută în trei volume între1898 şi 1904, a îndeplinit multă vreme o dublă funcție, culturală şi politică, în istoria poporului român. După ani de muncă laborioasă a ASTREI (conferințe, editări de cărți, înființări de şcoli), Timotei Cipariu declara, în 1897: «Simțul național s-a deşteptat în toată românimea. Națiunea română a venit la cunoştința poziției care i se cuvinte între națiunile Europei; ea va face toți paşii cuveniți pentru a ocupa această pozițiune cu demnitate. Am început a ne elibera patria, am început a ne elibera limba»". Sunt amintite şi principalele publicații ale Astrei: „*Transilvania*" – editată *„la Braşov (1 ianuarie 1868 – 15 decembrie 1878) şi la Sibiu (1 ianuarie 1881 – 1946), cu unele întreruperi (în prezent apare la Sibiu); Analele Societății Academice Române – publicație de prestigiu în istoria ştiinței şi a culturii româneşti. Apare la Bucureşti, în 1868, în volume anuale care cuprindeau rapoartele sesiunilor, comunicările şi conferințele ținute de Academie, alegerile colectivelor de conducere, premierile anuale. «Tribuna» - apare la Sibiu, de la 14 aprilie 1884 şi până la 16 aprilie 1903, şi a fost condusă, în primii ani, de Ioan Slavici. Ziarul a însemnat, după opinia lui I. Breazu, «triumful Convorbirilor literare în Transilvania», datorită activității lui Slavici şi a lui George Coşbuc. Actualmente, ASTRA are răspândite, atât în țară, cât şi în afara granițelor, peste 80 de despărțăminte (filiale)."*

La final autorii au ales să-i evoce personalitatea mitropolitului Andrei Şaguna.

«Mitropolitul Andrei Şaguna a dus o muncă neobosită pentru slujirea poporului român prin cultura, înființând şcoli elementare, sub conducerea Bisericii, învățătorii fiind absolvenți ai Institutului Pedagogic din Sibiu, condus de Biserică. Preoții parohi funcționau ca directori ai acestor şcoli, iar protopopii aveau misiunea de inspectori ai acestor

şcoli. La sfârşitul arhipăstoririi sale funcţionau aproape 800 de şcoli elementare. Numărul de manuale scrise la îndemnul lui Şaguna a ajuns la 25. În 1870, cerea ca, în fiecare parohie, preoţii şi învăţătorii să ţină cursuri serale pentru ţăranii neştiutori de carte, să le predea scrisul, cititul şi aritmetica. În 1850 a înfiinţat un gimaziu la Brasov, şi un gimnaziu inferior la Brad în 1868. A acordat burse pentru elevii lipsiţi de mijloace materiale, din venituri propii sau din fundaţii întemeiate în acest scop: „Fundaţia Emanuil Gojdu”.

Bine structurată, documentată şi gândită, dar şi foarte bine alcătuită, presărată aproape la fiecare pagină cu imagini, hărţi, steme, fotografii de epocă, dar şi actuale, cartea se constituie într-o monografie ilustrată a principalelelor coordonate cultural-spirituale ale Mureşului, pe o plajă destul de întinsă temporal, pe câteva secole, până în zilele noastre, când urmaşii vrednicilor înaintaşi astrişti au ales să le continue idealul, opera grandioasă, învăţămintele, spre edificarea, nu numai a tinerelor generaţii, dar şi a celor care, din varii motive, nu au cunosut istoria culturală a judeţului. Şi nu este alcătuită doar din patriotism local ori din alte considerente personale sau de grup, ci este o emanaţie a spiritului ardelean, care şi-a găsit corespondenţe şi calea de manifestare plenară, în filele acestea pe care le considerăm, nemuritoare.

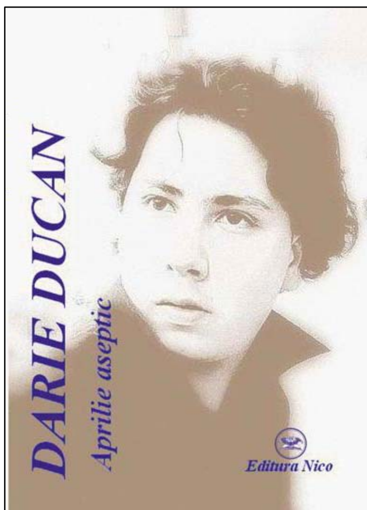
Efortul conjugat al autorilor este dovada clară că spiritul învinge în orice condiţii şi că nu există, pentru el, bariere, atunci când vrea să triumfe. Cu atât mai mult cu cât aceste manifestări sunt „Pentru credinţă, neam şi ţară”.

Sperăm că apariţia cărţii va avea efectul scontat în rândul tineretului, pentru a-şi cunoaşte şi a-şi însuşi cu responsabilitate segmentul de viaţă din care şi ei fac parte, adică acela legat de existenţa acestei Asociaţii spirituale în spaţiul mureşean.

26 octombrie 2010,
Sfântul mare mucenic Dumitru

ALLEGRO MA NON TROPPO, PE BULEVARDELE POEZIEI

Darie Ducan, *„Aprilie aseptic”, poezii*,
Editura Nico, Târgu-Mureş, 2010

Palmaresul, cu adevărat impresionant pentru preatânărul autor Darie Ducan, este grăitor, el numărând, pe lângă volume de versuri, teatru, eseistică, publicistică, făcându-se cunoscut în media drept unul din copiii teribili ai scrisului, nu numai prin faptul că a reuşit să debuteze şi să devină membru al USR la vârsta de 18 ani, dar prin întreaga activitate şi prin prezenţa la radio şi televiziune, precum şi la Cenaclul Facultăţii de Litere, Atelier postmodern, alături de alţi studenţi fondatori, precum şi prin declaraţiile îndrăzneţe cu privire la scrierile sale: *„Nu se pot scrie cărţi perfecte. Într-o lume de cărţi, eu scriu oameni!”*

Să urmărim câteva coodonate biografice:

*„La doar 18 ani devine membru al Uniunii Scriitorilor din România, gest controversat şi bulversant pentru precocitatea sa. Este absolvent al Facultăţii de Litere a Universităţii din Bucureşti. Publică în numeroase ziare locale şi centrale poezie, publicistică, eseu, dramaturgie, cronică de carte, reportaj, interviu, prefeţe, realizează între 2004 şi 2005 la Radio Târgu-Mureş emisiunea săptămânală de poezie „Tineri poeţi”. Debutează în volum în anul 2003, cu **Funingine pe rană**, Editura Tipomur, urmând destul de multe volume de poezie: **Zeii de carton**, 2004, **Trilogia lapidară**,*

2004, ***Acordorul de tărgi****, 2005, ambele la Editura Ansid,* ***Lungi plantații de singular****, Editura Nico, 2007,* ***50 Sonete I,II,III****, 2007,* ***Cartea dintre doi tâlhari****, Editura Nico, 2008 precum şi volumele de teatru* ***Dreptunghiul leproşilor****, Editura Nico, 2008 şi* ***Prerogativele lui Dumnezeu****, Editura Nico, 2010. (...) Considerată în diverse feluri,* - cum se specifică în nota introductivă a volumului de față - *poezia sa există, impresionează sau scandalizează, bucură sau lasă indiferent".*

Darie Ducan propune o scriitură alertă, vioaie, nonconformistă, îndrăzneață şi deosebit de originală. El este scris de cărțile sale la fel cum pânza reflectă mâna care a zugrăvit-o. *„Scrie oameni*" şi oamenii „îl scriu" şi cerneala gândurilor se revarsă de la unul la ceilalți prin toți porii. O maree de dragoste răspândită sonor înspre inimi. Cuvintele tind să ajungă „spre maluri care nu se surpă".

El adoptă retorica interactivă, punând întrebări şi solicitând răspunsuri imediate frământărilor noastre generale, dar şi firicelelor de gânduri care se insinuează în creierul nostru. Ne ia martori, nu tăcuți şi discreți, ci legați cu firele invizibile ale Poeziei. Ne cere şi ne acordă audiență. Ne face acest favor pentru că ne consideră prieteni. Stilul colocvial este prezent pe tot parcursul demersului liric. Ba, mai mult, este un stil familiar, amical, destul de intim, de vreme ce ne împărtăşeşte frământările lui.

Dar uneori se opreşte, respiră şi se/ne uimeşte, de cât aer împărțim împreună, ceea ce ne conferă dreptul de a ne considera din aceeaşi familie!

„*Am auzit un om odată răspunzându-mi cu mult înainte/ ca eu să fi pus întrebarea.*" – spune Darie în „Prima câmpie". Aşadar, intimitatea e atât de mare, încât gesturile, cuvintele nu mai au nevoie de explicații, ele se ghicesc, se adulmecă, se amuşină.

Stilul foarte lejer, direct, fără căutări chinuitoare, face accesibilă poezia lui Darie Ducan, tuturor gusturilor. Desigur

că există şi un spirit de frondă (cum altfel?), dar el se reazemă pe un talent care nu poate fi pus la îndoială, pe multă muncă şi pe rezultatele notabile de până acum. Darie Ducan este deja **o voce** distinctă în peisajul liricii actuale, care s-a impus prin originalitate şi limpezime.

Discursul său urmează linia epicului interactiv în poezie, genurile nu mai au granițe şi trec cu dezinvoltură din unul în celălalt.

„Printre ziare uitate tipărite albe apune roşu un om tăiat la propriul lui trecut./ Când ai să înțelegi că nu toate cuțitele poartă numele de cuțit pentru că asta e doar o funcție?/ Scaunul, masa, pasta de dinți toate îşi înțeleg pudra de talc dintre ele şi lume/ şi o numesc filosofie ca să nu se mai agite şi să rămână ele./ Polemica te face de neatins. Reflexul se sinucide când abia a trecut de pânzele albe.” (A doua câmpie).

Tematica abordată este concretul cotidian, despodobit de toate miresmele sale. Nimic căutat care să pomădeze realitatea. Darie Ducan înfățişează lumea – aşa cum e. „A patra câmpie: ***„****Nu muri, nu alerga cum laptele venea spre tine/ prunc, atunci când mama/ nu avea baraje şi fluența lui o irita cum o irită astăzi/ logoreea politicienilor, demagogia lor. Fumează o/ țigară, apoi lasă fumurile să se certe şi desparte-le./ Împăcându-le/ vei fi adevăratul creştin care să merite să nu moară./ Când despărțind împaci eşti tot atâta filosofie pe cât/ crezi că hic şi nunc au conspirat să fii acolo.”*

O rugăciune cât se poate de inedită adresează Darie Ducan Creatorului: *„-Doamne, ține-mi numele acesta pentru zile bune/ şi-n nopțile în care plouă straşnic zi-mă pe silabe./ Din acest moment ne uzăm în porecle ca să ne ținem/ numele ca pe haine bune. A mai auzit cineva/ să se folosească numele Ieronim, Iorgu, Sânefta, Aglaia, astăzi?* (A şasea câmpie).

Ar părea că sporovăiala poetului este lipsită de substanță, dar nu e aşa. Gândirea lui învăluită în şoapte livreşti are forța de a transfigura banalul, de a-i da chip şi suflet, minte

şi inimă. A şaptea câmpie: „*Partea ta de adevăr e mereu cea care nu se spală pe/ mâini după ce există./ Unghiile tale au învăţat să doarmă înfipte în carnea/ mea. Se face că de fiecare dată când lipsesc, de sub ele/ se trezesc înfofoliţi şi murdari toţi cerşetorii/ Bucureştilor şi se duc/ să înapoieze monedele primite numai că, aruncându-le/ înapoi înspre mâini,/ abia dacă le mai prind sufletele lor în ridicare.”*

S-ar sputea spune că Darie Ducan nu este un răsfăţat al Poeziei, ci mai degrabă un slujitor, un salahor care îi cărăuşeşte cuvintele, imaginile şi parfumul, în saci umpluţi cu raze, şi cu frunze de laur, ca să o aureoleze. Uneori, Poezia e cea care îi şterge sufletul de miasme telurice. Împletind aceste ramuri cu lumina de sine, el îi aşează o aură, la rândul lui aureolându-se. Poetul a găsit şi o formulă originală pentru cei care îşi pierd credinţa şi speranţa: aceea de a se agăţa de lucrurile mici şi foarte mici, pentru a merge mai departe şi a depăşi impactul. „A noua câmpie: *Nu apela la nimeni atunci când nu mai ai credinţă./ Caută pe jos un bilet de tramvai, găseşte-i gaura şi/ dă-i ocol de trei ori./ Se va găsi un Dumnezeu şi pentru asta.”*

De ce şi-a numerotat astfel titlurile poemelor Darie Ducan? Cred că din dorinţa de libertate interioară pe care întinsul câmpiei i-o poate conferi, acolo unde poate alerga slobod precum un mustang înspumat care nu suportă zăbala şi şaua.

Prin hăţişuri şi bolovănişuri, tânărul autor ne conduce spre luminişul fiinţial, la capătul orizontului, acolo unde cerul îmbrăţişează pământul, pentru că doar din acel loc poţi vedea limpede, cu dioptriile sufletului.

„A treisprezecea câmpie: *Azi dimineaţă cineva mi-a bătut la uşă chirilic./ M-am speriat că-mi vin străbunicii târziu,/ găsiţi de vreo ezitare latină./ Bătea a pământ şi era dimineaţă.”*

Componenta erotică e prezentă pretutindeni, chiar cu obstinaţie, în lirica acestui tânăr: „A cincisprezecea câmpie: *Tot sexul e numai mecanica fină/ dintre luciul apei cu luciul*

altei ape. Ce departajează apele,/ ce le separă, un vas, un borcan sau un mal/ e numai acel sentiment prin care nările animalelor judecă/ cum să tragă o targă pe uscat cu respirația/ ca să își salveze aproapele."

Aceeaşi plămadă de inefabil, acelaşi mister semnat indescifrabil, provocat doar de muza care e destul de nerăbdătoare să-ți dea, atunci când citeşti, cu tifla:
„A şaisprezecea câmpie: *Aceeaşi targă o prinzi ca pe un creion între degete / şi semnezi cu mânerele ei în nisip. / Deşi scrii acelaşi lucru, un mâner va semna indescifrabil, / indescifrabilul care te-a salvat."*

Şi totuşi, dinspre zenit spre nadir, câtă lumină de sine!

Mulat pe discursul cotidian, un firişor de romantism dă culoare şi prospețime imaginii: *„Numai rugăciunea şi ultima respirație nu se dizolvă în apă mereu"* – spune Darie într-un poem.

Darie Ducan îşi devansează generația şi scrie pentru un timp fără etape, fără vârstă, semn al eternității cuvântului „Fluctuații: *Am avut cândva finețe, îți găseam un nai în orice parte a corpului,/ în orice cută de piele. Eşti capătul arătătorului tuturor acum şi cum/ cu unghia se lovesc de tine, exactă, a țambal suni şi orice apropiere de centru/ cade în aparențe, în partea aceea a Bucureştilor unde încă mai sunt/ cişmele din anii 60, unde încă se bea din pumn o apă de etnie bizantină".*

De asemenea, el nu-şi fixează poemele într-un spațiu mărginit, ci le lasă slobode să cutreiere adâncimile şi înălțimile în aceeaşi măsură.

Iubirea este pentru el fundamentul, apoi eşafodajul pe care se înalță cuvintele: *„***: Mai iau străzile ca altădată la rând/ dar de această dată nu ca să te caut,/ ci ca să nu te găsesc şi să mă pot culca liniştit."*

Într-o ordine proprie a stării, poetul se retrage undeva, acolo unde fericirea constă exact în ceea ce o neagă: *„Drumul*

a fost lung,/ scrisorile de la o vreme se timbrează cu targa pe care e dus poştaşul,/ nimeni nu primeşte prea mult de la mine, ce e peste două rânduri e un roman,/ tu la orice faci eşti prefața. Satură-te!" (Ordine a stării).

Având pe deplin conştiința de sine a discursului său fizic şi metafizic, Darie Ducan îl rescrie într-o „Topică a desăvârşirii": *„Vom fi morți/ numai în contul/ temerilor noastre.// Câtă trecere de pietoni/ e după trecere/ ştie doar albul,// deşi între albul/ ochiului celui mort/ şi albul marcajului// pe şosea aruncă gri/ o predestinare precisă."*

Credo-ul său se desfăşoară, nu spectacular, ci discret şi latent aşa cum circulă apa freatică în adâncuri şi din când în când izbucneşte la suprafață, într-un izvor strălimpede: „*Ce vei mai socoti tu/ cu minus şi plus/ după ce mi se vor/ adeveri puterile că am/ sub piele un fel de/ credo latent?"* (Aplauze).

Şi totuşi, predilecția către anumite cuvinte care au mai mult de-a face cu partea fiziologică a omului şi cu necesitățile lui naturale ar putea deveni obsesie. Naturalismul a fost şi este agreat doar de o anumită categorie de cititori. Un oarecare teribilism şi spirit de frondă îl bântuie pe Darie Ducan şi dorința de a epata cu orice preț. E şi acesta un tribut al post-post-modernismului poeziei douămiiste. Anumite lucruri nu pot fi numite, cu atât mai mult, nu pot fi scrise pe suport material, fără să ai sentimentul că săvârşeşi un sacrilegiu, o profanare. Hârtia nu suportă asemenea profanare, cititorului i se face lehamite pentru că şi-aşa este agresat cu astfel de producțiuni, pe toate canalele media, în toate ziarele şi revistele de profil**.** „Totul îmi îngăduit, dar nu totul îmi e de folos", - spunea Sfântul Apostol Pavel. „Căci, din cuvintele tale vei fi înălțat şi din cuvintele tale vei fi osândit" - se spune în aceeaşi Scriptură. Cu alte cuvinte, nu totul îmi e spre edificare. Sunt unele primejdii care mă pot conduce spre prăbuşire.

Dacă ar fi curățată de aceste impurități, care nu ajută cu nimic, ci impietează conceptul de Poezie, aceasta s-ar prezenta

în rochia neprihănită care i se cuvine. Astfel, poezia şi numele poetului ar putea fi salvate de stigmatul de a fi numit poetul spermei, al flegmei, al secetei menstruale sau al altor obsesii sexuale, doar pentru a fi în trend. E adevărat că există poeți care-şi refulează neputințele în scris, cum este Mihail Gălățanu, a cărui lirică este infestată total de pornografie, şi mai este şi răsplătit cu premiile Uniunii Scriitorilor pentru aceasta, şi cu premii naționale de poezie care fac să roşească numele poeților-patroni ai Festivalurilor de poezie: Blaga, Arghezi, Coşbuc ş.a. Să-i redăm Poeziei locul de-a dreapta Literaturii Române! Pentru aceasta există tratate anatomico-fiziologice şi reviste de profil. Poezia nu este compatibilă cu asemenea termeni. Să-i apărăm demnitatea şi grația care vin din pană îngerească, şi nu din culisele caselor cu felinar roşu!

Dincolo de toate acestea, Darie Ducan este un poet sensibil şi precoce, pe care sensul vieții şi problemele ei fundamentale nu au cum să-l lase indiferent şi le aduce în prim plan, în felul său.

Iată-l însă pe Darie Ducan într-o reflecție cât se poate de personală:

*„***: Şi când mor / tot exist. Sunt o contumacie.”*

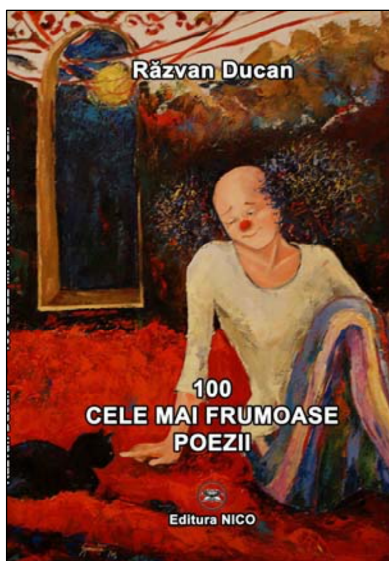
Fixându-şi mai mult coordonatele spirituale şi ascultându-şi sufletul mai mult decât trupul, inima, mai mult decât mintea, Darie Ducan poate deveni un poet remarcabil, a cărui creație să poată fi citită de iubitorii de poezie de toate vârstele.

23 iulie 2010

UN SEMN AL TRECERII POETULUI PRIN CETATE: ANTOLOGIA DE AUTOR

Răzvan Ducan, *„100. Cele mai frumoase poezii", 1 - antologie*, Editura Nico, Târgu-Mureş, 2010

Motto: *„Nu port în cârcă un număr de ani,*
Ci port în cârcă un număr de cărţi »
Răzvan Ducan

Încă de la început impune respect şi sfiiciune menţiunea editorului despre volumul în cauză: *„Carte distinsă cu PREMIUL „ROMULUS GUGA" la Festivalul de Poezie „Romulus Guga, Ediţia 2010"* - ceea ce e, fără îndoială admirabil. Iniţiativa editorului de a realiza o colecţie ***„100 – Cele mai frumoase poezii",*** aminteşte de colecţia Editurii Albatros, „Cele mai frumoase poezii" – care, pentru un autor, reprezintă puncte de referinţă din care atât autorul, cât şi cititorul se pot înfrupta, până la saţ, cu frumuseţe şi valoare. Personal sunt unul dintre aceşti autori şi cititor în acelaşi timp, care a păstrat colecţia intactă şi şi-a completat formaţiunea spirituală cu acele minunate cărţi editate cu generozitate de amintita Editură Albatros.

Faptul că Nicolae Băciuţ înfrânge inerţiile momentului şi ignoră, cu o bunătate seniorială, prejudecăţile şi austeritatea

ultimelor decenii în ceea ce priveşte cultura, este cu atât mai meritoriu. În Numele sacru al Poeziei el dăruieşte contemporanilor, „versuri pentru mai târziu”.

Astfel se face că editează antologic opera unor scriitori reprezentativi ai vremii, fără să mai aştepte posteritatea, care nu se ştie în ce direcție se va îndrepta.

Grupajul consistent oferit de Răzvan Ducan îi oglindeşte linia melodică şi vocea lirismului care s-a distins prin autenticitate şi fior transcendent în contingentul, de multe ori îmbâcsit de zgomote infernale: *„e secolul XX, îi zic, acelea sunt maşini/ şi-n fereastra acea luminată vorbeşte preşedintele Bush”* (Gladiatorul de la Şcoala din Capua).

Stilul lejer, interactiv, colocvial şi inserturile în cotidian sunt principalele atribute ale liricii duncaniene.

Într-un eventual epitaf scris de însăşi mâna autorului, s-ar putea scrie: *„S-a născut la prima lui carte scrisă/ Şi după ultima a murit,/ Dăltuiți pe cruce cuvenita erată:/ A poezit, a poezit, a poezit!”* (Duminicile poartă titlurile cărților mele).

Aşadar, poetul poezeşte şi ne împoezeşte, cum ar fi spus Nichita: „Haideți să ne împoezim!”

Compuse în vers liber, poemele se înscriu în postmodernismul aflat la granița dintre linişte şi nelinişte, celest şi terestru, în spațiul subțire dintre real şi oniric, sublim şi grotesc, sacru şi profan, adică, aşa cum este viața, îndeobşte: *„La dungă-mi port iedera secolului,/ Dar discret, în secrete încăperi,/ Sunt pisica neagră ce calea taie/ Ciupercilor de beton şi de fier.// Uraaaa! Am produs un nou accident/ Şi-am fisurat monotonia,/ Umblă matematica-n cârje,/ Intrată în copacul de esență tare, POEZIA! »* (Hei, tu, casă de vacanță, trup al meu).

În retortele intime, poezia se pregăteşte după o alchimie proprie*: „Se colorează aerul la vorbire/ şi dispare după perdeaua/ indiscreției./ De atâtea sepii,/ oceanele-s imense manuscrise/ pe care nu le citeşte nimeni./ Trec delfini în sus şi*

în jos/ (jucării cu cheie)/ trec cu fumul cuvintelor în bot,/ intră prin labirintul timpanelor,/ apoi ies,/ cu putere în arc./ (...)/ Lacrima de sidef a scoicii/ fierbe în retorte de fum” (Alchimie).

Poetul îşi mărturiseşte o dorință care-l bântuie**:** *„am şi eu dreptul la o dorință/ în încăperea soarelui/ sau deschideți ferestrele muzicii siderale,/ un clopot de sticlă vreau /pentru viețuitoarea aceasta fudulă şi roşie,/ fundă-ntr-un sfârşit de mileniu./ Deci, acesta-i sentința,/ Aceasta inima mea preaplecată,/ Aceştia sunt câinii/ Cu apucăturile lor postmoderniste”* (Aceasta-i sentința).

Dar mai ales, Răzvan Ducan cutează să alcătuiască „Geografia visului”: *„Geografia visului se poate învăța,/ Piatră din praştie sunt formele imaginației mele,/ Trupul va fi pe pilot automat/ Când eu voi zbengui printre stele.”*

Într-un poem-autoportret, apare conştiința că omul se confundă cu timpul şi cu spațiul care se comprimă în ființa lui, şi toate acestea trebuie exploatate şi cercetate conform firilor înclinate spre introspecție, cunoaştere şi filosofie: *„Să mă ştiu până la capăt,/ Spațiu comprimat în mine?/ Timp eu sunt care merită/ Exploatat cum se cuvine?!// Şi mă văd cu ochi cât pot,/ Voie cât am eu să strig,/ Dincolo de simțuri însă/ N-am putință să mă-mping,// Şi să-mi explorez neantul,/ Stelele ce ard în mine / Cu lumina lor ajunsă/ În cuvintele-mi puține,// Fiindcă este-un zid de teamă,/ Gros de frica de-a fi eu,/ Pe de-a-ntregul, căci de piept/ m-oi lua cu Dumnezeu.// După chipul lui mi-e chipul/ Şi-n asemănare-s uns,/ Eu sunt el, cel la plecare,/ El e eu, însă ajuns”* (Şi mă doare până-n mine).

Poetul îşi recunoaşte drept păcate veniale dorința de cunoaştere, cercetarea, curiozitatea, pe care le „mărturiseşte” în spirit de penitență autoimpusă, deşi conştient că nu va putea trăi fără acestea, care constituie apanajul creației: *„Doamne, dacă mă vrei înapoi în rând,/ Ca recrutul ce-şi trăieşte ziua pentru zeama cazanului,/ Cu toată beteala înfățişării,/ Deşi şi*

Trichius Sexualis spune despre sine că-i frumos,/ Ia-mi iscodirea,/ Pune-mi capul sub perna monsierului Guillotin./ Ia-mi focul întrebărilor din oala trupului,/ Ia-mi scânteia ce-l aprinde sau dăruie-mi/ Toate răspunsurile posibile deodată,/ Tot una-i,/ Să nu mai am la ce tinde" (Eu sunt ambele maluri).

O altă formulă de autoportret este cea cuprinsă în poemul „Sunt o mărturisire a cuiva": *„Sunt o mărturisire a cuiva,/ Aş vrea să ştiu buzele ce m-au zis în afară,/ Lăsându-mă pradă flămândelor guri/ Vântului, ce-mi împinge şi-acum pânza carnală,/ Ochiului, ce mă priveşte cum mă-ndepărtez în derivă,/ Frunţii, care se-ncruntă când încerc o eschivă,/ Urechii, care se face că n-aude solitudinea mea,/ Gâtlejului, ce-nghite satisfăcut nepriceperea,/ Degetelor, ce s-au desprins fără regret,/ Gândirea gânditorului meu vinovat de portret,/ Şi pasul ce-a stat când pasul meu s-a format/ Şi gura începutului ce m-a strigat./ Dar nu mă simt vinovat cu nimic,/ Sunt simplă scrisoare expediată-n plic,/ Şi mă frământă şi mă-nspăimântă,/ Că nu ştiu de cine şi adresată cui?/ Dar înţeleg să fiu întreg,/ Să mă petrec, din raţiunile LUI."*

Altă oară, poetul conştientizează că nu poate evada din el însuşi pentru că e împiedicat de simţuri, deşi*: „câteodată simt nevoia să fiu singur/ Şi atunci încerc să ies pe uşa din dos,/ Desfătându-mă cu gradul de libertate în plus pe care mi-l ofer./ Apoi, saturat, mă întorc incognito,/ Ieşind zâmbind pe uşa somnului cu ochii deschişi./ Garda mă preia cu convingerea că am fost tot timpul sub supraveghere./ O mai păcălesc uneori punându-i în pahar băuturi alcoolice,/ Cu care o ameţesc în bloc, dar asta îmi dă prea puţină satisfacţie,/ Deoarece acest lucru e la îndemâna tuturor./ (Uneori, invidiez piatra pentru libertatea pe care i-o dă anonimatul,/ dar nu vreau să schimb cu ea)"* (Nu pot, nu pot să evadez din mine).

La nimic nu jinduieşte poetul mai mult decât la libertatea interioară care, odată răpită, se simte prizonier în propria-i piele.

Dacă versurile sunt oglinda de sine, poetului nu-i mai rămâne de făcut decât: *„Să-ți gândeşti sinele” e cea mai bună ofertă/ Care ți-a fost făcută vreodată./ Nu puteai, de altfel, să refuzi./ Lucrul acesta se întâmplă atât de rar,/ Încât pot să spun că ai fost privilegiat”* (Să-ți gândeşti sinele).

Astfel ți s-a oferit, fără să conştientizezi, şansa devenirii. *„Cu o viteză uluitoare, ce a ascuțit osia întrebărilor./ Când ai ocolit primele obstacole ai devenit funcțional,/ Iar când ai gândit fructul, ai devenit util, chiar subtil de util./ Să-ți gândeşti sinele, iată, prima viteză universală, ce eşti.”*

Iată o filozofie interesantă privind oportunitatea demersului tău: *„Fiecare existență are-un Dumnezeu,/ Fiecare are o biserică,/ Plantele se roagă în verdele lor,/ Dumnezeul planetelor are formă sferică// (...)// Mortaru-i biserica pietrelor,/ Sfioase în straie de zugrăveală,/ Smerite sărută crucea de sânge/ Care se-nchină pe pardoseală”* (Fiecare existență are-un Dumnezeu). Fantezia poetului nu are limite. El se vede când „cărare”, când „rogojina pe care se şterg de fagurii de beton/ stresatele viețuitoare”; când „striație bătătorită/ ce prinde pesimismul în nadă”; şi chiar „locul paşilor sfârtecați de frunze/ Din a toamni grenadă” şi câte şi mai câte.

Se ştie, dacă nu există „cuvinte potrivite” care să exprime starea, poetul inventează. Prin sine însuşi poetul este un inventator, un arhitect de sublim şi un meşter zidar şi zugrav de idei. El poate fi şi un artizan, şi un şlefuitor de dioptrii pentru suflet. Răzvan Ducan, însă, alături de cuvinte cu un grad de eufonie foarte înalt, uzitează şi cuvinte total apoetice precum: „beton”; „stresate”; „igienă” ş.a., dar care-i slujesc ideii. Cu puțin efort ar fi găsit sinonime care să nu spargă eufonia în țăndări. Iată ce titlu muzical: „Sunt visat de o minte visătoare” şi poezia este pe măsură: *„Sunt visat de o minte visătoare,/ Am căzut din vis de-a dreptul în picioare,/ Sunt trimiterea la care el a ajuns,/ Sunt bucuria lui în ascuns.//*

Sunt evadatul din sine,/ Sunt materializarea unor suspine,/ Sunt idealul, să-nțeleagă calul, când se bate şaua,/ Sunt înălțarea.// Sunt înălțimea secretă,/ Sunt asul din manşetă,/ Sunt refugiul la greu,/ El, de atunci, sunt eu."

Despre ceea ce este poetul ne spune chiar autorul într-un poem foarte interesant care aduce aminte de Nichita cu al său poem**:** „Poetul, ca şi soldatul/ nu are viață personală/Viața lui personală este praf/ şi pulbere." Dar iată cum îl vede Răzvan Ducan: *„Poetul nu poate fi păstrat în formolul formelor convenționale./ Raftul pe care-i pus nu-i al timpului său./ Îl strânge formula chimică a încartiruirii./ El nu poate sta înțepat în ceafă aşa cum vrea bumbişca vremii,/ De aceea, atunci când profesorul de morală vi-l aduce,/ Mândru, ca material didactic,/ Să ştiți că ce vedeți voi acolo nu-i adevărat,/ Căci ce vedeți voi acolo îi mai mult dorință decât putință"* (Poetul nu poate fi păstat). Şi aici se distinge năzuința de a fi, cel puțin la înălțimea propriilor aspirații. De fapt, el este un veşnic neliniştit şi un îmblânzitor de himere care caută toată viața forma perfectă. Iată cum este transpusă poetic această zbatere inegală în pofida zidurilor: *„Deconspirat prin trup,/ Răstignit prin vizualizare,/ Cuiele gravitației răni îmi fac,/ De corp, de mâini şi de picioare.// Încărcări şi descărcări succesive/ În golful secolului rabd,/ Legăturile de carbon doar pe mine/ Mă trimit mereu să stau de cart.// Şi mă legăn între existențe primare,/ Le curăț puntea cu slugărnicie/ Şi când toate-s după placul lumii/ Mă spăl cu visul de ipocrizie.// Şi mă dezleg de hainele de fotograf,/ Urletul îl trec peste dermă,/ Formulele imaginației mele/ Doar acum îmi dau ținută demnă.// Şi mă răstorn şi mă adun,/ Mă închipui şi mă proiectez,/ Trăiască-mă, fără de formă,/ Inventându-mă, mereu, ca unic crez"* (Deconspirat prin trup).

Discursul poetic al lui Răzvan Ducan este însoțit de gesturi largi, de semne, articulații, pauze de respirări şi iar amplitudine, înălțări şi porțiuni line. E o retorică proprie cu

avânturi şi poticneli, cu zbor înalt şi apoi în vrie, precum în azur, aeroplanele fac demonstrații aviatice. E destul de spectaculos să priveşti, dar mai spectaculos (chiar dacă mai periculos!) este să te încumeți să fii însoțitor de bord. Iată o mică demonstrație*: „Se umflă buzunarul de marele vânt al lipsei./ În rest stofa fină a emoției./ De ce spuneți, atunci, că umblu dezbrăcat/ Printre maşinile de asfaltat orice/ Şi chemați sectoristul să mă poftească afară din secol?/ Ronțăirea firului de iarbă e incest?/ E indecentă înfiorarea?/ Se ruşinează de mine sistemele de înfulecat,/ Se dereglează cu iscodirea esențelor?/ Să fiu chiar balaurul din poveştile cu feți intestinali,/ Traşi prin inelul făgăduinței, cu care vă adumbriți copiii?/ Dar sensurile pe care le iau de la cina voastră de taină/ Nu modifică gustul mâncării!/ Stați degeaba cu zăvoarele trase./ Nu aspir la negrul de sub unghii./ Nu vă faceți griji, concurența-i exclusă./ Poftă mare şi fie-vă contul uşor/ De greutatea zerourilor,/ Şi harnică burta să le poată duce./ Şi eu, pe lângă, de la Institutul de Observare Antologică*" (Se umflă buzunarul de marele vânt al lipsei).

Răzvan Ducan îşi manifestă dragostea de plai, cum altfel, decât prin cuvânt? în poemul: „Târnava mea de lapte dulce: *Angulus ridet (Horațiu-ODE, II, 6, 13)/ Târnava mea de lapte dulce,/ mulsă din ugerul unui munte dus la păscut,/ pe păşuni dumnezeieşti de transilvane,/ te ador din cana malului de lut.// Te sorb cu mici înghițituri de vis,/ având în mână un codru de pădure,/ din grâul dealului unde urcam ades,/ să las priveliştea ca să mă fure.// Şi plâng în fibra mea de harul,/ din meandrele tale de a fi dezghiocat pe pământ,/ antidot al înstrăinării mele de mine,/ smălțuieşti trecerea mea prin cuvânt."*

Real reconstruit cu elemente metareale, cu piatră cioplită de vis şi liantul care de veacuri lipeşte om cu om, inimă cu inimă şi tot ce există în natură. Din această panoplie originală, nu lipsesc amintirile: *„Prăbuşit în amintirea voastră,/ Asemeni unui meteorit într-o Mare a Liniştii,/*

Proaspăt încărcată atunci cu mine,/ Iertați-mi suprasarcina!/ Fizionomia exactă sunt doar poemele din cutia neagră a spuselor./ Puteți s-o înrămați pentru vernisajul unei bune intenții./ În deplinătatea facultăților mele fizice şi mentale declar:/ Totul în afara ei e minciună, ambalajul de carne şi sânge/ Cu funda zâmbetului, fac parte din convenție./ Cum ar fi fost să vi se pună, direct în mână,/ Lipicios sau fierbinte, spiritul lui Răzvan Ducan?" (Prăbuşit în amintirea voastră).

Procedeul de a-şi inserționa numele în poeme este unul cunoscut. Şi în proză, unii autori, cum e Nicolae Breban, intervine, nu numai ca voce auctorială, ci cu întreaga persoană, cu nume şi date biografice, interpelând cititorul şi chiar cerându-i părerea, cum să desfăşoare mai departe acțiunea.

Un original colocviu cu Moartea are loc în „Poem entropic": *„Ce-mi rezervă viitorul?/ căci putința mi-e redusă;/ doar orgoliul meu mai latră/ luna propriului eu,/ sunt pion mutat pe tabla/ cu pătrate albe-negre,/ nu de regi sau de regine,/ ci de însuşi Dumnezeu?!"*

Şi în poemul: „Timp urzit în războiul de țesut al mirării" autorul îşi continuă meditația despre condiția de muritor.

Se pare că autoironia, autopersiflarea îl prind bine pe Răzvan Ducan, de aceea, la prima vedere, ar părea că nu ia nimic în serios. Dar, sub acest văl, se ascunde o mare uimire, o tristețe destul de adâncă şi o atitudine serioasă în fața problemelor fundamentale, cum sunt trecerea implacabilă a timpului, condiția omului, naşterea, viața şi moartea. „M-am născut mormânt": *„M-am născut mormânt/ şi cresc groapă adâncă,/ din palma mea, spațiul/ indulgențe mănâncă.// Se curbează şi timpul/ cum ştie mai bine,/ toiag ce sunt/ sprijinind suspine.// La rându-mi morminte/ nasc adâncind gropi, nimicul de mine/ dau de lucru la popi,// şi las moaşele, toate,/ să devină şomere,/ că mă nasc eu mormânt,/ cu adâncă durere,// şi mor nou născut/ într-un pântec suav/ şi mă fac că trăiesc,/ şi mă fac că nu-i grav"*.

În acelaşi ton este şi poemul „Se mută trist, oraşu-n cimitir”. Subiectul se regăseşte şi în poezia „Tabel al elementelor, casă părintească”: *„M-a strâns din anii fără număr / şi-am devenit ceea ce sunt,/ «per aspera ad astra»/ şi în amurg mă trezesc murmurând:// Tabel al elementelor, casă părintească,/ pentru trupul meu care se rupe,/ pregăteşte o groapă de perioade,/ să aştept apoi reînvierea din grupe”.*

Erotismul este o componentă a scrisului acestui autor şi el se regăseşte în multe titluri, fie sub formă voalată, fie directă. E foarte ciudat cum, ideea morții este asociată cu ideea stării intrauterine. Aceaste două stări au fost sesizate şi de Nichita Stănescu într-un poem: „Moartea se aseamănă/ întocmai cu naşterea./ Nimic nu este altceva./ Ce am simțit înainte de a mă naşte/ voi simți şi după ce nu voi mai fi./ Nimic nu este altceva./ Totul este totul./ Iar eu sunt tu.” Dualismul eu-tu este de fapt o simbioză, pentru că, spune acelaşi Nichita: „Nu se ştie cine respiră/ pe cine”.

Aceasta este exprimată de Răzvan Ducan astfel: *„Mă va durea când n-oi mai fi,/ Cum m-a durut când nu am fost,/ Pe cel născut de-un pântec, trupul,/ Durerea-l ştie pe de rost.// Când n-oi avea ce să mă doară/ Şi când durerea n-are unde,/ Cuibar să-şi facă o nedurere,/ Prin moarte trupu-mi va pătrunde.// Şi voi fi iarăşi cum am fost,/ Şi cum am fost n-am cum să ştiu,/ Când nu avea durerea trup/ Şi predica într-un pustiu.// Când trupul nu avea durere,/ El nici chiar trup nu mai era,/ Căci nedurere e durerea,/ Când n-are unde exista”* (Mă va durea când n-oi mai fi).

Meditația filozofică se îmbină armonios cu partea senzitivă, reflectată în afecte.

„Ca purtător de cuvânt/ al emoției,/ particip la foşnete/ şi la toate/ perfuziile liniştii,/ ca apoi să apar/ în fața hârtiilor/ de luat păreri./ Cu alte cuvinte,/ cred că sunt/ bun conducător de uimire/ unde, toate astea,/
se-ntâmplă”.

De la abstract la concret şi apoi invers pe o punte subţire mărşăluieşte omul care-şi caută în permanenţă punctele imaginare să le proiecteze în fântâna de sine: zenitul, nadirul, zariştea fără limite. Nu e de mirare, aşadar, că încearcă mereu să se definească, din teama de a nu se pierde în labiritul pământesc. Şi iată cum se autodefinşte Răzvan Ducan: *„Eu?/ Loc de prins răcoare/ cu arcanul sufletului,/ pentru oastea unei bune intenţii”* (Eu?).

Nu numai aici îl regăsim pe poet, dar şi în alte poeme în care oferă cu subtilitate, imagini despre sine, nu fără oarecare accente de autoironie *„Trăiesc într-o căpiţă de betoane/ Şi la ureche-mi cântă greierii de var/ Şi sunt străluminat de un luceafăr,/ Înşurubat pe-un cer dreptunghiular.// Şi numai unghiuri drepte ronţăi,/ Şi bate râu-n baie mal de fier,/ Dar eu visez pe un covor de flori,/ Având stamine şi pistil de polimeri.// Din ramurile încărcate de furnir,/ Îmi pică triluri vesele pe unde scurte,/ Şi eu, din crupa unui măr de porţelan,/ Îmi muşc economiile absurde”* (Trăiesc într-o căpiţă de betoane).

Autorul experimentează jocuri de cuvinte în care substantivul ori adjectivul se transformă în verb. Sunt dulci siluiri ale limbii, care dau un efect spectacular şi atât. *„Muzici 1: Castaniete prin copaci,/ De te strădui cu-o alee,/ Cu un trotuar dibaci,/ Poţi să te acantacee.// Sferele ţepoase-ntâmplă/ Rostul tău de chilipir,/ Mobilă nefinisată/ Ca să poţi să te furnir.// Ca să te maro de ele,/ Lustru ca să te maro,/ Doară-te de-a lor durere,/ Luată la indigo.”*

De fapt, autorul nu face altfel decât toţi poeţii: inventariază şi radiografiază realitatea şi încearcă să-i dea o altă înfăţişare, după propriul chip şi suflet. Cu alte cuvinte, reclădeşte existenţa aşa cum ar dori-o, dar, uneori, realitatea se încăpăţânează să iasă aşa cum este, de fapt. Efortul autorului este însă, notabil.

Un foarte frumos şi scurt poem este dedicat lui Eminescu: *“E o dumnezeire în ramuri/ şi atunci de ce se spune/ că aceşti copaci se împart/ în tei şi atei?”* (Cu gândul la Eminescu).

Răzvan Ducan e de părere că *„Dumnezeu vorbeşte/ prin gura formelor/ toate limbile deodată./ Poliglot al desăvârşirii”* **(**Dumnezeu vorbeşte).

În aceaşi idee, a percepției prezenței divine, în alt poem spune: *„Dumnezeu nu aşteaptă/ legitimație de Dumnezeu/ ca să facă ce trebuie/ şi să fie cine este./ El nu merge la serviciu/ şi nici nu vine de la el/ şi totuşi în fiecare zi/ semnează condica/ permanentei sale prezențe./ În gămălia gândurilor noastre/ îi întoarcem existența pe toate părțile,/ de parcă am vrea să-l prăjim/ la focul curiozității./ Ni-e searbăd, însă, scrisul,/ penița subțire, hârtia prea mică.../ clipa nu poate/ certifica Veşnicia/ şi nici stropul de apă,/ Oceanul./ Sunt încercări.../ dar axiomă rămâne/ neputința de a-l defini / acceptabil./ Peşte ce scapă mereu printre degete.”* (Dumnezeu nu aşteaptă).

Ideea că Dumnezeu nu poate fi descris în cuvinte, că mijloacele noastre de expresie se dovedesc insuficiente pentru a pătrunde un mister atât de mare, revine în mai multe poeme. De aceea, omul, de cele mai multe ori îi conferă însuşiri antropomorfice. Dar cum ar putea omul să-l definească pe Dumnezeu?

Locul de naştere, susține poetul, are o mare influență asupra operei. El este născător de pronie lirică şi sursă continuă de inspirație. *„Cerul locului meu de naştere/ stă sprijinit pe proptelele/ putinței mele de a visa**./** Fiecare vers e o dezțepenire./ Fiecare poem e o ridicare de cric./ Cuvântul pasăre are aici zborul/ mai sus decât însăşi pasărea./ Cuvântul lumină este mai îndepărtat/ decât lumina venită, de la ani lumină,/ de pe cea mai îndepărtată stea./ Aici albastrul cerului nu este culoare,/ ci mai degrabă înălțime,/ asemenea*

albastrului ochilor mei/ cu care măsor alte albăstrimi./ Declar, de aceea, Târnăveniul,/ locul cu cel mai înalt cer din lume,/ unde nu cer simplu,/ ci mulțumesc albastru,/ pentru putința/ de a fi poet” (Cerul locului meu de naştere).

Răzvan Ducan spune că poetul are înscris în codul său genetic sâmburele poeziei, încă din viața intrauterină, când desena cu degetele în lichidul amniotic. Chiar şi uşor ironică, uşor amuzantă, poezia are un mister şi un farmec aparte. *„Dacă fiecare mamă de poet celebru/ ar fi păstrat placenta/ de la naşterea fiilor lor,/ am fi avut acum/ clara dovadă a primelor lor scrieri./ Şi totuşi poemele,/ scrijelite cu buricele degetelor,/ nu s-ar putea vedea/ decât la lumina lichidului amniotic./ O călătorie în trecut,/ în propriile lor mame,/ cu ştiința viitorului,/ în cadrul unui turism cultural/ ne-ar da şansa/ de a fi părtaşi/ la debuturile lor absolute* (Dacă fiecare mamă de poet celebru).

E cel puțin ciudat cum autorul aduce în atenție şi reiterează, în felul său original, anumite teme fundamentale, în limbajul modern şi într-o formă inedită: *„Firme de turism vor gândi terapii/ prin lecturi colective./ Călătoria metafizică prin poezie,/ va fi în viitor/ ceaiul perfect cu lămâie/ contra pandemiei de plastic./ Metafore de multe stele vor caza suflete,/ versurile vor fi aer curat,/ ideile timp frumos/ şi strofele, aleile pe unde/ oamenii se vor plimba în poeți./ În acest timp, / calculatoarele/ vor pregăti compoziția torturilor/ şi roboții vor sufla lumânările aprinse,/ sărbătorindu-şi fabricile lor de naştere* (Firme de turism).

Legat de matricea sa existențială numită, simplu, Târnava, poetul îşi exprimă sentimentul de apartenență astfel: „Orto, meta şi paradoxa”. *„Marea mea caldă,/ Târnava Mică la statu,/ „dar degrabă/ vărsătoare de” apă nevinovatu',/ ce treci printre „dealuri cu spini”,/ vox apa ta, „vox dei”,/ patrie a strămoşilor mei./ Ave, îți spun pentru maluri şi peşti,/ concretă pentru că eşti,/ cu sălciile tale răpitoare,/ de gânduri,/*

ce-n floare,/ dau./ Pe piele te simt/ ca o binecuvântare,/ vara,/ când mângâierea ta/ îmi răcoreşte ceara,/ pielii mele de piersică,/ trecător prin vreme./ Ube apa ta!/ Ubi bene!"

Prin aceasta, poetul şi-a adus locul naşterii în universalitate.

Şi o amintire scumpă din tinerețe îi dă ghes: *„Mă preumblam cu Silitră/ prin spatele grădinilor,/ prin locuri bucolice, unde/ buletinele noastre de orăşeni/ îşi pierdeau valabilitatea./ Amândoi hoți, amândoi/ cu şterpelitul în sânge,/ afişam masca clasică a nepăsării,/ dar cu coada ochiului/ dam valma în coafurile pomilor,/ unde ne spălam creierii de gudronul cotidian./ Cu foşnete de frunze-n mişcare/ descuiam din noi fiara stresului,/ mângâiam şolduri de fructe/ să ne lepădăm pentru o clipă de bloc/ şi apoi veneam îndărăt prin firidele gardurilor,/ cu setea sufletelor/ potolită de foamea îndemnului./ Şi, Doamne, frumoase erau locurile acelea,/ de unde izvora liniştea noastră,/ bogată pradă fără de lipsa de-apoi."*

Autorul îşi exprimă arta poetică în „Ştiai că poezia": *„Ştiai că poezia e lubrifiantul cu care luciul apei/ îşi cuminţeşte lebăda prin trestii/ şi face silenţios angrenajul dinţat al stelelor,/ unele peste altele curgând?// Ştiai că ea desfundă arterele visului/ şi lipeşte nevăzute aripi şi celor mai statice pietre?// Ştiai că poate face ca apa, cu pioletul curgerii,/ să-şi caţere râul la munte,/ şi muntele, când vrea, să vină la Mahomed?// Ştiai că poate pune o rochie de dantelă/ electronului de hidrogen/ ca acesta să dănţuie mai graţios/ în jurul nucleului său?// Sămânţa mirifică încolţind pretutindeni,/ chiar şi în negrul pământului/ de sub unghia ţăranului,/ umblă şezând şi şade umblând!// Urmele sale prin Univers sunt de cuvinte spintecate!// Acolo poeţii, un fel de blânzi păstori peste metafore,/ oferă iubitelor flori de ger din geamurile iernilor.// Acolo, vorba unui confrate poet/ poetul umblă cu picioarele goale/ pe lama ascuţită a cuţitului.// (...)// Poezia şi poetul,/ două toarte ale aceleiaşi amfore - Frumosul!/ În vinul ei cu*

miros de ambră,/ ridică,/ preschimbă,/ îmbogățesc./ Ediție, văzută şi adăugită./ Ştiai?”.

O serie de poeme au ca temă modul de comunicare umană care nu mai e acelaşi ca în epoca Guttenberg sau Marconi. Ne-am adaptat cel de-al doilea sistem de comunicare, dar suntem tot mai singuri. Virtualul a început să devină tot mai mult realitate. Poeme care reflectă acest adevăr: „Îmbrac pixeli la patru ace”; „Ninge cu corp de litere 12” etc.

Şi cum să-ți mai poți permite să devii romantic într-o asemenea situație?

Şi totuşi, Poetul poate rămâne acelaşi jertfitor pe sine în folosul altora. Iar poemul lui este veşnic: *„Poetului nu i se văd cuiele de la mâini,/ Şi nici pe frunte coroana de spin,/ Doar crucea se vede în spatele lui,/ Cerul albastru, nefiresc de senin.// Nici Via Dolorosa oamenii n-o ştiu,/ Ca el cândva, spetit, s-o fi urcat,/ În fiecare zi el urcă, totuşi,/ Golgota unui poem neterminat.// Nu-l ştiu nici înviat a treia zi,/ Nici străpuns de suliță pe cruce,/ Poemul, cu bilet de voie-n lume,/ Şi-n lipsa lui continuă să urce.// Nu este-n firea omului de rând,/ Să-şi dăruiască sieşi altă fire,/ Poetul care-a pătimit în viață/ Şi mort nu are drept la nemurire.// Poemul, însă, este veşnic,/ În legea lucrurilor astfel i-a fost scris,/ Măcar acesta să nu muşte niciodată,/ Mărul păcatului din pomul interzis”* (Poetului nu i se văd cuiele de la mâini).

Aceeaşi idee a jertfei pentru creație, văzută ca un edificiu spiritual, este reluată într-o serie de poezii: „Poetul”, „Numai sub cămaşa metaforei”, „În fiecare poet de geniu*”* – dedicată lui Nicolae Labiş

Răzvan Ducan susține că minunea creației se întâmplă chiar sub ochii şi sub nasul nostru, numai noi să avem ochi de văzut şi urechi de auzit şi simțuri de adulmecat. În poemul „Sfinții din ferestre” asistăm la naşterea unor icoane pe sticlă realizate la tabăra de pictură de la Lăpuşna, când o serie de artişti au creat adevărate capodopere care astăzi stau mărturie.

Evenimentul a fost consemnat pe larg şi de scriitoarea şi pictoriţa Melania Cuc, în recenta carte: „Jurnalul de la Lăpuşna”.

„Sfinţii din ferestre: *„Ştiu, Nicolae Băciuţ, nu-mi spune./ Ai construit o casă nouă şi pentru aceasta ţi-ai dat ferestrele/ Ca în jurul lor să se ridice pereţi de aer./ Ştiu, Nicolae Băciuţ, nu-mi spune./ Casa s-a ridicat iniţial la Lăpuşna./ Pereţii miroseau a răşină de brad,/ a furtună şi a curent luat./ Ştiu, Nicolae Băciuţ, nu-mi spune./ În casă locuiesc acuma nişte sfinţi./ De unde ştiu?/ Simplu, au fost văzuţi la ferestre/ fiindcă ai uitat să pui perdele./ Ştiu, Nicolae Băciuţ, nu-mi spune./ Lumina ce pătrunde prin sticla ferestrelor are acuma câţiva lucşi în plus./ Câţiva lucşi noaptea,/ Câţiva lucşi ziua./ Aproape că se pot bronza de creştinătate/ lucrurile din interior./ Ştiu, Nicolae Băciuţ, nu-mi spune./ Acum în balamale acrilice ale culorilor sfinţii/ Se hintă ca nişte copii./ Cu siguranţă au găsit sticla celui de-al nouălea cer./ Dar, Nicolae Băciuţ, ştii ce nu ştiu,/ Şi chiar nu ştiu: Cum ai adus la Târgu-Mureş tot aerul pereţilor de la Lăpuşna/ De sfinţii sunt atât de veseli în ferestre?”*

Conştiinţa demersului său artistic e trează şi constituie un stimulent real pentru autor, fiindcă ştie că opera sa va rămâne.

„Duminicile poartă titlurile cărţilor mele,/ Între ele sunt neliniştile de peste săptămână,/ Fiecare carte a însemnat un nou cerc în trup,/ Şi concentricele cercuri se adună.// Nu port în cârcă un număr de ani,/ Ci port în cârcă un număr de cărţi,/ Cu Dumnezeu în pânza umflată a metaforei,/ Am cartografiat înconjurul, reinventând hărţi.// Cu fiecare carte scrisă, o lumânare pe tort,/ Pe cruce când va fi să fie să contabilizaţi lumânări,/ Puteţi să le stingeţi c-o singură suflare,/ Tot rămâne tortul de emoţii şi stări.// S-a născut la prima lui carte scrisă/ Şi după ultima a murit,/ Dăltuiţi pe

cruce cuvenita erată:/ «A poezit, a poezit, a poezit!»" (Duminicile poartă titlurile cărţilor mele).

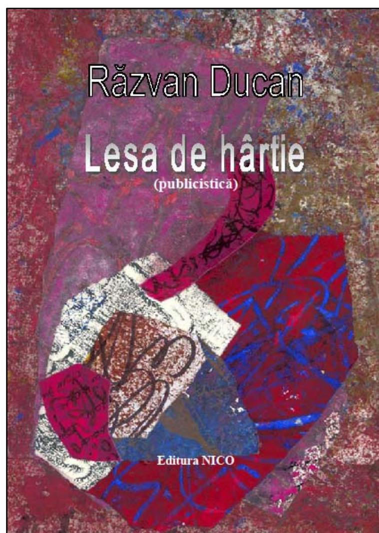
Poetul însuşi se numeşte „*ciurdarul stelelor",* într-un foarte frumos poem: *„Aştept să vină ciurda de stele,/ Cu ugerele pline de lumină,/ Sunt tălăngi pe care doar eu le aud,/ Poetul din mine-i de vină.// Au fost mânate pe izlazul cerului,/ Unde iarba de-ntuneric e grasă,/ E seară pe partea mea de planetă,/ Când pe cealaltă parte-i amiază.// Beau priveliști semănătoriste,/ Tolănit pe spate, pe mal de Târnavă,/ Fiecare stea se opreşte la o poartă deschisă,/ Şi darul de-a o vedea este-o agavă.// Îmi va fi şiştarul plin de sentimente,/ Reverenţe fac făr` să fiu văzut,/ Încă o zi de muncă pentru ciurdarul stelelor,/ Dumnezeu, făr` de sfârşit şi-nceput"* (Aştept să vină ciurda de stele). În acelaşi context, poetul spune, în poemul „Pentru răsucit cuţitul": *„Doar sufletul nu pot să-l pun în palmă/ L-am pus odată şi-am primit sudalmă,// Şi cel mai greu mi-a fost apoi/ Că l-aţi târât ca pe un câine prin noroi// Şi-aţi mai şi râs în urma mea/ C-am dat averea ce nu se dădea.// De-atuncea sufletul îl ţin în loc ascuns,/ Închis într-un poem de nepătruns."*

Pe deplin conştient de misiunea sa în viaţă, Răzvan Ducan a demonstrat, cu fiecare carte editată, că harul investit în el a dat roade bune şi sănătoase, care-şi aşteaptă trecătorii flămânzi şi însetaţi din toate răspântiile, fiindcă el le va împărţi cu generozitate.

21 iulie 2010

FILE DE ISTORIE, FILE DE CULTURĂ, FILE DE SUFLET, FILE DE VIAȚĂ…

Răzvan Ducan, *„Lesa de hârtie”* - publicistică, Editura Nico, Târgu-Mureş, 2010

Un mozaic de stări şi sentimente, de la bucurie maximă la tristeţe şi indignare, te încearcă doar frunzărind cuprinsul cărţii lui Răzvan Ducan, care a adunat între coperţi file de viaţă, file de istorie, file de cultură, file de suflet... De la manifestările cultural-artistice la medalioane literare, exegeze, însemnări de scriitor, portrete, comemorări ale unor evenimente şi oameni „cari au fost” – la eseuri, marginalii, proteste, pamflete, într-o paletă cromatică de nuanţe care transmit cititorului informaţii şi sunt menite să dăinuie, ele alcătuiesc ceea ce îndeobşte se numeşte publicistică, gen care pe nedrept s-a socotit efemer. El joacă rol de fixator în memorie, imortalizează clipa, la fel ca şi imaginile fotografice care, chiar dacă se îngălbenesc şi se îndoaie pe la colţuri, redau cu fidelitate chipuri şi locuri, amintiri imprimate pe hârtie cu soluţie revelatoare.

Revelator este şi condeiul maestrului Răzvan Ducan, care şi-a propus, prin această nouă carte, restituirea în memoria contemporanilor, dar mai ales a posterităţii, a unor evenimente importante sau care au trecut aproape neobservate, din spaţiul

mureşean, unde a vegheat la mersul alert sau încetinit al vieții culturale şi spirituale.

Frânturi de memorialistică, texte de atitudine, de angajare în spiritul culturii şi artei, care oglindesc sănătatea unei națiuni, identitatea unui popor şi coloana vertebrală a unui ardelean pur-sânge.

Titlul este prin excelență metaforic, sugerând condiția scriitorului şi îndeosebi a publicistului, veşnic preocupat de amănuntul cotidian pe care să-l consemneze. Ochiul neadormit, ochiul de veghe, ochiul vigilenței neobosite.

Cartea începe frumos, cu o dedicație genitorilor săi, pe care-i şi imortalizează-n cuvinte şi imagini, cu emoția lacrimei filiale, plină de reverență şi gratitudine.

Autorul a moştenit de la vrednica mamă condiția fizică şi spirituală, simțul estetic, simțul pedagogic, dragostea pentru copii, dar şi spiritul atletic, fair-play, în relațiile cu semenii.

Poate că această distinsă doamnă a sportului românesc, Dorina Ducan, ar merita o carte-medalion, care să-i insereze performanțele şi sufletul nobil.

Nu mai puțină pasiune pentru sport şi artă a dovedit şi tatăl, Ioan Ducan, care şi-a înscris numele cu glorie în Analele sportului românesc, într-un domeniu mai puțin practicat azi: hocheiul pe iarbă.

Evocarea lor este nu numai un gest de pietate filială din partea lui Răzvan Ducan, dar şi unul de restituire a valorilor neamului românesc.

Tot în spiritul respectării valorilor se înscrie şi medalionul dedicat lui Ovidiu Dorel Jeflea, preotul ortodox din Găneşti, „Părintele care...sfințeşte locul” – un preot restaurator, nu numai de biserică, dar şi de suflet creştinesc, aşa cum se exprimă Răzvan Ducan, *„doctor de suflete”* grație căruia Biserica ortodoxă „Sfinții Arhangheli Mihail şi Gavriil” a fost îmbrăcată în straie noi. Momentul a rămas în conştiința

localnicilor, dar şi a sutelor de oaspeţi drept „*o sărbătoare de...vis”*.

De consemnat este şi contribuţia esenţială a pictorului Nicolae Adrian, care şi-a pus „*pecetea propriului chip în interiorul Bisericii ortodoxe din Găneşti”.* Acest restaurator de biserici, „*după obiceiul pictorilor de biserici (inclusiv «cazul» ilustru al lui Nicolae Grigorescu) de a-şi picta uneori propriul portret, undeva în interior, ca o «pecete», şi-a pus semnătura inedită de paternitate în grupul de laici, în scena «Adormirea Maicii Domnului». Oricum, expresivitatea scenelor şi figurilor biblice şi frumuseţea şi prospeţimea culorilor «developate» în tehnica «fresco» pe pereţii interiori ai bisericii, în cel mai pur stil bizantin, au stârnit atunci la sfinţire, şi va mai stârni, cu siguranţă, multă vreme, murmurede admiraţie.”*

Informaţii despre sfinţirea unei cruci, la Găneşti, dă mărturie Răzvan Ducan în ziarul „Cuvântul liber” din 4 aprilie 2000, despre acelaşi vrednic preot care *„a reuşit să ridice în curtea aceleaşi biserici o troiţă de lemn, care să amintească de cei 9 eroi români căzuţi pe raza comunei în cel de Al Doilea Război Mondial, pentru eliberarea patriei de hoardele hitleristo-horthyste*. *Înaltă de aproape 3 metri şi făcută într-o abundenţă sculpturală, la Maioreşti (lângă Reghin), de meşterul Mihai Danciu*, *ea are încrustată în fibra sa de stejar numele eroilor: sergent major Mihuţ Victor, caporal Bosos Nicolae, soldaţii Rogoge Gheorghe, Ioan Vulta, Emil Gh. Dumitrescu, Adrian Pavel, consemnată fiind şi existenţa a 3 eroi necunoscuţi*. *Troiţa a fost sfinţită în prezenţa a peste 100 de enoriaşi, de un sobor de preoţi, având în frunte pe I.P.S. Arhiepiscopul Andrei al Alba Iuliei şi pe preotul protopop al Târnăveniului Partenie Pop. Vecernia arhierească, ce a avut loc înainte de sfinţire în mândra biserică, una dintre cele mai frumoase de pe Târnava Mică, a fost prilej şi de cinstire a celor care s-au străduit cu ridicarea troiţei şi, anterior, cu renovarea bisericii. Astfel, tânărului preot, de 28 de ani,*

Ovidiu Dorel Jeflea, inima, sufletul şi creierul frumoaselor realizări din parohie, absolvent de curând şi al Facultăţii de Drept, i s-a acordat pe drept rara distincţie (pentru un preot de vârsta sa) de «iconom stavrofor purtător de cruce»".

Autorul, în calitate de ziarist, semnalează şi unele aspecte civice din Târnăveni, evenimente şi manifestări, unele spectaculoase, altele obişnuite, de tot felul, cu care urbea şi concetăţenii săi se confruntă. Toate acestea alcătuiesc amănuntul cotidian, faptul divers ce dă culoare şi farmec locului, dar şi trage semnalul de alarmă atunci când se impune acest lucru pentru luarea unei atitudini. Una din aceste atitudini este faţă de decizia Primăriei de a înlocui numele străzilor (nume glorioase din istoria civilizaţiei româneşti) – cu...cifre, după modelul american, astfel pierzându-se în anonimat până şi amintirea unor personalităţi care şi-au înscris numele cu cinste în istoria neamului. Semnificaţia patriotică a acestor nume ţine de identitatea spirituală a românilor şi depersonalizarea străzilor înseamnă, de fapt, ştergerea din memoria colectivă a acestor personalităţi, care au slujit şi slujesc încă drept modele, drept repere sacre pentru ardeleni şi pentru orice român.

Autorul îşi spune părerea ferm în această privinţă: „*Cred că optica înaintaşilor de a fi «naţionali, cu faţa spre universalitate» este valabilă şi astăzi. Şi comuniştii schimbaseră, prin anii `80, numele şcolilor, care, în cele mai multe cazuri, erau ale unor personalităţi, cu denumiri impersonale de…numere. Dacă sistemul mai dura mult, poate noi înşine aveam numere, şi nu nume proprii, «calde», fireşti, omeneşti."*

Răzvan Ducan semnalază şi noile apariţii editoriale, ca şi evenimentele legate de lansarea acestor cărţi. Una din cărţile semnalate este „Oameni de ciocolată" a scriitorului Romeo Soare, căruia îi alcătuieşte şi un portret inedit:

„Când te aştepţi mai puţin, apare şi dai de el, imprevizibilul prieten cu nume de fante, şi de maşină de sport,

şi de astru, făcătorul şi desfăcătorul harnic de ziare şi cărți, concitadin al dumneavoastră. În esență, savoarea şi dulceața scrisului de ultimă oră a acestuia constă în deconspirarea, cu nonşalanță, după o rețetă proprie, a mierii unor amintiri, protagonişti fiind, pe lângă el, cel din centrul evenimentelor, caricaturiştii, în mijlocul cărora acesta se simte aşa de bine".

Un eveniment cum este inaugurarea Capelei Ortodoxe la Liceul de Chimie este un *„prilej de mirifică sărbătoare"* – aşa cum afirmă Răzvan Ducan.

Deşi toate aceste evenimente s-au întâmplat demult, de peste zece ani, ele sunt readuse acum în conştiința târnăvenilor, prin cartea de publicistică a lui Răzvan Ducan, şi păstrează parfumul de atunci şi forfota sărbătorească din acele zile de sărbătoare. Prin bogăția informațiilor, prin acuratețea stilistică, prin ineditul metaforic care trădează poetul, Răzvan Ducan ştie să creeze atmosfera şi să dea un plus de culoare ştirilor, prin considerații personale ori întrebări directe adresate protagoniştilor.

A conserva memoria înaintaşilor constituie o îndatorire morală a oricărui cetățean. Unul din aceştia este dr. Romul Boilă şi decizia de a numele său unei străzi din Târnăveni este lăudabilă. *„De numele avocatului Romul Boilă (1881-1946), cu zeci de ani de activitate la Târnăveni, unde a avut cabinet avocățesc, se leagă înființarea şi apariția, între 1910-1914, a «Românu(lui) târnăvean», prima publicație românească din localitate. Acest mare luptător pentru drepturile românilor transilvăneni a fost ales, în 2 decembrie 1918, unul din cei 15 membri ai Consiliului Dirigent, având sarcina, practic, din postura de ministru, să gestioneze Resortul comunicațiilor, lucrărilor publice, poştă, telegraf şi alimentație publică, al Transilvaniei proaspăt unite cu Regatul României, ca urmare a voinței exprimate la Alba Iulia pe 1 Decembrie 1918. Imediat după Unirea cea Mare, Romul Boilă s-a implicat cu succes (datorită sarcinilor primite) şi în preluarea Universității din*

Cluj (maghiare pe atunci) şi gestionarea ei provizorie până la instruirea unei conduceri fidele noului stat român întregit. A fost de patru ori decan al Facultății de Drept din Cluj şi de trei ori prodecan, publicând treisprezece lucrări de specialitate. (...) A militat cu armele argumentelor ştiințifice pentru drepturile românilor transilvăneni".

Înfrățirile între oraşe au intrat demult în practica românilor care caută comuniuni spirituale cu semenii lor din alte areale geografice, cu care se „înrudesc spiritual" şi afectiv. Şi nu puține au fost ocaziile când, împreună, au realizat manifestări de neuitat, care au înscris numele ambelor oraşe în patrimoniul de suflet al românilor. Un astfel de eveniment a fost sărbătorit în februarie 2006, când s-au împlinit 15 ani de legături fructuoase între oraşul german Pohlheim, de lângă Frankfurt, şi Târnăveni. Ce au comun aceste oraşe? Cu un generic foarte semnificativ: *„De la inimă la inimă",* reprezentanții acestor oraşe se vizitează, organizează împreună activități cultural-artistice, caritative, economico-sociale şi spirituale.

Legăturile de prietenie ocazionate de aceste manifestări sunt o dovadă certă a faptului că oamenii sunt aceiaşi pretutindeni, doritori de a creea conexiuni spirituale în întreaga lume.

Vernisajul unei expoziții de pictură a tinerei artiste plastice şi graficiene Szabo Judit, din 29 martie 2006, constituie un alt subiect atractiv despre care Răzvan Ducan a scris în această lucrare.

Lansarea cărții „Cugetări şi incitări benefice" a Floricăi Z. Costea, Editura Tipomur, Târgu-Mureş, 2006, este, de asemenea, luată în seamă de jurnalist, într-un articol din 1 iunie 2006. *„Cartea este una de cugetări, în esență, pe palierul cristic, cu accente moralizatoare, uneori în spirit didactic, fiindcă aşa cum spunea venerabila profesoară pensionară, în pofida vicisitudinilor avute în timpul vieții (arestată în 1949 de*

Securitate, pentru a divulga un unchi, urmărită de atunci, după spusele ei, ca fiică de chiabur, şi apoi cu…teologia, purtată cu serviciul din loc în loc; uneori i se refuză şi postul de femeie de serviciu etc.)... «mi-am păstrat verticalitatea spirituală, erijându-mă în „ciocănitoare socială”, condamnând omizile sociale: leneşii, mincinoşii, neobrăzaţii, necivilizaţii etc.»” (...) Autoarea sărbătorită a exprimat mulţumiri lui Dumnezeu că i-a dat viaţă şi că este cu ea, mulţumind totodată pentru faptul că atât de multă lume a venit să-i serbeze lansarea. «Am folosit clipa, precum a spus Horaţiu: „Carpe Diem!” şi m-am grăbit înce t- a spus distinsa doamnă - tot cum a spus el: «Festina lente!». Şi am tras învăţăminte, pentru mine şi pentru alţii, precum a procedat Anton Pann în «De la lume adunate şi iarăşi la lume date»”.

Un vernisaj de pictură şi grafică al artistului Molnar Elemer, care a adunat 70 de persoane la Casa Municipală de Cultură ca să admire cel 26 de tablouri de pictură în tehnica „cerapastel” şi 16 tablouri de „grafică în peniţă” – a fost un alt eveniment vrednic de luat în seamă.

Şi evenimente mai puţin plăcute sunt inserate, de pildă stingerea din viaţă a părintelui Teodor Racoviţan, unul din martirii credinţei, care, *„în condiţii de clandestinitate, în 1985 este făcut de către cardinalul Alexandru Todea «canonic mitropolitan». Ca urmare a Revoluţiei din Decembrie 1989 şi a abrogării Decretului 385/1948, Biserica Română-Unită (Greco-Catolică) reintră în legalitate, şi preotul Teodor Racoviţan a devenit protopop al Târnăveniului şi paroh al uneia din cele două parohii reînfiinţate.”*

Tot un astfel de subiect l-a constituit şi trecerea la cele veşnice a preotului Ioan Codarcea, cu o biografie spectaculoasă*:* ***„****În 1942 a fost hirotonisit ca preot de Mitropolitul Valeriu Traian Frenţiu. A fost şi pe front, căzând prizonier la nemţi, de unde a reuşit să evadeze. După război, până în 1947, a fost preot în Band, Hărănglab şi Vaideiu. Din*

1947 a început să fie urmărit de Securitatea regimului comunist, fiind ascuns mult timp în satul Icland. Începând din 1950 şi până la aflarea că e preot, se angajează având mai multe servicii civile: funcţionar C.E.C. la Râciu; contabil la Blaj; funcţionar ADAS la Luduş; la Baza de recepţie cereale la Sânpaul. Din 1954 se mută cu familia la Târnăveni, având parte de multe privaţiuni, lucrând în mai multe locuri ca: manipulant, vopsitor, paznic, arhivar şi apoi din nou arhivar la Azomureş Tg.-Mureş. S-a pensionat în 1977. Cu toate greutăţile, în timpul liber picta.Toată viaţa a trăit cu speranţa că Dumnezeu va ajuta România şi că, odată şi odată, o să-şi poată relua misiunea de preot. Dorinţa i-a fost îndeplinită, şi după 1990 a început să slujească din nou, la început în Clubul Combinatului Chimic din Târnăveni (alături de preotul protopop Teodor Racoviţan), şi după 1992, când Biserica «Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil» (Biserica «din Deal») a revenit bisericii greco-catolice, în aceasta. În anul 2000 a fost ridicat la rangul «canonic mitropolitan»".

Titlu incitant, „Biografia unei singurătăţi" – reprezintă cartea de versuri a tinerei poete Grety Sian. *„Este un debut mai mult decât promiţător. Este începutul unui destin (şi) literar, pe care il doresc consistent şi de lungă durată. Fără frica de a greşi, spun că Târnăveniul s-a mai îmbogăţit cu un scriitor: d-ra Margareta Macoveiu!"* – spune Răzvan Ducan, în prezentarea acestei tinere.

Autorul nu neglijează unele „Aspecte privind biserici din lemn româneşti, din zona municipiului Târnăveni" – subiectul unui articol foarte interesant apărut, în iulie 2007, în „Cuvântul liber".

Cartea „Litaniile cerului" sau asumata opţiune a lui Lazăr Lădariu, de a fi „între Dumnezeu şi neamul său", un alt subiect incitant, pretext pentru un portret literar şi o cronică pertinentă ralizată de Răzvan Ducan.

Şi un concurs de recitare din lirica eminesciană: „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie” – desfăşurat în 13 ianuarie 2007 – a ținut prima pagină a cotidianului „Cuvântul liber”.

Răzvan Ducan consemnează cu acest prilej: *„Scriitorul Nicoale Băciuț, director al Direcției Județene pentru Cultură, Culte şi Patrimoniul Cultural Național Mureş, a ținut, în deschiderea concursului, un educativ cuvânt privind adăvăratul mod de cinstire al poetului nostru național şi anume citirea şi recitirea versurilor sale, a întregii sale opere, lăudând manifestarea de la Târnăveni, ce a avut şi are ca scop tocmai acest lucru. A VII-a ediție a acestui concurs, desfăşurat tocmai în preajma sărbătoririi a 157 de ani de la naşterea poetului, a dovedit, fără putință de tăgadă, că putem fi «naționali cu fața spre universalitate» şi în condițiile aderării țării noastre la Comunitatea Europeană!”*

Dintr-o ştire micuță aflăm că tânărul poet Darie Ducan şi-a lansat volumul de versuri „Lungi plantații de singular” la sediul USR.

Un alt eveniment consemnat a fost „Comemorarea poetei „Elena din Ardeal”, „*pe numele ei adevărat Elena Sîmtion, cea care a fost profesoară de limba română la respectiva şcoală (pe atunci Şcoala medie mixtă) între 1919-1925. Elena din Ardeal (1873-1925) s-a remarcat ca poetă prin cele două volume de versuri publicate antum: «Stropi de rouă», Tipografia Tribuna Poporului, Arad, 1902 şi «Din inima țării», Tipografia Cartea Românescă, Târnăveni, 1923, prin publicistica, proza şi poezia scrisă şi publicată, de reală sensibilitate şi puternic fior național. Elena din Ardeal a decedat de tuberculoză la 9 februarie 1925, la Spitalul din Târnăveni, fiind înmormântată în Cimitirul greco-catolic din localitate. Din anul 1990, cenaclul litarar din Târnăveni poartă numele poetei. În anul 1995, prin demersurile literare făcute de omul de cultură Serafim Duicu, Elenei din Ardeal*

i-au fost reunite creațiile din cele două volume amintite sub titlul de «Poezii şi poeme în proză», Ed. Tipomur, Tg.- Mureş."

Sub genericul: „Noaptea devoratorilor de poezie", Ed. a II-a, Târnăveni, 23 februarie 2007, s-a desfăşurat această manifestare, inclusă şi înscrisă în site-ul Uniunii Scriitorilor din România, filiala Cluj, care a adunat aproape 50 de iubitori de poezie, şi nu numai poezie, din județ şi din țară.

Ecouri ale acestui eveniment sunt menționate în articolul: „Poezia-haină pentru suflet! Epilog la o Noapte de vis!": *„A trecut şi ediția a II-a a «Nopții devoratorilor de poezie». Târnăveniul a fost pentru o noapte capitala poeziei româneşti şi poate capitala poeziei universale! Ne-am adunat 30 de visători din județ şi din țară şi ne-am hotărât să răsturnăm... Carul Mare. De ce nu, mi-am spus? Buturuga mică de poeți răstoarnă osiile neunse ale ingratitudinii carului mare ale lumii contemporane! Poeții au spus poezii. Fiecare s-a plimbat pe unde l-a îndemnat sufletul.Unul a fost în Rusia, să-l caute pe Serghei Esenin, ca să rostească împreună «Hei, voi sănii şi voi cai..» şi să râdă cu el până la lacrimi asemeni clopoțelului. Altul a întrebat de Vladimir Vâsoțki, dacă mai joacă «Hamlet» cu casa închisă, luni şi luni de zile, dacă-i mai sunt acordate ca-nainte corzile chitării şi dacă «Nervul» său poetic mai răsuceşte cozile cometelor şi ale fetişcanelor de liceu. «Numai una?» - a întrebat şi exclamat altul, după ce şi-a amintit de badea George Coşbuc şi de unduirea poetică a lui Macedonski în «Valsul rozelor». Un alt confrate l-a invocat pe Omar Khayyam, poetul persan de acum aproape o mie de ani, făcându-ne să ne gândim că odată, ca niciodată, acolo, în Orient, gurile poeților se făceau mai auzite atunci decât acum gurile de tun. Emil Brumaru a fost la Târnăveni fără să ştie, aşa cum fără să ştie au fost şi Ilarie Iloveanu, şi Ştefan Baciu, cel, de câțiva ani, mort ca o…scoică în Hawai. Apoi «Din nou, noi" cu Nichita Stănescu, dar şi cu Adrian Păunescu, care, după spusele unui confrate cunoscător serios de poezie*

«rămâne unul dintre cei mai mari poeți ai secolului nostru». «Izvorul nopții» al lui Lucian Blaga, deşi mai bine ar fi «puşcat» femininul acestuia, a fost după Eminescu «Atât de fragedă». De fapt Eminescu a fost peste tot.”

O constatare tristă face obiectul unor meditații şi căutări de răspunsuri la unele întrebări care nu şi le mai găsesc: „Noi, românii, ne omorâm valorile ca, mai târziu, să avem ce comemora!” E foarte adevărat. Subscriem.

O altă consemnare este cea despre „Naşterea unei noi biserici româneşti -«Înălțarea Sfintei Cruci»”, căreia i s-au pus bazele în anul 1992

La sfârşitul lunii martie 2007, un alt eveniment avea să țină pagina întâi a cotidianului local: *„La Târnăveni, Concursul «Cel mai bun povestitor» şi-a desemnat câştigătorul”.* E vorba de faza zonală a concursului *„Cel mai bun povestitor”, rezervat copiilor de grădiniță, care s-a desfăşurat joi, 29 martie 2007, în sala mică de festivități de la Casa Municipală de Cultură «Mihai Eminescu» din Târnăveni. În fața educatoarelor, a părinților şi bunicilor, copii talentați într-ale povestitului, selectați din grădinițele zonei, costumați adecvat, au purtat auditoriul pe încântătoare aripi de basm”.*

Sub titlul „*Galaxia valorilor”* la Târnăveni, s-a desfăşurat, de asemenea, lansarea cărții cu acelaşi nume a scriitorilor Dorin Borda şi Romeo Soare.

Consemnarea acestor evenimente trecute poate să nu aibă în sufletul cititorilor decât un oarecare rol sentimental, dar, privit în perspectiva istoriei culturii româneşti de la începutul mileniului trei, ea capătă valoare de simbol şi de cronică vie, care nu se lasă îngropată în abisul istoriei. De asemenea, protagoniştii vor avea oportunitatea de a păstra aceste mărturii în arhiva personală cu mai multă pregnanță decât memoria benzii de magnetofon sau a peliculei. Şi în aceasta constă, de fapt, valoarea lucrării ce va deveni o carte de referință culturală din arealul transilvan în aceşti ani de răscruce de milenii.

Sub genericul *„Festivalul Jocurilor din Folclorul Copiilor" - peste 150 de copii din grădinițele localității şi împrejurimi au participat la Festivalului Jocurilor din Folclorul Copiilor, faza zonală. Organizator a fost Grădinița cu Program Prelungit Nr. 4, director Aurița Todoran, cu implicarea majoră a educatoarelor. (...) Aceeaşi competiție culturală a avut loc în aceeaşi zi şi la aceiaşi oră, pe scena din sala mare, pentru grădinițele cu predare în lb. maghiară."* Ştirea este consemnată în 10 mai 2007.

„Cupa Primăverii" la Karting – un alt subiect de interes, care a avut loc în 12 mai 2007, în centrul municipiului Târnăveneni.

O întâlnire emoționantă, după trei decenii de la absolvire, au avut-o foştii elevi ai Liceului Industrial de Chimie (actualul Colegiu Tehnic) din Târnăveni, prima promoție.

Lansarea a două cărți - *„Editori@le"* de Mariana Cristescu şi *„Clipe de viață"* de Berdj Aşgian - a constituit un alt eveniment de marcă, desfăşurat în 4 mai 2007, la Casa Municipală de Cultură „Mihai Eminescu" din Târnăveni.

Un medalion – *„Emilia Lateş, femeia căreia destinul i-a împlinit voia!"* – Visul artistei a fost de a deveni interpretă de muzică populară: *„Numeroasele turnee făcute în țară, sutele de apariții la posturile de radio şi televiziune, regionale şi naționale, au impus-o definitiv în conştiința publicului românesc, devenind ambasadoare cu har a cântecului popular din zona Mureşului superior. Turneele făcute în țări precum: Egipt, Slovacia, Ungaria, Turcia, Franța, Republica Moldova, etc., au făcut ca să fie cu adevărat o ambasadoare culturală a țării noastre, dincolo de hotarele acesteia. Şi mai e un aspect, care i-a aureolat imaginea de păstrător prin cântec de înaltă clasă a tradițiilor noastre, aceea a portului popular al zonei de unde se trage, port pe care îl poartă cu o adevărată mândrie de româncă, mândrie chiar trufaşă, în cel mai bun sens al cuvântului. Prin tot ce a făcut şi face, Emilia Lateş a fost, este*

şi va fi, mereu, exponenta spiritului ţăranilor români de pe cursul superior al Mureşului, ţărani care, prin vocea ei, îşi varsă…«bucuriile şi amarul»”.

Despre trecerea la cele veşnice a preotului George Câmpean se consemnează în carte cu multă reverenţă şi preţuire. Autorul îl evocă astfel: ***„****A fost un om foarte evlavios, cu mare credinţă în Dumnezeu, bun român, cu suflet mare, blândeţea vorbelor sale şi căldura ochilor făcând să fie căutat, până aproape de moarte, de enoriaşi care doreau să se spovedească sau să se împărtăşeze. Oamenii veneau la casa sa de pe strada Republicii din Târnăveni împovăraţi de necazuri şi plecau cu speranţe, nu de puţine ori rugăciunile părintelui Câmpean, pentru cei cu nevoi, făcând adevărate minuni. A fost, de asemenea, un mare iubitor de cultură şi informaţie, cititul fiind la părintele Câmpean o a doua natură. M-am numărat printre privilegiaţii cu care îi plăcea să stea de vorbă, altfel decât cu alţii , eu la rândul meu căutându-l de zeci de ori, pentru frumuseţea sa sufletească şi, nu în ultimul rând, erudiţia sa. Când îmi apărea câte o nouă carte, i-o duceam imediat, dăruindu-i-o cu mare bucurie, acesta fiind printre primii care o citea. Şi apoi o comentam în zeci şi zeci de minute de bucurie sufletească. Diferenţa de vârstă nu mai conta, căci mai aveam o coordonată comună: bunul simţ etic şi estetic.”*

Printre târnăvenenii vrednici de laudă, Răzvan Ducan îl amineşte pe dr. Ioan Florin Dumitrescu, numit, în 21 mai 1998, „Cetăţean de Onoare” al localităţii. Răzvan Ducan îi fixează unele repere bio-bibliografice şi inserează şi un interviu realizat cu această personalitate mureşeană.

Sub genericul „Noi apariţii editoriale purtând «marca» Nicolae Băciuţ” – sunt prezentate două cărţi purtând această semnătură: *SIMPOZIONUL - «Valori ale patrimoniului bisericesc-mărturie de credinţă şi artă », Ed. Nico, Tg.-Mureş, 2007, şi «Maşina de citit», apărută la aceiaşi editură. Uimirea*

acestor noi apariții editoriale a fost cu atât mai mare cu cât ştiam că de foarte puțin timp lui Nicolae Băciuț i-a apărut o nouă carte «Ferestre fără zid», carte ce însumează o bună parte din publicistica sa din ultimii ani. Aceasta a fost…ieri, a replicat hâtru Nicolae Băciuț la uimirea mea admirativă. Ritmul absolut halucinant, în cel mai bun sens al cuvântului, de a scrie şi publica îi este specific. Să ai publicate, la 51 de ani, un număr de 43 de cărți de poezie, publicistică, interviuri, jurnal de călătorie etc., trebuie să recunoaştem, nu este la îndemâna oricui. Şi, dincolo de număr, este calitatea acestor scrieri, calitate recunoscută la nivel național de către criticii de prima linie, de către scriitori şi cititori.”

Un interviu inedit cu Adrian Păunescu este intitulat în chip admirabil: *„Nu pot să concep o radiografie obiectivă a culturii române, din toate timpurile, fără Adrian Păunescu!”*

Şi „Revista «Ambasador» la 150 de numere” – este evidențiată, laolaltă cu redactorii şi colaboratorii ei, de-a lungul a 13 ani de la apariție.

Iuliu Dulău, o altă personalitate târnăveneană, este intervievată de Răzvan Ducan: „*Sunt un cetățean al României, invalid de război, gradul II, care în viața de 86 de ani, am muncit cinstit şi luptat pentru această țară. Din anul 1983 sunt pensionar, iar din anul 1990 sunt prins în activitatea Asociației Naționale a Veteranilor de Război (A.N.V.R.), subfiliala Târnăveni, unde între 1990 şi 2003 am fost secretar, iar din 2003 până în prezent sunt preşedintele acesteia.”*

O inedită salbă de scrisori între Ion Augustin Damian, profesorul scriitor din oraşul de pe Târnava Mică, şi scriitorul Ştefan J.Fay este prilejul fericit pentru a fixa unele repere bio-bibliografice despre amândouă aceste personalități mureşene şi de a reproduce fragmente de epistole. Reamintim că specia epistolelor literare are însemnătate pentru istoria literaturii, oferind date despre semnatarii scrisorilor pe care, de altfel, nu le-am putea obține.

O mărturisire impresionantă a lui Răzvan Ducan se află în articolul: *„Din patriotism local, am evitat, în general, să scriu lucruri negative despre Târnăveni!”* – de unde aflăm că autorul a scris peste 2.000 de articole, în zeci şi zeci de ziare şi reviste locale, judeţene şi naţionale. *„Desigur, cele mai multe în cotidianul «Cuvântul liber», fiind pentru acesta «corespondent de Târnăveni». Pe lângă articolele culturale, care au predominat, şi unde am propagat, la modul profesionist, zic eu, cultura municipiului de pe Târnava Mică, am scris şi articole de atitudine. Din patriotism local, am evitat însă, în general, să scriu lucruri negative despre Târnăveni, deşi erau, şi le ştiam!”*

În calitate de jurnalist de atitudine, Răzvan Ducan scrie o „Scrisoare deschisă d-lui ing. Octavian Popa, primar al Municipiului Târnăveni”.

Autorul îl numeşte pe Iosif Albu, cel care a scris volumul *„Rugă firului de iarbă” – „frumosul tâmplar de albe cuvinte!”*- şi îi face, cu prilejul lansării volumului, o frumoasă prezentare.

Răzvan Ducan semnalează în articolele sale şi abuzurile care se comit împotriva unor oameni care s-au dovedit a fi luptat pentru ţara aceasta. Astfel este cel despre *„Un erou român, din cel de Al Doilea Război Mondial este pe cale de a fi evacuat din locuinţă!”: „A fost decorat cu patru medalii de război, printre care şi cu «Virtutea Militară de Război» clasa I, cea mai înaltă decoraţie acordată în timp de război corpului soldaţilor. Faptele sale de vitejie au fost puternic mediatizate în presa scrisă, la radio şi ulterior la televiziune. Despre viaţa lui Marin Lungu s-au realizat două filme artistice: «Prea mic pentru un război atât de mare» şi «Lacrimi în zori», scriindu-se şi două romane. A urcat, apoi, pe rând, în ierarhia militară, devenind general, luându-şi licenţa în istorie, dându-şi şi doctoratul (în perioada 1976-1980) cu tema «Organele de ordine şi informaţii ale României»”.*

Un foarte pitoresc articol vizează acele faimoase „Strigături de pe Târnava Mică”. Autorul remarcă: *„Strigăturile, cunoscute în unele regiuni şi sub numele de chiuituri sau ţipurituri, sunt texte scurte de folclor poetic de mare vitalitate, ce însoţesc jocurile populare ale românilor. Atât subiectele acestora, protagoniştii, cât şi modul şi locul de exprimare depind de contextul temporal în care se realizează. Pe cursul mijlociu al Târnavei Mici, strigăturile însoţesc cu precădere jocul popular şi diversele etape ale nunţilor ţărăneşti. Strigăturile laudă frumuseţea unora (de obicei flăcăi, fete, mireasă, mire, nună, nun), hărnicia altora, dar şi satirizează diferitele metehne ale celor prezenţi. Strigăturile de joc sunt spuse numai de feciori când încep să joace Fecioreasca: «Cine jocă şi nu strâgă/ Face-i-s-ar gura strâmbă./ Cine-n joc nu o striga/ Să zacă duminica». Multe strigături de îndemn la veselie se strigă pe melodie de joc de «Învârtită» şi mai ales de «Haţegană»: «Joacă, tu, mândruţă bine,/ Nu mă face de ruşine./ Învârtă-te pe sub mână/ Şi-om juca o săptămână». Sau: «Zî, ţâgane, zî aşa,/ Ca să joc cu mândruţa./ Cu mândruţa şi cu tine,/ Io m-aş duce acum în lume./ Cu mândra şi cetăra/ Îmi îndulcesc viaţa!»”.*

Volumul de versuri al lui Petre Curticăpean, „În vâltorile limbii” – constituie fericitul prilej pentru Răzvan Ducan, de a-l cunoaşte pe autor, un distins profesor pensionar în faţa căruia, aşa cum mărturiseşte, îşi va scoate pălăria cu reverenţă.

O vizită de-a distinsului poet Adrian Păunescu la Târgu-Mureş este un un bun prilej de a petrece o seară de neuitat. Cronica acestei seri o face Răzvan Ducan cu minuţiozitate şi cu căldura emoţiei: „*Adrian Păunescu fusese invitat la Tg.-Mureş de scriitorul, caricaturistul şi omul de presă Romeo Soare cu prilejul acordării de către Trustul de presă «Ambasador», pe care acesta din urmă îl patronează, în cadrul celei de a XV-a ediţii, a premiilor pe anul 2008 ale*

revistei cu acelaşi nume. (...) Urma să i se acorde acestuia două distincții: una acea de «Cetățean de onoare al culturii» şi alta, poate cea mai importantă, aceea în care acesta primeşte «Soarele de aur», o distinției acordată pentru prima dată, constând, printre altele, dintr-o insignă-medalion de aur pur de 7 grame, reprezentând...un soare, având încrustată în aceasta litera R mare. Neîntâmplător, disticția, ca nume şi înfățişare, avea legătură cu numele inițiatorului ei, Romeo Soare."

Asemenea momente dau savoare vieții de scriitor şi răscumpără nopțile, zilele de nesomn şi tulburare harică a scriitorului!

Sărbătorirea a 120 de ani de existență a Gimnaziului de stat „Traian" din Târnăveni este un alt moment providențial, pe care autorul îl evidențiază, ca fost elev al acestuia, mânat de lacrima nostalgiei după tinerețea scursă.

Un subiect foarte interesant este atins de Răzvan Ducan în articolul „Cărți de curaj, scriitori de curaj…": *„A vorbi de cărți de curaj şi de scriitorii de curaj români din perioada 1947-1989 nu se poate face decât cu risc maxim, cu caracter personal, subiectiv, în funcție de suma de informație, de cele mai multe ori mai mult decât insuficientă, avută de cel ce se încumetă la un punct de vedere pe marginea subiectului. «Încercând mare cu degetul» spun de… romanele «Delirul» şi «Cel mai iubit dintre pământeni» ale lui Marin Preda, «Fețele tăcerii», «Refugii» şi «Orgolii» ale lui Augustin Buzura, romanul «Bunavestire» al lui Nicolae Breban, apoi o carte deosebită, căreia nu-mi amintesc titlul, despre…. agresarea studenților români de la căminul studențesc «Avram Iancu» din Cluj, în noaptea de 28 pe 29 mai 1946, de către muncitorii unguri de la Fabrica «Dermata», citită pe la începutul anilor 90, piesele de teatru ale lui Matei Vişniec scrise cu câțiva ani înainte de a părăsi țara şi care circulau pe ascuns, piesa de teatru «Nu ucideți caii verzi» de Radu Iftimovici şi multe altele.*

Unele lucrări lăsate deliberat de cenzură spre a fi tipărite, altele scăpate datorită unor tertipuri din partea scriitorilor, editorilor, iar uneori chiar cu complicitatea celor de la cenzură."

Mai suntem informați că **„**La Adămuş, a fost comemorat poetul Ştefan Fuly, cu ocazia Zilei Internaționale a Toleranței!" Este vorba despre poetul de etnie rromă cu acelaşi nume, primul din etnia sa, în ultimii 50 de ani care a alcătuit un volum compact de poezie.

Şi despre revista „Lumina Copilăriei" vorbeşte autorul, a cărei apariție este un bun prilej de bucurie pentru elevi şi cadre didactice.

„Ioan Bândilă Mărceanu - poetul cioban, poetul rapsod, poetul colecționar, poetul «tuturor» meseriilor din lume" este una din cele mai pitoreşti figuri care mi-a fost dată să văd în viață, din arealul transilvănean – spune Răzvan Ducan, care îi face un portret admirabil acestui poet mureşean, agricultor, slugă la vaci, muncitor forestir, cioban, şofer profesionist, miner, lăcătuş, milițian, instructor metodist la Casa de Cultură a Sindicatelor din Tg.-Mureş, impresar la Teatrul Național din acelaşi municipiu şi la Ansamblul profesionist „Mureşul", redactor la Jurnalul de Mureş, vânzător de ziare, prezentator de spectacole, reporter la B.B.C., agent publicitar la ROMPRES, dulgher, betonist, merceolog, tehnician de aprovizionare, responsabil cultural şi...şomer: *„Ioan Bândilă Mărceanu cântă la fluier, taragot, ocarină, vioară, țambal şi chiar la…frunză şi pieptene! De altfel, în pelegrinările sale artistice a prezentat şi cântat în peste 600 de spectacole din intreaga țară, cântând, de asemenea, la nunți şi serbări populare din zona Reghinului. A cântat cu taragotul său doine şi alte cântece româneşti şi la Bucureşti, Budapesta, Cernăuți, Veneția, Nisa, Fatima (mai exact în peştera din Fatima). «Câteodată cânt la taragot şi plâng singur». Ca un fapt inedit (deşi aproape totul e inedit la Ioan Bândilă Mărceanu), acesta a scos, în anul 1993, revista*

particulară «Stâna», distribuind-o, printre altele şi la ciobanii din Munţii Călimani. În anul 1990 îi apare volumul de versuri «Candidat fin şi discret la funcţia de poet», Ed. Alpha, Tg. Mureş, carte scoasă, după spusele poetului «cu dedicaţie vastă numai pentru dumneavoastră»".

Doar citind acest inedit palmares, şi doreşti să-l cunoşti: *„A dat zeci de interviuri pentru radio, televiziune şi presă scrisă. Datorită felului său de a fi şi multiplelor preocupări cultural artistice, i-au călcat pragul casei numeroase personalităţi: Nadia Comăneci, Ion Dichiseanu, Puiu Călinescu, Alexandru Lulescu, Dan Spătaru, Ion Ceaşescu - Ministru al Agriculturii, Romulus Guga, Lazăr Lădariu, Nicolae Băciuţ, Romeo Soare etc. A primit peste 30 de diplome literare, artistice, militare şi sportive. A avut ca idoli în viaţă pe bunicul Gavril Pop, diaconul Bisericii din Glăjărie, pe dascălul de limba română Ilie Şandru şi pe maiorul Tolbaru Marin, profesor la şcoala de miliţie din Arad. Iubeşte viaţa şi minunăţiile lui Dumnezeu, având regretul că nu a avut parte de o teacă de timp mai mare pentru toate săbiile arderilor sale".*

Admirabil articol!

Şi articolul despre „Carte veche religioasă pe valea Târnavei Mici" este deosebit de preţios, fiindcă oferă informaţii utile bibliofililor, privind primele tipărituri în limba română.

Că Eminescu este sărbătorit în şcolile mureşene nu mai e o noutate. Astfel a procedat şi Şcoala din Adămuş, prin cadrele didactice şi elevii ei.

De asemenea, la Căminul Cultural din Adămuş, a avut loc un spectacol de excepţie, realizat de copii rromi din localitate – după cum menţionează Răzvan Ducan. Se pare că Şcoala din Adămuş este instituţia care dă cinstire principalelor momente istorice şi culturale ale românilor. „Hai să dăm mână cu mână, cei cu inima română!" se intitulează articolul care evidenţiază că această instituţie de învăţământ omagiază

Unirea: *„Având ca generic cunoscutul câtec «Hora Unirii» (versurile- Vasile Alecsandri; muzica-Alex. Flechtenmacher), elevi şi cadre didactice de la Şcoala Generală din Adămuş au sărbătorit, vineri, 23 ianuarie 2009, începând cu ora 11, evenimentul întâmplat la 24 ianuarie 1959, deci în urmă cu 150 de ani, când a avut loc Unirea Principatelor Române: Moldova şi Ţara Românească, demers ce a dus la realizarea «României Mici»”.*

Şi apariţia revistei şcolare „Echo” – în Găneşti este un eveniment menit a fi sărbătorit. E un lucru cunoscut: românul ştie să preţuiască şi să se bucure de fiecare eveniment din viaţa lor. Mai mult, el face un prilej de sărbătoare chiar şi dintr-un fapt sau zi obişnuită.

Autorul strecoară mărturisiri personale din viaţa şi activitatea lui literară, ca şi numeroase imagini şi instantanee care dau măturie despre aceste manifestări şi evenimente.

„Luxul lecturii” de Dan Mucenic este titlul volumului despre cărţile lui Nicolae Băciuţ, Ed. Nico, Tg.-Mureş, 2009: *„Reflexiile pertinente şi pline de miez ale d-lui Dan Mucenic la texte ale d-lui Nicolae Băciuţ, citate consistente, adunate cu părerile cititorilor de pe site la aceste texte, au întregit o carte în care cititorul este şi comentator, comentator de care se ţine cont, şi aceasta atâta timp cât îi sunt consemnate în carte părerile. Surpriza uluitoare sunt miile de cititori care parcurg zilnic un astfel de text şi care, sute din ei, zilnic, au ţinut să-şi exprime o părere.”*

O frumoasă pledoarie pentru folclor face autorul în articolul „Doine şi strigături din Ardeal”: ***„****Poporul român a găsit din totdeauna resurse şi soluţii să-şi manifeste bucuria, durerea, dorul, dragostea, etc., sentimente extrase fără parcimonie din propria existenţă. Prin fibra sa cea mai puternică, ţăranul, aceasta a creat de-a lungul secolelor, dintr-un interior sufletesc preaplin spiritual, producţii muzicale, literare, coregrafice, mimice şi dramatice, de o*

uimitoare consistență şi frumusețe, legate de credința sa, de etapele vieții individuale, de muncile de peste ani, de ciclicitatea naturii, de aspirațiile sale etc. E ceea ce se numeşte, generic, folclor. Se cunoaşte caracterul anonim, colectiv şi sincretic al acestuia, indifereant de care parte a arcului Carpatic s-a manifestat. În Ardeal, interesul pentru folclorul românesc s-a manifestat cu pregnanță la începutul secolului al XIX-lea, când, de altfel, s-au realizat şi primele culegeri de folclor cu caracter local. Cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea, care a coincis, neîntâmplător, cu o emancipare a luptei de eliberare socială şi națională a românilor aflați în Imperiul dualist Austro-Ungar, discriminatoriu privind naționalitățile, a fost perioada în care s-a putut arunca o privire sinoptică asupra folclorului din Ardeal. Aceasta s-a datorat apariției în 1885 (aproape la concurență cu o masivă culegere de poezii populare munteneşti, semnată de G. Dem Teodorescu) a cărții «Doine şi strigături din Ardeal», «date la iveală» de dr. Jan Urban Jarnik şi Andrei Bârseanu, publicată la Bucureşti de Academia Română, ca urmare a recomandării «bardului de la Mirceşti», poetul Vasile Alecsandri. Considerată la timpul ei un adevărat eveniment cultural, cartea care a cuprins: 3670 de doine, cântece şi strigături; 115 balade; 44 basme, poveşti, snoave, legende; 14 colăcării; 24 descântece; 55 ghicitori; 13 colinde; un bocet şi 5 descrieri de obiceiuri, a fost cea mai amplă lucrare a genului realizată până atunci pentru spațiul vechii provincii româneşti. Cele mai bine reprezentate zone din culegere sunt cele din ținutul Mureşului şi Târnavelor, Câmpia, Ținutul Sibiului, Țara Hațegului, Munții Apuseni, etc. Culegerea s-a realizat la îndemnul profesorului Ioan Micu Moldovan (Moldovănuț), ulterior canonic mitropolitan şi director al Liceului de băieți din Blaj, un îndrăgostit de folclor, după metoda maestrului său, Timotei Cipariu, «de culegere prin elevi». (Culegerea «prin elevi» s-a impus ulterior ca o

adevărată metodologie de culegere folcloristică, cunoscând o dezvoltare progresivă în Ardeal, pînă în deceniul al treilea al secolului XX)".

Astfel de informații sunt de natură să arate identitatea spirituală a poporului rămân, care-şi păstrează tradițiile.

„O carte uluitoare!" - articolul cu acest titlu are ca obiect volumul lui Lazăr Lădariu, „Martor", Ed. Nico, 2008, a cărui lansare, cu o foarte mare afluență de public, a avut loc la finele anului trecut, la Tg.-Mureş, la Teatrul „Scena" din Cetatea oraşului". Iată cum o prezintă Răzvan Ducan: *„Este o carte uluitoare, de o mare desăvârşire stilistică şi documentară, de fapt coordonatele de căpătâi ale acesteia. Lazăr Lădariu a ajuns în vârful treptelor desăvârşirii sale publicisticii. (Poate asemenea lui Alexandru Macedon, Lazăr Lădariu va trebui să se aşeze acum şi să plângă, fiindcă nu mai are, în acest domeniu al publicisticii, istorice, mai ales, ce cuceri!) Nici nu-mi închipui cum este să scrii acest gen de articole mai bine, fiindcă mai bine nu cred că există!"*

Şi o „Şezătoare la Adămuş!" este un bun prilej pentru autor de a scrie un articol.

De asemenea, un eveniment de excepție: „La Reghin, Salon județean de carte mureşeană: dialog despre cărți; lansare de carte". *„Două cărți au fost invocate în special: Dan Mucenic, «Luxul lecturii» (despre cărțile lui Nicolae Băciuț), Ed. Nico, Tg.- Mureş, 2009, şi «Băciuț», Ed. Nico, Tg. Mureş, ed. a II-a în 2009, volum de versuri scris de cel ce semnează aceste rânduri, această carte având parte, cu acest prilej, şi de… lansare."*

Şi un alt eveniment la fel de remarcabil: *„Festivitate de premiere la Reghin": „Pe scena sălii mari de la Casa de Cultură a Tineretului «George Enescu» din Reghin, în fața unui public rafinat, au avut loc festivități de premiere la două concursuri literare: Festivalul Concurs de Poezie Religioasă*

«Credo», ediția a IX-a şi Festivalul Concurs de Poezie «Prima iubire», ediția a III-a."

O altă lansare a fost un prilej de sărbătoare pentru târnăveneni: ***„****Evenimentul care a făcut posibil acest lucru a fost o nouă lansare de carte, protagonist fiind de data aceasta Dorin Mircea Istrate din Tg. Mureş, care şi-a lansat cartea „Har-deal", poeme, Ed. Nico, 2009",* prilej cu care Răzvan Ducan îi alcătuieşte o frumoasă recenzie.

Evenimente bisericeşti, evenimente laice, sportive şi artistice şi umanitare se desfăşoară în aceeaşi armonie spirituală în spațiul mureşean.

O *„Seară superbă la Târnăveni, cu un Paul Everac în mare formă!"* a avut loc *„Sâmbătă, 30 mai 2009, de la orele 18, sala «Femina» de la Casa Municipală de Cultură «Mihai Eminescu» din Târnăveni a fost neîncăpătoare, la întâlnirea literară intitulată «85 de minute cu Paul Everac», în care marele dramaturg român şi-a prezentat ultimile apariții editoriale: «Armonia plăcerilor» (din care a citit schițele: «Rugămintea lui Pigmalion», «Buletin meteo» şi «Armonia plăcerilor»), «Don Juan» - teatru, «50 de pamflete« (din care a citit «Excursia lui Angelo», «Plan de afaceri« şi «Trese») şi «Scrisori» (din care, la cererea publicului din sală, a citit una din scrisorile «către dl. Corneliu Vadim Tudor»).*

Sub titlul „Talentul nu are vârstă!", autorul consemnează un eveniment inedit: *„Joi, 11 iunie 2009, de la ora 12, în holul mare de la Casa Municipală de Cultură «Mihai Eminescu» din Târnăveni a avut loc vernisajul unei expoziții inedite de modelaj în plastilină. Protagonist a fost elevul de numai 9 ani, Claudiu Liciniu Horşia, elev în clasa a III-a la Gimnaziul de Stat «Traian» din localitate. Aşa cum spunea artistul plastic Iuliu Moldovan, al cărui elev este la Atelierul de Artă Plastică «A/96» din cadrul Casei de Cultură, Claudiu Liciniu Horşia «este înzestrat cu un deosebit simț al*

*spațiului, reprezentând subiectele alese numai de el, într-un anume context spațial, dând vigoare formei,
încercând a reprezenta realitatea».*

Tot o elevă, de data aceasta în clasa a XI-a, a beneficiat de un vernisaj de picură în 3 iulie 2009. Şi comemorarea sculptorului Sever Suciu – cu prilejul împlinirii a 12 ani de la trecerea sa la cele veşnice - a fost un prilej de întâlnire a peste 40 de scriitori şi artişi plastici din Târnăveni şi Tg. Mureş.

„Omagiere şi lansări de cărți!" – au avut loc în cadrul *„Zilelor Oraşului Iernut", vineri, 28 august 2009, de la ora 16, în sala de şedințe a Primăriei din Iernut, în prezența primarului localității, dl. Ioan Nicoară (care a şi prezentat la început un salut de bun venit celor participanți la manifestare), a avut loc o frumoasă şi atractivă întâlnire culturală la care au participat membrii Clubului de Dialog Social XXI (club înființat în urmă cu 12 ani, la Iernut), oameni de spirit din localitatea de pe Mureş şi comunele din împrejur,personalități culturale din Tg. -Mureş şi Târnăveni."*

„Culisele sufletului" de Ioan Burdulea, Ed. Nico, Tg.-Mureş, 2009 – un alt eveniment important sărbătorit de târnăveneni.

Didina Degerat o altă tânără poetă a cărei carte, „Paşi spre viață", a fost lansată la Gimnaziul de Stat Avram Iancu din Târnăveni.

În ceea ce priveşte poducția editotrială a anului 2009, Răzvan Ducan e de părere că „Paradoxal, cea mai bună apariție «editorială» a anului 2009 este, pentru mine, revista «Vatra Veche»!": ***„****Spiritul lui Romulus Guga, a celui ce-şi doarme somnul de veci, din 1983, la Răstolița, se simte în revista lui Nicolae Băciuț (şi spun revista lui Nicolae Băciuț, fără nici o reținere) desigur, întregită de/cu personalitatea sa, într-un tot adus la dinamica şi interesul prezentului timp. Totul, din dorință de a face ca spațiul mureşan să i se dea ce merită, cunoaştere, iar scriitorilor mureşeni valoroşi, recunoaştere. Şi*

local şi naţional, «dar mereu cu faţa spre universalitate» Nicolae Băciuţ a realizat prin «Vatra Veche» o revistă mai nouă, mai dinamică, mai consistentă şi mai valoroasă decât «Vatra»... şi nu-mi vine în minte decât cuvântul Nouă! Ce paradox: «Vatra Veche» a lui Băciuţ e mai nouă şi mai proaspătă decât actuala «Vatra» ...veche (veche e fără ghilimele) care, la rândul ei, e mai nouă, în timp, dar mai veche (de data aceasta o spun depreciativ) ca substanţă şi conţinut, faţă de «Vatra» veche a lui..... Guga!"

Şi iată ce declară Nicolae Băciuţ într-unul din interviuri: *„A scrie pentru mine înseamnă har, dar, rugăciune, jertfă, închinare, spovedanie, mântuire..."* O mărturisire de credinţă, de o frumuseţe şi o forţă pilduitoare aparte, lasă autorul, referindu-se la naşterea sub semnul unei anumite limbi: *„Nu mi-ar fi plăcut să mă nasc într-o altă limbă. Limba română e patria mea, aş spune odată cu Nichita Stănescu. Chiar dacă nu are notorietatea şi circulaţia altor limbi, limba română îmi oferă destule resurse din care să-mi extrag propriul meu minereu - cel literar, cel cotidian. Este limba în care ştiu să iubesc şi nu ştiu să înjur. Limba în care visez... De fapt, cred că nu te poţi naşte decât într-o singură limbă. O singură limbă îţi poate fi mamă adevărată, celelalte, oricât de bune, rămân de adopţie, au o ruptură de sânge între tine şi ele. Cred în magia limbii materne, cea pe care ai deprins-o din gângurit. Din suptul de la sân şi nu din suptul din sticlă. Indiferent câte «stele» ar avea!"*

Stând şi în preajma lui Nichita Stănescu, Nicolae Băciuţ a învăţat şi „lecţia despre înălţare, „lecţia despre cerc"", dar şi cea despre scriitor: *„...Scriitorul e un martor. El depune mărturie pentru viaţa contemporanilor săi, iar un martor trebuie să aibă curajul să spună adevărul. Nu să fie istoricul clipei, de asta se ocupă alţii, ci de istoria sentimentelor, emoţiilor. Pentru că există o continuă «judecată de apoi»".*

Un alt eveniment major în viața culturală a târnăvenenilor este „Grigore Vieru - omagiat la Târgu-Mureş, de Ziua Mondială a Poeziei”: *„În încăperea de scoică a Spațiului expozițional «Deisis», de la Palatul Culturii din Tg.-Mureş, duminică, 21 martie 2010, de la ora, 12, 30, oră la care abia s-au stins în reverberare sunetele clopotele bisericilor româneşti din centrul municipiului, după Sfânta Liturghie, a avut loc perla unei acțiuni culturale de reală frumusețe şi sensibilitate. Străjuit pe simeze de icoanele pe sticlă ale talentatei artiste Klara Balazs, spațiul central al cochetei încăperi de cultură a fost rezervat aşezării, cu mult respect, a bustului de bronz al poetului basarabean Grigore Vieru, bust adus, după numeroase şi nu uşoare eforturi, încununate de succes, de directorul Direcției pentru Cultură, Culte şi Patrimoniu Cultural Național Mureş, poetul şi publicistul Nicolae Băciuț, de la Alba-Iulia.”*

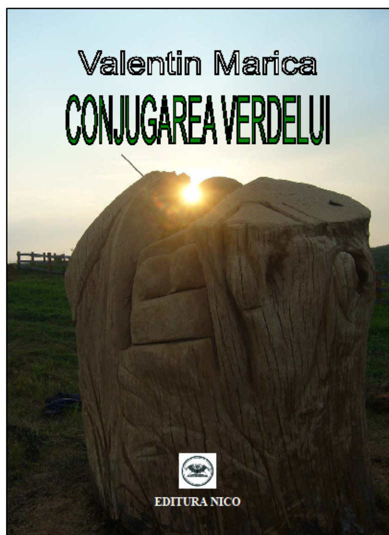
La rândul său, Nicolae Băciuț ia atitudine în fața nedreptății care i se face culturii târnăvene, prin măsura abuzivă față de una din personalitățile cele mai valoroase a Târnăveniului: Răzvan Ducan. Prin aceasta, Nicolae Băciuț îşi exprimă solidaritatea cu omul de cultură Răzvan Ducan.

Articolele scriitorului Răzvan Ducan au substanță, forță şi expresivitate, nu se abat de la Adevăr şi de la calitate. El este un scriitor cu o deplină conştiință civică şi artistică, un om care, prin tot ce a întreprins, s-a pus în slujba culturii române. Cartea aceasta este, o dată în plus, o dovadă, o mărturie.

11 septembrie 2010

A DESCIFRA CU OCHII ALTUIA PULSUL CETĂȚII DE PE MUREŞ

Valentin Marica, *„Conjugarea verdelui”*, Editura Nico, Târgu-Mureş, 2010

Într-o societate confuză, în care toți aleargă debusolați, oamenii îşi caută repere, fie istorice, economice, culturale, artistice. Reperele constituie firul Ariadnei care i-ar putea scoate din labirintul în care, zi de zi, tot mai mult se afundă. Nu e mai puțin adevărat că există oameni care oferă aceste repere, nu numai pentru cei rătăciți, dar pentru toți care doresc să nu-şi piardă busola ci să rămână pe linia de plutire, într-un eventual naufragiu. Aceşti oameni luminoşi şi iluminați, răspândesc lumină. Şi sunt destui încă, rămaşi cu candelele aprinse. Unul dintre aceştia este semnatarul volumului „Conjugarea verdelui”.

Sigur că a citi o cronică literară, o exgeză, un eseu pe marginea unei opera literare, e ca şi cum ai citi lucrarea cu ochii altuia. Dar a citi o cronică la cronică poate fi ceva frustrant, pentru că te apropii de text nu cu sufletul tău, ci cu toate afectele fitrate prin sufletul exegetului. Şi, totuşi, poți măcar să-ți faci o idee şi să încerci să fii cât de cât subiectiv vizavi de părerea, deja formulată, a înaintaşului.

Cu o metaforă-n titlul aproape imposibil de materializat, Valentin Marica îşi rezervă dreptul de a lansa un volum de publicistică, în care surprinde zbaterea clipei în zborul spre

eternitate. Clipa – această măiastră din privirile noastre, reflectată-n privirile copiilor noştri.

Poate fi numit Valentin Marica un cronicar al cetății? Da. Şi încă unul remarcabil, căruia nu-i scapă esențialul, miezul, sufletul ştirii culturale, din care el îşi construieşte cărămizi pentru edificiul pe care urmează să-l înalțe dinaintea privirilor noastre cercetătoare. Un cronicar trebuie să fie şi subiectiv, şi obiectiv, în acelaşi timp, având în vizor, pe lângă „materialul lui de lucru" – categoria de public căruia i se adresează. Vorba conului Iancu: „Combate bine!"

Texte egale ca întindere, în care autorul comentează „la cald" anumite evenimente culturale, luând pulsul cetății mureşene şi, ca un adevărat diagnostician, prescrie pilula magică pentru trupuri, minți şi suflete. Nimic nu scapă ochiului de Argus al jurnalistului în ce priveşte fenomenul cultural-artistic mureşean. De la cărți la expoziții de artă, aniversări, omagieri, spectacole, pe o plajă foarte generoasă, în care Valentin Marica cutreieră lejer, precum pe țărmul oceanului, aşteptând briza să-i înfioreze pielea şi simțurile. E o senzație de libertate şi de (ne)sfârşire pe care doar „mersul pe aripi" ți-l poate da. El aşază ca temelie a acestui edificiu spiritual, un titlu foarte incitant: „În paradigma ctitoriilor culturale". Textul este referențial şi îl are în centru pe „Aurel Filimon, fondatorul Muzeului din Târgu-Mureş" – într-o cercetare cât se poate de pertinentă a Aureliei Diaconescu, cea care-l include pe Aurel Filimon „în paradigma ctitoriilor culturale". Să urmărim argumentația autorului, pentru a afla de ce şi, poate, dacă se vor trezi acele resorturi mentale, acum cufundate în ceața urgenței de a fi. *„Demersul este un act de verificare intelectuală, căci Aurel Filimon reprezintă o biografie culturală de excepție, o conştiință intelectuală şi civică vie, deplină prin luciditate şi trudă. Nu întâmplător vorbea S.Mehedinți de «silințele» lui Aurel Filimon. În studiul monografic al Aureliei Diaconescu, viața şi opera lui Aurel Filimon sunt percepute ca aparținând*

tezaurizării culturale. Ceea ce doar sugera H.H. Stahl, altădată, despre omul rar, Aurelia Diaconescu detaliază prin forța documentelor cuprinse cu fervoare în comentarii concludente. Aurel Filimon nu este doar fondatorul Muzeului din Târgu-Mureş, ci personalitatea cu funcție modelatoare în cultură, purtătorul ideii de sământă, înțelegând cercetarea etnografică şi organizarea ei în forme instituționalizate ca argumente în definirea adecvată a etnogenezei şi unității culturale a poporului român. Pentru Aurel Filimon şi etnografia era magistra vitae, ducând spre maturizarea spiritului de cunoaştere, înțelegând, cum spuneau corifeii Şcolii Ardelene, «dacă iaste rândul bine şi cum să cade întocmit şi făcut.» Marele etnograf a preluat, de fapt, din cuvântarea minții Şcolii Ardelene şi din spiritul astrist, în inegalabila sa operă culturală.”

Fie şi atât ar motiva atenția ce i se acordă acestui etnograf român. Dar Aurelia Diaconescu vine cu un argument forte: *„Pornind de la adâncimile spiritualității româneşti identificate în Fondul Aurel Filimon, în cele 1500 de piese etnografice de tezaur, achiziționate între 1918 şi 1940. Prin prâsnele şi inele de mire, chimire, teascuri, care de lemn, râşnițe, mori, bâte ciobăneşti, blidare, furci de tors, războaie de țesut, troițe, icoane pe sticlă şi lemn, dar şi prin costumele populare din Monorului natal, pe care nu o dată le îmbrăca, Aurel Filimon dovedea puterea de rezistență prin artă, iscusința, armonia şi umanitatea etnografiei româneşti, virtuțile încorporate în diversitatea şi măiestria etnografică, lirismul artei populare, disponibilitățile acesteia în a numi expresiv sentimentul românesc al ființei. Prin destinul cu accente tragice, Aurel Filimon a unit în preocupările şi trăirile sale Capitala cu zone ale Bistriței, Maramureşului, Hunedoarei sau Mureşului, unde descoperă, la Suseni, celebra Fibulă, devenită emblema Muzeului Județean Mureş.”*

Comentariul lui Valentin Marica asupra acestei lucrări, ca şi a personalităţii lui Aurel Filimon este edificator şi, în măsură să ne ofere o idee despre necesitatea evocării lui de către Aurelia Diaconescu.

În continuare, autorul oferă „O carte a vegherii", repere despre volumul „Prutul dintre noi" – de Mihai Suciu, apărut în seria Carte a Fundaţiei Culturale „Vasile Netea" din Târgu-Mureş, în prezentarea grafică a arh. Ana-Maria Crişan. Valentin Marica afirmă despre Mihai Suciu că este *„Unul dintre cei mai talentaţi jurnalişti mureşeni, investighează valori identitare dintre cele mai dureroase; locurile şi oamenii cărora, vorba poetului, le-au fost trase pe roată şi mormintele, la fel, plantate vămi şi hotare în sânge. Ştiind cât este de nuanţat subiectul, cât de falsificat, cât de închise în seifuri documentele, cât de îngenuncheată fiinţa, în Basarabia şi Bucovina de Nord, Mihai Suciu a scris «Prutul dintre noi» pe parcursul mai multor ani, în care a fost reporterul, văzând, ascultând şi înţelegând, adunând mărturii vii de la cei care «îşi descarcă sufletul înnegurat, copleşit de amărăciuni pentru mai multe vieţi, nu numai pentru una.» A intervievat şi, la rândul-i, a fost intervievat de duhul istoriei umilit «rapt după rapt»; căci, numai prin foamea organizată în Republica Moldovenească în 1946-1947, 300.000 de români basarabeni au fost omorâţi. Autorul ştie, de asemenea, că a nu te opri în «Cernăuţii dintotdeauna» şi la «vămile umilinţei» Basarabiei, «eliberat de servituţi, scăpat de exerciţiul umilitor al obedienţei», înseamnă o repetată trădare; ceea ce Xenopol numea povârnişul decăderii. Un fel de «complex kafkian» trăieşte autorul, de fapt mărturisitorul, în faţa interlocutorilor bucovineni, bunăoară, «omenoşi şi cuprinzători, puţini şi puţin cunoscători ai adevăratei istorii a neamului, prea mult suferinzi şi prea puţin diplomaţi» , disimulându-şi durerea şi nedreptăţile «strigătoare la cer»."*

Ar trebui să explic într-un fel, de ce uzez citate atât de lungi în argumentarea discursului exegetic (nici măcar critic!). Mi s-ar părea o impietate de neiertat să trec cu vederea, ceea ce autorii au consemnat cu atâta generozitate şi chiar nedrept faţă de munca lor asiduă. Apoi, mi se pare că totul este interesant şi mă zgârcesc la tăierea din text, exact din aceleaşi considerente. Pe de altă parte, socot că e un privilegiu pentru mine că mi-a căzut în mâini şi sub priviri o carte interesantă, ceea ce nu mulţi au şansa. Şi măcar în felul acesta să se împărtăşească din lectură, şi alţi curioşi, aidoma mie, chiar dacă văzută, aşa cum am spus mai înainte, cu ochii altora. „Prutul dintre noi este o carte a vegherii", - mai spune Valentin Marica. „Basarabia şi Bucovina de Nord, cele din zilele noastre, sunt încă «sub teroarea istoriei», între dispute, adversităţi, sentimente şi resentimente, între neputinţă, indiferenţă şi vină omenească, pe fundalul reconfigurării europene."

Un alt text inserat în lucrarea lui Valentin Marica este „Meşterul Manole, a treia revelaţie" – şi se referă la Festivalul „Lucian Blaga" de la Sebeş şi Lacrăm, în luna mai 2009, unde prof. Achim Mihu a făcut o conexiune între blagiana „Arca lui Noe" şi concepţia populară despre religie. Cât priveşte mitul lui Manole, autorul spune,privind atent prin prisma filozofiei blagiene: „Creaţia omului este act ontologic, adăugându-i fiinţei lumii şi celor şapte zile ale Facerii fiinţă nouă şi «o perpetuă zi a opta».

Titlurile micro-eseurilor lui Valetin Marica sunt foarte inspirate, redând metaforic conţinutul şi ideea de bază a textului. Astfel este „Când timpul îşi prinde în braţe rădăcinile" – parafraza unui reuşit vers al lui Mugurel Puşcaş din volumul „Cabana de foc", unde poetul „încearcă concilierea dintre dragostea divină şi cea pământeană, prin gestul rugăciunii".Astfel, îi cere Mântuitorului poezia cea de toate zilele, dătătoare de împăcare şi sens al dragostei pământeşti. În euharistia invocată de poet, alături de pâine şi vin, va fi gustat

şi versul. Iertarea divină îi va aduce poetului „loc protector”, iar istovirile iubirii pământeşti îşi vor opri curgerea prin binecuvântarea divină: Când ai să poți, când ai să ierți, / Preumblă-Te din nou prin mine!” „Singur şi istovit, Deseori am fost atât de singur…/ Deseori lipsit de lut ceresc…, prin binecuvântare divină, poetul abandonează clipa în numele veşniciei: „Vreau infinitul să înving…Să fiu ce nu am fost”.

Un text foarte emoținant, deşi de proporții modeste, este „Când cade îngerul”... prilejuit de ziua de naştere a lui Nichita Stănescu din 2006, care, spune Valentin Marica plin de nostalgie, „a avut şi acum (...) discreția celorlalți ani; o discreție care se poate numi şi uitare. Exceptând manifestările de la Ploieşti, Câmpina, Buşteni, Sinaia, Vălenii de Munte şi un festival timid, dar sincer, cel al liceelor târgumureşene. Festivalul de la Ploieşti, acum la ediția a 18-a, i-a reînviat poetului umbletul, pământesc şi divin; la această manifestare venind de pretutindeni cei care i-au fost lui Nichita Stănescu prieteni şi care îi scriu, cu bun-simț, posteritatea. Venind din Basarabia, la leagănul poetului, Nicolae Dabija şi-a lansat volumul „Înger înnourat”. Poetul este şi în această primăvară în judecata noastră. Cel care a încurajat iarba să fie verde, femeia să nască, soarele să răsară, se aşază în ordinea cuvintelor noastre, reamintindu-ne de judecata lui, dându-ne răgaz de reflecție. De ce numea Nichita Stănescu poezia pasăre care zboară invers? De ce spunea poetul că mătură cu sufletul lui natura lucrurilor ? De ce scria în Arta poeziei: nu te mai uita, nu te mai uita, decât când cade, când cade îngerul...? Opera lui ne poate trezi din moartea spiritului; prin săgeata cuvântului.”

Valentin Marica semnalează şi cartea Ioanei Precup, „scrisă cu litere tandre, luate, parcă, din rădăcina pământului şi lujerul cerului. Căci, Comoara privighetorii, nu este doar povestea vieții unui îndrăgit artist, când acesta împlineşte 50 de ani de interpretare profesionistă a cântecului popular, ci poemul vieții şi al creației ființei sortite să fie vegheată deopotrivă de lumina

pământului şi cea a cerului. Mărioara Precup Stoica, artistul atât de apreciat de marele public, de interpreți iluştri, specialişti, mass-media, a venit pe scena de aur a cântecului popular cu fierbintele pământului şi bătaia de lumină curată a cerului, pe care le-a luat ca zestre din Leşul natal." Textul se numeşte, inspirat: „Cântecul anilor". Şi, mai punctează Valentin Marica: „Scriind această carte, Ioana Precup face ca Drumul spre leagănul veşniciei, pe care l-a descris în paginile sale de literatură memorialistică să fie mai lung şi mai reverberant. Un puternic sentiment al obârşiei, al dragostei față de sat, părinți şi surori, zămisleşte şi umple de căldură noua carte."

Următoarea intervenție are ca subiect noua carte a lui Petre Curticăpean, „Coloanele câmpiei", care „revarsă abur celest peste spații transilvănene familiare lui, ca Dealul Săbedului, Band, Comlod, Râciu... Coloanele câmpiei este o carte a preamăririi Câmpiei Transilvaniei. Poetul intră în răsfirarea acestei topografii în alb, ce-şi află osia în respirația tainei." Şi ce plastic surprinde esențialul acestei cărți Valentin Marica! „Câmpia e haina de praznic a poetului, e mlădiere şi alint al gândului, argumentum în găsirea armoniilor care echilibrează ființa. Câmpia e şi cer, prin fântânile ei, e amestec de teluric şi celest, îmbinare de desfăşurare a vieții şi vis şi este tărâmul nesațului poetic. Înțeleasă de poet ca zestre spirituală, câmpia emană la nesfârşit nesațul luminii creației. Coloanele câmpiei sunt şi poveste. Era casa unui cioban, scrie poetul, erau porți, erau târgurile, era liniştea cinei, era mersul pe catalige, era corcoduşul, secvențe din povestea câmpiei, cu inefabilul vârstelor, cu năvălirile vieții, prefigurând, în surdină, marea trecere : între mine şi-apoi. Câmpia în lirica lui Petre Curticăpean este amestec de ritmuri, unele mângâietoare, altele vuind, unele şoaptă, altele zvâcnet, populând un tărâm al amintirilor, enunțat de poet în unicitatea lui. Câmpia e ofrandă, iar versul ofrandă din ofrandă."

„Recălătorind Timpul…” este pretextul invocat de Valentin Marica de a se apleca asupra cărţii Marianei Cristescu intitulată „Conversaţie de seară”.

„Dacă poetul moare ucis de un ghimpe, acest ghimpe fiind înmuiat în azur, cum scria Lucian Blaga, la Mariana Cristescu, în «Conversaţie de seară», ghimpele căderii libere (numele unui ciclu al volumului) este înmuiat în sarea florii de măr; într-o dragoste pentru cuvântul ferit de «metaforita» zilei, pentru cuvântul curat, parcă rostit cu voce tare şi apoi scris pe nisipul de aur al paginilor de carte; într-o dragoste pe care Mariana Cristescu a învăţat-o încet, pentru ca să poată jura, apoi, în numele ei.”

O însemnare despre Octavian Paler poartă titlul, la fel de inspirat: „Cu mâna pe inima cărţilor sale...” „A trăit setea dureroasă de urcuş. S-a întrebat: ce las în urma mea, un destin sau o biografie? A purtat blestemul solitarului. Căci, Octavian Paler, despre care vorbim acum, cu mâna pe inima cărţilor sale, era lup singuratic. Cei ca el nu se maturizează niciodată şi poartă, ca defect, naivitatea; şi mai poartă disperarea ca formă de iubire. (...) Pentru toate cheltuim timp, spunea Paler, alergăm în stânga şi în dreapta, regretăm greşelile şi greşim din nou, numai pentru tandreţe ne este puţin timpul şi când să facem şi asta, murim...”

Valentin Marica nu ocoleşte nici subiectele dedicate celor mici şi, în textul „De-a ziua cea bună” – prezintă într-un mod inedit, cartea visătorilor Mediana Stan şi Mircea Drăgoi, „Cucurigu Piticot”, apărută la Fundaţia Culturală „Cezara” din Târgu-Mureş. Şi iată cum îşi începe ingenioasa prezentare: „A fost odată ca niciodată... O zi în care Poetul purta pe umeri cohorte de surâsuri. Atunci, cuvintele s-au prins unele de altele, şăgalnice, jucându-se de-a ziua cea bună. Cum, astfel, se aşeza candoare pe fruntea lumii, cuvintele, cu toate vocalele şi consoanele lor, voiau să scoată peştele din apă, vorba ceea, ca să nu se înece. Poetul, văzând jocul acesta, şi-a luat ceasul de la

mână şi în locul lui a pus alte şi alte cuvinte, cât o gămălie sau cât o linie de orizont, care să dea mireasmă de rouă în bătaia timpului, fără de care nu putea continua jocul de-a ziua cea bună; cea în care soarele răsare de mai multe ori...”

Autorul are un cuvânt de spus şi despre foarte tinerele condeie. În textul „De aici se vede foarte departe” – o prezintă pe eleva Alexandra Fărcaş şi scrierile ei: „Într-un timp al gesturilor reci, un cuvânt tânăr, sensibil şi original, vine din oraşul şcoalelor, Blajul, să fie aplecare în adânc. Este cuvântul din scrierile literare ale Alexandrei Fărcaş, elevă a Colegiului Național «Inochentie Micu Clain»”. În edificarea de sine, în claviaturile ei lirice, Alexandra Fărcaş cuprinde demnitatea şi acuratețea spiritualității cuvântului. Nu idolatrizează cuvântul. Îi descoperă nunațat ființa, frumusețea şi puterea, demers în care inefabilul vârstei ei este simțit pe deplin. Eleva de la informatică, din a XI-a, pare că repetă insistent, cuvintele lui M.Sorescu: Puțin îmi pasă mie/De noutățile voastre./Eu vin cu noutățile mele. (…) Pe când lumea se pustieşte în ruginirea cuvintelor, la Blaj o tânără, Alexandra Fărcaş, ne cheamă la minunea cuvintelor, prin care să ne privim numele şi umbletul. De aici se vede foarte departe....”

Un text absolut fermecător este „De-a prinderea sufletului”, dedicat Zilei Copilului, o călătorie în universul fascinant al cuvintelor: „Sunt scrutători ochii oglinzilor, în iunie. Polenul e vârtos; anul se înjumătățeşte (ca mărul dragostei), sub acoperământul frunzelor slobode; „ un verde ne vede…” „Copilul râde: înțelepciunea şi iubirea mea e jocul.” Versul blagian revine, generic, în ziua Întâiului de Iunie; cuvintele poetului numind, de fapt, descoperirea lumii în miracolul jocului; o privire a lumii drept în ochii ei mari, cu seninătatea din prima poezie pe care a dat-o literaturii Mihai Eminescu, De-aş avea. O plutire a gândului, ca în Amintirile lui Creangă, când copilul, încălecat pe un băț, gândeşte că se află călare pe cel mai straşnic cal, pe care-l bate cu biciul, să

intre în galop. Copilărie, melc, melc, cotobelc, ghem vărgat şi ferecat… sau ţară în care se poate zări, pentru prima oară, o scoică pe nisip. Ion Pillat cutreieră o asemenea ţară fabuloasă, în liniştea de aur a serii, simţindu-se copil de veghe la geamul alb de stele. Anotimpul, animalele, curcubeul, casa, drumul tremură în umbra copilăriei poetului Grigore Vieru, în căutarea scăunelului cu trei picioare; acolo unde greieraşul a cântat la un chef la împărat sau unde aricioaica-n umbra florii îşi grijeşte ariciorii. Versuri precum jucăriile colorate, pentru cei care îi ajung poetului doar în dreptul buzunarelor, unde întotdeauna se află un măr sau o acadea… Vorba ceea, copilăria se ţine ca râia de om…"

În „Duminica blândă" – se reînvie tradiţia porţilor deschise şi a inimilor deschise, prilejuită de „liturghia de după liturghie; sau duminica întâlnirii celor care cred în revigorarea tradiţiilor rurale, la Şerbeni, judeţul Mureş. Au impresionat firescul şi bucuria dialogului, prezentarea uneltelor şi a obiceiurilor, a porţilor caselor şi a celor sufleteşti. Oaspeţii i-au îmbrăţişat Şerbeniului vrerea. Satul trebuie să-şi ducă mai departe vrednicia. Pentru aceasta va da cu pumnul în masa lumii, chiar dacă îi este blând chipul... Blândeţea îi vine de la oameni; şi tot de la ei îi vine tăria şi lumina gândului cel bun, puse ca semne la hotarul dintre pământ şi cer, pentru ca ochiul său să nu fie nicicând împăienjenit de rătăcire."

„Fascinaţia ritmului" – este dedicată noii cărţi a lui Aurel Raţiu „Povestiri din umbra cercurilor olimpice" în care se vorbeşte despre „fair-play şi sportivitate, autodepăşire şi virtute, este scrisă sub deviza olimpică: citius-altius-fortius, autorul „arbitrând" cea de a XXIX-a ediţie a Jocurilor de la Beijing şi spectacolul unicităţii ei. Cronologia maestuosului eveniment, cu pregătirile meticuloase ale începutului şi exploziile afective ce au urmat, îşi găseşte în paginile cărţii, descriere precisă şi nuanţată, farmec şi reverberaţie. Între solemn şi anecdotic, Aurel Raţiu consemnează cu vervă şi

persuasiune, cu sportivitate şi vădit talent literar. Accentele consemnării cad pe fascinaţia ritmului. Trepidaţia lumii şi a vieţii este, dintr-o dată, scoasă din insistentul hazard şi văzută prin ordinea marelui eveniment şi fascinaţia ritmului acestuia.”

Valentin Marica specifică: „Aurel Raţiu nu este doar reporterul, privitorul exigent sau îngăduitor, partenerul de dialog mereu amiabil, nu este doar călătorul, cât mai ales personaj al evenimentului, prin felul în care îi trăieşte semnificaţiile, ştie să le exprime şi să le adune într-o poveste. Neuitând nicio clipă că ediţia de la Beijing a Jocurilor Olimpice a avut ca slogan cuvintele: O lume, un vis...”

„În agrafe de curcubeu” este titlul (Doamne, ce titlu!) pe care autorul îl dedică aniversării unui deceniu de la apariţia revistei liceului „Miron Cristea” din Subcetate. „În 10 ani de apariţie, «Liceum» şi-a conturat o biografie; reportaje despre lecţiile de gramatică sau geografie, impresii de călătorie, opinii despre fericire sau prietenie, eseuri despre tradiţiile româneşti, comentarii despre olimpiadele şcolare sau parteneriatele şcolare, poezii, pagini de proză, afişe culturale, secvenţe din desfăşurarea vie a vieţii de elev, toate acestea prinse în limbaj publicistic alert, coerent, sensibil, în stare să facă publică minunea mărului de aur pe care o adăposteşte banca de şcoală. Din subtext apar vocile tradiţiei acestei şcoli, vrerea elevilor, dascălilor şi părinţilor de a împământeni performaţe instructive care să spulbere anonimatul locului. Subcetate era satul cu liceu... (...) După 10 ani de apariţie, revista «Liceum» din Subcetate, publică, prin aceeaşi grijă a profesoarei Doina Dobreanu, o antologie de texte, în limbile română şi franceză, mărturisind popasurile revistei în luminile cuvântului, luând din cotidian ce este mai important astăzi, pentru a îmbogăţi memoria zilei de mâine. Acest transfer de semnificaţie, dinspre azi spre mâine, este semnat de redactorii revistei în cheia uimitoarei sincerităţi şi a bucuriei adolescentine. Nimic forţat în paginile revistei şi în cele ale antologiei, dimpotrivă

naturalețea şi căldura comunicării alcătuiesc textul; cum să nu impresioneze asemenea pagini? Ele sunt fereastră a şcolii, de la care se vede foarte departe.”

„În cumpătarea versului” – stă şi Lolita Dobroiu Chirileu, cu noua sa carte de versuri, „Laviță sub icoană”, titlu pictural foarte sugestiv pentru conținutul spiritual al cărții.

„Irascibilități de iunie” – este obiectul unor constatări pe care Valentin Marica le face privitor la unele afirmații ale lui Alex. Ştefănescu despre un autor târgumureşean.Valentin Marica îmbie la îngăduință şi discernământ în afirmații şi conciliere: „Îi las pe irascibilii de iunie să-şi consume pasiunile, amintindu-mi de exclamația filozofului: Nu vă lăsați schimonosiți! «E iunie şi un verde ne vede», spunea Grigore Vieru. Verdele de iunie e ochiul lui Dumnezeu şi ochiul lui Eminescu.”

În sinteza Balcanismul literar românesc, volumele I-III, în colecția „Universitaria” a Editurii Dacia, Mircea Muthu înlătură erorile sedimentate în mentalitățile colective privind balcanismul şi instituie de-peiorativizarea conceptului, fenomen semnalat cu discernământ şi argumente de Valentin Marica, în articolul „Depeiorativizarea conceptului de balcanism”.

„Dinastia clipei” volum făcând parte din Antologia „Poeții urbei” – 2006, – în care Dumitru D. Silitră „caută, cu aviditate, ființa cuvântului poetic, în toate ce-i sunt date omului preumblător pe pământ şi în cer”, este subiectul analizei făcută succint de Valentin Marica. „Tot ce ating se preface-n cuvânt”, spune poetul, cel „îmbrăcat în armură de verb”; cel care, între fiorul primejdiei şi jocul maiestuos al fericirii, între naştere şi moarte, aşază visul, pentru ca astfel să lovească cu genunchiul, cu tâmpla, cu îngăduința, cu uimirea, cu durerea, memoria timpului.”

În „Noua lectură” autorul face o pledoarie pentru textele din literatura română care trebuie readuse în actualitatea

lecturilor noastre. Unul dintre acestea este „Moartea lui Moş Anghel” – romanul lui Panait Istrati, în care, „vaietul suferinței care ar putea domina preludiul morții, căci Moş Anghel „e mai rău ca Iov”, este înlocuit cu patosul povestirii, refăcând şi justificând date de viață, întâmplări, vinovății.”

Tot în acelaşi context al invitației la lectură şi la relectură, se înscrie şi eseul „Un personaj generic: omul românesc”, de data aceasta având-l ca protagonist pe Stancu lui Stăncilă din nuvela „Înainte de moarte” de Marin Preda „înțelegea că e pe moarte” (s.a. - V.M.) şi această desluşire (lăuntrică) îi hotărăşte comportamentul. (...) Stancu lui Stăncilă, din galeria personajelor «Întâlnirii din pământuri», nu este obedient în fața iminenței morții. Cu datele personajului tragic, înfruntă limita prin toate nuanțele umanului, inclusiv cele ale imprecației. Doctorului care-i spulberă orice speranță de viață i se adresează cu studiată fatuitate: „De unde ştii tu, mă? – gâfâi cu turbare (...) Arhanghelii şi steaua... De unde? De unde?...” Sensul existenței este concentrat dicolo de cumpătul vremii.”

Autorul aduce în discuție şi unele cărți de valoare care nu au parte de comentatori gălăgioşi şi insistenți, cărți care se află la polul opus față de altele, mediocre, care sunt lansate cu surle şi tobe şi citite ori recomandate, din spirit gregar, de cititorii avizi de senzațional. „Ați auzit sau ați citit prea mult despre o importantă carte a Editurii Casa Radio, din colecția Tezaur, intitulată «Orele culturii»? Prea discrete au fost semnalele în mass-media. Deşi, rețineți, e o antologie de conferințe din arhiva Societății Române de Radiodifuziune, perioada interbelică. Citind o asemenea carte, îi întâlneşti, am spune, într-un amvon ideatic strălucitor, pe Constantin Rădulescu Motru, Sextil Puşcariu, Al.Rosetti, Ion Petrovici, Gala Galaction, Mihai Ralea, Nichifor Crainic, Mircea Florian, Dimitrie Gusti, alături de Ion Pillat, Octavian Goga, Tudor Vianu, Mihail Sebastian, Mircea Eliade, George Călinescu, Mircea Vulcănescu, Tudor Arghezi, Paul Zarifopol etc. Nume

ale sanctuarelor culturii româneşti, propunând, cu forță intelectuală şi noblețe umană, teme ca: psihologia țăranului român, catehismul spiritualității noastre, naştere şi cunoaştere, democrație şi creație, cartea lui Iov, rostul scriitorilor, poezia filozofică, eseul european şi eseul românesc, atlasurile lingvistice din România, muzica cultă, actualitatea lui Ion Creangă, opera lui James Joyce sau Paul Claudel.” Şi cred că aceste argumente sunt destul de convingătoare, dar, mai adaugă Valentin Marica şi altele, covârşitoare: „«Orele culturii» este o carte prestantă prin bogăția informației, limpiditatea expunerii, limbajul colocvial, elegant şi tot atât de agreabil. Autorii faimoaselor conferințe radio, acum transcrise în pagini de carte, sunt percepuți de cititori, prin vastitatea şi sobrietatea documentării, ca stând în fotolii academice. În acelaşi timp, prin căldura expunerii şi fuiditatea acesteia, cititorii îi văd la o cină eternă a marilor spirite universale. Orele culturii este o carte care înalță spiritul; îi respectă arderea...”

Autorul semnalează de asemenea, volumul de sonete „Paingul orb” de Adrian Munteanu; „al treilea dintr-o serie amplă anunțată de poetul braşovean. Putem să-i aşezăm cărții, ca motto, cuvintele lui Lucian Blaga: nicio durere nu-i atât de mare, să nu se transforme în cântare. (...) Paingul orb e metafora destinului, a trecerii vieții în moarte, cu tragicul şi seninătatea acestei mari treceri, cu revolta sufletului că nădejdea a fost învinsă. Sonetele lui Adrian Munteanu sunt un plâns prelung, cu neînțelegeri şi desluşiri, un plâns omenesc (până-n pânzele albe) şi, de aceea, pătrunzător până la os”.

Tot în seria invitațiilor la lectură este şi volumul „Pastorale”, al IPS Nicolae Colan, „ediție îngrijită de pr.lector Dorel Man. Demersul editorial face dreptate unor texte pilduitoare în ce priveşte constituirea şi efectul genului pastoralei.” „Aşa cum apar ele antologate în ediția pr.Dorel Man, «Pastoralele» ilustrează unicitatea limbajului marilor praznice bisericeşti, punând în evidență o strategie a efectelor

de captare a receptorului prin coerență textuală, univocitate şi încărcătura de frumusețe sobră a cuvântului” – spune Valentin Marica.

Alt semnal editorial este: „Patriarhul Miron Cristea în aprecierile critice ale lui Vasile Netea sau privirea în oglindă” – în care Valentin Marica afirmă: „Este lucrarea de tinerețe a lui Vasile Netea, IPSS Patriarhul dr. Miron. E.Cristea, la împlinirea vârstei de 70 de ani, apărută la Tipografia „Ardeleana” din Târgu-Mureş, o monografie sau doar o biografie? O întrebare a Simpozionului Național „Valea Mureşului Superior - vatră de istorie, cultură şi civilizație”, care a avut loc la Deda, în județul Mureş. Pentru ca imediat să aducă precizări: „Nu neapărat încadrarea într-un gen exegetic sau altul ne preocupă în cele ce urmează, ci unicitatea imaginii exegetice.”

„Prapurii” –titlul unei expoziții a artistlui Marcel Naste - constitue pretextul unui alt articol inserat în volum. „Marcel Naste este un artist pe cât de discret, pe atât de profund şi de original. Nota dominantă a artei lui ține de ideea ordonării lumii prin credință. Lucrările sale, purtând migala gândului şi a mâinii, preiau din aura sfinților, dând senzația de împăcare sufletească sau amintindu-ne de «Interviul cu Dumnezeu» al lui Octavian Paler. La întrebarea Ce-ai dori să ştie omul? – Dumnezeu a răspuns: Doar faptul că sunt aici întotdeauna. Pentru Marcel Naste, prapurii sunt steagurile lui Hristos, tărâmuri de lumină, simboluri ale biruinței ce vertebrează sărbătorile creştinătății şi momentele importante din viața omului. În desfăşurarea lor expozițională, prapurii impresionează prin reverbul luminii, prin felul în care statornicesc chipul crucii, emanând energia luminii pe care o intuim acoperind marginile de efemeritate ale lumii. Privitorului i se propune să intre în absidele reflecției. Prapurii lui Marcel Naste devin puncte cardinale ale pământului şi cerului, ale pământului din cer şi ale cerului din pământ, dar şi

puncte cardinale ale sufletului biruitor; reeverberând crucea de flăcări, cea din viziunile lui Constantin cel Mare, când acesta îi cere lui Dumnezeu un semn şi pe cer îi apare crucea cu înscrisul: prin acest semn vei birui.”

Împlinirea a 65 de ani de la moartea lui Liviu Rebreanu este o dată foarte importantă, care nu putea fi trecută cu vederea,drept pentru care Valentin Marica oferă „Gestul lecturii” - al noii lecturi - ca omagiu unuia dintre cei mai mari romancieri români.

Un alt eseu se intitulează „Lăsându-l pe Dumnezeu să-ți vorbească...” o frumoasă prezentare a albumului „Mănăstirea Recea”. Şi mărturiseşte Valentin Marica: „Paginile lui par înrămate într-o icoană, amintindu-mi de prima întâlnire cu locul Sfintei Mănăstiri, simțindu-mă ca în locurile curate ale copilăriei. Aşteptam să urc, la Zoreni, Hodaia, sigur fiind că din vârful ei, întinzând mâna, poți atinge cerul. Acum ştiu că acolo era ordo universalis, botezându-mi creştetul, să mă fac mare. Era un joc de-a cerul şi pământul din care nu lipseau hierofaniile, seara, în aburul laptelui, şi dimineața, sub ştergarul lung de cânepă, care lega apa fântânii de şoapta rugăciunii. Apoi, pe când rânduiala se zidea astfel în ființa mea, pe când spuneam rozarul pe boabe de grâu, peste dunga canapeiului, tot auzeam că bisericile bisericilor sunt mănăstirile şi că ele sunt case albe, foarte aproape, dacă nu chiar lipite, de cer … Auzul se făcea văz, eu văzând, în vis, bisericile bisericilor şi cât de uşor poți, lângă ele, să atingi cerul.”

Pentru mine, personal, constituie un prilej de sărbătoare, de mare fiestă spirituală, citirea rândurilor despre toate acestea. De aici şi impulsul de a le împărtăşi. „Când am văzut prima oară, aievea, Mănăstirea Recea, imagini ca cele rememorate, băteau ca nişte clopote, uscându-mi gâtlejul de emoție şi mirare. Mănăstirea era casa cea albă din zicerea copilăriei; cu poartă de lemn grăitor, cu clopotniță, cu flori în jur, cu tămâie şi cu oameni care atingeau cerul. Casă albă aşezată lângă un du-te-

vino al drumului de asfalt şi totuşi cât de blândă, cât de îngăduitoare, veghetoare tocmai la acest du-te-vino al lumii. La început a fost cât un pumn de sare; cu două miezuri de pâine la poartă, Părintele Ioan şi Maica Stareță Cristina. Locul îmi era ca şi cămaşa din spate. Veneam des, cu copilaşii de mână, să-mi ung rătăcirea şi neodihna cu uleiul candelelor. Îi aşezam în rând pe toți ai mei, Eminescu, Agârbiceanu, Unamuno, Voiculescu, Heidegger, Noica, Eliade, Ibsen, Cioran, Blaga, Rebreanu, Dostoievski, Nichita Stănescu, Doinaş, Camus, ca să atingem împreună cerul, să argumentăm şi să mărturisim hierogamia cerului cu pământul, să ne cuminecăm în Misterul Întrupării, în pogorârea Duhului peste om şi în înălțarea omului spre Dumnezeu. Deseori, Mănăstirea se făcea cină eternă, taină a spiritelor tutelare, bibliotecă, loc de iluminare, muzeu, milostivenie, judecată, pelerinaj, paidee, îngândurare, pocăință.”

Valentin Marica este un om de cultură total. El nu se mărgineşte doar la universal lecturii, ci îşi cultivă spiritul cu expoziții, muzee, artă fotografică, spectacole de teatru şi operă, simpozioane, întregul palier al culturii româneşti şi universale.

În „Reluând metafora lui Calderon”, autorul trece în revistă un eveniment cultural inedit în spațiul mureşean: „S-a vernisat, la Teatrul Național din Târgu-Mureş, expoziția fotografului american de origine română Sorin Radu - Scene din teatrul românesc. E artistul care i-a fotografiat pe Eugen Ionescu la Paris, pe Reagan la Washington sau pe Salvador Dali la New York. Lucrările expuse sunt semne ale repetabilității spectacolului de teatru (al celui antologic) prin memoria imaginii. Sunt surprinse acele clipe care zguduie până în măduva oaselor, cum ar spune P. Brook. Astfel, imaginile fotografice ale lui Sorin Radu sunt mirări, apoi aplauze , urmând să fie şi cronici dramatice ce invită privitorul la autorevelații; mai ales privitorul care a memorat, alături de artistul fotograf, acelaşi spectacol de teatru. Nota de unicitate a

expoziției vine din cultura teatrală a artistului. Fără cultură, scria Toma Caragiu, cel care vorbeşte despre teatru ridică o casă fără temelie.”

Şi alte evenimente constituie obiectul comentariilor culturale ale lui Valentin Marica, de pildă, faptul că o şcoală mureşană, Liceul din Sărmaşu, şi-a reprimit vechiul nume, acela de Samuil Micu, „prilej de a-l readuce pe corifeul Şcolii Ardelene în actualitatea ideilor culturale”.

Comentariile exegetice nu lipsesc, de asemenea din lucrarea autorului. „Scrisoare către Noica” este un bun prilej de discuție: „În Scrisoare către Noica, Emil Cioran îl numeşte pe Eminescu geniul de care nu încetează să se mire. Dacă «seminția noastră» îl face pe scepticul Cioran să-şi înmulțească îndoielile şi să reafirme imposibilitatea ieşirii dintr-un destin minor, Eminescu îi schimbă severitatea opiniilor.(....) Fără el, scria Emil Cioran, neamul nostru ar fi neînsemnat şi aproape demn de dispreț. Eminescu, în aprecierea lui Cioran, ne salvează din mediocritate; căci şi un Budha ar putea fi gelos pe geniul lui, față de care suntem „prea obligați”.

Un alt semnal este despre apariția „în colecția Didactic Plus, seria Doctor All, a Editurii Eurodidact a volumului Etnopedagogie aplicată. Formarea orientărilor axiologice la preşcolarii mari de prof. dr. Iftinia Avram din Tg.Mureş.” Despre această carte Valentin Marica se pronunță: „Cartea prof.dr. Iftinia Avram, Etnopedagogie aplicată. Formarea orientărilor axiologice la preşcolarii mari are relevanță, prin rigoarea abordării unui subiect complex la nivel teoretic şi acțional, deschizând cale sigură spre biografia zilei de mâine. Este impresionant felul în care se recompune un portret al identității noastre culturale, îngemănându-se concepte şi metodologii ale pedagogului Iftinia Avram cu afectivitatea omului Iftinia Avram.”

Autorul îşi exprimă părerea şi despre aşa-numitele „Suburbii culturale” , un fel de kitsch-uri la care lumea se

înghesuie şi care nu au nici un fel de suport cultural, artistic ori estetic, dar li se face o publictate agresivă. Sub titlul „Stânca lui Israel” autorul rememorează locurile sfinte vizitate. Sunt pagini foarte frumoase şi edificatoare de suflet care merită citite cu mare atenție şi reverența cuvenită.

Sub titlul „Tezaur” – autorul vorbeşte despre tradițiile mureşene, concretizate într-un volum de mare însemnătate: „Autoarele cărții Din zestrea ținutului mureşean, Maria Borzan şi Roxana Maria Man, redeschid, printr-o amplă cercetare, tărâmul de semnificații ale unui timp al vredniciilor; în ipostazele culturii tradiționale. Demersul susținut de Editura Nico din Târgu-Mureş este cu atât mai viabil, cu cât tocmai acest timp purtător de esențe spirituale intră în estompări nevrednice. Cartea este un colaj documentar şi unul afectiv privind rânduiala societății tradiționale, încercarea de redescoperire şi valorizare a acesteia înspre înmulțirea binelui spiritual.”

Un alt semnal, de data aceasta, de alarmă, trage Valentin Marica în ceea ce priveşte „Vaietul limbii” – siluită de autori şi de instituții. „I se smulge limbii române din frăgezimea cărnii. Vaietul ei este vaietul nostru... Instituții de cultură siluesc limba. O aruncă în bălării...Mi-a fost dat să aud într-o sală de concerte, într-o alocuțiune directorială, că vom urca pe cele mai înalte culmi...şi că trebuie să ne îndreptăm recunoştința spre o doamnă care veghează la destinul restaurantului ... x.” Indignarea autorului este perfect legitimă în fața „perlelor” scoase de unii oameni cu înalte funcții care diriguiesc chiar, cultura română.

Sub titlul aproape nesemnificativ „Un nume” – autorul vorbeşte despre apariția la Editura „Veritas” a monografiei „Pavel Vasici. Viața şi opera” – de Grigore Ploeşteanu „prin eforturile intelectuale şi participarea afectivă de excepție a doamnei Mariana Ploeşteanu. „Pavel Vasici a fost pentru cercetătorul Grigore Ploeşteanu subiect continuu; începând cu

doctoratul la Universitatea «Babeş-Bolyai», coordonat de universitarul Bujor Surdu, detaliind complexitatea uneia dintre cele mai importante personalități ale istoriei şi culturii Transilvaniei şi Banatului din secolul al XIX-lea, nume de seamă în acțiunea politică pentru drepturile națiunii române. Lucrarea a rămas, însă, mult timp, în manuscris. Apare după un demers editorial chibzuit al Marianei Ploeşteanu, stingând nedreapta uitare, cu un cuvânt înainte al profesorului universitar Vasile Dobrescu, luminând o ilustră personalitate a ştiinței, culturii şi spiritualității noastre, medicul şi cărturarul Pavel Vasici; profil enciclopedic, reprezentant al generației paşoptiste, cu merite în pionieratul ştiințific, cu contribuții remarcabile în domeniile limbii, literaturii, folclorului, publicisticii, dezvoltării învățământului."

„Veniți să ne vedem la față" – ne spune chiar Valentin Marica despre acest text: „Titlul acestor însemnări e un vers din Vlăsiile lui Ion Vlasiu, amintindu-ne de reflecția Maestrului: Dacă oamenii nu se văd unii pe alții, e o tristețe fără de sfârşit...

S-a dezvelit, de Sfântul Nicolae, Memorialul de la Lechința, județul Mureş, monument gândit de maestrul Ion Vlasiu, fiu al Lechinței, pus în operă, cu răspundere şi sensibilitate, de sculptorul Gheorghe Mureşan, pe amplasamentul stabilit de localnici, între biserică şi şcoală. (...) Maestrul a dorit să ridice un monument în amintirea a opt eroi ai Lechinței, din cel de-Al Doilea Război Mondial, pe un vârf de deal, care să fie loc de pelerinaj, simbolizând drumul Golgotei. Monumentul a rămas la stadiul de proiect, un trunchi imens de piatră din care trebuiau despicate cele opt jertfe. Acum, la Centenarul naşterii lui Ion Vlasiu, prin preluarea ideii de sculptorul Gheorghe Mureşan, Lechința are Memorialul în vatra satului: opt coloane de piatră, legând simbolic pământul de cer şi, la picioarele lor, o masă de piatră cu semnul cristic al peştelui, mărturisind statornicia jertfei. Vieților jertfite li s-a dat

trupul cuvântului de veşnică pomenire. Este una dintre cele mai expresive lucrări de artă plastică din judeţul Mureş”.

Sub genericul „Vernisaje”, Valentin Marica semnalează: „La Galeria Fortuna din Târgu-Mureş, inspirată iniţiativă a scriitorului Nicolae Băciuţ, expun Adrian Chira, Mircea Moldovan, Gheorghe Mureşan, Mariana Şerban.”

Nu ştiu cum se face (ba ştiu!) că toate ştirile şi informaţiile oferite de Valentin Marica devin poveşti fabuloase, scrise cu mare har şi iscusinţă, astfel că atrag şi suscită la lectură, la conversaţie, la comentarii aprinse. Nu poţi rămâne indiferent şi îţi creează, pe deasupra, o stare de confort spiritual, te îmbogăţesc şi te liniştesc în aceeaşi măsură. Şi acesta este, de fapt, rolul scrierilor. Sub titlul „Talisman îi e Tricolorul” autorul îi face un medalion poetei Rodica Puia, senior al Târgu-Mureşului, la 75 de ani: „Profesoara Rodica Puia, la cei 75 de ani, pe care cu cinste îi împlineşte, rămâne în raza limpede a vieţii şi a cuvântului, să exprime durere şi speranţă. Profesoara nu îşi leapădă exigenţele, iar omul îşi adună, tot mai mult, surâsul la rădăcina privirii. Pentru felul în care ne priveşte, acum, îi mulţumim!”

Un alt medalion este al lui Serafim Duicu, o altă mare personalitate mureşeană: „A spus, ca şi Constantin cel Mare al sculpturii moderne, cum îl numea pe Brâncuşi: «Nu mai sunt de mult pe această lume... Sunt departe de mine şi păşesc printre lucruri esenţiale...» Serafim Duicu căuta lucrurile esenţiale (invincibile argumentum şi această carte a postumităţii) şi pe cei care le reprezentau; le căuta reverbul în ceea ce am putea numi coeziunea spiritualităţii noastre.”

Sărbătoarea Bibliotecii Municipale „Petru Maior” din Reghin” – un spaţiu de graţie unde se întâmplă, aşa cum simte Valentin Marica, „o înviere a cărţilor” – este o altă temă de abordat în această carte.

O altă temă fascinantă de-a dreptul, este cea amintită în „Mână divină” şi face referire la Iulia Haşdeu. „Se spune că

pianina Schiedmayer a Iuliei Haşdeu cântă singură la Castelul din Câmpina... La început de iulie 2008, Castelul i-a invitat pe credincioşii cuvântului şi pe apărătorii valorilor (numele Iuliei Haşdeu este asociat cu cel al scriitoarelor Anne Noailles Brâncoveanu, Elena Văcărescu şi Martha Bibescu) la un memento...(...) Cele mai multe versuri îi pregătesc poetei patul morții. Sărmană frunză pală, ce maşteră ți-e soarta!/ Asemenea cu-a noastră, când ne pândeşte moartea... scrie poeta în «Frunza», Paris, 21 noiembrie, 1887; un poem parcă fără de sfârşit, cum sunt majoritatea ale Iuliei Haşdeu, liturghii de alinare a suferinței, într-un timp ce nu îi este pe măsură (În care doar nebunul mai poate fi poet); înlocuindu-l, poetic, cu armonia marelui cosmos: Şi-n timp ce lumea râde şi murmură, obscură,/ Ascult în mii de glasuri minunea din natură/ Şi ce-mi grăieşte Domnul prin plângerea de vânt... Am citit, iar, ca să înțeleg, «Muguri de aprilie». O mână divină întorcea paginile... Se spune că pianina Iuliei Haşdeu, la Câmpina, cântă singură..."

„O poveste a vorbei" o are ca personaj pe „Florica Z. Costea (...) omul îmbrăcat, trupeşte şi sufleteşte, în povestea vorbei, după ce propria viață şi viața cărților i-au fost învățături de preț. „M-am luptat toată viața să nu rămân doar ceva", consemnează autoarea volumului «Din viață şi cărți adunate», îndemnându-şi semenii să nu rămână nici ei în viață doar ceva... Adunând din largul vieții, al lumii şi gândirii cuvinte-dicton, cele care definesc şi răspândesc lumina înțelepciunii, Florica Z. Costea le aşază într-un îndreptar de conduită morală, în proză eseistică şi în versuri satirice, convinsă că «ne putem îndrepta la îndemnul şi sfatul altuia»".

„O viață şi cu a morții două" - titlu foarte interesant - îl are ca subiect pe Livius Ciocârlie: „Un important scriitor, Livius Ciocârlie, îşi anunță, la cei 70 de ani de viață, proiectele de viitor: bătrânețea şi moartea. Le cuprinde într-un jurnal publicat la Editura Humanitas, sub titlul «Bătrânețe şi moarte

în mileniul trei». Este autorul un mare neliniştit? Vrea Domnia Sa să parafrazeze sentinţa: o viaţă şi cu a morţii două? Cartea este scrisă între nelinişte şi disimulată linişte.Tonul, şi grav şi senin, este al celui ce stă sub acoperământul obsesiei : a nu trăi teama de moarte şi a nu trăi prea mult.”

În „Ochi de veghe”, Valentin Marica îi analizează poezia lui Serafim Duicu: „Acum, despre Serafim Duicu, poetul; în jocul destinului, flancat, cum ar spune Lucian Blaga, de albe şi negre solstiţii... La Târgu-Mureş, Editura Tipomur publică «Ochi de veghe», poeme, o ediţie îngrijită de profesoara Valeria Duicu, soţia scriitorului; întru mai calda înţelegere a lui Serafim Duicu.”

„Pluralul poetic” îi aduce în discuţie pe doi dintre autorii unei Antologii de versuri: Iulian Boldea şi Eugeniu Nistor. „94 de poeţi ardeleni contemporani, în conciziunea lor, aşteptând cititorul să-i redescopere sau să-i descopere, privindu-se unul în celălalt, primesc semnul de sensibilitate al Antologiei : împărtăşania la cina cea de taină a «ordinei cuvintelor»”.

Şi despre poetul, publicistul şi redactorul-şef al prestigioasei publicaţii „Vatra Veche” vorbeşte Valentin Marica, în articolul „Poeme nealese”: „În volumul de publicistică «Zonă liberă», Nicolae Băciuţ ne invită la o gravă reflecţie: din când în când câte un monstru înghite poezia. În calea monstrului, poetul aşază, acum, pentru a-l intimida, volumul de poeme nealese, antologia «Anotimpul din colivie» (Editura Tipomur, 2006). În judecata de azi a poetului, versul este păcatul, cu voie sau fără voie, iar poetul un fel de a ierta; poetul în alb (sunt un om de zăpadă/ de la alb până la alb), căutându-i versului ordine în sacralitate. De la poemele din volumul «Muzeul de iarnă» la cele din «Memoria zăpezii» sau din volumul «Portret după autoportret», este trasat drumul poeziei de la alb la alb, de la albirea sau înălbirea cuvintelor, la albirea sau încărunţirea poetului, când totul e dominat de esenţa cuvântului: Acum văd totul. Acum aud totul (Epistolă 1). Timpul şi tâmpla

încărunțesc deodată, impregnate de poesis, întâmpinând spada albului adânc de crin.”

„Prelungirea nădejdii” îl are în centrul analizei pe sculptorul Sever Suciu: „Se ştie că sculptorul Sever Suciu îşi privea adesea sculptura Pomul vieții, oglindindu-se în cerul ei... „Şi a făcut Domnul Dumnezeu să răsară din pământ tot soiul de pomi plăcuți la vedere (...), iar în mijlocul Raiului era pomul vieții... În mijlocul creației sale plastice, Sever Suciu aşază Pomul vieții, ştiind, din răsuflarea telurică şi celestă a Dâmbuțului ce l-a născut, apoi din fiorul lumii largi, că acolo, în Pomul vieții e nemurire şi e însuşi Iisus, cu Crucea Răstignirii Sale.”

Nu numai cărți şi opere de artă sunt analizate din punct de vedere estetic şi exgetic de către Valentin Marica, ci şi evenimente, bune sau rele, care se întâmplă în viața culturală a țării şi în chip deosebit, cea mureşeană. Un astfel de subiect, de care noi am aflat doar de la televizor, este protestul oamenilor de cultură față de neglijența autorităților, în legătură cu mormântul lui Lucian Blaga. „250 de oameni de cultură din România şi din străinătate protestează public față de ridicarea unei săli de sport în apropierea cimitirului din Lancrăm, unde este înmormântat Lucian Blaga. Construcția a stârnit, de la început, un val de controverse. Mulți intelectuali, alături de rude ale poetului, s-au opus profanării cimitirului din Lancrăm. Semnatarii actualului protest, unul de anvergură, cer demolarea construcției profanatoare, denunțând ilegalitatea ei. Pare ireal protestul... Să ceri salvarea mormântului lui Lucian Blaga? Să calci peste invincibilul unui testament cultural?” Lucian Blaga este îngropat astfel de două ori: într-un mormânt şi într-un monstru de ciment şi fiare care-l împiedică să „vadă zarea”.

Un alt protest semnalat de Valentin Marica este cel legat de opera completă a lui Nicolae Steinhardt. „Filozoful Cristian Bădiliță protestează, într-o scrisoare datată Paris, 10 aprilie 2005, împotriva celor care, pierzându-şi uzul rațiunii,

împiedică apariția seriei Steinhardt la Editura Humanitas. Pe autorul scrisorii îl revoltă editările posdecembriste ale Jurnalului fericirii, numindu-le falsuri pioase. În contrast, filozoful a dorit să realizeze seria de opere Steinhardt după criterii filologice cuviincioase. Şi-a alcătuit un colectiv de editare şi a pregătit cu ajutorul Episcopiei Argeşului şi Muscelului primele 4 volume pentru tipar. Numai că autorii proiectului sunt avertizați de starețul Mănăstirii Rohia că dreptul de autor îl are exclusiv Rohia."

Interviurile şi scrisorile din volumul lui Nicolae Băciuț, „Între lumi" – cu Nicolae Steihardt, vin să prelungească ideea covârşitoarei personalități a monahului de la Rohia. Sub titlul „Semper fidelis", Valentin Marica prezintă cartea lui Nicolae Băciuț astfel: „Un altar de idei, în litera şi legea Monahului de la Rohia; în (şi din) sfințenia sa; în convorbirile cu Nicolae Băciuț din volumul Între lumi, ediția a 3-a, revăzută, apărută la Editura Dacia. O carte a devoțiunii. (...) Nicolae Băciuț aşază această „închinare" în dreaptă socotință. Intervievează un spirit protector, credința ca fericire, exigența ca valoare umană, risipirea de sine a Sfântului „ocrotitor pentru cei care trebuiau ocrotiți", dându-ne, cu bucurie şi religiozitate, cartea prețuirii. Îi citeşti paginile, îi asculți vocile, îi respiri vecernia..., învățând, pe de rost, Scrisoarea către un tânăr poet, din bătrâneşti-copilăreştile spuse ale Sihastrului. Nu „justețea" destinului vieții şi operei în cultura română e invocată în gestul editorial, ci smerenia şi veghea lor. Cu atât mai mult, cu cât Nicolae Băciuț i-a cerut Monahului binecuvântarea ca dialogurile şi paginile de corespondență să se transforme într-o carte, neîngăduind, precum ilustrul său interlocutor, minciuna şi compromisul."

„Tu şi cu mine" - este semnalul unei cărți de excepție: „André Gide, în «Jurnal» vorbea despre singura dramă care-l interesează: lupta ființei cu ceea ce o împiedică să fie autentică. Noua carte a academicianului Berdj Aşgian, «Tu şi cu mine»,

cu subtitlul «Dificultăți şi succese în comportamentul interuman», pare construită pe reflecția lui Gide, detaliind lupta ființei pentru a-şi găsi autenticitatea.”

Un omagiu adus actorului Ion Fiscuteanu la trecerea sa la cele veşnice, îl găsim în textul: „Ultimul act...”

Despre „ziua care se numeşte Iubire” - aminteşte Valentin Marica în articolul „Urbi et Orbi” – binecuvântarea papală dată de două ori pe an, în ziua de Crăciun şi în Ziua de Paşte, cu dobândirea indulgenței plenare, prilej pentru a ne aduce în memorie un eveniment fără precedent pentru Bisericile surori: împlinirea a 10 ani de la vizita apostolică a Sanctității Sale Papa Ioan Paul al II-lea în România, țară cu preponderență confesională ortodoxă. Scriitorul adresează un îndemn, cu acest prilej: „Creştinule, fii conştient de demnitatea ta! În lume e nevoie de fruntea ta, pe care Sfântul Părinte a pus o picătură de mir.”

Via lucis – are ca punct de sprijin: „Comentariul nostru asupra misterului pascal «Mironosițele» de Picu Pătruț îşi primeşte numele de via lucis; căci autorul, pracliser, ascet, misionar, cuvios monah, imnolog, poet, caligraf şi miniaturist, răsfiră troparul Sfintei Invierii înspre o lumină a luminilor. Mironosițele vor descoperi mormântul deschis, fără strajă, după ce vor alerga să ungă cu mir trupul răscumpărătorului Iisus, cel „de viață purtător”, vor asculta glasul Îngerului, înlocuind înfiorata prohodire cu bucuria Luminii Învierii. Tânguirii îi urmează revărsarea cerului de luminii, împlinindu-se cuvintele Domnului: va fi dat Fiul Omului în mâini de oameni răi, va muri şi va învia a treia zi, luminând lumea; ceea ce V. Voiculescu numea în versurile sale nesațiul de veşnicie al luminii lumii. Picu Pătruț rescrie întâmplarea, amplificându-i emoția şi subliniindu-i valoarea afectivă pentru fiecare clipă din viața noastră. Ceea ce motivează, credem, şi alegerea repertorială a Anei Maria Crişan. Textul este cântarea suişului spre azur a Mântuitorului.”

Slujba de înmormântare a profesorului Mircea Zaciu îi prilejuieşte autorului meditaţia „Viaticum”: „La Oradea, în zi de 25 martie 2000, Profesorul s-a aşezat în mormânt; şi s-a aşezat aură pe coperta Dicţionarului Scriitorilor Români, pe care-l va scrie fără de sfârşit, pentru ca nesfârşit să-i fie viaticum-ul; căutări, înfrângeri şi glorii.”

Sub titlul „Voce seculară” se află şi medalionul dedicat lui David Ohanezian: „I s-a potrivit, cel mai bine, rolul arderii; să arzi întru frumos era credinţa lui David Ohanesian pe scenele teatrului liric şi pe scena vieţii, unde spectacolul trebuia să dureze. Când un om este hărăzit de natură, de Dumnezeu, are foarte mari obligaţii, mărturisea cel cu vocea de granit şi temperament de mare tragedian; cel care la 80 de ani, împliniţi în zi de Bobotează, 2007, nu era împovărat de zădărnicia vieţii, ci de sensul răstălmăcirii personajelor.”

Despre receptarea lui Eminescu, despre publicistica lui, autorul vorbeşte într-o serie de eseuri, printre care „Măsurariul” civilizaţiei.

„A şaptea faţă a lunii” – este cartea Danielei Cecilia Bogdan, cu subtitul „Frânturi de gând” – apărută la Editura Nico, şi căreia, Valentin Marica îi face o succintă prezentare.

O altă carte este a lui Ilie Şandru, „Alte măşti, aceeaşi piesă...” – „rezumând, în titlul inspirat de Glossa eminesciană, măştile hidoşeniei şi zgomotele deşarte ale mişeilor la izbândă făcând punte, împotrivindu-se firescului uman, sfidând raţionalul şi legalitatea zilei de azi.”

Şi „Revista de filozofie” este semnalată – la 80 de ani de la apariţie, în articolul „Bufniţa Minervei”.

Cartea de interviuri a lui E. Nistor „Dialoguri în Agora” îşi găseşte şi ea ecou în paginile prezente: „Dialogurile în Agora aduc plus de noutate în dezbaterile actuale despre generaţia literară, exilul interior al scriitorului, starea poeziei, valorizarea noii literaturi, dezavuarea nonvalorii, mediile culturale, actualizarea filozofiei ştiinţei, limbaje filozofice româneşti”.

„Când omul se face carte" – este titlul sub care este omagiat Dimitrie Poptămaş căreia „i se spune atât de sugestiv că a slujit cartea, prin Diploma de onoare Pro libro senator, ne gândim să asemuim cărţile cu râurile şi cu ani; la început mici, apoi curgeri puternice ce nu fac cale întoarsă; pentru că încearcă să vorbească despre Dumnezeu."

O evocare cât se poate de tulburătoare este cea cu titlul „Când rana în taină se vindecă" – prilejuită de ziua trecerii la cele veşnice a poetului Grigore Vieru: „Pe când apunea ziua naşterii lui Mihai Eminescu, răsărea ziua morţii lui Grigore Vieru. Era tânăr Vieru când a scris poemul «Legământ», o prefigurare a morţii, la căpătâi cu o carte de Eminescu. A fost un eminescian în viaţă şi e un eminescian în moarte... Întrebăm, eminescian, dacă îi ştim sfintele văi ale vieţii şi ale scrisului şi, mai departe, dacă ştim să-i anunţăm moartea... A trăit în durere christică. A scris în lumină, călărind calul mărului sub o sfântă sudoare de flori; ştiind că poetul este un duh al vieţii. A scris cu forţa candorii, înfăşurat în manta-i de sfinţenie a cuvântului; şi a celui rostit în vorbirile cu noi (îi era teamă că nu ne iubeşte îndeajuns) şi a celui sortit să fie poem, să fie iarbă limpede. Într-un autoportret, Grigore Vieru îşi mărturisea dorinţa de a fi iarbă; căci, mai firesc şi mai simplu decât atât, n-ar putea fi. Avea în statura lui isusiacă arderea pe care o avea Eminescu, aceea de a străbate teritoriile româneşti în cruciş şi-n curmeziş. (...) A trăit dezbrăcându-se de noapte, căutând veşnicia în laptele mamei şi în zi de duminică. A murit într-o zi de duminică, intrând în taina care să-l apere, vestită în poemul Clopotul învierii : rană pe rană în taină se vindecă...

„Caragiale după Caragiale" – se numeşte textul despre Mircea Tomuş şi cartea lui cu acelaşi titlu pe care o prezintă Valentin Marica.

În ciclul „Cărţi esenţiale" – Valentin Marica prezintă „Caietele Cioran" , publicate la Humanitas în 2005, motiv de a face unele precizări: „Timp de 15 ani, între 1957 şi 1972, Emil

Cioran a scris treizeci şi patru de caiete, găsite după moartea autorului şi publicate de Editura Gallimard. Cele 34 de caiete nu sunt un jurnal de scriitor. Mai degrabă, mărturii ale unui scris sincretic, dens, cu orchestrări filozofice, reflecții, apostrofări, flash-uri, fulgerări metafizice, aprecieri critice, autoportrete; pagini ce anunță cărți viitoare sau postfațează volume anterioare. Obsesiile, încrâncenările, regretele, deznădejdile, iluminările lui Cioran apar la scenă deschisă în paginile Caietelor.” Fie şi aceste succinte informații şi te incită la căutarea Caietelor pentru a le aprofunda.

„Caută bine prin sufletul meu...” – este medalionul pe care Valentin Marica îl face lui Lazăr Lădariu, la 70 de ani împliniți: „La cei 70 de ani pe care îi binevesteşte, ne întrebăm ce ştim şi ce nu ştim despre el şi ce ar trebui să căutăm bine în sufletul său; aşezând, ca motto, numele poemului «Caută bine prin sufletul meu», din volumul «Doar lumina deasupra», apărut la Editura Eminescu în 1986.”

În: „Cerul de sub cer” autorul aduce în lumină o lucrare esențială: „Un inventar patrimonial al bisericilor de lemn ni l-a dat arhitectul Ioan Eugen Man în impresionanta monografie Biserici de lemn din județul Mureş. Dr. Liviu Ştef îi adaugă acestui inventar de patrimoniu unul al afectivității. 60 de pânze alcătuiesc, acum, un muzeu al cerului de sub cer. Uşciori, cheoturi, tălpi, turnuri-clopotnițe, prispe, pridvoare, ferestre, cununi de acoperişuri, părți din ființa oricărei biserici de lemn, ne fac reverențe din tărâmuri de linişte. Fiecare biserică este aşezată de artist într-un cuib de iarbă, de împăcare, sau într-un amvon de lumină.”

Un moment haric de „Civilizație fără spaimă” – este prilejuit de vernisajul expoziției pictorului Marcel Lupşe – prezentat de Excelența Sa, domnul Dan Hăulică, la Galeriile Uniunii Artiştilor Plastici din Târgu-Mureş, expoziție care a purtat titlul: „Aici unde suntem e pace cu adevărat”

Aniversarea a 50 de ani de emisie a Radioului Public din

Târgu Mureş – este subiectul textului intitulat: „Confesiuni la o...aniversară”.

Valentin Marica vorbeşte şi despre „Creşterea şi descreşterea romanului românesc” – cu privire la noua scriere a lui Mihai Sin. „Marea Miză”.

Un alt eveniment important este prezentarea unei cărți fundamntale: „Dicționarul limbajului poetic eminescian”. Testamentul eminescologului Dumitru Irimia: „Prezența la Tg.Mureş a profesorului Dumitru Irimia, atât de bogat în Eminescu, şi prezentarea uneia dintre operele esențiale ale Domniei Sale, Dicționarul Eminescu, ne prilejuieşte un necesar comentariu despre funcțiile limbii în mâna magistrală a Poetului (l-am citat pe T.Vianu) sau despre ce este limba în mintea unui scriitor de anvergura intelectuală a lui Eminescu, limba română în întregul ei”.

Un memento emoționant la şase săptămâni de la moartea profesorului Dumitru Ieremia este cuprins în evocarea „Fericiți cei care au cinstit lumina...!”

Un alt omagiu plâns este: „Grigore Vieru, alb de duminică. Rânduri la moartea Preabunului Poet”: „În Lancrăm, Grigore Vieru avea fiori de sfânt mister. Era în zi de mai, 1994. Venise la Festival să pună pietre la templul celui aplecat peste marginea lumii. Niciun drum nu era prea lung pentru a fi unde sporeşte taina.

În plin dezmăț bolşevic, a scris poemul Lucian Blaga. L-a spus, iar, caligrafiat, la Lancrăm şi Sebeş : «Numele-acest/ are ceva în el/ care sună nespus de frumos... Prin nespusul de limpede şi ameţitorul adânc al numelui de Lucian Blaga, prin Eminescu şi Octavian Goga dorea Grigore Vieru să apere ființa românească în Basarabia.”

Un alt medalion este pentru actorul Ion Săsăran, Bătrânul Werle din „Rața sălbatică” a lui Ibsen.

Un eseu despre „Icoana – câmpuri exegetice” – este prilejuit de dezbaterea Simpozionului Național „Artă şi

credință”,”desfăşurat la Reghin, inițiat de scriitorul Nicolae Băciuț, director al Direcției de Cultură Mureş, repertoriul ideatic al lui Evgheni N.Trubețkoi din 3 eseuri despre icoană, din următoarele considerente: autorul interpretează icoana ca preîntâmpinare a unității universale; consideră gândirea umană ca participantă la logosul divin; îi atribuie gândirii umane intuiția unei conştiințe absolute, ce cuprinde principiul unității universale. (...) Un asemenea câmp ideatic a cuprins Simpozionul de la Reghin, grăitor în preocuparea constantă a scriitorului Nicolae Băciuț pentru patrimoniul cultural bisericesc şi cuprinderea lui într-un circuit spiritual al zilei. Nu doar ca dezbatere, ci mai ales ca făptuire, ca soluții de reabilitare. Bisericile de lemn din județul Mureş îi sunt scriitorului Nicolae Băciuț subiect predilect, la fel icoanele din patrimoniul bisericesc. Simpozionul de la Reghin a omagiat în largi emoții icoana, a vernisat expoziții de artă bisericească şi a lansat monografii ale unor biserici din județul Mureş editate de Nicolae Băciuț. O manifestare de notorietate prin tematică şi participare națională.”

O manifestare similară este vernisajul expoziției „Icoana din fereastră” desfăşurat sub acceaşi egidă la Tabăra de sculptură de la Lăpuşna. „Expoziția artiştilor mureşeni, vernisată la Ministerul Culturii şi Cultelor, un proiect al scriitorului Nicolae Băciuț, director al Direcției de Cultură Mureş, este tărâm cathartic, mărturisind despre ființa lumii. Icoanele dezmărginesc lumea (precum Poetul!) şi amplifică lumina Învierii. Simțim întemeieri de lumi şi lumina neînserată a locului în care au fost pictate icoanele, Lăpuşna. Este locul propus de scriitorul Nicolae Băciuț pentru o Tabără de Artă Icoana din fereastră, domnia sa organizând aici şi un Simpozion Național pe tema Restituirii Patrimoniului Artistic Bisericesc.”

Valentin Marica susține că urâtul din ziua de azi vine din lipsa „idealului cultural”. Subscriem.

„Romanul lui Mircea Tomuş, apărut la Editura Limes din Cluj, în colecția Romanul românesc al secolului XXI, s-a lansat la Biblioteca „Astra" din Sibiu. Editorul, scriitorul Mircea Petean, a numit romanul, în alocuțiunea rostită la lansare, cartea fără egal în literatura de după război."

Lansarea unei antologii de poezie numită „Îmblânzitorul de timp" „realizată de Nicolae Băciuț intră cu adevărat în chestiunea zilei, fiind dovada cordială a apărării poetului; o apărare la timpul potrivit, căci atunci când gloria vine prea târziu e cenuşă… Cei 16 poeți mureşeni antologați îşi prezintă ultimele creații, prin care înduplecă timpul, întreținând ziua poeziei."

Maestrul Ion Vlasiu – Biserica din Bistra şi „Cartea de toate zilele" – trei repere, trei «Împreună slujitori…»". „S-a întrupat şi altfel Lumina, la Bistra, pe Valea Mureşului; întru „trezvie" şi preamărirea vieții veacului ce va veni. Cea întrupată în curgerea Mureşului n-a fost destulă, pentru câtă vrednicie ține locul în brațele sale şi omul în umbletul său..."

„...îți voi mărturisi totul!" – este titlul articolului despre cartea lui Oliver Lustig „Atunci, Acolo...la Auschwitz" – o carte cutremurătoare de mărturisiri al unui martor ocular. „Este Ziua Europeană a Holocaustului. Se rememorează clipa în care a fost eliberat lagărul Auschwitz, unde au fost exterminați un milion cincisute de mii de oameni, majoritatea evrei, conform datelor publicate de Muzeul şi Memorialul Auschwitz-Birkenau. Cel mai mare lagăr de exterminare al evreilor şi rromilor, Auschwitz, a fost construit în 1940, după ocuparea Poloniei de către trupele germane, la 60 de km sud-vest de Cracovia. Cu un an mai târziu, în 1941, s-a construit în apropiere un alt lagăr, Auschwitz II sau Birkenau, locul celor mai mari crime din istorie; unde vin mereu supraviețuitorii terorii să depună mărturie. Căci, mai ales ei, supraviețuitorii, sunt datori să explice. Este capitolul de istorie în care nu se poate improviza. Aici trebuie tăiat în carne vie. O lume care

vrea să privească înainte, priveşte şi înapoi, pentru a înțelege. Uitarea e povârnişul decăderii, spunea Xenopol. Pot uita supraviețuitorii de la Birkenau cuvintele călăilor: De astăzi încolo voi nu mai sunteți oameni! Eu îți voi mărturisi totul... ne transmite supraviețuitorul de la Auschwitz, ca să scap de umbra crematoriilor. Astfel consemnează Oliver Lustig în Atunci, Acolo...la Auschwitz".

Şi scriitorul basarabean Traianus (Traian Vasilcău) este recenzat de Valentin Marica în articolul: „Jarişte de veşnicie".

O altă carte a lui Nicolae Băciuț, „La răsărit de apus" reiterează apetența scriitorului Nicolae Băciuț pentru consemnarea culturală cotidiană. Se simte cum litera intră în aceeaşi respirație a clipei de viață, devenind cea de toate zilele. Căci, publicistica este pentru Nicolae Băciuț inevitabilul, jurnalul zilnic, neastâmpărul conştiinței scriitoriceşti în a exprima şi a atenua ceea ce Eminescu ar numi, acum, „relele apucături".

„Martor" (Editura Nico, Tg.Mureş, 2008) e cartea ce întregeşte semnificativ opera lui Lazăr Lădariu; cu credința, nicicând oscilantă, în logica şi înțelepciunea vieții, în nevoia de dreptate şi de adevăr." O altă carte semnalată a lui Lazăr Lădariu este „Litaniile cerului".

„O epică a urcuşului" are în vizor cartea Danielei Gifu, „eu, tu şi El". „«După 33. Jurnal de inițiere spirituală», Daniela Gifu reiterează, în intimitatea Legii divine din «eu, tu şi El», Editura Limes, 2009, nevoia de inițiere spirituală, spre starea de pace odihnitoare, spre un profil al omului drept, salvându-şi conştiința din indiferentul neant. Ce este neinițiat, argumentează autoarea, nu durează şi nu exprimă spiritul divin din om, deviind percepțiile manifestării dumnezeirii."

O monografie despre Alexandru Vaida Voevod – scrisă de Mihai Racovițan – universitar sibian, este subiect de primă mărime. „Parcurgând un vast itinerar bibliografic şi unul de conştiință, profesorul Mihai Racovițan scrie cartea «adevărului» despre Vaida Voevod."

În articolul „O piesă de teatru uitată” Valentin Marica aduce în scenă subiectul: „Ştefan din piesa în cinci acte a lui Nicolae Iorga, «Învierea lui Ştefan cel Mare», publicată în „Cultura Neamului Românesc”, în 1920, reprezintă afirmarea sinelui prin nădejdea ca formă de viitor sau credință în nemurire. Intrăm pe tărâmul lui Paul-Ludwig Landsberg, care numea moartea prezență absentă, iar pe cel plecat în împărăția cerurilor absență prezentă. Ştefan este absență prezentă, moartea lui în înfruntarea dramatică de la Războieni-Valea Albă («O da, eram în luptă la Războienii morții!») însemnând nu extincție, ci înviere. Ştefan învie după episodul de la Valea-Albă, căci numai un domn viu (nu «duhuri plângătoare»), în simbioza trup-spirit («isteața-i minte şi brațu-i de ostaş») poate apăra legea cea veche. «Şi nu se mai găseşte ca tine un alt Domn», spune vlădica Teoctist, fixând reperul axiologic întruchipat de voievod : «Că pe pământ e Ştefan şi-n cer e Dumnezeu.» În acest fel a fost comentată piesa la Simpozionul Muzeului din Târnăveni, Stefan cel Mare-500 de ani de la moarte.”

Un frumos medalion îi face autorul Emiliei Lateş care, „prin cântecele sale, a fost mai aproape de cer şi întotdeauna cântecele sale au avut mireasma zăpezii din primul gângurit de viață”.

„Pe pânza de aur a timpului” – este a şaisprezecea carte a domnului academician Berdj Aşgian, intitulată: „Tezaurul de înțelepciune al cugetărilor şi al proverbelor”, apărută la Ed. „Ardealul” din Tg.-Mureş. „Viața condensată în rostire aforistică, propensiunea către adevăr a proverbelor şi cugetărilor, autenticitatea şi diversitatea lor, coerența şi aspirația spre universalitate a acestor concentrate ale gândirii umane, sunt aspecte investigate de autor. Proverbele şi cugetările numesc în boaba de rouă a cuvintelor, crede acad. Aşgian, imensitatea cunoaşterii umane, de asemenea, continuitatea comportamentală şi reflexivă a omului, pentru care dragostea şi gelozia,

prietenia şi duşmănia, tinerețea şi bătrânețea, sinceritatea şi fățărnicia, cumpătarea şi lăcomia, înțelepciunea şi prostia au aceeaşi încărcătură ideatică şi afectivă, conturând omul moral.”

O altă referire la opera vastă a lui Nicolae Băciuț o face Valentin Marica în articolul: „Portret în...alb”: „Portret după autoportret este un brand literar al lui Nicolae Băciuț ; arta plastică îl poate invidia… Nu este prima dată când scriitorul ne surprinde printr-un titlu de carte. Numai că, dacă altădată titlurile se desfătau şi în îmbieri ludice (altfel, cum şi-ar spori poetul frumusețea?), de data aceasta Portret după autoportret aşază pe şevaletul cuvântului doar gravitatea unui timp liric; mărturisitor despre 50 de ani de viață ai poetului, care îşi sporeşte umbletul cu încă o ardere, sau, cum ar spune Nichita Stănescu, îmbogățeşte vederea, auzul, mirosul, pipăitul şi gustul lumii. În relație cu acest puzzle poetic al simțurilor, noua carte a lui Nicolae Băciuț fixează în sintaxă poetică austeră, vederea, auzul, mirosul, pipăitul şi gustul încărunțirii timpului; înflorirea lui cea mai expresivă.”

Concertul susținut la Cluj de Richard Clayderman, la Opera Națională, în februarie 2007, a rămas în sufletele spectatorilor şi a constituit prilejul pentru Valentin Marica pentru a-l consemna în articolul: „Reverența unei notorietăți”.

Şi un omagiu lui R. Guga, intitulat: „Romulus Guga, în gâlceavă cu mocirla umană” – n-a rămas neconsemnat în această carte. „Se face tăcere în spirit...” – o radiografiere a stării culturii actuale este mai mult decât necesară. „Prăpastia e întreagă, luna e pe jumătate... Numai că, dacă privim cerul nopții noastre, vedem că luna nu mai e pe jumătate, ca în metafora lui Ion Caraion, şi se azvârle cu piatra în cornul ei. Privind decorul, mi-am amintit de ceea ce spunea, într-un interviu, la Radio Tg.Mureş, George Țărnea: sfârşitul lumii e tăcut. Adică, sugera poetul, nu va fi un cataclism, potop de apă sau de foc, ci se va face tăcere în spirit şi lumea va muri. Se face tăcere în spirit... Editurile publică maculatură; se verni-

sează pete tâmpe de culoare, nu lucrări de pictură; în situl Ulpia Traiana Sarmizegetuza se cultivă ceapă şi cartofi, Ministerul Culturii nedespăgubindu-i pe proprietarii pământului din interiorul şi exteriorul Coloniei Ulpia Traiana Augusta Dacica Sarmizegetusa; autori de antologii literare cenzurează, azi, cum nici satrapii comunismului nu au făcut-o; proliferează festivalurile urât-mirositoare; premiile literare se cumpără; plouă în bisericile de lemn ale Transilvaniei; apar, din senin, filozofi care, spunând anecdote, adună ropote de aplauze; turnurile băncilor sunt mai impunătoare decât ale catedralelor, cum spunea unul dintre reputaţii arhitecţi români, Dan Hanganu; ducem peste mări şi ţări, să ne reprezinte spiritualitatea, ponei din plastic roz, cu zvastica neagră deasupra cozilor; dacă pronunţi numele unui mare scriitor, cei de lângă tine te înjură, „să nu faci pe nebunul...” ; mărturii elocvente de civilizaţie sunt aruncate în cotloane şi subsoluri; se necinstesc simboluri religioase, sub acoperământul perfid al libertăţii de exprimare; se naşte o nouă limbă română, în recuzita bazaconiilor inculţilor siniştri; se acaparează catedre universitare, cu o lăcomie inimaginabilă a banului; sunt scoase sub reflectoarele teatrelor texte jenante, anume pentru piticii moderni (vorba lui Eminescu!), care aplaudând, să-şi scuture rugina de pe zale.”

„Soare şi om. Pelerinaj în Serbia (I) – sunt note, scurte însemnări de călătorie, având o importanţă spirituală, nu atât pentru scriitor, dar pentru cei care se bucură de „Casa română” din Uzdin - un semn că aici şi oriunde sufletul scriitorului e în comuniune. „Casa Românilor din Uzdin a descris, timp de trei zile, în iunie 2006, o stare de spirit. Am înţeles-o, am aşezat-o în lada de zestre a sufletului nostru şi o reverberăm. Altfel, de ce i-am fi ascultat, cu mâinile împreunate ca pentru rugăciune, pe cei din Uzdin, în seara sosirii noastre acolo, cum ne cântau „Mulţi ani trăiască...!”

„Suflete la preţ redus” – cartea lui Eugen Ovidiu Chirovici, lansată la Târgu-Mureş, un roman de ficţiune,

„propune o istorie tragică, pe fundalul degradantului comunism, şi radiografia unei psihoze, cum aprecia Cornel Moraru la lansare, în tratare umoristică, instituind râsul ca formă de exorcizare.”

„Unde sunt cei care nu mai sunt?” – se întreabă autorul în articolul „Trunchi de lumină” – cu referire la personalitatea celui care a fost profesorul dr. Dan C. Bratu, al cărui nume este înscris în prestigiul cardiologiei româneşti. „profesorul şi doctorul Dan C.Bratu a lăsat trunchi de lumină; ilustrând exemplaritatea Şcolii de Medicină din Târgu-Mureş, preocupările ei de răsunet în salvarea omului din aviditatea şi tenebrele bolii.”

Autorul aruncă şi o privire monografică asupra satului Şerbeni, din judeţul Mureş - în articolul „Uliţă spre cer”, Editura „Cezara Codruţa Marica”, avându-i ca autori pe preotul drd. Silviu Negruţiu, lectorul universitar Silvia Negruţiu, doctorandul în interpretare muzicală-pian la Academia de Muzică din Dublin, Silvan Negruţiu şi studenta Silvana Negruţiu.

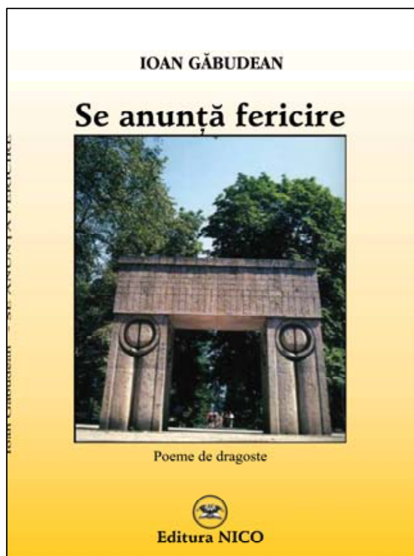
Şi în sfârşit... Cartea de faţă... „Trecerea râului” sau trecerea de hotar a sufletului în eliberare. „Pe lama cuţitului păşeşte sufletul gol”, scrie Lazăr Lădariu în poemul „Azi-noapte darul grecesc a ajuns în cetate” din noua sa carte. „Trecerea râului”. Volumul acreditează poezia temporalităţii, într-o suprapunere de lumi sau o coliziune a lumilor; mai evidentă, puternică, dureroasă, delicată şi amplă fiind cea a visului nemărginit: ning literele strălucitoare pentru cartea care se scrie în somn.”

Evocările, medalioanele, aniversările, comemorările, exegezele, eseurile, ori ştirile dezvoltate din cartea de faţă demonstrează, o dată în plus, maturitatea artistică a scriitorului Valentin Marica, virtuozitatea şi seriozitatea cu care-şi tratează subiectele, valoarea lor, care nu mai poate fi contestată de nimeni.

Sâmbătă, 14 august 2010

UN POET AL TOAMNEI IMPERIALE

Ioan Găbudean, *„Se anunță fericire”,*
poeme de dragoste,
Editura Nico, Târgu-Mureş, 2008, Colecția 69

Am constatat adeseori că scriitorul se identifică operei sale. Nu e de mirare, aşadar, că poemele, îşi cer dreptul şi chiar prind viață, revendicându-şi fragmente din biografia creatorului, au tendința să-şi dispute locul de frunte în viața lui.

Un poet este ceea ce rodul inimii sale este.

Când am deschis cartea lui Ioan Găbudean, imediat mi-am făcut o imagine despre personalitatea lui. Textele poetice îl dau de gol şi degeaba încearcă să se ascundă sub veşmintele lor suave şi învoalate. Chiar şi cu ochiul liber se întrezăreşte silueta inconfundabilă a poetului. Dar nu asupra acestui lucru am să stărui în cele ce urmează. În definitiv, semnătura unui autor este buletinul său sufletesc şi nu-i mai trebuie alt act de identitate.

Abordarea tematicii iubirii este şi ea un văl, asortat cu altele care capătă culoarea melancoliei şi a iluziei. Maya este personajul care apare-dispare, se ascunde în spatele liniei orizontului. Şi omului nu-i rămâne de făcut decât să alerge după ea.

Prima secvență lirică se numeşte chiar ***„Iubiri, melancolii, iluzii”.*** Poemele sunt concise, chintesențializate, eliptice, şi cad precum roua pe suflet. Te răcoresc, te înviorează, te vivifică, dar în acelaşi timp îți pot induce şi o stare de melancolie. Te scot din moleşeala zilei. O singură şoaptă în stare să te ridice din amorțire. Dar şoapta e tainică, bine timbrată şi mai ales, personalizată. Ai ciudata senzație că ți se adresează şi atunci rezonezi. Poemele lui Ioan Găbudean au această putere de sugestie. Şoapta e o chemare, o speranță, o dulce făgăduință. Şi cum să rămâi indiferent când simți că un bărbat e îndrăgostit? *„Atât de îndrăgostit -/ cum să privesc zăpada/ fără s-o topesc?”* – spune autorul.

Un îndrăgostit e un om frumos. Dragostea înfrumusețează, luminează, înseninează şi cele mai întunecate chipuri. Nu în zadar a spus Sfântul Augustin: „Iubeşte şi fă ce vrei!” Totul în jur ia parte la ceremonialul dragostei. Iar când aceasta se stinge, *„brusc, liliacul/ se ofileşte”.* În aşteptare (aşteptarea e apanajul femeii), toate freamătă în jur: *„Parfum de femeie -/ nările orbului/ se dilată, aşteptând”.*

Iubirea, atât de cântată de poeți, atât de întruchipată-n culoare de artişti, ia diferite chipuri, după ardoarea sentimentului, dar şi după fantezia îndrăgostitului: *„Iubirea noastră/ ca o lalea mototolită-n buzunare”;* altădată *„ca un fulg de zăpadă/ în duel cu vântul*”; ori: *„iubirea noastră/ ca un dans de ruini selenare/ ca o stea căutându-şi mormântul”.* Cum nu se poate altfel, iată că sunt şi nori în Paradis: *„Ți-am dăruit fulgi/ într-o iarnă capricioasă -/ gestul meu ți-a părut/ ca un fel de trădare/ a toamnei imperiale”* („Trădare”). Există şi despărțiri şi atunci tonul devine elgiac: *„Te-ai dus -/ în urma ta/ clepsidra îşi scuipa/ ultimul fir de nisip./ Ai putea să nu spui nimic.../ Aşa şi faci, dar pleci/ lăsând în urma ta/ doar stelele căzătoare!/ Te-ai dus/ în urma ta/ melancolii, iluzii, fum./ Căci fum sunt toate!”* („Despărțire”).

Cu toate că aceste cuvinte sunt tocite de *nefolosire* şi de aşteptare, iubirea e proaspătă, fremătândă, chinurile ei, aceleaşi, şi e bine că ne mai amintim de primii fiori, chiar dacă o facem cu nostalgie. Aceasta din urmă are ton de cântec devenit şlagăr. Poate părea iubirea desuetă, vetustă? Firilor romantice li se pare că nu. De ce uităm şi încercăm a folosi toate cuvintele - arsenalele universale pentru a o readuce înapoi? De ce ni se pare că doar noi am inventat-o şi că e cu totul altfel decât cele mai cunoscute iubiri de-a lungul secolelor? Iubind, reinventăm lumea care devine numai a noastră, parte din inima şi din sufletul nostru. Şi într-adevăr, orice iubire este unică în frumuseţea şi desăvârşirea ei: *„Tu/ valsând printre mesteceni/ printre fulgii jucăuşi de nea/ Eu/ strigând spre cer o rugă/ pentru-a fi numai a mea”...* („Iarnă în doi”).

Iubirea lui Ioan Găbudean intră în rezonanţă cu ninsoarea, cu amurgul sângeriu, cu luna (cum s-ar putea altfel?), cu liniştea albastră şi cu melancolia din palma iubitei.

În pofida neglijării prozodiei (dar cine mai are timp de prozodie când iubirea îi arde călcâiele poetului?), a ruperii ritmului şi a altor mici neconcordanţe stilistice, versurile curg lin, cu un ritm interior şi cu o limpiditate deosebită. Ioan Găbudean n-a inventat sintagme ori metafore nemuritoare, n-a inventat nici măcar alfabetul, dar încearcă să reinventeze doar pentru el şi ea, un limbaj nou, acela al comuniunii trupeşti şi sufleteşti ceea ce suplineşte toate celelalte inconveniente. Să-l lăsăm să cânte pre limba sa şi să nu-i întrerupem cântul... Iată că întrezărim şi un acord bacovian: *„Amurg violet/ răscolit de ţipetele/ cocorilor. Şi, Doamne,/ mâine vei fi atât de departe!”* („Început de toamnă”). Nici primăvara nu vine cu mai puţini fiori lirici şi cu mai puţină melancolie: *„Primăvară - / iedera asta parcă a-nnebunit: / abia se mai vede casa / abia te mai zăresc pe tine...”* („Nelinişte”).

Autorul ne ia martori şi ne împărtăşeşte trăirile sale, ba adeseori, ne mai cere şi părerea. Nu lipsesc tristeţile de toamnă, tristeţi *„de copaci tăiaţi şi mirese părăsite/ de funii nefolosite şi putrezite/ undeva într-un colţ/ în toamna aceasta în care/ cocorii-şi scriu epistolele de adio!”* De ce aşteptarea este asociată adeseori cu venirea sau plecarea păsărilor şi amintirea cu ploaia?

A doua secvenţă lirică este intitulată „Adio romantism” şi cuprinde poezii mai consistente, scrise în ton uşor ironic, autopersiflant, fiindcă acum, dragostea s-a mai domolit, focul s-a stins, mintea s-a limpezit, inima aşişderea şi îndrăgostitul e aidoma unui convalescent care aşteaptă soarele să-l întremeze. Acum îi lesne să rememoreze clipele de foc în care ardea pe rugul iubirii. Şi totuşi, se simte un jind, un dor nechemat, venit de niciunde, care nu se astâmpără şi-i zgândără sufletul. Cine nu are nostalgii după paradisul pierdut? *„Lumea nu mai are senzaţii tari/ câmpia sub stele e-o pudică domnişoară/ şi trec caii din lună dresaţi/ ca după prima victorie să moară./ E mult de când n-am mai prins greieri/ şi n-am zburat cu libelulele subţiri/ toată candoarea din noi a trecut/ în grădinile suspendate cu trandafiri...* („Adio romantism”).

Cu sufletul pe tavă, totuşi poetul rămâne un superb necunoscut. E nevoie de mai mult decât de o simplă privire pentru a-l descifra: *„dar ce ştii tu despre/ sufletul meu de cristal despre singurătatea/ mea fragilă despre cactuşii/ aduşi cu mari sacrificii din deşert despre/ diligenţele adorate şi prăfuite despre/ farmecul unei cascade ce te încarcă/ de energie pentru încă un deceniu ce ştii/ tu despre toate astea şi despre multe/ altele încă...”* („Mereu mereu repeţi refrenul”).

Că poemele de iubire se pot scrie chiar şi pe un evantai, poetul ne-o demonstrează (poeţii sunt atât de inventivi! – ei pot scrie pe orice, chiar şi pe albastrul de zare): *„ţi-am scris pe-un evantai poeme de dragoste/ crezând că astfel o să-ţi plac mai mult/ am sosit din vestul sălbatec cu steaua de şerif/ la piept (e*

şi asta o decorație nu ?) din mările/ mediterane ți-am adus marfă de contrabandă/ ți-am adus cactuşii tăi iubiți papagali/ colivii muzicale dar ce nu ți-am adus/ chiar o ureche de taur din sevilla olé olé/ am fost toreador şi ce aud?/ că te-ai apucat să faci politică/ te-ai apucat de afaceri tenebroase/ că ai devenit atât de cerebrală încât/ ai contabilizat şi săruturile noastre...” („Ah, sărmanele noastre săruturi”).

Iubita poate fi orice, chiar şi un curcubeu. Însă nu poate fi Dumnzeu, cum susține poetul: *„în viața mea cenuşie/ tu eşti curcubeul, tu eşti Dumnezeu!”* Nu, hotărât lucru, nu! Oricât ne-am extazia, oricât am admira persoana iubită. Iată că poetul şi-a găsit şi un maestru Zen care îi invită pe cei doi îndrăgostiți la o petrecere a zăpezii: *„Presimt că maestrul Zen/ ne va invita cât de curând/ la o petrecere a zăpezii/ să o admirăm până vom amuți/ apoi vom migra spre primăvară/ cu dulci amintiri în gând/ pe o vale plină cu flori de cireş/ zile întregi împreună/ vom colinda nerăbdători/ prin munți gustând vântul şi ploile verii/ oprindu-ne la câte-o mănăstire/ năpădită de ferigi şi de rugăciuni/ până când toamna imperială/ ne va îngropa în crizantemele discrete/ cu miros de veşnicie...*” („Un an cu maestrul”). Până la urmă, poetul ajunge la următoarea concluzie: *„- Ah, ce iluzii frumoase, femeile!”*

Ioan Găbudean este un admirator învederat al iernii: *„Ninge şi tu te bucuri/ parc-ai primi o felicitare/ din cuibul privighetorii/ şi uite fulgii de nea ca nişte/ silabe care vor forma un neologism/ absolut necesar/ lupii de fosfor undeva departe/ amintirile undeva şi mai departe/ săniile cu cai turmentați alunecă inevitabil/ spre sărutul divin al iernii”.* („Spre sărutul divin al iernii”).

Când vine mama în vizită, poetul reinventează paradisul, spălând bocancii mamei de noroi. („Reinventând paradisul”). Un tablou insolit zugrăveşte poetul într-o zi de târg, de fapt, o frescă actuală: *„Case portocalii luminate de garoafe/ părul tău castaniu/ precum cărăbuşii de mai subțire*

vitraliu/ şi târgul de vinerea de la Iernut/ ceva magnific/ ca o serbare galantă/ ţiganii beau cu caii lor ţuică de prune/ să-i înăsprească pentru ochii/ cumpărătorilor,/ aldămaşuri la tejghele unsuroase/ strigăte, râsete, regrete/ mai plânge câte-o floare/ în preajma Anului Nou cel fericit/ oglinzi de toate felurile/ ce-ţi arată chipul bărbos de doliu/ câini vagabonzi cu ochii inteligenţi de vulpe.../ Undeva în mulţime/ părul tău castaniu aminteşte de primăvară./ Dar să nu ne grăbim..." („Zi de târg"). Şi un tablou-icoană în care chipul mamei e tot mai înceţoşat: *„În timp ce aştept cursa de pe hipodromul/ Longchamp gândurile-mi zboară spre mama... tot/ mai bătrână nu-mi mai citeşte cărţile căci i-a slăbit/ vederea merge tot mai rar pe la biserică din cauza/ picioarelor şi nici nu-şi mai pune busuioc în păr dar/ strânge de zor într-o năfrămuţă toate firimiturile/ pentru vrăbiile flămânde ale iernii nu uită să-mi/ spună să mă îmbrac gros şi să fiu bun până la/ moarte azi-mâine nu va fi decât o lacrimă pe obrazul/ meu fierbinte..."* („Dragoste de mamă").

„Rondelurile îndrăgostitului" constituie a treia secvenţă a volumului. Rondelurile păstrează forma fixă impusă de canon, dar scârţâie prozodic. Ritmul şi măsura sunt încălcate flagrant şi rămâne doar ideea ori tonul de rondel. Par mai degrabă parodii. Mai reuşite: „Rondelul diligenţei de Cipău"; „Rondelul superfericirii". Ultimul grupaj de versuri este intitulat „Între viaţă şi moarte". Autorul părăseşte tonul parodic, şugubăţ şi abordează tematici majore, cum sunt cele ale vieţii şi a morţii, punând în corespondenţă simbolică toamna cu tristeţea, cu boala, cu nefericirea. E oricum un ton mai potrivit cu firea sa melancolică: *„mişună stele prin casă ca nişte licurici/ cineva le numără şi nu ies la socoteală/ nicicum explozie de azur cu ţipete de greieri/ argintul stelelor cu tine l-am cântărit în/ nopţile albastre celeste muzici ne urmăreau/ până la ziuă ca şi stafiile mucalite din preajmă/ ne aminteam de shakespeare tu nu puteai/ fi decât ofelia iar eu prinţul*

nordic cu melancolii/ ciudate acum sunt singur annabella e/ toamnă şi-i trist citesc din baudelaire şi rimbaud/ ploile halucinante au tăria fierului şi geamurile/ au devenit elastice evitând o luptă inegală lângă/ aceste cărţi prăfuite stă un angajament de călătorie/ şi o corabie beată cine îndură chinul visului/ să urce desigur curcubeul va fi gentil nu va/ răsturna speranţele noastre/ ne-aşteaptă madonele/ cu surâs divin sărutarea noastră - ar însemna/ iubire în explozii de azur ...” („E toamnă şi-i trist”).

Ioan Găbudean are o slăbiciune pentru Bacovia, e firesc, poetul lacustrei este asociat totdeauna cu toamna: *„E toamnă citesc din Bacovia/ paşii tăi răscolesc amintiri/ casa se-nvăluie în ceaţa mătăsoasă/ a dimineţii/ deschid sertare sigilate demult/ melancolia vine cu paşi de felină/ regretele plutesc la fel ca libelulele/ e toamnă «adio, pică frunza»/ închid sertarele, sigilez totul/ reiau lectura din Bacovia/ în timp ce paşii tăi/ răscolesc amintiri...”* („Toamnă cu Bacovia”). Poetul se declară el însuşi „fratele lui Bacovia” iar altundeva spune: *„nu nu sunt un tânăr furios cum ar părea/ sunt omul care aduce ploaia şi nu e/ lucru puţin la ţară acolo unde ploii/ i se dedică cele mai frumoase rugăciuni”.* El îşi îndeamnă iubita: *„ai grijă, nu sta prea mult la prietena mea/ Singurătatea, la mătuşa mea Tristeţea,/ şi mai ales nu sta prea mult/ la soră-mea cea blândă – Moartea!”* („Nu sta prea mult”).

Nimic spectaculos, nimic extraordinar, Ioan Găbudean n-a inventat teme inedite, nu a trăit experienţe unice, nu a descoperit oul lui Columb, nici măcar nu şi-a găsit un stil propriu, dar el îşi descrie stările sufleteşti, dându-le o fărâmă din personalitatea sa, ceea ce nu e puţin lucru, dimpotrivă. Îi admirăm curajul şi perseverenţa şi îi dorim tot atâta inspiraţie câtă respiraţie...

22 august 2010

UN POET ARDELEAN:
MIRCEA DORIN ISTRATE

Poezia ardeleană, prin falanga ei de reprezentanți străluciți dintotdeauna şi de acum, reprezintă un reper temeinic al literaturii româneşti, prin vibrația autentică şi prin fiorul nedisimulat pe care-l iscă în cugetul oricărui bun român, care nu poate să rămână nesimțitor, atunci când o cultivă şi o simte pătrunzând de-a dreptul în fibra cea mai intimă a sufletului.

Însuşi cuvântul „Ardeal" provoacă fiori mistici, pentru că el cuprinde verbul „a arde" şi e mistuitor până dincolo de cenuşa rămasă de la focul cel sacru. Focul cel furat de Prometeu din Olimp, cel care avea să-i aducă omului schimbarea substanțială a existenței, dar şi o iluminare, o purificare şi o ardere pe măsura năzuințelor sale spre înalt, spre sublim, spre cele divine.

Mircea Dorin Istrate, poet „târziu", acumulând noian de simțire şi tot hrănindu-se din filonul acesta nesecat de iubire, de dor, de jertfă eroică pentru neam, de nădejde şi speranță pentru rotundul ființei naționale, nu face nici el excepție de la firul roşu al vrednicilor săi înaintaşi.

El este un poet al simțirii, al rodului greu şi aproape căzut care va hrăni omenetul. Parfumul acestui rod îmbie, invită, ademeneşte. El are în componența sa inefabilă crâmpeiul de veşnicie, crucea, sărăcia (o, ce frumos amiroase – sărăcia – curăția – de duh, în spiritul fericirilor cristice!)

Dar, mai cu seamă, îndelunga răbdare, speranță, luceferii, legendele plaiului, credințele ancestrale, casa şi ogorul, infinitul, hotarul, crucea carului mitic, neuitarea, lacrima din belşug, tina, snopul, arătura, moara, coşerul, fânul cosit, „amirosul de pământ” (Nichita Stănescu), toate acestea alcătuiesc universul liric al acestui rapsod modern al satului ardelean.

Din acest univers nu lipseşte, firesc, melancolia, „*grele poveri de iubiri/ puse-s în saci de uitare,/ macină mori amintiri/ vraja îmi umple pahare” (Melancolie).* Şi, în mijlocul tuturor acestora, el – poetul – „*osia carului greu/ ține pe ea veşnicia,/ acolo de-a pururi mi-s eu/ noaptea visându-mi pruncia”* (Melancolie).

Desigur, în centrul imaginii – efigia țăranilor *„crucificați pe glie”, „nedezlipiți de veşnica țărână”,* care merg cu vremurile „*mână-n mână”* – şi totuşi, deşi vremurile se schimbă, Măria Sa Țăranul rămâne acelaşi: „*Sub vânt, sub ploi, pe arşiță, în soare/ Mereu cea noapte prinsu-i-s-a-n picioare/ Trudind din greu l-amară-mbucătură/ Să-mi aibă nesătulă, ştirba gură”* (Amară soartă).

Palma țăranului e preamărită şi privită cu evlavie, ca fiind efigia, emblema vieții însăşi, în poemul *„*Aspră palmă de țăran”: *„Cea aspră palmă, tăbăcită/ De coada sapei ori corman/ E semn de soartă chinuită/ A vieții sale de țăran.// Cu EA mi-a răsturnat hotarul,/ Cu EA făcut-a nouă casă,/ Şi semnul crucii în altarul/ Bisericii, cu-a lui mireasă// Cu EA şi-a mângâiat copiii/ şi boii lui, cei buni de muncă/ Şi strâns-a mijlocul Mării/ La joc, în sat, în fân, pe luncă// Cu EA şi-a apărat moşia/ În cele groaznice războaie,/ Cu EA mi-a-nviorat câmpia/ Şi cântul drag, din vechi cimpoaie// Cu EA făcut-a toate cele/ În lumea care i-a fost dată,/ Iar când s-a ridicat la stele/ A fost icoana, sărutată// În palma ta, țăran român/ Stă cel trecut şi amintirea,/ Iar toate ce-ai făcut, rămân/ Să îți slăvească nemurirea.”*

Truditorul țăran, înhămat la „Carul cel mitic”, legat de glie cu funii ancestrale, nevăzute, cu speranța *„cărare bătută”*, aşteaptă de la Măritul, să-şi întoarcă fața către dânsul, cu Îndurarea Sa Divină. Mântuirea lui o constituie *„bobul şi sacul”.* El îşi duce poverile de bucate *„în arşița mare, în vânturi şi ploaie/ în ruga fierbinte, pe Domnul să-nmoaie” (Stăpânul de grâne).*

„Munca-n robie ce nu conteneşte” este pentru țăran nu o dulce poveste, ci *„E crucea pe care țăranul o poartă/ Din cruda pruncie, primită ca soartă”* (Stăpânul de grâne).

Autorul aduce un emoționant elogiu țăranului român, împletindu-i din spice *„cunună de aur”.*

„De-aceea-n altare de suflet te-oi pune/ Pe tine, țărane, stăpânul de grâne,/ La tine, mărite, mă rog de iertare/ Că slabe cuvinte ți-aduc închinare” (Stăpânul de grâne).

Cu toate greutățile şi asprimile traiului, țăranul nu-şi uită datina creştină şi *„Prescura face-i-o nevasta/ Din grâul nou şi-un ban din pungă.// Or pune-n sfânta sărbătoare/ Ca să se spele de păcat/ La cea biserică-n altare/ Lângă icoana de-nchinat.”* (Sărmanul).

Şi autorul nu-şi dezminte rădăcina ancestrală şi stirpea adânc-țărănească pe care o poartă cu sine şi mai apoi, lăsa-o-va moştenire, la rândul său: *„Sunt huma Ardealului meu românesc/ Născut pe o vatră străbună/ Din vrerea şi legea ACELUI ceresc/ Ce vrut-a aici să mă pună.// Mi-e satul cuibarul în care-am crescut/ Cu mintea visând în afară,/ Aici învățat-am la toate-nceput/ C-un popă şi-un dascăl de țară.// Averea puțină ce-am strâns-o-n desagă/ E aur primit moştenire/ Mi-ajunge s-o cheltui o viață întreagă/ Şi încă s-o las nepieire// Că ea e DUREREA acestui pământ,/ SPERANȚA ce moare şi-nvie,/ DREPTATEA de care mereu e flămând/ Țăranul ce-asudă pe glie.// Ne tragem tăria pe care-o-nmiim/ Lăsând veşniciei o urmă,/ Din vatra şi neamul ce încă-l iubim/ Şi care se-nvăluie-n brumă.// Vremelnic prin viață la cruce de*

timp/ Pripon eu am fost de uitare/ M-oi duce de-acum, că-i vânt anotimp/ Pe ceea neîntoarsă cărare.// Rămâne-or uitării mai toate ce-s bune/ Ce nouă ne fost-au putere,/ Iar cei ce s-or naşte, vor trece prin lume/ Lipsiţi de a ţării avere" (Moştenita avere).

Satul în viziunea lui Mircea Istrate este *„buric de lume", „loc de început": „Tu, satule, buric de lume/ Şi-a vieţii lungă rădăcină,/ Icoana ta cu cele bune/ Pornita-i rază de lumină.// La mulţi eşti drum de începuturi/ Şi neamu-ntins pe-a ta cărare,/ Strămoşii fost-au nalte scuturi/ Să facă vieţii înălţare.// Iar azi de sunt pe-a mea cărare/ Şi drept am stat pe calea vieţii,/ E că puterea ta cea mare/ M-a întărit în faţa sorţii"* (Loc de început).

Şi, cu adevărat aromele leagănului dintâi nu pot fi întâlnite nicăieri în lume pentru că sunt cu adevărat unice şi de neconfundat: *„Întipărit în ochii minţii/ Rămâne colţul cel de rai/ Acolo m-au crescut părinţii/ În satul meu, în dulce grai.// Aici m-au desfătat miresme/ De rozmarin şi de mohor,/ De busuiocul cu fantasme,/ De muşeţelul din răzor,// De soc, de nalbă şi crăiţă/ De cea zambilă înflorată,/ De viorea şi crăciuniţă/ Şi-mbujorată de muşcată.// De mere coapte şi gutuie,/ De pere galbene, zemoase,/ De strugur ce pe-arac se suie/ Să ţină umbră pe la case.// De fraga ca o sărutare,/ De zmeura cu gust de miere,/ De zarzăr copt în caldul soare,/ De nucii dulci, închişi în fiere,// De câmp spălat de sfânta ploaie,/ De fân cosit în lunca joasă,/ De stâna-n deal cu caş de oaie/ Şi afumat cârnat de casă,/ Miresme ce-au rămas eterne/ Când simţurile fost-au unde,/ Le ţine timpul ce se cerne/ În amintire, bine-ascunse"* (Arome).

Autorul evocă figura *„Cosaşului"* în versuri emoţionante în care se ghiceşte dragostea şi respectul sfânt pentru acest truditor al pământului care *„s-a dus să prindă iarba-n rouă/ să-i fie munca mai cu spor// Şi-a pus în straiţa înflorată/ Călcâi de pită şi o ceapă/ Slănină, brânză*

frământată/ Şi un urcior cu rece apă.// Ajuns pe ziuă la hotare/ O caldă rugă spune-n gând,/ Îşi face-o cruce–nchinare/ Şi-şi ia postate pentr-un rând.// Obolul coasa-şi ia din iarbă/ În brazda largă, hămesită,/ Sudoarea-i picură din barbă/ Sub pălăria-i ponosită" (Cosaşul). Un portret cât se poate de veridic, zugrăvit cu multă căldură sufletească şi autenticitate a simțirii.

Pagini la fel de tulburătoare scrise cu sângele amintirii, sunt cele care îi evocă pe eroii căzuți la Oarba de Mureş, acele mii de țărani luptători, iluştri eroi anonimi ai neamului, care şi-au lăsat țărânei, drept mărturie, osemintele „drept verighetă" – cum ar fi spus Nichita – cununați cu țărâna: *„La Oarba în deal, scrisă-i a noastră scriptură/ Mormintele-s pagini iar crucea-i gravură/ Cristoşi îs în ele, eroi neînfricați/ Cu visele scurse-n pomelnic de tați (...) La Oarba în deal doarme-n somnu-i ostaşul/ Departe de casă-i plugarul, cosaşul,/ Sub lespedea rece şi-acum visează/ Că țării-i de veghe în sfântă amiază// Ce preț are viața de-ostaş, lumânare/ Aprinsă prea vrednic la nalte altare/ Şi-o filă-n a neamului cărți de istorii/ Înscrisă cu sânge de aure-n glorii"* (La Oarba în deal).

Şi cine a spus că poezia dragostei de țară s-a vestejit ori a pierit? Că simțul, autentic patriotic nu mai e de actualitate? Iată că acest poet ardelean, infirmă cu hotărâre aceste păreri.

O notă aparte face şi poemul: „Cruce de istorii", în care autorul evocă figurile proeminente ale istoriei glorioase a neamului românesc.

„Tu Blajule păstrezi icoane/'N altarul tău de măreție,/ De mari bărbați ce-au vrut să-ntoarne/ Cea deznădejde-n bucurie.// Pe-a ta Câmpie-a Libertății/ La cruce de istorii dată/ Mi-au strâns arhanghelii dreptății/ Opinca multă-nflăcărată.// Sământa sacră de dreptate/ Ei pus-au din a lor simțire/ În mari cuvinte, dar şi-n fapte/ Rămase semn de pomenire.// Să ştie nația română/ Că unde-s mulți puterea creşte/ Şi pumn se face slaba mână/ Când vrei dreptate, creştineşte.// Aşa gândit-a Crăişorul/ Şi moții săi cu chip de piatră,/ Că libertatea-şi ia

obolul/ Din trăitori pe astă vatră.// Alături fostu-i-a Ciparu/ Bărnuțiu, Axente şi Şaguna/ Şi luminatul Mureşanu/ Uniți în gând, cu toții una.// (...) Tu Mecca noastră frământată/ Ai fost cândva buric de lume,/ Şi-o mică Romă luminată/ În plaiuri veşnice române.// Eşti filă-n cartea de istorii/ Şi vers doinit de poezie,/ Troiță-n marginea uitării/ Şi lacrima de nostalgie."

În acelaşi ton elegiac se prefiră şi versurile din *„*Sânziene", evocatoare ale tinereții pierdute, ale dorului după meleagul părăsit.

Evocarea domnitorului Ştefan cel Mare este, de asemenea, semnificativă pentru cinstirea eroilor şi sfinților neamului.

Nostalgia timpului scurs ireversibil, *„Micul monstru",* care înghite totul, pe nesimțite, luând obol – viețile –şi, îndeobşte – tot ce e organic şi chiar anorganic, – este prezentă în multe poezii.

Icoanele primelor iubiri sunt evocate cu sfințenie în *„Aroma de-nceputuri", „Codana"* ş.a.

Tradițiile sărbătoreşti sunt reînviate în poemele: *„Urătorii"; „Îngeraşii", „Cosaşii din Ardeal"; „Noapte Sfântă"; „Brăduțul", „Mulțumire".*

O parabolă interesantă este reuşită în „Dunăre, Dunăre", în care bătrânul fluviu este văzut ca *„fata voluptoasă,/ mare, plină-nvolburată,/ leneşă ori mlădioasă/ tulburată ori curată."*

Omagiul lui Eminescu îi este adus în poemul *„*Perpetuum călător"*,* care, spune autorul: „*ne fie margini de uitare,/ Şi-altar de dragoste şi dor/ Şi leacul dulce de-alinare".*

Şi iarăşi, evocarea sfinților bătrâni, a eroilor neamului, muiată în lacrima nostalgiei şi a pietății creştine, în poemul: *„Purtătorii crucii": „Voi purtătorii crucii din Ardeal/ Mereu furați, mințiți şi răzvrătiți/ Voi ce purtați în suflet ideal/ Ajungă-vă, cât fost-ați umiliți!// Istoria umplută-i cu statui/ Ce-au semănat speranțe de mai bine/ În inima şi mintea fiştecui/*

Ce vine suitor până la mine.// Bogdan şi Horea, Iancu şi Mihai/ Şi-au pus alături țara şi norocul,/ Voința numai vie tu să ai/ Să-ți împlineşti dorința cu sorocul.// De ce să fiți mereu vânduți de cei/ Aflați în fruntea țării la-ntâmplare,/ Luați-vă speranța de la ei/ Că n-au spre voi cinstita aplecare.// (...) În voi şi-a pus speranța Crăişorul/ Şi jarul său nestins de libertate/ Cinstiți-i dară numele şi dorul/ Luați-l ca model, în demnitate."

Pasteluri, doine, balade, cântece de vitejie, cântece de dor de țară, legende uitate, evocări luminoase, cum e cea a bătrânei mame, în poemul cu acelaşi titlu, toate izvorâte dintr-un simțământ tainic de dor aprig pentru meleag, reînviate acum sub forma unor „*clipe de viață"* stau mărturie a curgerii timpului, dar şi a dăinuirii acestora în inimă autorului.

Nu lipsesc nici poeziile de dragoste, în acelaşi ton nostalgic, cum sunt: „*Iubito, lasă-ți toate cele"; „Îndoiala"; „Întreabă"; „Vreme bună"; „Pe cărările de vise"; „Cuibul dragostei"; „Înfruntare (Iubire-Ură),* ş.a.

Chipuri de meşteri, cum e cel al olarului anonim, „*neştiutul nostru faur"* sau cum e „*Lăutarul" ,* vădesc măiestria portretistică a lui Mircea Istrate, care a creat din aceste figuri, adevărate efigii: „*Neştiutul meşter faur,/Plăsmuit-a truditorul/ Cloşca cea cu pui de aur,/ Iar din vise, Gânditorul.// Coifuri, fibule, ulcioare,/ Hora de la Frumuşica,/ Sfinți curați ce-mi țin altare,/ Blide, străchini, şi ulcica.// Mici biserici adunate/ Vechi cetăți prinse-n blazoane/ Ii cu flori înmiresmate,/ Lăzi de zestre şi icoane.// Muritori ca fiecare/ Lut i-acuma de ulcele/ Dus demult în cea uitare,/ Risipit în toate cele.// Ce e lut şi ce e aur/ Mâna, tina, gândul, harul?/ El lăsatu-le-a pe toate/ Ca să-şi bucure amarul.// Eu le-oi ține că-s născare/ Din a noastre începuturi,/ Sărutându-i mâna care/ Aur a făcut din luturi..."* (Anonim).

Chipul Bunei, rămasă *„în deal*" este la fel de tulburător ca şi evocarea altor figuri, cum e cea a Lelei Ana.

Evocarea tatălui este înecată-n lacrima iubirii şi a nostalgiei, în poemul „*Robul pământului”.* La fel ca şi cea a *„Bătrânilor ardeleni”* (Ultimul val), şi cea despre „*Bunii mei”.*

După peregrinări nenumărate prin lume, ca tot omul, poetul visează întoarcerea acasă, în versuri remarcabile, în poemul „*Acasă m-oi întoarce”.*

Simbol al țăranului, „*Stejarul*” –de strajă pe deal – sugerează înfrățirea omului cu natura. Poetul aduce şi un elogiu fierbinte strămoşilor daci în poemul „*Elogiu”.*

Dar nu numai reînvierea trecutului, ci şi meditații asupra vieții, morții, timpului, naturii, milostivirii divine, se regăsesc în poemele: „*Vis necuprins”; „Ascunsa taină”; „Întoarse întrebări”;”Perpetua schimbare”; „Efemer”; „Vechi şi nou”; „Contraste”; „Clipe de viață”; „Stea căzătoare”; „Întrebări”; „Himera”; „Sita vremii”; „A lumii începuturi”* ş.a.

Poetul e de părere că icoanele se întorc în prezent cu singurul scop: „*trecutul să-l puneți în noi, viitorul” (Vă-ntoarceți icoane).*

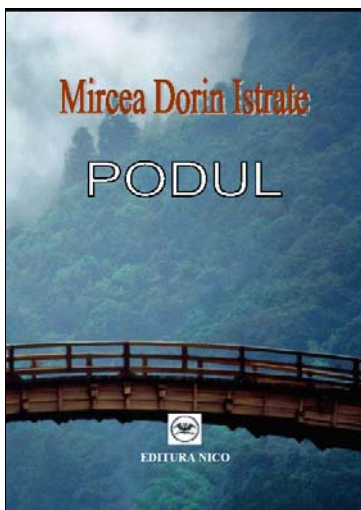
Utilizând toate mijloacele artistice într-un volum unitar şi bine structurat, precum şi un condei riguros şi original, poetul Mircea Istrate Dorin ne oferă imaginea autentică a unui univers părăsit odinioară şi regăsit în amintiri, în evocări, în paginile acestea atât de tulburătoare şi de vii, născătoare de sentimente şi de dragoste pentru neam, pentru dragostea şi respectul sfânt față de țară.

„*Puterea trecutului”* – reînvie astfel, cu forța desăvârşirii – în aceste „*clipe de viață*” înscrise pe răbojul Timpului, acum şi de-a pururi.

Galați, 8 noiembrie 2008
Ziua Sfinților Arhangheli Mihail şi Gavril

POEZIA ARDEALULUI, ÎNTRE LUNTRE ŞI PUNTE

Mircea Dorin Istrate, *„Podul”* – poeme ardeleneşti, Editura Nico, Târgu-Mureş, 2010

Noul volum al poetului Mircea Dorin Istrate, ***Podul,*** în curs de apariţie, continuă vibraţia şi fiorul din volumele anterioare: ***„Har-Deal”*** – Editura Nico, 2009 şi ***„Urma”,*** acelaşi an şi aceeaşi editură târgumureşeană.

Construite pe aceleaşi stelaje din lemnul de esenţă tare al Ardealului noile poeme din volumul „Podul” reflectă aceeaşi fidelitate faţă de istorie, neam, tradiţie şi civilizaţie, cultură şi artă din arealul pe care, cu mândrie îl numeşte „Har-Deal”, loc emblematic pentru istoria neamului.

Încă de la primele pagini, autorul îşi expune emblematic, crezul artistic: acela de a-şi cânta până la sfârşit leagănul unde a văzut lumina.

Poetul reiterează mitul lui Hyperion care iubind, merge la Demiurg şi-i cere, în schimbul nemuririi, măcar „o oră de iubire”.

„Prea spăşit şi-n lăcrimare/ Îi voi cere la Măritul,/ Să îşi facă îndurare,/ Şi să-mi deie, nemuritul.// Eu l-oi ridica în slavă/ Şi-oi promite vii iubiri,/ El, îmi lase cea Târnavă/ Cu trecutele-amintiri.// Rai din malul ei mi-oi face/ Adunând ca şi avere,/ Cel trecut care s-o coace/ Îndulcindu-se în miere./

Când m-oi sătura-n vecia/ Ce mi-a dat-o în păstrare,/ Voi lăsa copilăria/ Şi m-oi duce, în uitare. (Aşteptaţi-mă că vin).

În curgerea, aparent lină a versului său, învolburat pe dinăuntru, în continuă ardere pe rugul de linişte, poetul îşi aduce toate argumentele în sprijinul ideii de patriotism autentic, de dragoste sinceră de neam şi de glie, pe care, chiar dacă nu e pus să le apere cu preţul fiinţei, le păzeşte ca pe ochii din cap şi se face pod pentru cei care stau de veghe la fruntarii.

Pe urmele clasicilor: Topârceanu, Coşbuc, Alexandri, Şt.O.Iosif, Dimitrie Anghel, Alexandru Vlahuţă, care au cântat natura în pasteluri devenite nemuritoare, Mircea Dorin Istrate şi-a alcătuit cu migală universul, populat cu făpturile lui Dumnezeu şi cu natura pe care doar Mâna Lui milostivă a zidit-o pentru om şi vietate.

E un univers idilic, pe care, doar cei cu inimă de copil pot să-l parcurgă şi să şi-l adâncească în suflet şi minte. El zugrăveşte *„lumea visului pierdut”* – lumea copilăriei, un paradis care nu se mai întoarce, dar care poate fi reînviat prin cuvinte, prin amintiri, prin gesturi izvorâte din suflete curate: *„S-au scuturat arginţi din ghiocei,/ Şi-n Continit melinii dau în floare,/ Cu casele în spate bourei/ Plecat-au liniştiţi să se însoare.// Pe coastă-n deal, pasc turme de mioare/ Ciopoare-s lângă stâna cea bătrână,/ Doi miei se bat în cap să se măsoare/ Crezându-se berbeci, cam într-o lună.// Pe-un pai uscat, întoarsă către soare/ În vis topită doarme-o buburuză,/ Puteri să-mi prindă ca să-mi urce-o floare/ Că ea săraca slabă-i şi-i lăuză.// Din toate câte sunt în anotimpuri/ Mai e ceva ce încă mai lipseşte,/ Copiii nebunaticelor timpuri/ Din vremi trecute, astăzi o păveste./ (***)/ Acăţii, ghioceii şi melinii/ Cu toţii sunt în locul cel lăsat,/ Doar boureii, mieii şi vecinii/ S-au tot urcat la ceruri, dinspre sat.// În toate căte sunt şi mi-s pierdute/ Mă văd acolo-n vis de-atâtea ori,/ Copilul ce-am uitat de griji avute/ Cătând ades cu alţii, cuib de ciori.* (Lumea visului pierdut).

Şi parcă citesc cu suflet rourat, „Rapsodii de primăvară”: „*Sub cerdac pe-o lăuruscă/ Cum trecură Babele/ A ieşit un pui de muscă/ Să-şi usuce labele.// Păsările migratoare/ Se reîntorc din Tropice./ Gâzele depun la soare/ Ouă microscopice.”* Acelaşi ritm, acelaşi ton şi aceeaşi candoare, spuse doar cu alt glas, peste un veac.

Mircea Dorin Istrate mai are darul de a păstra nalterate, nestemate din graiul ardelenesc, ceea ce dă versului, un plus de valoare şi farmec.

Uneori, în elegii, versul împrumută din jalea cântecului unui alt tribun ardelean, Octavian Goga, din care pare că-şi trage sevele, şi pe care Nicolae Iorga îl aşeza alături de Coşbuc şi Iosif – şi „*îi vedea virtutea în sufletul cu adevărat „local”, în nota „ardelenească” a poeziei sale. Goga nu este doar un poet „din Ardeal”, ci un „poet al Ardealului”, sufletul unei iubiri lirice, „pentru toți oamenii satului, Ținutului şi țerii sale ardelene*”. La fel se va putea spune şi despre poetul de față. De altfel, Transilvania a dat literaturii cele mai profunde şi mai tulburătoare voci care şi-au făurit nemurirea din plămada cântcelor lor de dor şi jale.

De menționat că, de câte ori mă refer la poeziile lui Mircea Dorin Istrate, fără să vreau, le numesc „cântece” sau „doine”, prin specificul lor, apropiindu-se de aceste genuri.

Cântecele pentru mamă sunt izvorâte din dureri dospite una peste alta, care emană o tristețe şi o apăsare fără egal: *„Cum ți-aş spune mamă azi necazul meu/ De ai fi aicea, nu la Dumnezeu,/ Să m-asculți aminte şi să-mi dai un sfat,/ Să-mi mai spui odată, dragul meu băiat...”* („Cum ți-aş spune mamă...”).

Uneori pot părea vetuste şi patetice, mai ales într-un timp în care omul se înstrăinează tot mai mult de ai săi şi de sine însuşi, dar ele invită la reflecție şi pietate, la aducere aminte şi la împlinirea datoriei de creştini față de înaintaşi.

„Pe părinți să-i țineți de-i aveți, icoană,/ Şi smeriți cătați-i, face-li-ți pomană/ Cu o vorbă bună, ca un mângâiat/ Până apuca-vor, raiul lor visat.// Când n-or fi veți plânge, că pe cei plecați/ I-ați lăsat adesea singuri şi-ntristați,/ Şi că-n lupta vieții n-ați cerut un sfat/ De la ei, că Doamne cum vi l-ar fi dat” („Cum ți-aş spune mamă...”).

Păstrarea tradiției, a datinilor, a portului, a limbii ardeleleşti, au constituit din totdeauna datorii sfinte pentru locuitorii Transilvaniei, de aceea spiritul național este foarte pregnant în această zonă. Ei au datoria, primită din strămoşi, să le păstreze, dar nu numai atât, să le şi perpetueze în timp, urmaşilor.

„În lăzile de zestre zac comori/ Înnobilate-n timpuri, de vecie,/ La ele ne-am întors de-atâtea ori/ Când ne-am adus aminte de pruncie.// Îmi stau cuminți acolo miruite/ Păstrând în ele vremuri şi vecia,/ Podoabe dragi ce fost-au rânduite/ De bunii mei, să-şi poarte măreția.// În ele s-au simțit nemuritori/ Când au ştiut, că dacă mi-s purtate/ Al neamului trecut îl duc, şi îs datori/ Să-l lase la urmaşi, pe mai departe.// Acolo-i dor şi multă suferință/ Şi vise şi speranțe înşelate,/ Cel drum scoborâtor din Miorița,/ Fior şi umilințe îndurate.// Şi bucurii cusute într-o floare/ Cu gând curat şi falā măsurată,/ Tristețea înnegrită în culoare,/ Şi viața cu-a le sale încă toată.// (***) // Aceste ale noastre începuturi/ Se vor topi încet în grea uitare,/ S-or risipi în cele patru vânturi/ De n-or găsi în suflet, căutare.” (Comori din lăzi de zestre).

Toate osicioarele sufleteşti încep să geamă şi să te doară, când asculți sau citeşti aceste poeme dramatice, adevărate scenarii unde plânsul, jalea, durerea, tristețea sunt vii şi scurmă.

„Mamă-ți fac un rând de carte că de mult nu ți-am mai scris/ Ca să-ți spun că astă noapte am avut, aşa, un vis,/ C-a venit la mine tata să mă vadă , deşi-i dus/ Şi-ncă mulți din neamul nostu ce-s la Domnu-n ceruri sus.// Pune mamă o

prescură pentru morții care-i ştii/ Şi-un pomelnic de iertare la aceia care-s vii,/ Şi îmi lasă o lumină la toți duşii pomeniți/ Că şi noi om fi ca mâine lângă dânşii rânduiți.// Nalță rugă lăcrimată, milostivă, de-ndurare/ Iar la Domnul preasmerită, cere-i încă îmbunare/ Pentru bunii păcătoşii ce-au făcut la ceruri rând,/ Tot răbdând amarul vieții, cât trăit-au pe pământ.// Doar acol' s-or hodiniră clipă lungă de vecie/ Mulțumiți şi ei odată că scăpat-au de robie,/ Şi-au lăsat să facă alții greaua muncă, nemiloasă,/ Ca să-şi ducă crucea vieții pusă-n soarta neîntoarsă.// Dacă-i face un pomelnic pentru morți şi pentru vii/ Pe vecinii noştri încă nu-i uita ca să mi-i scrii,/ Că şi ei ne-au fost apoape, şi-ncă mult ne-au ajutat/ Când necazurile vieții peste noi s-au aşezat.// Şi mai spune-i la părinte că acasă de-oi veni/ L-oi căta, să stăm de vorbă despre cum ne-om osteni/ Ca să facem o troiță, ce s-o punem pân' la vară/ Pentru morții din războaie, ce căzut-au pentru țară.// Iar la cantor, zi-i să-mi țină locul meu tocmit, în strană, / L-oi plăti şi anul ăsta, nu l-oi cere de pomană,/ Şi mai dă vreo două cupe de bucate la săraci/ Ca să-nchine câte-o cruce pentru ceia ce ni-s dragi.// Pân-atuncea dragă mamă îmi mai rabdă pic de vreme,/ Oi veni cam într-o lună, nu-ți fă griji şi nu te teme,/ Domnul numai să te țină printre vii Lui în samă,/ Şi te rog încă odată, nu uita prescura mamă!" (Scrisoare către mama).

Adevărate poveşti versificate, cu personaje reale şi situații dramatice, sunt poemele transilvane al lui Mircea Dorin Istrate. Rar mi-a fost dat să percep atâta dramatism. Poate doar la Ioan Alexandru, un alt tragic al literaturii române care şi-a cântat neamul şi l-a plâns în versuri de o rară frumusețe şi prospețime lingvistică. Nu poți să te numeşti român şi să nu te înfiori la auzul acestor sonuri!

Din aceste versuri transpare şi o altă trăsătură de caracter esențială a ardeleanului: aceea a generozității, a pietății şi a bunătății sufleteşti. În desfăşurarea ritualului de pomenire a celor blajini, ei nu uită şi de vecini şi de toți binefăcătorii lor şi

se roagă şi aprind lumânări pentru sufletele acestora, cult care la noi şi-a pierdut semnificația liturgică. Dar, mai ales, sufletul ardeleanului transpare în iubirea pentru săraci cărora, în spirit cristic, le pregăteşte câte o cupă de bucate, să-şi astâmpere foamea.

Dar mai presus de evlavia pentru morți, de iubirea de semeni, este pentru ardelean, iubirea pentru Ardeal. Lui îi face juruință, scrijelată cu sânge pe inimă că îl va sluji până în ultima clipă. *„De n-oi lăsa în urmă ceva ce să te urce/ Nevrednic sunt de tine să-ți port sfințita-ți cruce,/ Că tu mi-ai dat de toate să am de viețuire/ Iar eu dator ți-s încă, să 'nalț a ta mărire.// Când huma ta călca-voi cu pasul apăsat/ Puteri mi-i da din tine să fiu al tău soldat,/ Ca mâna şi cu viața-mi să-ți fie trainic scut/ Să-ți apăr moştenirea rămasă din trecut.// Că viața ta e viață din viețile-adunate/ Din piepturile noastre, ce pentru tine bate/ Să stai în demnitate măritul meu Ardeal,/ Şi vrednici prunci să-ți nască, norocu-n vârf de deal"*. (De tine fi-voi vrednic).

Se ştie că viitorul omenirii depinde în mare măsură de sănătatea moştenirii primite de cei de astăzi. Se ştie, de asemenea, că ardelenii sunt români neînfricați care nu se dau în lături de la jertfa supremă pentru a-şi apăra țara, limba şi neamul, repere pentru ei, aşezate pe prima treaptă a sfințeniei, alături de credință. Glasul poetului strigă în pustiul prezent şi caută să trezească spiritele din adormire: *„A noastră-i toată vina că ne lipsesc bărbații/ Ce-n mâna lor să țină sorocul țării mele,/ Că ne urâm întruna, şi nu suntem ca frații/ Când vremile nebune ne-apasă greu sub ele.// În loc să ne întoarcem spre tâmple de altare/ De unde priveghează icoane de eroi,/ Noi tot privim de-o vreme spre mincinoasa zare/ Cătând acol' speranțe, cu ochii trişti şi goi. (...)// La urmă fiecare rămâne cu-a sa faptă/ Ce va-nclina balanța spre vis, ori spre uitare,/ De buni ați fost cu neamul, primi-veți ca răsplată/ Să-mi fiți pe tâmpla țării, icoane de-nchinare"*. (E numai vina noastră).

Râul Târnava este cântat în multe versuri şi personificat, după imaginaţia poetului. Târnava este *„Al nostru rai vremelnic de-atunci, copilărie”*. Chemarea ei este arzătoare, cum arzător este dorul de copilărie*: „Veni-vom poate-odată să stăm pe malul tău,/ Să toarcem în visare părerile de rău,/ C-aici a fost odată un rai cu dulce miere/ Şi-acuma-i amintire, trăită în tăcere.”*

Un bun prilej de reflecţie îl oferă omului, trecerea neostoită a Timpului. Crucificat între ieri şi mâine, prezentul pare stingher şi ai senzaţia că el stă pe loc. Dar şi el se preface-n trecut, şi în el se află, deja încolţită, sământa lui mâine.

„Întoarce-ţi fila vieţii cu ziua care-i stinsă,/ În stânga-i cea trecută, în dreapta-i cea nescrisă,/ De-o parte-s cele fapte ce încă le-aţi făcut/ De alta-s albe pagini ce nu le-aţi început. (...)// Tot recitiţi-mi cartea pe care voi aţi scris-o/ Şi învăţaţi greşala ce-n fapte mi-aţi cuprins-o,/ Că asta de mi-ţi face, greşala învăţată/ În viitor ea fi-va, o faptă înţeleaptă”. (Scurgerea vremii).

Poetul aduce un elogiu meritat păstorului anonim care-şi petrece viaţa pe munte, alături de vitele sale şi-şi rânduieşte viaţa simplu, în conştiinţa datoriei împlinite. El e numit „stâlp de veşnicie.”*„Mereu udat de ploaie şi-apoi uscat de vânt,/ Cu soarele pe creştet, sub astre adăstând,/ De vorbă cu luceferi pe-ntinderi de câmpie,/ Păstorul mioritic e stâlp de veşnicie.// De mii de ori în veacuri urcat-a către munte/ Urmând cărări de stele de mintea lui ştiute,/ Cea stână i-a fost casă, iar inima-i rănită/ În fluier pus-a doina, din suflet tăinuită.// La tânguiri de bucium a fost la datorie/ Să apere ce neamul lăsatu-i-a moşie,/ De-a fost cu biruinţă, s-a reîntors la stână,/ De soarta i-a fost crudă, rămas-a în ţărână.// Aşa trecut-a lumea cu bine şi cu rău,/ Din vremile bătrâne, e cap la neamul tău,/ Nu mi-l căta-n altare la chipuri de icoane/ Că-i pulbere de stele, şi-apoi, e-un simplu IOANE. (*****) Din vremile bătrâne e cap la neamul tău/ Şi lumea a trecut-o cu bine şi cu rău,/ Acuma-i*

dus cu veacul prin locurile cele/ Să-şi păstorească turma prin pulbere de stele”. (Păstorul mioritic).

Puţini poeţi mai cultivă astăzi pastorala în vers, ori profesiunile ancestrale ale oamenilor.

Autorul susţine că de la facerea lumii au existat lupte fratricide cu învinşi şi învingători şi că măsura e strâmbă, de aceea, fatalmente, *„E istoria-pomelnic, cu învinşi şi-nvingători.*

În acelaşi spirit evocator al unor stări de lucruri existente, se înscrie poezia „Bătrâni singuratici” – în tonuri cu adevărat sfâşietoare: *„Pe uliţa strâmtă, la capăt de deal,/ Bătrânele case de-acuma rărite,/ Au vieţile-n ele ajunse la mal,/ Sărace, puţine, spre Domnul grăbite.// E-o linişte stinsă, topită-n visare,/ Cu valul se duce de-acuma şi piere,/ Nimic nu mai mişcă, mai totul îmi moare,/ Te-apasă, te frânge, te umple-n durere.// Bătrâni singuratici rămaşi nevoiaşi/ Sfârşite fiinţe cu sufletul rană,/ Spre capătul vieţii grăbiţi îmi fac paşi/ La Domnul să urce, să-i steie în strană.// Făcut-au la umbră destul pe pământ,/ Răcit e cuibarul cu puii plecaţi,/ Ca frunze-s de-acuma purtate de vânt,/ Topiţi în uitare, tăcuţi, lăcrimaţi.// I-aşteaptă o cruce şi-un vechi ţintirim/ Şi neamul ce doarme-n ţărâna lui sfântă,/Pomelnic de-o ziuă la groapă-i jelim,/ Şi-un nume mai ştergem pe uliţa strâmtă.// Din scursele veacuri mereu înspicaţi/ Ei urmă lăsat-au aici înstelată,/ Să-mi ştie urmaşii, când fi-vor plecaţi/ Că neamul se naşte, şi moare pe vatră”.*

Adrian Păunescu în lirica sa a atins cele mai sensibile coarde ale sufletului uman, evocându-i pe cei ajunşi bătrâni şi neputincioşi, „*care ştiu dureros/ ce e suta de lei”* (Repetabila povară), acum situaţia lor fiind mai dramatică decât oricând, poate de aceea doare atât de mult.

Triada „Versul, Gândul şi Poetul” – îşi găseşte ecou într-un poem aproape fabulistico-filozofic: *„Înstelat rămâne VERSUL din adâncul unui gând/ Dacă nalţă şi-nfioară*

cumpănitul suflet blând,/ Dacă-nvie, dacă-nmoaie, dacă încă potoleşte/ Arse inimi, şi-n dulceață mi le unge, le-nfloreşte.// Înstelat rămâne GÂNDUL îmbrăcat într-un cuvânt/ Care spune adevărul, strâmba lege destrămând,/ Şi uneşte două maluri ce de ură-s despicate/ Cu puterea ce o are, făcând cale la dreptate.// Înstelat va fi POETUL ce şi-o face bunul gând/ Curgător izvor de versuri, cela suflet alinând,/ Pe acesta îl vom pune ca icoană-n cerul sfânt/ Pentru clipa ce-a trăit-o, veşnicind-o pe pământ".

Un loc important în lirica lui Mircea Istrate îl are visul, sub toate ipostazele sale.

Istoria este un reper fundamental în creația lui şi nu numai atât, este o emblemă, un steag purtat pe dinăuntru. Etnogeneza poporului român e o temă predilectă pentru autor, care consideră Columna lui Traian – Mecca românilor. *„Piatra rece a Columnei are-n ea adânc săpată/ Chipuri aspre prinse-n luptă de străbuni, ce-n veac odată/ Cu-a lor viață pusă scuturi la puhoi năvălitor,/ Ne-au lăsat în cartea vieții un însemn nemuritor.// Viața noastră în răstimpuri cere jertfă de bărbați / Să-nnoiască vâna țării cu eroi adevărați, / Borne facă la istorii şi-orizontului reper/ Vieții veşnic mergătoare de la humă pân la cer.// În a marmurii Columnă pururi sunteți înălțați/ Frați de sânge-n toate cele, tarabostes şi comați,/ Viața voastră înhumată-i ca sământă de speranță/ Pentru veacuri următoare fie flacără măreață./ Mecca noastră de-nceputuri e de-a pururea Columna,/ Toți ar trebui odată s-o vedem, să punem mâna,/ Să-i simțim în carnea vieții pe vitejii noşti bărbați/ Şi clipita de istorii când au fost îngloriați.// Învățați că jertfa este datoria învoielii/ Între voi şi soarta țării, şi-n speranța învierii/ Voi pomelnice rămâneți veşnici vii şi lăudați,/ Iar în cronicile țării, pentru fapte, înstelați."* (Columna – Mecca noastră).

Cei care-şi dedică viața acestui ideal, de a menține flacăra istoriei vie, sunt eroii actuali ai neamului: *„Spre voi*

oşteni ai țării se nalță al meu gând,/ De azi veți fi ca leii, ca zimbrii spumegând/ Şi ne-nfricați de coasă, vom birui-mpreună/ Şi-acasă ne-om întoarce scăpând a noastră turmă.// Nu puneți viața voastră naintea vieții țării/ Că nu-i de trebuință în clipa disperării,/ Noi astăzi după luptă vom fi învingători/ Că din cea străvechime, suntem nemuritori.// Iar ceia ce-or rămâne la urmă în țărână/ Îngloriați în fapte, întorşi la vatra mumă,/ Pomelnice i-om pune-n altare de iubire,/ Şi-a neamului vecie i-o trece-n nemurire// Aşa îmbărbătat-a oştirea-i dăruită/ Să n-aibă frica morții în clipa sorocită/ Cu oştile vrăjmaşe, venite pofticioase/ Să prade, să se-nfrupte din bunătăți mănoase.// Apoi, cu frâu-n mână şi sabia-i iuțită,/ În fruntea tuturora spre oastea nepoftită,/ Mihai îmi taie brazde adânci, ca-n nemurire/ Cu-ai săi viteji de-o seamă, să-mi treacă în vecie.// (***) // O vorbă-mbărbătare în vremea cumpănită/ Eroi în cele clipe îmi naşte miruită,/ Când ea venită-i toată din dragoste de țară/ Nici moartea nu-i opreşte pe-acei ce-i înfioară." (O vorbă 'mbărbătare).

O caracteristică a poeziei lui Mircea Dorin Istrate este că, la final, autorul adaugă încă o strofă, ori două, ca un fel de concluzie necesară, pentru a puncta ideea.

Două maluri, Viața şi Moartea şi între ele stă omul Punte. Când puntea începe să scârțâie, e semn că am ajuns aproape de celălalt mal. Multe poeme au acest subiect care ne preocupă în egală măsură: Viața şi Moartea.

„Se moare doar o dată, se-nvie-n nesfârşit/ De-a tale fapte bune vor fi de pomenit,/ Cât următorii încă ți-aduc o mulțumire/ Mereu te vei renaşte în fală şi-n mărire.// Se moare doar o dată, murit vei fi mereu/ De n-ai lăsat prin fapte o urmă, ce la greu/ Să poată fi călcată de ceilalți următori/ Ce-aminte să-şi aducă de tine adeseori.// Se moare în trăire de n-ai lăsat nimic,/ Uitat vei fi-n vecie când numele ți-e mic,/ Te-nvredniceşte-n fapta lăsată moştenită/ Şi nu-n avrea strânsă ce iute-i risipită.// Lăsați în urmă fapte mereu nepieritoare/ Şi-al

vostru nume fi-va în glorie şi-onoare,/ Atâta de-o rămâne din viaţa cea trăită/ Veţi veşnici de-a pururi în clipă nemurită". (Nemurire).

Autorul evocă în versuri emoţionante „Icoana casei părinteşti" – în tonuri nostalgice, de o frumuseţe rară. Reîntoarcerea, în raiul de-acasă, atunci când e posibilă este echivalentă cu regăsirea paradisului părăsit, după ce ai colindat prin purgatoriu o viaţă întreagă. Acesta este un foarte frumos şi nostalgic poem, de un lirism sfâşietor, cu imagini pline de prospeţime, inundate de roua lacrimilor amintirii. Icoana casei a fost purtată la piept, pe dinăuntru, în toate peregrinările prin Valea de lacrimi. Acestea sunt reperele sfinte la care recurge autorul, ca să-şi extragă din ele seva creaţiei.

„Când m-am dus pe-a vieţii valuri lumea toată înfruntând,/ Am luat icoana casei în sămânţa unui gând,/ Leac mi-a fost cea amintire când am dat de rău şi greu,/ Ea puteri a pus în mine întărindu-mă mereu.// Eu crescut-am, ea bătrâna tot se-apleacă peste lume,/ Dar în sufletu-mi rămâne ca o tainică minune/ Cuibul cald, ce cu blândeţe mi-a moşit copilăria,/ Iar acum în ceasul serii tot mi-o cată veşnicia.// Adunata-n al ei suflet, sufletele noastre toate,/ Truda, dragostea curată, vii speranţe-nlăcrimate,/ Griji ascunse, şi amarul vieţilor ce-n ăsta loc/ Mi s-au frânt în deznădejde, s-au avutu-mi-au noroc.// Rugi nălţate la Măritul tot cerşind bunăvoinţă/ Şi iertare la păcate, toate-n plânset şi-n căinţă,/ Bucurie şi-mplinire pe întinsa ei cărare,/ Toate au făcut din dânsa, clipă dulce de visare.// Casă dragă părintească, cuibul purtător de sfânt/ Te voi ţine nemurită prinsă-n umbra unui gând,/ Fiindcă tu, icoana vieţii eşti întorsul în pruncie/ Ca pe-o insulă de pace, miruită cu vecie."

În acelaşi ton este şi poemul: **„*Dor de cea Târnavă*",** în care peisagistica intră în rezonanţă cu stările sufleteşti ale poetului: *„Lenevita mea Târnavă şerpuieşte printre dealuri/ Şi-n molatice meandre unduieşte apa-n valuri,/ Plopii,*

lumânări pe margini, îi veghează ne-ncetat/ Veşnicitul drum să-l facă, în al frunzei tremurat.// Oglindindu-se în ape, peste maluri aplecată/ Câte-o salcie bătrână stă de-un veac aici uitată,/ De urât îi ține-o mură negricioasă şi-ndulcită/ Şi un pui de salamandră mic, cu pielea peticită.// Dealu-n două-l taie valea cu-al său umblet viu, săltat,/ Coborând în mare grabă către Târnavă-nspumat,/ Jos la poale, tăinuite, reci izvoare cristaline/ Îmi adapă însetate, vorbitoare guri de bine."

Un aspect notabil al poeziei acestui autor este că ea poate recita, reclamă vocea umană, poate fi interpretată şi curge ca o poveste, ca un izvor susurând printre crengi, săpând stânca şi aglutinându-se în eufonii fără cusur. În ton elegiac eminescian este şi poezia „Acasă m-oi întoarce": *„Destul mi-a fost prin țări străine,/ Destul am fost o iarbă-n coasă,/ M-am săturat de cela bine,/ De mâine, m-oi întoarce-acasă.// Destul am fost o frunză-n vânt/ La alții slugă neplătită,/ Destul am plâns al meu pământ/ Şi viața asta chinuită.// Sărac am fost în sat la mine,/ Ba uneori un pai pe ape,/ Dar n-am dat cinstea pe ruşine/ Iar neamul meu mi-a fost aproape.// C-aicea doar îi apa bună/ Şi pâinea are gust de miere,/ Acolo, zilele-s furtună/ Speranțe slabe de avere.// Aicea inima-i ca piua/ Acol' spinare-ncovoiată,/ Un rob plătit să-şi ducă ziua/ În umilințe îngânată.// Ai mei mă rog să mă primească/ Ca fiul cel rătăcitor,/ Mă seacă dorul de-a mea casă/ Mă chem mirosuri de mohor.// M-aştepte mama cu sarmale/ Şi tata c-un ulcior de vin/ Mă ierte ca n-am fost în stare/ Să fac averi printre străini.// Mi-s om de sat şi oi rămâne/ Cea slugă la al meu pământ,/ Că el mi-o da cea dulce pâine/ Şi-n el mi-o fi al meu mormânt."*

Tema dezrădăcinării de melag şi de frații de acelaşi neam este foarte frecventă, ca şi cea biblică, a reîntoarcerii fiului risipitor care a umblat prin străini şi pe care rădăcinile în strigă să se întoarcă acasă.

Zestrea dobândită în sat este una care nu putrezeşte şi nu e mâncată de molii. Ea este purtată de autor în demnitate, toată viaţa. De la fiecare a învăţat ceva şi aceste povăţuiri şi învăţăminte pentru buna cuviinţă, acum se întorc spre urmaşi. *„De la mama învăţat-am dulcea limbă s-o vorbesc,/ Tatăl meu mi-a dat cel nume de la neamul strămoşesc,/ Moşu ce-a făcut războaie, toată viaţa dumnealui / Ca să ştiu ce-a fost în urmă, mai încol' de timpul lui.// Buna, ma-nvăţat cu gustul pâini calde din cuptor/ Şi să ţin pe mai departe rânduiala vremii lor,/ Preacucernicul, credinţa dădătoare de putere/ Iară dascălul de ţară, limba fagure de miere.// Satul, datina-nţeleaptă şi respectul ce-i de dat/ Fiecăruia în parte, de la slugă la-mpărat,/ Brazda reavănă întoarsă, ce e dragostea de ţară, / Coada sapei, ce e munca şi dulceaţa ei amară.// Şipotul cu apă rece, o iubire dezmierdată,/ Bolta nopţi-n roi de stele, jurămintele de fată,/ Casa veche, amintirea timpului de început/ Ţintirimul, ce-i vecia clipei scurse pe pământ"* (Învăţat-am). Într-un fel, acest poem se aseamănă cu „Învaţă de la toate" – din lirica scandinavă.

Dimensiunea spirituală este esenţială pentru poet şi în virtutea acesteia, el îşi exprimă convingerea şi reperele morale pe care le-a respectat. Înţelepciunea care se revarsă din aceste învăţături este, fără a exagera, un advărat cod moral pentru om. Şi într-aceasta, poemele sale, în majoritate se apropie de lirica sapienţială. *„În anii tinereţii, din patimi şi trăire/ Am strâns în urna vieţii cenuşă de iubire,/ Şi-n tainiţe de suflet am pus-o îngropată/ Aminte să-mi aducă de cum a fost odată.// Comoara neştiută va sta în veşnicie/ Sub lespedea uitării, în dulce reverie,/ Carate aduna-va în vremuri mergătoare/ Împrospătându-mi gândul, mereu să mă-nfioare.// Avere nu-i pe lume şi munţi n-ajung de bani/ Să cumpărăm în parte nepreţuiţii ani/ Avuţi în punga vieţii, prea iute risipiţi/ În clipe de plăcere, în nopţi secătuiţi.// Mi-aş vinde toate cele pe-o caldă-mbrăţişare/ Ce m-a ţinut vremelnic în timpuri de visare,/*

Sau dulcea sărutare ce mi-a trezit fiori/ În nopțile vrăjite cu luna prinsă-n nori.// Aş cere de la Domnul fărâma de vecie/ Şi-n ea de-acum ne uite în vremea ce-o să vie,/ Ne şteargă din gândire cărarea ce-am avut-o/ Şi înc-odat ne pună pe alta nencepută." (Anii tinereții).

Dar, se ştie, că toate averile din lume nu valorează nimic, fără un strop de iubire, aşa cum Sfântul Pavel a spus în _1 Corinteni 13,_ adevăruri sculptate în conştiințe şi inimi şi rămase sub formularea panseistică magistrală: „Dacă dragoste nu e, nimic nu e", aserțiune preluată de Marin Preda în magistralul roman-trilogie „Cel mai iubit dintre pământeni".

Mircea Istrate Dorin realizează portrete admirabile ale unor figuri emblematice ale spiritualității, cum ar fi: sfinții, călugării, pictorii de biserici, ori al unei simple văduve, închinătoare la Preacurata. Toți aceştia capătă aură în viziunea poetică, prin sfințenia faptelor lor. *„Vredniciții mei călugări dintr-o vreme învechită,/ Prinşi în fapte-nălțătoare în cea viață pusnicită,/ Înspre voi înalță gândul neamul meu cel risipit/ În păcate-nşelătoare, şi-n minciună hăituit.// Împreună la Măritul cereți dară îndurare/ Să primească, după fapte, cuvenita Lui iertare,/ Să se lepede de rele, şi-a lor viață înnoită/ În urmaşii lor s-o pună, fie veşnic miruită.// Doar aşa cu voi alături, lumea asta trecătoare/ S-o schimba şi-o fi nădejde către ceea viitoare,/ Dacă nu, a noastră turmă e sortită pustiirii/ Şi în vremea ce-o să vină, hărăzită e pieririi"*. (Vredniciții mei călugări)

De remarcat modul reverențios de adresare al poetului, către divinitate sau către Maica Domnului. El îi numeşte: Măritul, Veşnicitul, Maica Născătoare, ş.a.

Ceea ce cântă şi laudă în vers Mircea Dorin Istrate, devine, ori îşi are sursa în adevăruri de credință neîndoielnice. Iată portretul următor al unui creştin care s-a învrednicit în viață şi a căpătat faimă de sfințenie: *„Din fapte miruite şi înțelept cuvânt/ I-au tot sporit într-una puterile de sfânt,/ Iar*

faima căpătată în viața trecătoare/ S-a veşnicit de-a pururi în ceea viitoare.// S-a tot născut în vreme aicea pe pământ/ Să ne îndrume paşii, să ne-ntărească-n gând,/ Pe cel căzut în tină să-l facă mai curat,/ Iertare de la Domnul primească la păcat.// Pomelnic de mărire a fost la fapte bune/ Ca-n jurul lui mulțimea să vină, să se-adune,/ Credința să mi-o crească, să-mi schimbe omu-n bine,/ Să-ndrepte muritorul spre căile divine.// (***) // Urcați îmi sunt la ceruri bătrânii ceia sfinți,/ În preajmă-i văd de-acuma pe alții miruiți/ Să fie veghetorii cărării însfințite/ Ce urcă sus la Domnul, spre raiurile sfinte." (Sfântul).

Simplitatea şi smerenia se află la loc de cinste în panoplia virtuților creştine ale autorului. Un exemplu elocvent găsim în poezia *„Văduva"*. Într-un fel, poezia aminteşte de alt poem scris acum un veac de Alexandru Vlahuță şi intitulat: *„La icoană",* fără să aibă tonul şi dramatismul acesteia şi nici finalul zdrobitor pentru femeia care şi-a închinat pruncul la icoană, iar apoi se revoltă împotriva Preacuratei*: „Legănat într-o covată doarme pruncul liniştit,/ Buna mamă obosită stă de veghe-n ațipit/ Şi smerite rugi înalță către Maica Născătoare/ Să îi țină viu odorul sub aripi ocrotitoare.// Apoi cade vlăguită, şi în somnu-i tresărit/ Parcă-şi vede puiul mamii lăngă ceilalți răsărit,/ Ajutând-o, cum o poate, treacă-şi viața chinuită/ Că sărmana e de-o vreme o femeie văduvită.// Gheorghe-al ei, printre războaie înălțându-şi umbra-n cer,/ Undeva-n câmpii străine s-a topit în aspru ger,/ Prin meleaguri neumblate veşniceşte-n somnu-i dulce,/ N-are cine-i duce-o floare, n-are cine-i pune-o cruce.// A rămas să-şi ducă viața cu un stol de prichindei/ Înşirați pe ață parcă, temători ca vai de ei,/ Dar cu gândul la Măritul căpăta-va ea putere/ Să îi pună pe picioare, să mi-i scape din durere.// Fie numai sănătoasă şi-nc-o vreme printre vii,/ C-o răzbi ea pân' la urmă tot plătind la datorii/ Către Domnul, către viață, către toate arvunite/ Chiar de-ar fi să-şi ducă traiul, chinuit ca şi-nainte.//*

Viața, soarta nemiloasă, de la naştere-i primită,/ N-are a schimba nimica, fiind din ceruri rânduită,/ Din nimicuri de trăire facă-şi clipe-mbucurate/ Îndulcind amarul vieții, tot spălându-şi la păcate". (Văduva)

Autorul realizează, de asemenea, adevărate portrete lirice unor categorii sociale care prezintă pentru el importanță, fiind emblematice pentru țărani. Aşa este „Truditorul" care nu cere decât: *„Şi-a dus cu râvnă soarta, cocoaşă pusă-n spate,/ Şi-n rugă înfocată nălțată la altare/ Cerut-a-n umilință la Maica Născătoare,/ Doar iarbă pentru vite, şi-un strop de-mbucătură,/ Cel grâu să-i treacă iarna, şi-un rest pentr-o prescură,/ Poate-un şoldan de slană, cel vin de veselie,/ Şi-o ceteră măiastră de joc săltat să-i fie.// În rest, o viață lungă să-l sature de muncă,/ Şi-apoi copii cu carul, frumoşi ca flori în luncă,/ Iar mari când o să fie le- nceapă câte-o casă/ Să-şi vadă împlinitul, şi când viața-l lasă/ S-o hodini-n vecie în țintirim sub deal/ Să facă humă groasă frumosului Ardeal."*

Un alt simbol este cel al Pustnicului, care „*spetit în sfiiciune nalță gânduri la Măritul".*

Printre portretele zugrăvite în vers se află şi cel al Fântânarului anonim, care a săpat cu suflet şi trudă fântâna: *„Cu gândul speranței nălucii cea surdă,/ Că-n cele adâncuri de apă să-mi deie / Ca Domnul le facă la secetă cheie."*

Un alt portret admirabil este cel al Pictorului care: „*Cu mâna tremurândă de-a harului fior,/ Din boabe de culoare cu suflet măsurate,/ Cu ochii minții încă vrăjit de-al muzei dor/ Minuni îmi face-un pictor, ce par adevărate.// Penelul său măestru pe pânză neoprit/ O dâră lasă-n urmă subțire de divin,/ Să-ntruchipeze gându-i în minte pironit,/ Să facă nemurire din durerosu-i chin."*

Dar, subliniază autorul, să nu uităm că harul lui este de la Dumnzeu: *„Când lăudăm un pictor că mare-i este darul/ Şi lasă spre vecie minuni precum un sfânt,/ Să nu uităm că-*

ntrânsu, Măritul pus-a harul/ Făcându-mi-l alesul din mulții, pe pământ”.

Meditația asupra vieții îl face pe autor să-şi adreseze unele întrebări asupra sensului vieții. *„Cui să-i cer secunda vieții ce-am pierdut-o undeva,/ Nici nu ştiu în care timpuri, nici de-a fost măcar cândva,/ Că acum la cap de lume când adun ea-mi iese lipsă,/ De-aş avea-o, viața asta aşi lungi-o necuprinsă.// La-nceput secunda-i stearpă, n-are preț, e de pomană,/ Risipită-i pe nimicuri, prea uşoară-i ca o pană,/ Doar aceea de pe urmă e cât toate prețuită,/ S-o lungim am da la ceruri tot ce-avem, pe o clipită.// Că ce-a ultimă secundă e de fapt eternitate,/ Ea ne rupe de-astă lume când vecia ne desparte,/ Eu ce-am fost călcâiul lumii viu în simțurile mele/ Fără ea voi fi de mîine, lut de oale şi ulcele”* (Ultima secundă).

Mircea Istrate Dorin a scris şi câteva Parabole, rod al minții cercetătoare care a generat învățături utile care pot fi însuşite ca atare. Aşa de exemplu în poemul „Măreţul şi nimicul”: *„Ne minunăm de măreția lumii,/ De toate câte sunt de-asupra noastră,/ De ce-a ieşit din geamătul genunii,/ De tainele ascunse într-o astră.// Ne farmecă minunile celeste,/ Ne-nfiorează gândul că odată/ Ne vom lua săraca noastră zestre/ Şi cuib ne-om face-n lumea cea visată.// Dar ochiul de-l întoarcem în buricul/ Atomului, ce-n toate e în lume,/ Ne uluim văzând că el, nimicul/ Putere are încă de genune.”*

Autorul strecoară pilde printre versuri, aşa cum Anton Pann a făcut în „Povestea vorbei”, ceea ce subliniază încă o dată caracterul sapiențial al majorității poemelor: *„Imensul şi nimicul sunt tot una/ Cu-aceleaşi legi şi taine-ncătuşate,/ Când cela mare se lățeşte-ntruna/ Model îşi ia, din cela mic în toate.”* Sau: *„În lume nu contează doar mărimea/ Ce-adeseori înşeală privitorul, / Mai tare decât toate-i istețimea / Aceluia ce vede viitorul.”*

El aduce însă şi laudă elementelor necesare şi plăcute ale vieții, cum este „Laudă vinului”.

Nici mai mult, nici mai puțin Mircea Dorin Istrate doreştre într-un poem să strunească timpul: *„Căpăstru oi pune la timpul ce-mi fuge,/ Şi-n frâie cu ținte buiestrul l-oi strânge,/ Ca drumul pe care îl am ca rămas/ Să-l facă grăbitul, de-acuma la pas”.* (Struni-voi timpul).

Şi natura este un element esențial pe care-l cântă în versuri, autorul, în poemele: „Veşnicia muntelui”, „Nuc bătrân” ş.a.

Autorul îşi mărturiseşte iubirea pentru Eminescu în poemul: „În umbra ta, Mărite Eminescu!” - în care el se aşează în umbra Magistrului şi-l însoțeşte pretutindeni în spirit.

Nici dispariția poetului Grigore Vieru nu e trecută cu vedere de autor şi consemnată într-un poem foarte frumos intitulat: „De-acuma-s doi luceferi”.

Figurile proeminente ale istoriei sunt, de asemenea, ilustrate liric de Mircea Dorin Istrate. Una dintre ele este a lui Iancu. *„Iancule, ți-aducem astăzi la gorunul tău din deal/ Jalea lacrimilor stoarse din frumosul nost' Ardeal,/ Că în timpul ce trecut-a de când tu îmi veşniceşti/ Nu ți-am dus la capăt gândul din nălțimile-ți cereşti”* (Iancule!).

Cu câtă fălnicie mărturiseşte poetul: „În spița noastră nu-s bătrâni”: *„În spița noastră nu-s bătrâni/ Ci numai oameni care-s vechi,/ Rămaşi sămânță din străbuni/ Ca stele-n noapte, de priveghi,// Ori candele ce încă-mi ard/ Să-mi țină calea-n potrivire,/ La număr dacă încă-mi scad/ Vin alți-n loc, la pomenire.”*

În încheiere autorul adresează un îndemn „Celor rămaşi”: *„Voi ce-mi stați aici cu țara, coborâți în umilire,/ Sunteți toți martirii vieții întru cea Dumnezeire,/ Deşi trai jertfelnic duceți, voi de-aicea n-ați plecat/ Rămânând Hristoşi pe cruce, să aveți de îndurat”.*

Rar mi-a fost dat, mai ales în ultimii ani, să citesc versuri mai tulburătoare în care să regăsesc spiritul neamului. Şi parcă aud rezonând în urechi versurile: „Sunt suflet din sufletul neamului meu/ şi-i cânt bucuria şi-amarul.”

Versurile lui Mircea Dorin Istrate nu sunt doar simple versificări foarte reuşite, ci sunt fărâme din sufletul ardeleanului din care azi ne cuminecăm.

Poet angajat al Ardealului, care s-a distins încă de la primul volum pentru glasul său limpede şi frumos timbrat, pentru sinceritate şi demnitate în ceea ce scrie şi face, Mircea Dorin Istrate a adăugat şi cu acest volum o prețioasă mărturie de iubire pentru neam şi pentru limba română, pe care le slujeşte, deopotrivă, cu demnitate.

Prin aceasta a dovedit cu prisosință că poate fi un pontifex, un făuritor de punți între suflete.

18 iulie 2010

SCRIITOR PE ZĂPADA DIN PALMĂ. O URMĂ ÎNSCRISĂ ÎN VEŞNICIE

VALENTIN MARICA, *„În apa Duhului, Jurnal de reporter în Țara Sfântă”*,
Editura Nico, Târgu-Mureș
Volumul are atașat CD-ul „În apa Duhului” cu secvențe sonore din Tara Sfântă

Motto: *„Eu mă aflu acum foarte aproape de Dumnezeu; şi nu îmi mai trebuie decât să întind mâna spre El”.* (Constantin Brâncuşi)

După un jurnal liric fascinant, în care aflăm locuri şi imagini din Pământul Sfânt, scriitorul mureşean Valentin Marica întreprinde o incursiune inițiatică, în sine şi dincolo de el însuşi, transpusă sub forma unui jurnal-reportaj, incursiune prilejuită de pelerinajul în Țara Sfântă, moment crucial în existența fiecărui creştin de bună voire. E vorba mai curând de un buchet generos de gânduri şi impresii, cu adiere de mosc, parfum după care ne-am deprins să-l recunoaştem pe autor, în toate cărțile sale.

Un om în căutarea Hiperboreei, a Raiului din care a purces înainte de începuturi. Nu timpul proustian, pierdut şi apoi regăsit şi iarăşi pierdut îl preocupă pe Valentin Marica, ci Raiul. Iar nostalgia acestui Paradis pe care trebuie de pe pământ să-l recâştige, îi motivează demersul spiritual până la izvoarele sinelui. Însuşi motto-ul ales este foarte nimerit: *„Un Rai s-a închis undeva, deasupra noastră (...) Marea durere a existenței terestre naşte şi sporeşte lipsa lui. Un sentiment de rămaşi-pe-dinafară ne dă surdul impuls de-a scăpa de această osândă, de a ne dezlega de acest blestem”* (Nichifor Crainic, ***Puncte cardinale în haos,*** Editura Timpul, Iaşi, 1996, p.85).

Călătoria întreprinsă la locurile unde se mai văd încă paşii Mântuitorului este ea însăşi *„o urmă înscripționată în veşnicie”*. O urmă cu multe puncte de convergență: *„Să vezi Izvorul Buneivestiri, Casa Sfântului Petru la Capernaum, Rotonda cu 18 coloane de piatră a Bisericii Învierii, Marea Tiberiadei sau Lacul Ghenizaret (Kinneret), pe care a mers Mântuitorul, cetatea unde Împărăteasa Elena a descoperit Sfânta Cruce, Via Dolorosa, locul aflării capului Sfântului Ioan Botezătorul, Mormântul Maicii Domnului sau urma ei inscripționată în veşnicie, pe o piatră din Muntele Măslinilor, să vezi Muntele Sinai, Pustiul Hozeva, locul în care a fost înmormântat craniul primului om, Adam, chivotul de pe Sfânta Masă a Bisericii Învierii dăruit la 1844 de principele Moldovei, Mihail Sturdza şi soția sa, Smaragda, Tabka înmulțirii pâinilor şi peştilor, să te îmbraci în cămaşa albă a acestor soli biblici e ca şi cum ai urca în Dudul lui Zaheu; spre a sorbi, apoi, cuvintele Mântuitorului: Zahee, grăbeşte-te şi te dă jos, căci astăzi trebuie să rămân în casa ta...”*

Amplul reportaj al lui Valentin Marica este ca un ospăț spiritual din care guşti cu prudență, din teama de a nu se sfârşi bunătățile. El este presărat cu citate biblice, spicuiri din înțelepciunea lumii, pilde, informații despre locurile vizitate şi, mai ales, propriile reflecții ca şi interpretarea unor pericope biblice în chip original şi pertinent, aşa cum sufletul şi mintea i-au dictat autorului. Personajele, sunt de asemenea în strânsă comuniune, indiferent dacă sunt din Vechile sau Noile Scripturi, fie personaje istorice, ori religioase, până la cele din zilele noastre.

Toate experiențele umane au ceva pilduitor în ele. Fie că sunt bune şi ne amintim de ele cu dragoste şi nostalgie, fie că sunt mai puțin reuşite şi învățăm cum să evităm situațiile similare.

Atent la *„vocile luminii”*, Valentin Marica se adânceşte până la rădăcinile Cuvântului Biblic, încercând, după puteri

omeneşti, să-i extragă sevele şi să presare sămânța lui în pământ roditor, aidoma Semănătorului din pilda evanghelică. El este urmărit de personajele cu impact direct în suflete, mari convertiți, cum sunt: Zaheu, femeia samarineancă, orbul din Ierihon ş.a. şi uneori se substituie acestor personaje. Peste tot locul, autorul presară semințe de gând sub forma unor axiome, fraze aforistice, frânturi lirice specifice firii sale sensibile.

Valentin Marica găseşte un inspirat mesaj în fiecare pericopă, în fiecare întâmplare, construind chipul şi caracterul creştinului autentic după modelele preexistente. Însă felul cum ştie să extragă miezul şi semnificația fiecărei întâmplări, din mici elemente constitutive, relevă cu adevărat arta lui scriitoricească şi gazetărească.

Locurile cu adevărat istorico-creştine sunt de natură să işte trăiri pe măsura importanței lor, ducând, de cele mai multe ori la manifestări evlavioase şi de pietate populară, la adâncirea virtuților capitale şi teologale lăsate moştenire de Istoria, Cultul şi de Tradiția Bisericii Ortodoxe Universale şi a celei Româneşti, cu predilecție. Modelele întâlnite şi scoase în evidență sunt relevante.

Arderea lăuntrică dar şi efervescența religioasă exterioară, se îmbină perfect într-o autentică trăire religioasă: *„Suntem în Țara Sfântă, în locurile de nevoință duhovnicească, pentru că Hristos e mereu la Fântâna lui Iacov, cu credința că apa vie a fântânii ne va face să nu ne mai tăiem fața în două, dându-i o parte lui Dumnezeu şi alta diavolului. Pe pragurile acestea biblice (conştientizăm ce însemnăm?) ne suntem proprii ghizi, îndreptându-ne spre neînsetare:* ***Cine va bea din apa aceasta va înseta iarăşi, dar cine va bea din apa pe care Eu o voi da nu va mai înseta în veac, pentru că apa pe care o voi da Eu se va preface într-un izvor de apă vie în viața veşnică.*** *Cuvintele acestea, atât de bine ştiute, spuse aici, la rădăcina lor, îşi măresc lumina; devin „imperii de lumină”.*

Paralel cu toate aceste dezvăluiri, aflăm şi lucruri interesante despre locurile şi tradiția Pământului Sfânt.

„Ştiam că râul Iordan e pomenit în Biblie de 150 de ori, că Yarden în evreieşte înseamnă cel care coboară, că după războiul de 6 zile din 1967, mănăstirile de lângă Iordan au fost închise, ele intrând în fâşia de graniță a statului Israel, părintele Damian fiind împuşcat, întrucât a refuzat să părăsească Schitul Românesc de la Iordan, ştiam că Bethleemul a fost mai întâi numit Efrata (Şi tu Bethleeme Efrata, deşi eşti mic între miile lui Iuda, din tine va ieşi Stăpânitor peste Israel), ştiam că Zidul Plângerii e locul rămas, după distrugerea romană din anul 70, din Cetatea lui David, unde se află Chivotul Legii, dar toate acestea, spuse în casa lor, primesc o demnitate a spunerii şi au, de acum, literă de lege. Sfântul Serafim de Sarov spunea că a ajunge în Țara Sfântă este scop unic al vieții pământeşti".

Autorul **știa** iar acum ştim şi noi, ceea ce e remarcabil, pentru că reiterăm trăirile sale mistice. Participăm la emoția sa, pe care are darul să ne-o transmită. E ca şi cum am fi fost acolo. Cine se încumetă să scrie despre toate acestea este un mare temerar, dar şi un spirit generos care ştie să facă daruri. Şi darurile sale sunt adevărate delicii spirituale.

„Prea târziu bem vinul măslinilor? Acum mi se dezleagă mâna... Acolo aş fi putut scrie pe piatră. În Evanghelia lui Ioan, Iisus s-a aplecat jos şi a scris cu degetul pe pământ. Nicicând nu a tremurat mai tare litera scrisă în carnetul de reporter. Tremura litera, căci tremura mâna; tremura mâna, căci tremura gândul... Am notat, parcă desenând... Sfințeam, pe pagină, subiectul şi predicatul; căci totul era sub văzul icoanei şi sub văzul lui Iisus. Nu ştiam, atunci, că ajuns acasă voi adăuga atribute şi complemente, spre a săvârşi lucrarea. Dacă l-am cunoscut pe Dumnezeu, acolo, fiecare în felul nostru, El face să voim spre a săvârşi..."

Caracteristica principală a scrierilor lui Valentin Marica este lirismul, trăirea unei stări continue de Poezie... El face ca totul să devină poezie, aşa cum regele Midas prefăcea totul în aur la simpla atingere. Valentin Marica îşi aşează sufletul pe tavă şi ne îndeamnă să-l privim. Confesiunea lui este absolut tulburătoare prin sinceritate, prin lipsă de artificiu, prin trăire lăuntrică: *„Au năvălit zorii, ca nişte trupuri înalte, cuprinzându-mă în laptele lor cald. E 5 şi 3o de minute; ora aceea, din ziua aceea, când Dumnezeu a cuprins-o părinteşte în brațele Sale pe Cezara. Afară, cerul are tremur de lacrimă; ca atunci... Îmi recapitulez visul nopții... Scriam despre Țara Sfântă. Paginile luau forma unei lumânări. Cezara era lângă mine, bucurându-se că scriu...*

3 iulie, dimineața, încep să scriu cu adevărat jurnalul. L-am scris în gând. Îl am, cu prescurtări, în bloc-notes. Îl rescriu. Pe un giulgiu ce-mi pare văzduhul întreg. Nu voi fi doar martorul, privitorul atent, neiertător, ochiul pe deplin al reporterului. Voi fi umblătorul între mirare şi căință, blândețe şi spaimă, atingând rana pietrei şi cerul ei. Eu nu doar am văzut, ci am atins, am îngenuncheat, ştiind că „timpul meu se spânzură de veşnicie..." Eram, sunt, fărâma şi întregul...

Parcă se deschid toate cărțile preferate ale Cezarei. Fotoliul ei e înflorit. Spicele aduse în ziua de Rusalii de la Schitul din Dumbrăvioara scânteiează. Cezara îmi poartă mâna pe pagină, cum îi purtam eu mâna pe caiet la începutul clasei I. A izbucnit soarele! Lucian Blaga se întreba de ce omul nu este ca soarele. Astăzi, mai mult ca oricând, vreau ca omul să fie ca soarele; umblător prin cer."

Pe canavaua dintre realitate şi imaginație balează prezentul acerb şi necruțător care amenință să devină trecut irevocabil. Cine poate opri clipa? Simți neputința, te străduieşti s-o depăşeşti şi zidurile ți se ridică în față.

„Ieri, 2 iulie, la Ierusalim, un buldozer condus de un palestinian intră într-un autobuz, rănind grav 3o de israeliți."

Fiecare om îşi construieşte în viaţă propriile sale „locuri sfinte”. Chiar dacă uneori nu au nimic de-a face cu sfinţenia. Depinde cum le percepe fiecare, dar, mai ales, de orizontul lui de aşteptare. Pământ sfânt poate însemna pentru unii semneni: teren arabil, teren cu petrol, palate, avuţii, tot ce e strălucitor şi costă imens. Cine nu şi-a închipuit cum este Ierusalimul? Şi autorul are propriul colţ de Ierusalim unde nu pătrunde răutatea omenească. Unde-şi construieşte nădejdea.

*„În Ierusalimul meu nu bântuia blestemul şi moartea. Dimpotrivă, la tot pasul, învia Iisus. Acolo era ceva mai adânc decât noi înşine; după cuvintele Sfântului Augustin. Acolo era preoţia iubirii. Vocile luminii. Demonii neiertării, ai nerăbdării şi aroganţei erau răpuşi. Cu ramurile verzi ale gândului îl întâmpinam pe Domnul în Ierusalimul născut în suflet... Înţelegeam că ne pierdem, când nu ne căutăm destul. Ziua îşi strângea în pumni zorii, să nu-i lase să se prelingă în venin. Nădejdea îşi afla vatră, vorba poetului. Pe când, vorba filozofului, creaţia geme şi aşteaptă să fie restaurată. Dorurile de mamă, de tată, de copii, de pământ reavăn creşteau în dorul de Dumnezeu. Să fie dorul de Dumnezeu **esentia lumii?”***

Cu delicateţe şi multă discreţie, autorul ne ia de mână şi ne introduce *„în vremea aceea...”*

*„Numai că noi stăm, Acum, pe 2000 de ani şi ne grăbim spre porţile Cetăţii Ierusalimului, spre Muntele Înălţării, spre Bethleem, spre necuprinsul mântuirii. Suntem **între lumi.***

*Mergem înspre **Ceasul Întâi...”***

Paralel cu înaintarea spre obiectivele propuse de ghizi şi organizatori, se adânceşte şi trăirea interioară, coborârea în sine.

„În Grădina Ghetsimani păşeşte mai întâi omul din mine; apoi ceea ce sunt pentru a avea bucata de pâine a fiecărei zile; omul cercetând locul, dar şi locul cercetând omul; întrebându-l...

Ne înveşmântăm în linişte; într-un ireal...; în blândețea verdelui Grădinii; în inefabilul acestui patrulater în care au dospit cerul şi pământul, divinul şi omenescul, pentru geneza mântuirii; alăturându-se, din imediata apropiere, liniştea Mormântului Maicii Domnului, cea a Peşterii Ghetsimani şi cea a laudelor. Încercăm, în lumina gândului, să învelim impunătoarele trunchiuri, adăposturi ale chinului, cu textul laudelor... E un fel de rugăciune. Lângă o hiperbolă a Țării Sfinte, cea a trunchiului din Ghetsimani.

Putem lua din veşnicie... Cât de frumos ne aşteaptă, cât de răbdătoare..."

Tot textul este de un tulburător inefabil, este „acel ceva plăpând, înaripat şi sacru".

„Trunchiurile măslinilor sunt chipuri ale privegherii; trupuri pe care s-a îngrămădit timpul, chemând la priveghere. Atingem liniştea. Dar, înfiorarea cosmică de Atunci reînvie, ca în tabloul lui El Greco, în care Grădina Ghetsimani e o cămaşă roşie a pătimirii, prin care Mântuitorul ia asupra Sa păcatele lumii, sau ca în celebra pictură a lui Giovanni Bellini, ***Agonia în Grădina Ghetsimani,*** *cu aura mistică a nopții tragice.*

Fiecare măslin îmi pare un potir al îndurării; un ***teasc*** *al mistuirii. În ebraică,* ***gat shemen*** *înseamnă* ***teascul măslinilor****. În Vremea Aceea, măslinii* ***păreau că vor să fugă din loc****, să nu vadă cumplita strivire.* ***Iisus lupta cu soarta...,*** *inscripționează poetul. Îngân silabe. Goliciunea mea mă sperie..."*

Şi aşa cum „abisul cheamă abis" şi starea de grație este născătoare de pronie. Ea recheamă stări de pioasă reculegere şi meditație în liniştea umbrei măslinilor.

„Ruga, însingurarea, întristarea, stropii de sânge ai suferinței s-au întipărit pe vecie în statura măslinilor, în coroanele lor prinse într-o ceață a durerii, dar şi în solemnitate, în plinătatea dumnezeirii şi putere vorbitoare.

Măslinii vorbesc. Se fac iconostas. Trunchiurile lor doar par încremenite. Le simt fluiditatea trupului; corzile. De la un loc sfânt la altul armoniile se amplifică.”

Pelerin în „Țara Dorită”, în „Țara Hărăzită” – poate fi doar cel care poate trăi pe deplin emoția acelui Timp în care Mântuitorul a trăit alături de oameni, luând chip omenesc, fără să se lepede de natura Sa Divină, s-a dat pentru noi, Jertfă de ispăşire. Şi cu adevărat nu îi este dat orişicui, dar numai celor pe care Dumnezeu i-a chemat, i-a ales, i-a binecuvântat, le-a dat nume, i-a trimis să-L vestească, pentru ca apoi, să-i mântuie.

„Ieşi dintr-un timp abulic, disputat până la ridicol, aşteptând să deschizi uşa spre mierea luminii. Aici cad măştile. În tine e mai multă pâine şi mai puțină cenuşă. Ochiul devine un continent. Forme joase şi forme înalte de relief se mlădiază în roua lui, sub mirul candelelor şi deasupra acestor pumni de aur strânşi, să nu se zădărnicească jertfa. (...) Cobor în grotele cărunte ale Țării Sfinte, cele mai mari Litere ale lumii, simțind, de fapt, urcuşul spre mierea luminii. Cuprind Literele acestea şi ele mă cuprind, le aşez în slava sufletului lumii şi în slava sufletului meu, le am în mâini, pe umeri, în respirație, în bucuria uimirii sau pe perna somnului”.

Iată şi cea mai frumoasă rugăciune:

„Fă, Doamne, ca această zi să nu aibă seară. În paharul ei se limpezeşte taina Învierii”.

Valentin Marica îşi trăieşte credința, speranța şi iubirea cu aceeaşi demnitate cu care îşi apără neamul şi locul de baştină, considerându-le repere fundamentale în viața creştinului.

*„La confluența mai multor civilizații şi a celor trei mari religii: iudaică, creştină şi musulmană, Țara Sfântă e Marea Făgăduință, locul unde **kronos** devine **kairos,** timp al harului şi mântuirii, al crucificării şi Învierii, al vestirii fără de oprire. Catavasia la Naşterea Domnului pulsează, fără de oprire, în*

sângele credinței : ***Hristos se naşte, preamăriți-l! Hristos din ceruri, întâmpinați-l! Hristos pe pământ, înălțați-vă! Cântați Domnului tot pământul...!*** *În Țara Sfântă l-am văzut pe Iisus răstignit, dar şi înviat."*

Trăirile pioase de pe locurile sfinte generează amintiri personale tulburătoare din copilăria şi viața autorului.

„Îmbrățişez, neîndemânatic, Țara Sfântă, o columnă a infinirii, ca în limpedele ei să-mi văd obrazul şi mărgelele mirării ochiului. Văd trupurile pietrei, în case, biserici, cimitire şi aud trupurile vârstelor mele cum se grăbesc să se adune în columna infinirii de piatră, în altoiul luminii nădăjduirii. Dacă, se spune, ploaia e ticăloasă, în Țara Sfântă, unde piatra înlocuieşte ploaia, piatra e ticăloasă? Nu poate fi ticălos ceva ce învederează strigătul lumii : ***Fericiți cei curați cu inima****...! Pietrele de la Capernaum, din Muzeul Pietrelor, sunt vorbitoare. Ele poartă inflorescențe; amintiri despre învățarea legilor lui Moise. Lângă cel mai înalt brad pe care l-am văzut în Țara Sfântă. Cum poate fi stânca pe care a avut loc minunea înmulțirii pâinilor, dacă nu inflorescentă; lângă smochini în rugăciune; cu crengile îngenuncheate; străjeri la intrarea în Biserica Înmulțirii."*

Vorbe înțelepte de la Sfinții Părinți ai Bisericii – bizantini şi latini, Sfântul Augustin, dar şi Mircea Eliade, Sfântul Simeon Noul Teolog, Sfântul Grigorie de Nazianz, părintele Ilarion Argatu, Arsenie Boca, Ernest Bernea - până la Baudelaire George Țărnea şi Julien Green ilustrează textul cu vorbe de duh, cu lacrimi de mir, cu dulceața şi blândețea imaginii, semn al cultivării înalte a spiritului:

„Retrăiesc imaginea ***punerii mâinilor*** *în şir neîntrerupt, trunchi ce suie până la apostoli şi prin ei până la Iisus. O astfel de cale, pentru părintele Arsenie Boca însemna înlocuirea păcatului cu sfințenia. De cartea părintelui,* ***Cărarea Împărăției****, primită din bunătatea părintelui Silviu Negruțiu, la un început de iarnă, aş avea acum nevoie, deşi*

ochiul nu leneveşte, arde citind peste tot unde lumina lumii a scris buna-aşezare a credinţei. Aş avea nevoie de ***Cărarea Împărăţiei,*** *de cărţile lui Eminescu şi Blaga, de* ***Fiinţă şi timp****, de însemnările mele despre liturghia cosmică a morţii, de* ***fonoteca de aur*** *de la Radio, cu voci ce înmulţesc binele, ca pe aceste tipsii de soare să aprind lumânările pe care le pun la altare; pentru ca atunci când, iar, cineva mă strigă din spate :* ***Adu-ţi aminte de Ziditorul tău...*** *să nu fiu cu mâinile goale...Cu mâinile goale şi cu... gândul gol...*

Pe când lumina icoanelor mă înveleşte, gândul ia din cărţile iconologilor partituri exegetice desluşitoare."

Din loc în loc, autorul presară şi impresii ale tovarăşilor de pelerinaj, într-o suită a gândurilor şi cuvintelor evlavioase trăite de aceştia, fiecare, după suflet, gând şi inimă.

Tradiţii şi obiceiuri păstrate de milenii sunt reactualizate, cu fiecare nou grup de pelerini care păşesc pe locurile sfinte. Ei se încadrează din mers în specificul locului şi îi simt pulsaţiile intime, aşa cum ar simţi, bătându-le, propriile inimi.

Meditaţia filozofică împletită în chip armonios cu cea spirituală cuprinde sufletul parcă într-o reverie fără sfârşit care-ţi aduce pe buze gustul eternităţii.

„La Sfântul Mormânt curgerea timpului se opreşte. Eşti prins în bătaia eternităţii. Nu vii şi nu pleci; eşti noul contur al propriei iluminării, la o răspântie de imagini în care clocoteşte lumina. Eşti făclie lângă miile ce înconjoară baldachinul, te frângi şi te ridici, tremuri şi te bucuri, închizi şi deschizi ochii, vezi apa Duhului, adâncimea şi limpezimea ei, cercetezi adâncimea şi limpezimea râului fiinţei tale. Căci, atunci ***când va lumina harul*** *(Simone Weil), trebuie să fii acolo."*

Rugăciunile de taină din Timpul Pascal îl fac pe autor să simtă că: „*Sunt, suntem în bucuria luminii şi în rana ei"*.

Dar, am putea fi oare, noi înşine, rana şi lacrima Luminii?

Da.

„În mine, în noi, zboară păsările lui Maitec, cu aripile plecate în rugăciune. Păsările artistului au forma crucii jertfei lui Iisus. Ziua are forma crucii... Nu dimineața zilei, amiaza ei sau amurgul mă întâmpină, ci doar Lumina zilei, orbitoare în casele cărora le deschid uşa. Sunt, suntem la rădăcina luminii”.

E un timp de har continuu pentru că: *„Se aude cum se coc picăturile de mir.”*

Autorul explică ce înseamnă pentru un creştin popasul în aceste locuri: *„Intrarea truditorului întru' credință în Cetatea Ierusalimului e naştere şi nuntă, e cuvânt roditor şi tăcere roditoare, e aşezare a ființei între maluri ce nu se surpă”.*

Sunt reiterate momentele principale din viața pământească a Mântuitorului, prin meditații, psalmi şi rugăciuni ca şi ***frângerea pâinii***, Jertfa adusă pe altarele lumii, în principalele bazilici de pe aceste locuri sfinte. De asemenea creştinii pot vedea şi principalele lăcaşuri de cult din primele secole ale creştinismului, ceea ce constituie un prilej de reflecție şi de pietate adevărate.

„Într-un şuvoi afectiv de bucurie, mirare, incredibil, teamă, umilință, nedumerire, suspin, încremenire, căldură a rugăciunii, coborâm sub altarul bisericii construite de Sfânta Elena, în Sfânta Peşteră, unde atingem, clipe doar, talpa leagănului ce mişcă omenirea spre mântuire.

Să te bucuri că auzi strigătul minunii sau să te întristezi că omul, căruia i-a fost dată minunea, o pierde tot mai mult? Cu genunchii, pieptul, pumnii, fruntea, cu râul gândului, cu tot pământul şi cerul ființei, le dăm clipelor acelora veşnicire.”

(...) Alcătuirea dumnezeiască a acestor locuri respinge compromisul. Fără aceasta, care ar fi punctul de sprijin al

*lumii?... Sunt treaz, nu simt oboseala, nu simt foamea şi setea. Când ochiul e mai viu, vine cuvântul liturgic să întărească bucuria de a vedea; repet cuvinte din Evanghelii; trupul sfâşiat se linişteşte; lutul rămâne în urma mea. Lumina e densă. E peretele meu alb şi neted, ce absoarbe zvâcnetul mâinii. Fără durere, mâna poate fi candelă... Scriu nu despre Țara Sfântă, ci **în** Țara Sfântă."*

Adevăr, cult, tradiție şi eresuri, toate se întâlnesc în experiențele culese „pe viu" de pe locurile unde cândva, a păşit Mântuitorul Lumii şi Măicuța lui Preacurată.

Pelerinajul îl obligă în conştiință pe orice creştin, de a părăsi atitudinea călduță, nehotărâtă şi de a lua atitudine fermă în ceea ce priveşte credința şi iubirea de Dumnezeu şi de aproapele.

Însă este şi o căutare de sine, o reflexie a tot ce ai fost până atunci, un prag de trecut de la care poți reevalua şi măsura totul.

„Mi-am spălat mai întâi mâinile, ca să fie curate pe stilou şi pe hârtie, scria Nichita Stănescu. Mi-am spălat fața şi mai ales ochii, dinadins, ca să vadă fiece literă scrisă în parte, veghind împotriva întâmplării şi inspirației nedivine; mi-am spălat inima...

Mi-am spălat inima şi scriu..."

Însă esențialul îl poate rezuma aceste cuvinte rostite în Mănăstirea Părintelui Teodosie din Pustiul Iudeii, acolo unde intră „*cântecul cerului*".

*„- **În atâta pustietate, locurile acestea sunt atât de vii...***

- Este. Suntem într-o regiune cu 18 mii de musulmani. Aici suntem 3 creştini, părintele şi două măicuțe. Vă închipuiți! Numai mâna lui Dumnezeu ne acoperă."

Şi aceasta, în timp ce realitatea este de-a dreptul îngrijorătoare: *„Acasă, prăpastia e întreagă, luna e pe jumătate...(ca în metafora lui Ion Caraion) sau nici măcar pe jumătate. Se azvârle cu piatra în cornul ei, făcându-se tăcere*

în spirit. Spunea, într-un interviu la Radio Târgu-Mureş, poetul George Țărnea : sfârşitul lumii e tăcut. Sugera poetul că nu va fi un cataclism, potop de apă sau de foc, ci se va face tăcere în spirit şi lumea va muri.

În situl Ulpia Traiana Sarmizegetusa se cultivă cartofi, Ministerul Culturii nedespăgupindu-i pe proprietarii pământului din interiorul şi din afara Coloniei Ulpia Traiana Augusta Dacica Sarmizegetusa; autorii de antologii literare cenzurează, azi, cum nici satrapii comunismului nu au făcut-o; plouă în bisericile de lemn ale Transilvaniei; apar , din senin, filozofi care, spunând anecdote, adună ropote de aplauze; turnurile băncilor sunt mai impunătoare decât ale catedralelor, cum scria reputatul arhitect Dan Hanganu; ducem peste mări şi țări, să ne reprezinte spiritualitatea, ponei din plastic roz, cu zvastica neagră deasupra cozilor; se necinstesc simboluri religioase sub perfidia libertății de exprimare; se naşte o nouă limbă română, cea a inculților siniştri; se acaparează catedre universitare cu o lăcomie inimaginabilă a banului; sunt scoase sub reflectoarele teatrelor texte jenante, anume pentru piticii moderni (vorba lui Eminescu!), ca aplaudând, să-şi scuture rugina de pe zale.

Prăpastia e întreagă, luna e mai puțin de jumătate... Dumnezeu ne face semn să nu mai rătăcim. L-am răstignit şi-l răstignim, dar El continuă să vină la noi. Deşi, diavolul e ca roiul de albine, cum se exprima părintele Evghenie Dascaliuc de la Mănăstirea Ciolanu, îngrijorat că nu mai e frică de Dumnezeu, că se împuținează credința şi greu ne lăsăm în voia lui Dumnezeu şi greu căutăm taina euharistiei.

Prin euharistie, cerul vine zilnic pe pământ, predica părintele Ioan Iovan de la Mănăstirea Recea. În Țara Sfântă poți rupe din cer, căci cerul vine zilnic pe pământ..."

Dar, ce scumpe devin amintirile, numărate pe bobițele de Rozariu!

„Îmi ardeau în ochi boabele de grâu prin care, în serile Postului Mare, copil fiind, număram rugăciunile rozariului.”

În carnetul de reporter al lui Valentin Marica s-au adunat, timp de opt zile, mărturii ale creştinilor care l-au însoţit în pelerinaj ori ale vieţuitorilor mânăstirilor. Ele alcătuiesc un florilegiu subtil de învăţăminte şi experinţe de credinţă şi pilde de trăire creştinească.

Vizita la Ierihon îi prilejuieşte autorului meditaţia despre vindecarea orbului de către Iisus. Valentin Marica se substituie acelui orb pe care propria credinţă l-a mântuit.

*„Privind aura Sfinţilor Români de pe zidul interior al Bisericii Ortodoxe Române din Ierihon (**yerihu** înseamnă lună calendaristică) îi repetam Orbului cuvintele şi le auzeam pe cele ale Mântuitorului: **Vezi! Credinţa ta te-a mântuit!”***

Nu o dată, autorul spune: *„Am lăsat acolo o lumânare arzând şi am luat de acolo o poveste...”*

Şi iarăşi, nu o dată, e nevoit să spună, pe parcursul acestui pelerinaj, ca şi pe tot parcursul vieţii sale:

„Se luptă credinţa şi necredinţa. Mă vede, acum, Dumnezeu? Mă vede altfel? Pe mine mă vede altfel? Începe lupta de săbii între a spune şi a tăcea, între grâul hrănitor şi pleava deşartă, între jitniţă şi focul nestins, între egoismul de acasă şi bunătatea de aici. Iubeşte şi fă ce vrei! Porunca Sfântului Augustin mă întoarce la masa zilei de ieri. Cui i-am rupt din obrazul pâinii?

*Poate că aici, sub văzul Lui, se micşorează **zăpăceala** fiecărui destin. Despre **zăpăceala destinului propriu** scria Octavian Paler în romanul **Un om norocos.** Când fiinţa mi se înalţă, chem cuvintele ce ard în mine, adunate în ani mulţi de lectură şi studiu, cele ce fac din apă uscat, pentru a avea drum neîntrerupt spre o Hyperboreea, pentru a mă îndepărta de ceea ce hulea în glas de foc Osea prorocul: jurăminte strâmbe, ucideri şi furturi, desfrâu şi silnicii, jale şi **locuitori fără vlagă.** Care e prorocul ce azi huleşte în glas de foc întunericul? Am*

lăsat acasă monstruozitatea răului, am adus doar fărâmele, în fundul buzunarelor, voind ca această parte de viață, aceste câteva zile, cât o parte de viață, să i le dau Mântuitorului; venind la Crucea lui cu crucea pieptului meu şi a frunții mele, cu crucea piepturilor noastre şi ale frunților noastre, pe care am putea scrie cuvintele Sfântului Simeon Noul Teolog: ***Ca om ştiu că nu văd nimic din cele dumnezeieşti şi sunt cu totul despărțit de ele. Dar prin înfiere mă văd făcut Dumnezeu şi sunt părtaş al celor neatinse. Ca om nu am nimic din cele înalte şi dumnezeieşti, dar, ca miluit de bunătatea Lui, am pe Hristos, binefăcătorul tuturor. Căci în lumina lui Hristos – Lumina Duhului – văd ce văd. Şi cei ce văd în această lumină văd pe Fiul.”***

Procesiunile descrise sunt impresionante: *„Aici şi noaptea e răsărit de soare. Mii de lumânări ard la rădăcinile luminii, în grotele-inimi, cele ce-au fost şi sunt drumurile Mântuitorului, peste care şi-au pus temelie atâtea altare bisericeşti. Numai în Biserica Sfântului Mormânt, ne aşteaptă, la răsăritul, amiaza şi cina rugăciunii, Piatra Îngerului, Piatra Ungerii, Capela Arătării, Altarul Sfintei Maria Magdalena, Altarul Sfântului Grigorie, Altarul lui Adam, Peştera Sfintei Cruci, Biserica 4o de mucenici, Biserica Sfântului Iacob , Altarul Sfântului Grigorie ş.a.m.d., altare pentru pelerinii atât de diverşi şi pentru slujbele oficiate după ritualuri specifice atâtor confesiuni creştine. Slujesc în Biserică: ortodocşi, armeni, copți, catolici, etiopieni şi sirieni ortodocşi, fiecare cu umilința minții, a mâinii şi a paşilor.*

Bucură-te, singura floare a tot pământul!”

Harurile primite de pelerini îi îndreptățesc să creadă că au fost aleşi, trimişi, motivați de o credință puternică:

„Când ajungi la rădăcina luminii, ți se dă ***chip de umilință.*** *Poți fi şi tu* ***biruitorul prigonit?*** *Leproşii erau curățiți, după zicerea Sfântului Vasile cel Mare, şchiopii*

*umblau, surzii auzeau, orbii vedeau, iar **binefăcătorul era prigonit...***

*Leg fuioarele luminii de aici de cele care îmi erau în podul palmei şi al sufletului, când am plecat de-acasă. Pe Valea Oltului, spre Aeroportul Otopeni, soarele s-a jucat cu frunțile noastre, după ce, la ieşirea din Alba-Iulia, spre Sebeş, soarele nuntea într-un cireş imens, potopit de roşul-gălbiniu al fructelor, imagine proiectată, în depărtare, pe creştetul înzăpezit al Munților Făgăraş. Vedeam cum curge binecuvântarea dumnezeiască, simțeam cum ne apără binecuvântarea IPS ariepiscop Andrei şi rugăciunea din Catedrala Reîntregirii, cât de mare e răspunderea cu care am pornit la drum, spre lămurirea sufletului. **Slavă Tatălui,** au fost cuvintele ce întăreau gândul **că vremea spre pocăință ne e dată** şi că drumul nostru nu este unul oarecare. **Nu pleacă oricine spre Țara Sfântă,** ne spune părintele Florin Croitoru.”*

Nu e mai puțin adevărat că pelerinajul, cu atât mai mult cel din locurile sfinte de la Ierusalim, „*deschide căi ale spiritului*”.

Iordanul este un alt reper fundamental pentru inițierea în primul Sacrament Creştin, Botezul şi reînnoirea făgăduințelor de la Sfântul Botez semnifică, pentru creştin începutul unei noi vieți spirituale.

„Iordanul pare o statuie a apei. Sub incendiul solar, râul încremeneşte, învelit într-un verde tainic. Ne îmbrăcăm în cămaşi albe şi îmbrățişăm trupul apei Marelui Botez, rugându-ne la Dumnezeul îndurărilor să ne întărească gândul şi pasul, să coboare peste neputințele noastre aripa luminii mântuitoare.

Altădată, în Țara Sfântă pelerinii purtau veşminte speciale. La Ierusalim, bunăoară, purtau două frunze de palmier. Veşmintele simbolice au fost în timp abandonate. La Iordan, însă, pelerinii poartă cămăşile albe ale Botezului.

Trupurile noastre intră în trupul apei, preschimbându-se. Creşte trupul dinlăuntrului meu. Simt liniştea edenică. Şirul pelerinilor e şir de cruci albe; val domol sub mănunchiul de busuioc cu care părintele Florin Croitoru ne udă, cu blândețe, frunțile. Fiecare îşi ascultă clocotul interior, privind cu bucurie la ***botezul*** *celuilalt, închinător în Sfânta Treime, preamărind cuvintele :* ***Pocăiți-vă că s-a apropiat Împărăția Cerurilor!***

Luăm apă din Iordan; ***merinde*** *pentru întoarcerea acasă".*

De ce bucuria nu poate alerga slobodă pe câmpiile visului? Realitatea spintecă precum un cuțit:

„Bucuria ochiului se restrânge. O bază militară iordaniană abandonată aminteşte de moarte. (...) De ce preschimbăm ***iubirea-n măcel****? E întrebarea poetului. O reînvii, când în albia celei mai mari iubiri, Acolo unde am aflat Iubirea, unde am ars şi mi-au crescut aripi pe umeri, unde am jurat pe boabele de grâu curat ale ființei mele, la uşa Mormântului Sfânt, am văzut măcelul. Se loveau cu ură preoți armeni şi greci. Schimonosiți, loveau cu pumnii şi picioarele, într-o învălmăşeală de iad, confundând sfeşnicele cu bâtele. Nu acceptau prezența unui călugăr grec în ierarhia locului. Au intervenit oamenii legii şi civilii, mărind imaginea de coşmar. În locul cel mai luminat de pe bietul nostru pământ, cel ce dă sensul omului în lume şi perpetuează în veci marea speranță a Învierii, s-a desfătat diavolescul. Imaginile au străbătut întreaga lume. S-a întâmplat de Arhangheli... Se ucidea nu doar trupul, ci şi sufletul. Iisus ne spune:* ***Temeți-vă de cel ce poate ucide şi trupul şi sufletul.***

Vroiam să dau jurnalul la tipar. Am încremenit...!

Desigur, litigiile religioase pe locurile sfinte au durat secole. Patriarhii ortodocşi au fost zeci de ani ținuți departe de Biserica Sfântului Mormânt. Tratate internaționale, precum cele semnate la Paris şi Berlin, în 1856 şi 1878, au consfințit un ***status-quo,*** *amenințat în prezent.*

Nu mai ştiu ce este ecumenismul. Nu mai ştiu, dacă să înjug dreptatea cu mândria, precum fariseul, sau păcatul cu smerenia, ca vameşul?”

Valentin Marica – un spirit deschis, primitor, generos, îngăduitor, care pledează pentru înțelegere, pentru ecumenism, aduce ca motivație iubirea de semeni:

„În biserica pe care o am în mine, îngenunchează, întru' desluşire, cumpătarea, îngăduința, răbdarea şi iertarea.”

Şi îşi încheie periplul inițiatic prin Țara Sfântă, în chip admirabil:

„Am scris... în palmă?... Palma e de zăpadă...?”

Reportajul lui Valentin Marica este o scriere fascinantă, de un realism mistic care nu poate fi pus la îndoială, care conferă cititorului o oază de linişte şi pace, în această lume, din ce în ce mai desacralizată, mai nebună, nebună, nebună...

16 august 2010
A doua zi după Adormirea Fecioarei

SETOŞI DE APĂ VIE LA FÂNTÂNA ÎNGERILOR

Valentin Marica – „*La fântâna îngerilor*” –
poeme scrise în Țara Sfântă

Editura Casa Cărții de Ştiință, Cluj, decembrie 2009

Fără îndoială că, un pelerinaj în Țara Sfântă constituie pentru orice creştin, o experiență covârşitoare, aşa cum, pentru orice musulman, există năzuința şi chiar obligativitatea morală înscrisă-n Coran, de a vizita, măcar o dată în viață, Mecca, piatra dreptunghiulară, unde a pus piciorul pentru a se înălța la cer, Mohamed, profetul lui Alah, piatră înnegrită de săruturile celor 14 secole de pelerinaj ale musulmanilor.

Cel care are şansa să ajungă, însă, în Țara Sfântă, aşteaptă schimbări spectaculoase în conştiința sa, în suflet şi inimă, traduse apoi în faptă. Mai aşteaptă să fie părtaş sau măcar martor la una-două minuni petrecute în preajma lui sau chiar el să fie protagonistul. Orizontul de aşteptare nu se opreşte aici. Alți creştini vor să admire locurile pur şi simplu, sau să-şi mai adauge în palmares, încă o țară vizitată.

Eu cred că, un pelerinaj trebuie să fie un prilej de îmbunătățire, de creştere spirituală, de înălțare şi accedere la un alt nivel al năzuințelor omeneşti. Nu degeaba, după ce ai efectuat acest pelerinaj, de cele mai multe ori cu mari dificultăți şi ispite de toate felurile, primeşti un certificat de haggi, de

sfânt, pe care, conştiinţa fiecărui creştin trebuie să-l menţină nepătat. Aşa cum, după ce ai efectuat un plerinaj în care ai mers, o bună parte pe jos, la Sactuarul din Santiago de Compostella, primeşti un certificat care să ateste această calitate de ***pelerin.***

Se zice, de asemenea, că „Omul sfinţeşte locul" dar, cred că mai degrabă este invers: „Locul sfinţeşte omul" şi, după o astfel de experinţă mistică, viaţa ta se poate schimba radical, aşa cum s-a schimbat într-o noapte de Crăciun, viaţa lui André Frossard, când, intrând într-o biserică să se încălzească şi să asculte corul copiilor care cântau colindele Naşterii, a fost străfulgerat de har şi s-a convertit, devenind ulterior, cel mai înfocat apologet creştin şi povestindu-şi experienţa mistică, în cartea „***Dieu existe, je L-ai rencontré***" - „***Dumnezeu există, eu L-am întâlnit".*** Pentru că acolo se întâmplase întâlnirea lui cu Dumnezeu.

Astfel de „întâlniri" – cruciale, providenţiale, fascinante, esenţiale reclamă cotituri pe măsură în viaţa şi mentalitatea celui care a avut şansa lor.

„Intrând la ora şaptesprezece şi zece într-o capelă din Cartierul Latin în căutarea unui prieten, am ieşit de acolo la ora şaptesprezece şi cincisprezece însoţit de o prietenie nepământească. Intrând acolo sceptic şi ateu de extremă stângă, am ieşit cu câteva minute mai târziu catolic, apostolic şi roman."

Precizăm că André Frossard - (1915-1995), membru al Academiei Franceze, autor al unor remarcabile cărţi cu caracter istoric, memorialistic şi eseistic. Volumul **Dumnezeu există, eu L-am întâlnit** (**Dieu existe, je L'ai recontré**) are un răsunător succes de public (în prezent [anul publicării în România, 1993] a ajuns la a 27-a ediţie). Scriitorul, descendentul unei familii cu vederi de stânga (tatăl său a fost primul - în ordine cronologică -secretar general al Partidului Comunist Francez) mărturiseşte că la vârsta de douăzeci de ani

a trăit, într-o capelă din Cartierul Latin, o revelație, în urma căreia s-a convertit la catolicism. Cartea care apare acum şi în versiune românească este istoria acestei revelații. (Sursa: Wikipedia)

„*Se întâmplă ca eu să ştiu,* spune André Frossard, *printr-un noroc extraordinar, adevărul asupra celei mai disputate dintre cauze şi asupra celui mai vechi dintre procese: Dumnezeu există. Eu L-am întâlnit. L-am întâlnit pe neaşteptate - aş spune: prin hazard, dacă hazardul ar face parte din acest gen de aventură -, cu uimirea trecătorului care, la capătul unei străzi din Paris, ar descoperi în locul pieței ori intersecției familiare o mare, îmbrățişând partea de jos a caselor şi întinzându-se la nesfârşit înaintea lui. A fost un moment de stupoare care durează încă. Nu m-am obişnuit niciodată cu existența lui Dumnezeu".*

El declară mai apoi că a ieşit din biserică, „*dus, ridicat, luat din nou şi rostogolit de valul unei bucurii inepuizabile.*"

De remarcat schimbarea profundă, nu numai de comportament, dar, până-n ultima fibră, transformarea totală: *„Aveam douăzeci de ani în momentul intrării, în momentul ieşirii eram un copil pregătit pentru botez, care privea în jurul lui, cu ochii larg deschişi, un cer locuit, un oraş care nu se ştia suspendat în văzduh, nişte ființe în plin soare care păreau să meargă prin întuneric, fără să întrevadă imensa destrămare care avea să se producă în țesătura lumii. Sentimentele mele, peisajele mele interioare, construcțiile intelectuale în care deja mă instalasem comod nu mai existau; obiceiurile mele înseşi dispăruseră şi gusturile mele se schimbaseră. Nu ascund faptul că o convertire de acest fel, petrecută pe neaşteptate, poate să aibă ceva şocant şi chiar inacceptabil pentru spiritele contemporane, care preferă căile raționale unor „coups de foudre" mistice şi care apreciază din ce în ce mai puțin intervențiile destinului în viața cotidiană. Şi totuşi, oricât de dornic sunt să mă pun de acord cu spiritul timpului meu, nu*

pot să identific reperele unei elaborări lente acolo unde a fost o schimbare bruscă: nu pot să fac cunoscute motivele psihologice, imediate sau îndepărtate, ale shimbării, pentru că aceste motive nu există; îmi este imposibil să descriu calea care m-a condus la credință, pentru că eu mă găseam pe cu totul alt drum şi mă gândeam la cu totul altceva atunci când am căzut într-un fel de capcană: această carte nu povesteşte cum am ajuns la catolicism, ci cum n-am mai făcut un pas atunci când am ajuns la el. (...) Dar nu este suficient s-o declari, trebuie s-o dovedeşti."

Şi, spune mai departe André Frossard: *„Din ceea ce am scris până acum sper că reiese că nimic nu mă predispunea la religie, în afară de faptul că nu aveam nici o religie. (...)Conform Scripturii, harul nu ține seama de persoană şi cred că am mai arătat că, revărsându-se asupra mea, s-a revărsat nu contează asupra cui. Ceea ce mi s-a întâmplat se poate întâmpla tuturor, celui mai bun şi celui mai puțin bun, celui care nu ştie şi celui care crede că ştie; cititorului - mâine sau poate în seara aceasta; într-o zi, cu siguranță."*

André Frossard îşi încheie mărturia astfel: *„Iubire, ca să te povestesc, eternitatea însăşi ar fi prea scurtă"*.

Să revenim la experiența covârşitoare a scriitorului Valentin Marica la locurile sfinte. Majoritatea scriitorilor pleacă în această lungă călătorie dornici de a consemna cât mai multe impresii, fapte, cuvinte, întâmplări extraordinare, de a nu scăpa nimic din vedere în ideea unei viitoare cărți care să le aducă notorietate. Este şi acesta un mobil, destul de bun, pentru că scriind, împarți ceva din tine şi, nu puțini au fost cei care s-au întors la Dumnezeu în urma citirii unor cărți de spiritualitate. Deşi până atunci se îndreptaseră spre Dumnezeu cu spatele, adică pe căi mai ocolite, bâjbâind, orbecăind până să afle drumul cel bun.

Este foarte adevărat că autorul cărții de față nu a pornit la drum de la zero, precum scriitorul francez care era un sceptic,

un ateu, nu primise educație religioasă, nu se sinchisea prea mult de Dumnezeu.

Există un bagaj spiritual, o zestre genetică şi noi venim cu ea pe lume. Aceasta este îmbogățită sau sărăcită în funcție de conjunctura istorică, areal, tradiție. Dar nimeni nu pleacă de la nimic. Ceva, un sâmbure cât de mic, trebuie să existe, măcar în avatarul nostru. Şi „acel ceva” îşi cere dreptul la viață. Dreptul de ieşi din sine şi a se manifesta la un moment dat. Uneori, poate fi o izbucnire, alteori o revărsare de spiritualitate, cu impetuozitatea unei cascade. În alte cazuri însă, creşterea se face discret, nespectaculos, pe nesimțite.

Parcurgând lirica lui Valentin Marica, nu poți să nu constați, ca de altfel şi în volumele anterioare, mesajul profund religios, care se degajă, încă din titlurile, foarte inspirate, însoțite de explicații: **Metanii**, *versuri;* **Vecernii**, *versuri;* **Cruci în deşert**, *versuri*, **Ziua canonului**, *versuri;* **În naosul râului,** *versuri,* **Manuscrisul de jad**, *versuri*, **Schitul numelui**, *versuri, ediție bilingvă română-franceză, traduceri de Alexandre Luca şi Anca Clitan;* **Îndurarea amiezii**, *versuri*, *Marele Premiu la Festivalul Național de Poezie „Credo”, 2007;* **În apa Duhului,** *publicistică Marele Premiu la Festivalul Național „Romulus Guga”, 2009;* **Ceasornic de lut,** versuri, 2009.

Ca să nu mai vorbim de titlurile poemelor spirituale care sunt şi ele foarte inspirate. Să poposim asupra câtorva poeme ca să pregustăm măcar, puțin din ceea ce a simțit şi trăit Valentin Marica, mergând pe urmele paşilor lui Dumnezeu făcut om pentru oameni.

Mai întâi a zărit cum: *„În abur/ se ivesc/ chinoviile cuvintelor...*” Apoi a simțit *„Balansul îndoielii...”* şi cum *„Aburul alină rana pietrei./ Înghesuie spaima./ Giulgiul cuvintelor se face abur...”* Şi deodată s-a trezit în următoarea ipostază: *„Țin în mâini hăul.../ Cineva mă pândeşte de după secera lunii”* (Cuvinte înlocuind cuvinte).

Ce poate fi mai sugestiv decât imaginea unui om care ține în mână hăul? Este o perspectivă aproape înspăimântătoare, dacă nu ***am şti*** că undeva, aproape de noi, există Cineva care să ne apere, să ne apuce de mânecă, de braț ori de umeri şi să ne schimbe direcția, astfel ca piciorul nostru să nu alunece...

Etapele parcurse în acest periplu spiritual sunt consemnate cu scrupulozitatea jurnalistului care-şi notează până şi pauzele dintre două cuvinte. De pildă, la **Biserica Nunții,** ca şi în alte locuri, mai întâi se pregăteşte, apoi se instalează în acea stare de grație propice trăirilor intense: *„Purtam pe umeri Biserica Vinului/ ca pe un coşciug alb,/ ca pe o coadă de şarpe strivită de fulgerul fricii.// Umerii îmi erau bulboane de râu.// Îmi căutam numele/ şi căutam muntele de sare pentru somn,/ lovind în pâinile din stupul de aur/ şi-n aerul ce surpa candele...// Sub candele, se poate muri ?* (Şi ochiul era o boabă de strugure...)

Valentin Marica, nu numai că găseşte formule de exprimare sintetică a celor văzute, dar, cu o ştiință care ține de har, esențializează toate acestea, la fel cum japonezii adună într-un rotund de 17 silabe o întreagă lume, de la concret la abstract, păstrând viu spiritul.

„Legea morală din mine şi cerul înstelat deasupra mea" **-** cum s-a exprimat filozoful Immanuel Kant - asertiune preluată şi de gânditorul francez Blaise Pascal, acestea constituie reperele fundamentale ale creştinului. Dar, când te afli lângă cununa de spini, ce alte cuvinte poți găsi, decât cele în care să-ți ceri cu smerenie, iertare: *„Iartă-mi, Doamne, netezimea degetelor...// N-am frământat destul strugurii pământului,/ până la luciu,/ până la strigăt,/ dar,/ ştiu să arăt cu mâna spre cer"...* (Lângă cununa de spini...).

La „Piatra ungerii" poetul simte cum sudoarea de sânge a lui Dumnezeu îi pătrunde sub cămaşă şi cum îl naşte din nou tăcerea: *„Vreau să-ți țin, Doamne, lacrima de sânge/*

sub cămaşă./ Ţi se cuvine răsufletul meu,/ când văd cum se coace picătura de mir...// În ziua aceasta nu am în gâtlej gustul de iască.// Pironit în veşnicia ta,/ nu voi mai plânge în somn.../ Mă naşte, din nou, tăcerea...”

Ce am mai putea spune în fața acestor stropi de rouă divină, acestor lacrimi de mir care ne tămăduiesc şi ne înalță? Să-ți speli mâinile cu piatră până *„țâşneşte fir de apă din rana cerului gurii...”* – poate fi un vis mistuitor în care aştepți să apară dropii. În locul unde viețuieşte lacrima şi „*nu zboară niciodată păsări” – „cu lumină pe lumină călcând”* – poți să te ghemuieşti în trezie ca peste leagănul fiului... (Pleoapa Sfântului Sava).

Iată o rugăciune tulburătoare în poemul „Cei morți şi cei vii”: *„Fă-mi, Doamne, brațe mai lungi,/ din lemnul nădejdii,/ să le cuprind, celor ce învie, hotarul de lapte cald,/ cum cuprind, pe muntele moale, poienile Fericirilor!”*

Se ştie, sufletele celor plecați sunt în comuniune cu ale celor rămaşi, de aici, articolul din **Crez** sau din **Simbolul Apostolilor,** referitor la **„împărtăşirea sfinților” –** care se roagă pentru noi şi, la rândul nostru, ne rugăm pentru cei plecați în lumea în care şi noi vom ajunge.

Poemele spirituale ale lui Valentin Marica au o particularitate: ele îți fac osicioarele sufleteşti să tresalte, te pot durea până în măduva sufletului şi doar cu un singur regret rămâi, după citirea lor: că nu sunt mai multe...Această sete ca după apa cea vie de la Fântâna lui Iacob, te însoțeşte mult după ce le-ai parcurs şi te îmboldeşte să te întorci la ele. E principalul merit al acestor scrieri admirabile, înălțătoare, în care fiecare cuvânt poate fi o şoaptă de înger. Aerul sfânt pe care-l degajă cuvintele poetului poate echivala cu mireasma de santal ori cu aroma de mirt sau de mosc răspândite în aerul Țării Sfinte. Pregustăm, inspirăm şi ne inspirăm şi noi, măcar o cirtă din ele.

„Dacă putințele acestea nu sunt spini,/ ți le pun la picioare,/ tăceri peste moartea ce calcă pe moarte...” (În împărăția ispitei) – i se adresează poetul lui Dumnezeu.

Şi iată-l pe autor *„...la Beit-Lehem*” la „Casa Pâinii”: *„Mai presus de Ființă,/ munții se adună în susurul pâinii,/ pe când Adonis moare cu fața la pământ.// Ispita îşi leapădă luciul...// Pe piatra scrisă de copitele asinilor/ e atâta înfometare...// Începe ziua şi zorii seacă zori.// Colbul lor e şters de alunecarea fluturelui/ în umbra visului.// Păianjenul întinde fiorul lacrimei/ peste muchii de văzduh/ şi-n Peştera unde durerea caută/ smirnă şi tămâie.// Din pâine cresc naosuri.”*

Se ştie, un creştin este un vas ales în care Duhul Sfânt toarnă alesele virtuți şi ploaia de daruri ale Sale. Cu măreția smereniei, poetul spune: *„Puteam fi cuvântul prin care să te strig...// Puteam să fiu păzitorul icoanei, Doamne,/ mâna ce apără căldura candelei/ sau tăcerea untdelemnului...// Sunt vasul gol...// Peste ape s-a făcut curcubeu altcineva.// Prea târziu am băut vinul măslinilor.// Sunt numai țărână,/ neamintindu-mi lacrima spicului”* (Întâlnindu-Ți slava...).

Fie că ajunge la „Stânca lui Israel”, acolo unde, cu blândețe**,** *„Degetele răsfirate/ ating giulgiul cu miresme,/ ating cuvintele răsfirate/ în lamura arborelui fulgerat...”*, fie că se află la Marea Tiberiadei, unde autorul spune hotărât: „*Voi călca pe apă./ Voi călca pe spinarea cuvântului...// Aerul, apăsându-mi umerii,/ apăsându-mi gleznele,/ întinde în părul tău de apă, Tiberias,/ tăcere de stea.// Cum să țin în mâini tăcerea de stea?* (Tiberias, părul tău...) – poetul are aceeaşi evlavie şi reverență față de locurile pe care calcă. Se simte emoția în gest, cuvânt şi tăcere, se simte în roua lacrimei şi în boarea respirației. Iată-l ***Stând în genunchi...:*** *„Înfloresc în teamă.// Petalele ating marginile lumii./ Închid ochii să văd Începutul...”*- precum primul om în ziua a şasea a Creațiunii,

înainte de Cădere, când era pus stăpân peste Eden şi se străduia să dea nume tuturor făpturilor.

Ajuns apoi în „***Târziu, la Ghetsimani”*** **-** unde, încep pătimirile: *„Calc pe venin şi pe miere sălbatică...,/ pe zdrențele vicleşugului.../ Bat în cariatide de cer, ca în toacă, la vecernie,/ lemnul să se aprindă, îngropându-mi frica.// În crestele goliciunii mele presar vaiet/ şi pulberea frunzei ce adie moartea...// A fost şters tot sângele de pe odăjdii...// Mă tem şi mă înveselesc...// Târziu, rup din pâinea dulce a lemnului dulce.// Îmi ung trupul cu laptele lemnului dulce,/ adormind în hotarul de argint/ unde stă, îngenuncheat, soarele.// Aici se taie pomul fără de rod.// Aici moare puiul de viperă...”*

Oricine calcă Pământul Sfânt nu se poate să nu parcurgă, de-a lungul celor 14 Stațiuni, traseul străbătut de Iisus, cu crucea în spinare, până la Muntele Căpățânii, adăugând puțin din supliciul personal, de-a lungul acestui drum auster, pe care au curs lacrimile Maicii Fecioare în ziua Răstignirii. Să-l însoțim şi noi pe ***„Via Dolorosa”*** pe poet, pe urmele lui Iisus: *„Se amesteca răsăritul cu asfințitul/ într-un anevoios dangăt.../ Trupul îşi vărsa bobul ispitirii; scos din temnițe./ Din mila lui Dumnezeu.../ mâinile nu luau destul./ Tălpile nu acopereau osânda...,/ nefiind cât gurile deschise spre mine,/ îmbiindu-mă să rup din piatră ca dintr-o inimă,/ să-mi străpung coasta, să fie apă mai multă,/ pentru spălarea Cuvântului.// Fiecare pas învia fuior de jar...// Aş fi putut incendia porțile cucutei”.*

Sunt stări care nu se aseamănă între ele. Sunt stări hărăzite o singură dată în viață. Sunt stări care generează stări diferite. *„În cercul de apă împietrită*
îmi prind mâinile.../ Atârn/ ca o pasăre lovită de fulger. // Îmi caut giulgiul.// În moartea Ta îmi aştern moartea.// În aura Ta visez să calc vălul morții.// Aud cu auzul Tău.../ Văd cu văzul Tău:/ Ce lungă e cărarea!// În jur se leagănă/ iarba rară a ultimului cuvânt.” (Iarba Golgotei)

În sfârşit, „La Fântâna Îngerilor" – *„Tremurul crucii,/ în tremurul ochilor mei,/ apasă iarba cuvântului.// Ziua e tăiată în bucăți.../ puse peste crengi de măslini/ să se usuce".*

Şi mai departe-n călătoria spre sine, „Privind Valea lui Ioasafat": *„Umbra nu se poate-ntinde...// Gura nu poate vesti.../ Mâinile nu pot atinge; şi pasărea.../ nu poate să moară..."* şi fără oboseală „Căutând fântâna lui Iacov": *„Sub geana măslinului, aburii îmi săgetează mâna./ Valuri de aburi.// Gândul prinde în gheară fiecare val...// Urc pe crucea răsăritului de apă...// Azi, eu voi fi răstignitul/ pe mal.// Sulița îndoielii îmi străpunge coasta cuvântului...// Silabisesc/ numele celui ce sapă fântâna".*

Densitate de gând şi cuvânt, densitate de spirit. Poemele respiră har din Harul celest ce se revarsă din belşug peste creştete, peste inimi.

Două ipostaze „La izvorul Mariei" (I): *„Fericiți cei cu rana deschisă,/ bătând în cerul apei.// Pântecul abureşte în văzduhul poruncii..."* şi II: *„Cuvântul, sub candelă,/ strânge la piept/ tăcerea iederei...// Pe frunte apasă jarul sărutului...// Mâinile încrucişate/ se fac lumânare/ şi ard./ Cât, oare, vor arde?..."*

Fiecare etapă a călătoriei înseamnă o nouă treaptă urcată.

De o frumusețe de negrăit este poemul „Pasărea Răstignirii" – simbol al Jertfei Supreme a Mântuitorului. „Pasărea Răstignirii": *„Mâini lungi de lumină îmi cuprind mâinile... /şi mâinile mele cad pe umbra suspinului/ şi mâinile mele cad pe şira spinării celui mai răbduriu lemn.// Vine pasărea, cu dimineața răstignirii pe aripi.// Nu şiroaiele durerii mă cutremură,/ ci surâsul..."*

Şi de la Biserica Naşterii la Cana Galileii *„năvodul mâinilor"* în tresăltare şi ardere de rugul neliniştii, lângă obrazul brăzdat de lumină al păsării poemului. ***„Năvodul mâinilor" -*** *la Biserica Naşterii...: „Scap pâinea din mâini,/*

văzându-Ți mâinile...// Când mirul e soare,/ numai mâinile Tale se fac rame de aur...// Şi cad...// Cad peste suspinul meu,/ la gâtul măslinului...// Tot ele/ se înalță ca păsările nunții,/ se înalță peste suspinul meu / cel de-a pururea...”

Şi, susținând această idee: „***Împreunarea mâinilor tale:*** *Împreunarea mâinilor Tale, / ca un pântec zvâcnind...// Rugul arde, iar. // Împreunarea mâinilor Tale, / ca o gură de fântână...// Greu se aşază cuvântul în ordinea aceasta. / Greu urmează arătarea cu degetul / a Sfântului Alb.// Împreunarea mâinilor Tale, / bot umed peste valul ce arde.”*

Şi iată-l pe Drumul Căpățânii, la a treia oprire: „***Golgota, a treia oprire...:*** *„Creşte raza zilei...// Îmi pipăi obrajii.../ Găurile lacrimei sunt şterse?/ Deşertul pieptului se adună / ca pânza pusă la albit în iarba lunii mai.// Văd mai bine gleznele-n durere.// Albesc ochii pietrelor.../ Murmură.// Eu sunt în murmur.//*
Dacă acum plec,/ când voi îmbătrâni,/ vreau să fiu aici...”

Micropoemul „***Muntele Fericirilor***” – deşi alcătuit din două distihuri cu versuri cât se poate de scurte, desăvârşeşte rotundul ideii: *„Musteşte piatra.../ Se răsfiră trupul...// Fericit cel cu trup/ fără umbră...”*

Sunt locuri în lume unde, odată ajuns, nu-ți mai vine să pleci. Pornind de la pericopa neotestamentară care ilustrează episodul „**Schimbării la față”** pe Tabor (Mt. 17, 1-13; Mc. 9,2-13; Lc. 9, 28-36;) pentru orice creştin, Taborul rămâne şi peste mii de ani, un astfel de loc, plin de lumină divină unde ai vrea să rămâi pentru totdeauna, fiindcă în acastă Lumină se află Hristos. „***În cerul Taborului:*** *Am venit aici să murim...// Cu o mână pe altarele lăncilor,/ cu cealaltă pe zarea altarelor de ceară.../ Gura nu poate mesteca boaba de pâine./ Lăncile iau forma aripilor/ sub cununile ce împrejmuiesc suflarea sfinților.// Cu mâinile goale am venit/ în desişul cerului,/ să luăm coperământ pentru colina vămilor.// Zăbrele au ars ziua*

întreagă... S-a dezvelit Cerul./ Strângem subsioară cenuşa şi... lacrima măslinului.”

Nu trebuie să mergi prea departe ca să ajungi acolo. Locul se află în sinea ficăruia. E **dasein**-ul nostru, locul de unde survine ființa.

În sfârşit, locul Sfântului Mormânt este reperul care ne leagă unul de celălalt cu fire freatice. Este locul de unde a izvodit Mântuirea. Chiar dacă acolo nu se mai află trupul care a stat prizonier din iubire trei zile sub piatră, înfăşurat într-un giulgiu, îmbălsămat cu parfumul mironosițelor.

Locul poartă URMA DUMNEZEIRII OMENEŞTI a lui Iisus Hristos.

„Somnul Sfântului Mormânt: *Căutăm malul/ în noaptea Sfântului Mormânt.../ Miezul de noapte de mult şi-a bătut metaniile.// Vasele dimineții se revarsă.// Din apele lor, zorii îşi adună turma mieilor albi.../ Buzele le-au albit marginea/ în săruturile mirului.../ Ca un pântec cu coajă de pâine e vasul...// Întind pe pântecul alb / cămaşa somnului/ uitată în ungherul pizmuirii”.*

Atingând cu tălpile, cu mâinile, cu privirea, cu inima, aceste locuri, creştinul reînvie în memorie principalele evenimente cristologice.

În Grădina Ghetsimani, pelerinul se cutremură de frumusețea crudă a măslinilor, martori ai sărutului vinovat de înaltă trădare. Vândut pe-un sărut mincinos, ah, sufletul doare până la os!

„La Gat-Shemen, unde se coace pământul: *Aici,/ o singură aripă îmi atinge cuvintele.// Tot mai puține...// Le va apăsa fruntea/ la miezul nopții sau la miezul zilei?// Cu lemnul verde sau lemnul uscat?// Le va arăta/ haina cu noduri ale păcatului?// Îi ies în față/ cu un spic de grâu în mână...”*

Poemele acestui autor au, fiecare, un sâmbure teologic. Ele izvodesc dintr-o credință nestrămutată, nu neapărat inclusă în canoane, ci simțită până în ultima fibră a inimii. Puțini ajung

la o asemenea adâncime a credinței dar şi la o limpezire de spirit care izvorăsc din ea. Icoanele vorbesc. Pericopele evanghlice strigă. Locurile îți fac plecăciuni şi te îndeamnă la adâncă evlavie. Tu nu poți decât să taci şi să te rogi. Uneori să mai şi lăcrimezi pentru Domnul. Să fii părtaş, adică, precum Simon din Cirene, care a dus crucea Mântuitorului, la început silit, doar astfel cunoscând cine era Iisus. În fața miracolului Învierii *„Stă viața/ cu capul în pumni/ peste cingătorile milei...// Să faci doi heruvimi de aur! -/ îi porunceşte Domnul lui Moise...// La auzul acesta,/ viața se trage înapoi / ca Iordanul/ când se îmbracă în cămaşa botezului...”* (Anastasis).

Dar ca să ajungi la Înviere trebuie să treci prin supliciul crucii, prin pustia Iordanului, prin trădare şi moarte: *„Fir de iarbă fiind/ cum să mă apropii de foc?// Abia am căzut din brațele Tale.../ Pe întinderea apei am căzut./ Am plâns mai întâi, apoi m-am botezat./ Valurile erau aripi./ Veneau din învierea cerului,/ din nesfârşita înviere a cerului,/ din hohotul urcat la cer/ când ziua e numai îngenunchere.// Mă răstignesc,/ dar lemnul meu putrezeşte”*
(În pustia Iordanului).

Sala Cenacolului, numită şi „Foişorul Cinei” – îi trezeşte autorului simțăminte pioase: *„Peste râul de piatră lucie,/ Aburul gurilor flămânde încălzeşte veşnicia...// Strâng în mâini flori de sare.../ Le împart în patru colțuri de masă.// Timpul nu se măsoară în clipe.../ E doar un tremur prelung./ E doar harfa trupului străpuns...”*

Aflat „În calea magilor” - cu ochii la Steaua cea vestitoare -, poetul trăieşte, de asemenea, clipe unice: *„Genunchii apasă fagurele...// Răsăritul şi apusul/ soarelui au aceeaşi înmărmurire.// Acum.../ ştiu câtă aşteptare măsoară ştreaşina genelor.// Toată calea e în sânul meu./ A luat locul inimii şi răsunetul vorbei.../ Altarul de aur, smirnă şi tămâie/ e pruncul din mâinile mele.// În umezeala ochilor/ calea magilor lasă lăcaş”.*

Poezia religioasă a lui Valentin Marica este alcătuită din cuvinte şi tăceri prelungi, semnalate cu puncte de suspensie. E loc destul aici pentru meditaţie şi interpretare, fiecare după propriile trăiri.

E o poezie metaforică cu simboluri creştine vizibile şi ascunse care se distaină treptat sub lumina credinţei.

Beatitudine: *„Înşir pe crestele frunţii boabele rozariului.// Mă încoronez cu boabe de grâu...,/ boabe care văd, boabe care aud, boabe care adorm.../ Boabe care visează stâlpul de foc”.*

Iată o ilustrare perfectă a simbolisticii lui Valentin Marica: ***„Osul deşertului:*** *Osul deşertului e în oasele mele.// Gândul e os al deşertului...// Numai Fecioara în vis arată cu degetul râul. / Mă spăl în apa visului Preacuratei/ şi sunt cumpănă, ... fără de fântâni...// Osul deşertului se îndoaie ca ramul de salcie”.*

Lirică panseistică, sapienţială, sacră, cu accente vădit creştine, poemele din acest volum înalţă şi îngenunchează într-o continuă stare de graţie, ***„Sub genunchii Taborului”*** – acolo unde se află încă, genuin, *„cântecul cuvântului”.*

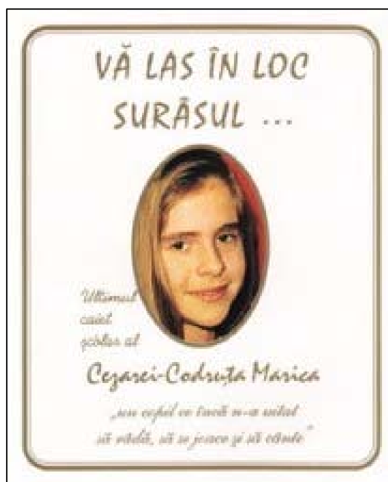
22 iulie 2010

UN ÎNGER CU FLAUT LA BUZE

POVESTEA CEZAREI-CODRUȚA

„VĂ LAS ÎN LOC SURÂSUL... ***ULTIMUL CAIET ŞCOLAR AL CEZAREI-CODRUȚA MARICA", Editura Brăduț, Târgu-Mureş, 1996. Interviuri şi redactare: Ana-Maria Crişan, Valentin Marica, Laura Bândilă.***

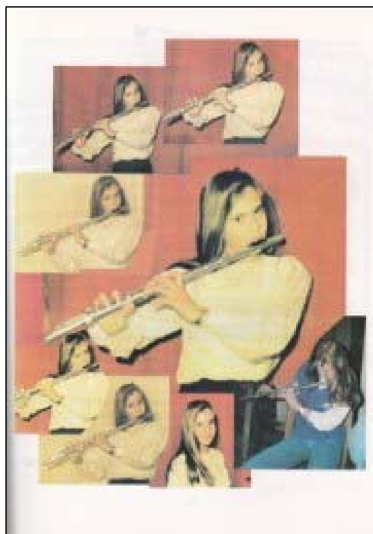
Motto: *„De rupi din codru-o rămureal   Ce-i pasă codrului de ea?"*

Doar copacului din care a fost smulsă, doar lui îi curg lacrimi verzi, lacrimi de lumină, lacrimi crucificate, lacrimi roşii…lumini înlăcrimate… Doar locul de unde a fost smulsă, încă mai sângeră…. Cum să astupi golul care cu nimic nu se astupă? Cu ce să umpli vidul rămas, ce cu nimic nu se înduplecă să se umple? Până şi cuvintele pe care se înalță schele şi edificii, cad la pământ, neputincioase… Cuvintele care altădată aveau aripi, acum, par bolovani, stârnind zgomote seci atunci când ating hăurile fântânii din noi, iscând ecouri cât se poate de mute.

Greu, greu se încheagă cuvintele. din noi, iscând ecouri cât se poate de mute. Greu se mai rostesc şi tăcerile. Anevoie putem sta drepți cu spatele la Lumină. Numai îngenuncheați mai putem asculta freamătul depărtării. Şi liniştea din adâncuri. Doar rugăciunile Misterelor de Lumină din Sfântul Rozariu, rostite de mine azi, 7 noiembrie în Biserică, pentru Cezara-Codruța, pot să sprijine gândul. Le şoptesc într-un genunchi, cu glas sugrumat de plecarea la ceruri a Poeziei. A Vulcanului

de Poezie, poetul neamului acestuia oropsit şi bolnav de Dumneavoastră, Țară! Tristeți peste tristeți şi mai mari, dând să se reverse….Durere nouă peste dureri vechi, stratificate…

În fața realității, supunerea-i oarbă. Degeaba curg întrebări, nedumeriri pe relieful obrazului, în ochii făcuți pâlnie, în aşteptarea semnelor. Cerul tace. Şi pământul tace. Marea e mută. Munții au încremenit. Chiar şi mişcarea a rămas țintuită, prăbuşită cu zgomot.

Cartea aceasta începe cu o absență. Dar nu cu o absență închisă într-un perimetru limitat de ziduri prin care nu pătrunde lumina, ci una aşteptătoare, strigătoare ea însăşi, deschisă spre orizontul privirii, una atât de largă încât încape în ea lumea întreagă. Marea absentă a acestei cărți, fetița-înger cu flautu-n mâini, e prezentă peste tot. Şi parcă se ascunde după fiecare cuvânt, fiecare lacrimă, în gânduri şi amintiri, în imagini vii încă, în şoaptele rostite de-a lungul clipelor în lumina şi umbra scăldându-se în acelaşi nisip alunecător, deopotrivă. Clepsidra s-a răsturnat singură şi a început să curgă timpul doar îndărăt. Un singur sens i-a mai rămas nisipului.

Cezara-Codruța a rămas pentru toți, un sâmburaş întemeiat pe o tulpiniță. Care a înflorit neasemuit de frumos şi a rodit. Fruct fraged, smuls încă de când era în pârg. Trufanda. Nu a dobândit decât parfumul dulceții, aroma ei. Serafică, diafană, o steluță, un fulg de nea topit în palma noastră mult prea devreme.

Cu trecerea anilor, imaginea ei, în loc să se estompeze, a devenit tot mai clară. Chipul drag s-a întipărit pe meninge.

Glasul ei nu s-a stins, ci răsună, ori îți şopteşte. Vorba ei a devenit melodie, cântec etern pe harpe de îngeri. Jucăriile Cezarei-Codruța stau aliniate pe pat, amuțite, în aşteptarea stăpânei. Sunt aceleaşi, nemişcate, de la plecarea ei, dar parcă mai triste. Scrisori, gânduri, mărturisiri, nelipsitul Jurnal, amulete, dulci nimicuri care în ochii unui copil capătă importanță extremă. Nici măcar praful nu îndrăzneşte să se aştearnă pe ele. Îi păstrează respectul.
Dar noi, tot am rămas cu ceva, iată, drept testament. Cezara-Codruța ne-a asigurat că nu vom fi singuri: *„Vă las în loc surâsul...”.* a spus ea în chip de bun-rămas celor care au cunoscut-o, celor care n-au cunoscut-o, celor cărora o vor cunoaşte… Aşa se numeşte cartea închinată ei, *„Vă las în loc surâsul... Ultimul caiet şcolar al Cezarei-Codruța Marica”* – la care, o mână tremurândă a adăugat: *„un copil ce încă n-a uitat să râdă, să se joace şi să cânte”.* Şi ieri şi azi şi mâine, aceste cuvinte vor sta mărturie despre o fată neasemuit de frumoasă, cu chip de zână, neasemuit de talentată, sensibilă, dăruită cu haruri divine, care a fost chemată la Domnul, pentru că, nu-i aşa? Şi lui Dumnezeu îi plac frumusețea, neprihănirea, bunătatea. Cartea este un album memorial dedicat adolescentei Cezara-Codruța Marica. Ea cuprinde texte scrise de Cezara-Codruța în limbile română, engleză, franceză, germană, italiană, portugheză, şi evocări-mărturii, ale celor ce au cunoscut-o, au iubit-o, au apreciat-o. Nu se putea să n-o iubeşti pe Cezara-Codruța pentru că ea avea ceva din inconsistența îngerilor, din suavitatea zânelor bune, din frumusețea şi drăgălăşenia cu care sunt înzestrați copiii şi încă ceva în plus: o bunătate, un talent şi o sensibilitate fără de margini. Cu această zestre a păşit în lume şi a luminat casele, şcoala, chipurile celor din jur, vreme de 16 ani. E mult, e puțin? Nu putem judeca noi durata. Dumnezeu măsoară altfel timpul. Sunt oameni care, într-o vreme scurtă, condensată parcă anume, trăiesc cu intensitatea şi cu ardoarea marilor longevivi, persoane care fac

în câțiva ani, ceea ce alții nu reuşesc într-o viață. Urma lăsată de Cezara-Codruța nu se va şterge niciodată. Datorită Fundației care-i poartă numele, în care alți copii îşi dezvoltă aptitudinile creatoare, trăiesc şi muncesc laolaltă, într-un spirit de iubire şi înțelegere desăvârşite. Iată moştenirea ei. Trebuia ca ea să existe şi să lase această avere, nemăsurată în bani, în lucruri, în titluri academice, în aur ori alte podoabe pieritoare. Şi mai trebuia ca Cezara să plece brusc, pentru a se naşte această Fundație. O jertfă în folosul copiilor. O jertfă supremă, o ardere de tot pe altarul neprihănirii. Făcută de un copil. Laolaltă cu jertfa părinților ei. Cei rămaşi îi cinstesc memoria şi săvârşesc în spiritul ei fapte memorabile, necontabilizate decât în Cartea Vieții.

Dar cine a fost Cezara-Codruța, ca să-şi ia dreptul de a sui, coborând în mormânt, direct în amintirea şi gândurile noastre? A fost? Este? Va fi? Nu cumva a rămas ca o părere de bine, ca o adiere de flori de salcâm, de merişor, de tuberoze în primăvara copilăriei şi a tinereții noastre? Orice ar fi fost, ea RĂMÂNE. Rămâne, chiar înainte de a fi, survolând spațiul şi timpul şi plonjând direct pe sufletele noastre, indiferent dacă am cunoscut-o sau nu. Să-i facem un locuşor în biserica sufletească acestei fetițe neasemuite care a plecat prea repede printre îngeri: *„Când după „clipa cea repede ce ni s-a dat" începe Veşnicia, are cine s-o descopere, s-o poarte, s-o priceapă? Poate avea o tânără de 16 ani dreptul la posteritate? Cartea aceasta se încumetă să dea un răspuns. Este o carte unică. Dureroasă şi deschisă spre un fel de împăcare sufletească. Citind-o, veți afla cîte ceva despre colegul dvs. de bancă?"* – citim în primele pagini ale cărții.

Haideți s-o cunoaştem!

În capitolul *„Zbor frânt…"* ne este descrisă astfel: *„Cezara-Codruța Marica s-a născut la Târgu-Mureş, în ziua de 3 martie 1979. Un mărțişor al bucuriei şi speranței, pentru părinții şi fratele ei, Emilian Cosmin. I se deschid drumurile*

vieții. Copil de nota 10 la GRĂDINIȚA…10 cu program prelungit din oraşul natal, micuța grădinițiană se dovedeşte neastâmpărată, chiar năzdrăvană, ținând să-şi afirme cu precocitate şi calitățile artistice. Concursurile la care ia parte înseamnă premii, inclusiv la etapele județene. Demersuri culturale predilecte: poezia (recitare) şi cântul (interpretare şi compoziție). Răstimpul 1985-1989 o află pe Cezara-Codruța în banca şcolară. La ŞCOALA GENERALĂ nr 5 din Târgu-Mureş, mai întâi, apoi la nr.3. Încununat fiecare an şcolar cu media generală 10 şi premiul I. La finele ciclului I şcolar, îşi adjudecă DIPLOMA SPECIALĂ DE ELEV EMERIT. În clasa a IV-a, obține premiul I la OLIMPIADELE DE LIMBA ROMÂNĂ şi *MATEMATICĂ, fazele municipale şi județene. Este perioada startului în arena creației, pe cont propriu. Numeroase diplome îi certifică şi recompensează creațiile literare, ca şi participarea activă la concursurile de recitare. Frecventează cercul de TEATRU DE PĂPUŞI de la CLUBUL COPIILOR. În paralel, ritmică şi balet la CASA SINDICATELOR. Urcă pe* scenele TEATRULUI NAȚIONAL ŞI PALATULUI CULTURII, *în diferite spectacole, inclusiv sub egida unor instituții artistice profesioniste.*

Din 1985, se apropie, pas cu pas, de limba lui Shakespeare, sub îndrumarea profesoarei Doina Tărcatu.

Între 1989-1993, frecventează gimnaziul la LICEUL DE ARTĂ din Târgu-Mureş, secția MUZICĂ, FLAUT ŞI PIAN, situându-se, consecvent, printre primii clasați. Alte premii îi atestă calitatea participării la olimpiadele şcolare (ROMÂNĂ), ca şi la concursurile artistice pentru şcolari. Compune şi recită în spectacole reprezentative. Este perioada în care Cezara-Codruța debutează în presă. Publică în VATRA COPIILOR, cotidianul mureşean CUVÂNTUL LIBER, POŞTAŞUL, colaborează la emisiunea LUMEA COPIILOR de la RADIO TÂRGU-MUREŞ. Participă la festivalurile pentru copii CHIȚIBUŞ şi *MISS PRIMAVERA, cu creații literare originale*

şi melodii interpretate la flaut. Îşi reprezintă şcoala la concursuri literare de anvergură națională ca şi în concertele susținute de elevi. Începe să scrie o carte de poveşti, cu variantă în limba engleză, dintre paginile căreia ALBĂSTRIȚA este inclusă în planul editorial al colecției CHIȚIBUŞ a Editurii BRĂDUȚ. Din aceeaşi perioadă datează şi povestea LENEA ŞI MUNCA.

Urmează ŞCOALA DE ARTE din Târgu-Mureş, cursul de balet al profesoarei Ioanetta Sireteanu. În clasa a VIII-a obține premiul I la faza județeană şi apoi la faza națională a concursului literar: „SPUNE-MI, PRIETENE, CE PUTEM FACE PENTRU COPIII DIN ȚĂRILE AFLATE ÎN RĂZBOI?” Cu aceeaşi temă participă la un concurs literar în Elveția. Pasiunea pentru lectură, apetitul pentru ficțiune, fantezie şi creativitate o fac să-l citească integral pe JULES VERNE. Anii de liceu sunt şi mai încăpători în fapte şi „urme” pentru Cezara-Codruța. În 1993, intră la LICEUL „UNIREA” din Tîrgu-Mureş, în clasa specială de limbă engleză (a IX-a E) cu media 9,78, a doua din clasamentul examenului de admitere. Obține în clasele a IX-a şi a X-a premiul „UNIREA”, de ziua liceului (ultima medie; 9,71). Ambele clase le absolvă cu premiul al II-lea. La OLIMPIADA DE LIMBA ENGLEZĂ, obține de fiecare dată premiul I la fazele municipale şi județene, iar la fazele naționale mențiune (la Satu-Mare şi Suceava).

Întinde o mână teatrului. Este distribuită în rolul ÎNGERUL, în spectacolul FAUST al ACADEMIEI DE ARTĂ TEATRALĂ din Târgu-Mureş (regizor Gavril Cadariu). Spectacolul, premiat la FESTIVALUL DE TEATRU „ALEGORIA” de la Bistrița, este prezentat şi la PRIMA ÎNTÂLNIRE INTERNAȚIONALĂ A ACADEMIILOR DE TEATRU DIN EUROPA. Se remarcă şi în activitatea culturală a liceului. Momente proeminente: ZIUA FRANCOFONIEI, ZILELE OMAGIALE EMINESCU, ZILELE „LUCIAN BLAGA”,

TURNUL BABEL, MANIFESTĂRILE SOCIETĂȚII „ACADEMOS”, din Târgu-Mureş. Recită în limbile română, engleză, franceză, italiană, portugheză. Scrie versuri, tablete, eseuri. Colaborează la emisiunea PE UNDELE TINEREȚII de la RADIO TÂRGU-MUREŞ, ca şi la RADIO BUCUREŞTI. Îndrumă emisiunile radio ale liceului. Citeşte integral SHAKESPEARE şi DOSTOIEVSKI. Reciteşte BIBLIA. Începe studierea limbii germane (în particular), aprofundează limba franceză, sub îndrumarea profesorului Nicolae BECZE, care i-a fost şi diriginte în anii de liceu. Continuă pregătirea la flaut şi pian. Scrie proză în limba engleză. Traduce în engleză, împreună cu câțiva colegi, serialul POLY et PLUŞH al Anei-Maria Crişan. Scrie un eseu EMINESCU. Îl descoperă pe LUCIAN BLAGA: învață pe de rost POEMELE LUMINII. Era pasionată de istorie, arte plastice, filatelie. Oscila, ca opțiune profesională, între LIMBI MODERNE APLICATE şi DREPT INTERNAȚIONAL. Acumulase o cultură generală impresionantă, hărăzită fiind de temeinicia studiului, curiozitatea de a şti, patima lecturii, sinceritatea comunicării, bunătatea sufletească şi blândețea cuvântului rostit sau scris. Prin ea se întrupase un destin de excepție. Prematur şi brutal frânt la nadir…

Cezara-Codruța a părăsit o lume de promisiuni, dar şi a deşertăciunilor, în dimineața de 4 iulie 1995, la Spitalul din Constanța. Un absurd accident de circulație i-a oprit acele ceasornicului vieții pământene în dreptul cifrei 16. Vârstă la care, pentru adolescent, moartea ar trebui să fie doar teoretică, nicidecum realitate. Îşi doarme somnul veşnic în Cimitirul Bisericii de Lemn din Târgu-Mureş. În memoria ei, la MAMAIA, lângă locul accidentului, va fi înălțat un semn de pomenire.

Lăsată neatinsă de la plecarea ei în tabără şi din această lume, camera de lucru a Cezarei, din B-dul Antonescu nr. 13, Târgu-Mureş, cameră memorială, a devenit şi sediul Fundației

Culturale „CEZARA-CODRUȚA MARICA”. Primele intenții: cenaclul literar şi publicația pentru adolescenți „CEZARA”; premiul „CEZARA” pentru elevii supradotați în învățarea limbilor străine; susținerea profesională şi materială a adolescenților pasionați de studiul limbii române şi al limbilor străine, dar care au o situație materială precară; ajutorarea adolescenților cu nevoi speciale. Toți cei care au cunoscut-o şi apreciat-o şi-au propus s-o nemurească şi prin acordarea prenumelor ei CEZARA-CODRUȚA – unei biblioteci a copiilor şi prin amenajarea unui scuar (parc) cu grup statuar dedicat tuturor copiilor şi tinerilor morți prematur; loc în care cei atât de îndurerați de prea fragedele pierderi irecuperabile să-şi găsească o clipă de alinare a lacrimei.

De necuprins în vorbe cele lăsate în urmă de CEZARA-CODRUȚA MARICA. Fapte, imagini, vise. Da, şi lacrimi. Rămâne, dureroasă pentru cei care au cunoscut-o, fiindu-i apropiați sau aproape, o întrebare căreia nu-i afli răspuns nici în formulare smerită, nici violentă: DE CE?

Chiar dacă FERICIȚI CEI CURAȚI CU SUFLETUL...” (date biografice din albumul memorial „*Vă las în loc surâsul...”)*

În fața unei astfel de prezentări cuprinzătoare, se cuvine să păstrăm câteva clipe de tăcere. Şi eventual, să facem o rugăciune. Dacă nu cumva şi cuvintele devin neputincioase. Ne mai rămân crucile, metaniile şi lacrimile. Să nu ne zgârcim.

Frânturi de memorie ale educatorilor, învățătorilor, profesorilor, diriginților, colegilor, prietenilor, membrilor de familie, ne-o readuc, mai vie ca niciodată în fața ochilor, chiar dacă n-am văzut-o nicicând decât în fotografii. Propoziții şi fraze rămase memorabile, zeificate icoane pe scoarță, din spusele Cezarei-Codruța, din „ultimul caiet şcolar” al fetiței, din schițele, desenele, însemnările de jurnal, poeziile proprii, stau acum mărturie în casa memorială devenită Fundație de sprijin pentru copiii cu nevoi speciale dar şi pentru cei

supradotați, Fundație care-i duce numele şi amintirea mai departe. Să le memorăm şi noi, poate ne vom alege cu ceva trainic, ceva de neşters imprimat direct pe inimă: *„Şi numele parcă îi era predestinat acestei ființe gingaşe. Codruța – de la natură, codrul verde, plin de viață, tumultuos, mereu în mişcare. Aşa era Codruța. Iubea nespus de mult florile, insectele, furnicile, mămăruțele, tot ce era viață. Îmi amintesc cum, într-o zi de primăvară, a cules câteva păpădii din curte, apoi – în sală – le-a aşezat pe masă, rugându-mă să le pun în apă. Deşi le-am pus amândouă împreună în vaza cu flori, păpădiile, a doua zi, erau uscate. Codruța a început să plângă necăjită şi să le mângâie cu mâna ei mică. A treia zi, Codruța i-a spus unei fetițe să nu rupă florile pentru că, odată rupte, ele „mor repede”. (Educatoare Mariana Adam, Târgu-Mureş, Grădinița cu program prelungit nr. 10).*

Alte mărturii emoționante în secvența intitulată: „*Din amintirile bunicii”* oglindesc clipe din viața fetiței: *„Purta mieii în brațe ca pe nişte păpuşi, şi vorbea cu ei, aşa cum vorbea cu copiii la joacă. Le spunea „servus”, „noapte bună” etc. Unuia i-a pus numele Oacheşu. De el şi-a amintit ani în şir.” (...) „Era o iarnă grea, cu zăpada de un metru. N-am lăsat-o la săniuş. S-a dus totuşi la pârtie, dar a venit repede. Şi-a dat seama că am văzut-o şi urma săpuneala. Dintr-o dată, parcă a intrat a pământ! Când am început s-o strig şi să-i promit că n-o cert, s-a crăpat un morman de zăpadă din care a ieşit Codruța. S-a ascuns pur şi simplu sub zăpadă!”*

„Am cunoscut-o de când s-a născut – a relatat prof. Maria Urzică, Liceul „Avram Iancu”, Târgu-Mureş -. *Am îngrijit-o uneori, am răsfățat-o, m-am jucat cu numele ei. Îi spuneam Codrişor, Duța, Duțica şi aşteptam să-i pot spune (când va fi mai mare) Cezara-Cezarina… Alții o alintau spunându-i Codruna, Cocuța, Codrina, Druna, Duț, Duțica, Cezara, Cezi, Cezu, Zuc, Zu, Cezareea, Şopârliță, Sfîrlează, Fâşneață etc.”*

Bogdan Pantea, tânărul care era cu ea în ziua accidentului şi care a suferit, la rândul lui traumatisme grave şi-a amintit: *„Cezara avea un elefănțel mic de fildeş, Trompi. Îl avea de mică. L-a purtat mereu la gât ca pe o amuletă, până când l-a pierdut o dată la mare, dar l-a găsit. Apoi mi l-a dăruit mie, după Crăciun (1944) şi, de atunci, eu am fost cel care l-a purtat mereu. Elefănțelul era la gâtul meu şi în ziua accidentului…” (Trompi, elefantul de fildeş).*

Iată şi mărturia învățătoarei Maria Gherendi, de la Şcoala Generală nr. 3, Târgu-Mureş: *„I-am fost învățătoare Cezarei-Codruța în clasa a IV-a. Datorită zestrei intelectuale native, fără eforturi prea mari, îşi însuşea repede orice cunoştințe, la toate obiectele de învățământ. Nu accepta să memoreze ceva ce nu-i era pe deplin înțeles. Mereu punea întrebări, problematiza. Uneori, răsturna ceva demonstrat, cu întrebarea: „Şi totuşi, dacă nu e aşa…?” Cea mai mare satisfacție o avea atunci când, prin efort propriu, ajungea să găsească cheia unei probleme; se poate spune chiar că refuza să fie ajutată. Bogăția vocabularului, corectitudinea exprimării orale şi scrise, expresivitatea citirii, universul ei creator exprimat prin compuneri, impresionau. La olimpiadele de matematică şi limba română, obține nota 10, iar anul şcolar îl încheie cu media generală 10 şi diplomă de merit pentru toți cei patru ani de şcoală absolviți cu nota maximă.”*

Să privim o clipă cu ochii Cezarei-Codruța, într-o scriere proprie, din anul 1990, intitulată: „***Ce văd eu când privesc în jur?”*** Poate că, privind prin ochii unui copil, vom înțelege mai bine lumea şi ce se petrece în ea, fără să ne mai mirăm atât: *„Cerul e mare de tot. Şi colorat ca o viorea. Pe fruntea lui se înşiră rândunelele. Sunt şi ele albastre. Dar, mai ales, vesele. Parcă plouă cu rânduinele vesele. Când copacii au strigat: „Bine ați venit!”, ele parcă zâmbeau, mai mult decât zburau. Erau ca nişte copii mai mici. Zâmbetul lor s-a transformat într-un ciripit vesel. În jurul meu este acum un ciripit cum n-am*

mai auzit niciodată. Rândunelele şi-au găsit cuiburile. Pe aripile lor au adus ceva din albastrul cerului. Acum, îşi scutură aripile în cuiburi. E totul numai ciripit.”

„Despre Cezara, între prieteni,” cuprinde mărturiile unor elevi de la Liceul „Bolyai Farkas”, Târgu-Mureş, din care merită să consemnăm: *„Îi plăcea foarte mult lumea teatrului, dar niciodată nu mi-a spus că ar vrea să se facă actriță. Deşi avea mult talent. A jucat şi în spectacole regizate de mama mea, Doina POPA. Discutam, adesea, pe teme ce țin de iubire, nemurire. Filozofam. Odată, ne-am jucat un joc ale cărui pedepse erau nişte pupicuri. Mi-a spus că ea considera dragostea trupească un lucru meschin. În relațiile cu profesorii, era foarte directă; unii îi erau simpatici, alții nu. Spunea întotdeauna ce avea de spus, ceea ce nu-i convenea.” (Paul Moldovan, 17 ani). „Îi făcea plăcere să discutăm despre oameni, despre cum e lumea aceasta. Era miluitoare cu cei săraci. Ştia să-i înțeleagă pe cei din jur, mai ales dacă aceştia îi erau prieteni. Îşi forma repede o părere despre semeni şi reuşea să fie obiectivă. Odată, eram pe B-dul Antonescu, pe o bancă, şi de noi s-au aproapiat doi «tineri» cam de 70 de ani. Se țineau de mână. Cezara a exclamat: «Ei! Aşa aş vrea să fiu şi eu, să ajung de vârsta lor…!»” (*Delia Matei, 17 ani).

Conturarea personalității încă din primii ani de viață demonstrează de obicei calități de excepție pentru cel în cauză, dar şi o profundă cunoaştere a realității şi o curiozitate care se cere satisfăcută, un spirit cercetător, însetat de noutate. Astfel de calități de excepție le-a manifestat Cezara-Codruța, care s-au dezvoltat în timp până la atingerea perfecțiunii. Iată ce-şi aminteşte Laura Cismaş (16 ani, Liceul de Artă – Târgu-Mureş): „*Desena frumos. Odată a desenat ceva minunat, cu o zână înconjurată de lumină. Profesoara i-a spus să refacă ceva, detalii de profesionist; eu eram de părere că n-are rost să faci din nou tot desenul. În clasa a VIII-a, profesoara a*

chemat-o să stea ca model pentru portret. A zis că are trăsături perfecte.”

Cezara-Codruța era înzestrată cu talent nativ pentru muzică, pentru flaut, pian, voce, talent actoricesc, limbi străine, limba română, matematică. Profesoara ei, Florina Zehan de la Liceul de artă din Târgu-Mureş îşi aminteşte: *„I-am fost profesoară de flaut; Cezara-Codruța colabora cu mine pe cele mai sensibile unde ale sufletului. Dialogul cu ea era o adevărată plăcere. Tainele flautului i-au devenit preocupări zilncie. Deşi nu voia să opteze pentru o carieră muzicală, punea suflet în tot ce făcea; avea calități artistice remarcabile, emanații a unei sensibilități şi inteligențe deosebite. (...) În mintea şi memoria mea, Codruța va rămâne spiritul tânăr şi pur, imagine nepătată a tot ceea ce poate fi mai frumos – copilăria, în cea mai reprezentativă întruchipare a ei.”* Faptul premonitoriu că un regizor a ales-o să joace rolul îngerului din piesa „Faust” la Academia de Artă Teatrală din Târgu-Mureş în anul 1992 este relevant: *„În aprilie 1993, spectacolul „Faust” a fost prezentat la Teatrul Național din Târgu Mureş la Prima întâlnire a şcolilor şi academiilor de teatru din Europa. Spectacolul a fost jucat şi la Sala Studio din Târgu-Mureş şi în tabăra de pictură „Armonia” de la Sângeorgiu de Mureş, în august 1992. (...)*

ÎNGERUL

Personajul acela n-avea nume. Era un spirit bun, un înger venit din neunde, tulburător de fragil şi măreț, simplu şi sacru ca nemurirea. Faust încremenea diafan, cu ochii ficşi în sufletul său la auzul flautului divin ce, pasager, stăpânind Universul, îi semnala păcatul. Şi a venit această minune blândă şi pură, cu toată dragostea şi bucuria ei, şi a dat viață şi sens şi nume… Personajul acela nu mai era un simplu personaj. Era ea şi de aceea s-a numit Codruța. Oamenii, văzând-o în spectacol, se întrebau, mă întrebau unde am găsit-o? Într-adevăr, există pe lume o astfel de fetiță?! Există! În

sufletul meu. Şi, inconfundabil, se numeşte Codruţa.” (Gavril Cadariu, regizor de teatru, Târgu-Mureş, 27 august, 1995).

Ecourile acestui spectacol au rămas multă vreme-n auzul spectatorilor şi al actorilor. Doina Popa, regizoare, îşi amintea: *„La Bistriţa, cu ocazia Festivalului de teatru ALEGORIA – 1992, după reprezentarea Academiei de artă teatrală din Târgu-Mureş cu spectacolul „FAUST”, în care Cezara-Codruţa era „ÎNGERUL”, actorul şi profesorul Victor Rebengiuc a întrebat „trupa”: „-Unde aţi găsit copilul acesta?! Este incredibil...!” Apoi, reputatul actor i-a mângâiat Cezarei fruntea, anticipând posibilul ei examen la teatru”.*

Dar cel mai bine o portretizează Cristina Coman în textul intitulat: *„Un cântec dulce-amar...”* : *„Cu Cezara eram colege la Artă, ea la Muzică, eu la plastică. Ea, toată o bucurie şi o voie bună. Atrasă de pictura impresionistă. Eu, prin Cezara, atrasă de Chopin. O imagine de neuitat. Îmi spunea că-l citeşte pe Dostoievski şi are impresia că forţa scrisului său îi deschide o perspectivă asupra lumii, incomparabil mai vastă decât a celorlalţi creatori de romane. Admira scrisul lui Jacques Prevert, poetul-copil, unicul ce-l înţelegea pe copilul-ştrengar şi, poate, printre cei puţini care reuşesc să-şi păstreze sufletul de copil, capacitatea de a privi, cu ochii dilataţi de uimire, universul inaccesibil maturului serios. Citise „Pe aripile vântului”, prin clasa a VII-a. O încânta mai mult atmosfera romanului, decât povestea pe care o găsea uşor dulceagă. Deşi recunoştea că preferă imaginea romantică a unei iubiri ideale, realităţii lipsite de componenta magică a ficţiunii, înecate în plictis şi în monotonia zilnică. Visa să viziteze Atlanta... Cezarei i se potrivea melodia lui Joe Dasin „Et si tu n'existais pas”: un cântec dulce amar. Am tras concluzia că era cântecul ei... Citea din Biblie adeseori, pentru că ea credea cu tărie în Dumnezeu. Fără sprijinul divinităţii, îşi imagina viaţa lipsită de valoare. Îşi spunea că trebuie să existe un Dumnezeu, ca un ultim şi unic răspuns al neliniştilor*

şi coşmarurilor noastre. Dumnezeul creat de ea pentru sine nu era unul abstract şi îndepărtat, ci unul uman, căruia nu ezita să-i conteste autoritatea, punând, la orele de religie în special, întrebări îndrăznețe legate de destin şi predestinare".

Peste toate aceste mărturii, flutură ca o eşarfă cenuşie versul stănescian: „Brusc, pasărea a murit în zbor…" (Nichita Stănescu – A muri în zbor). Şi zborul păsării s-a frânt în 4 iulie 1995, dimineața. Neverosimil de adevărat. Incredibil. Şi peste toate întrebările lumii, se aştern şi cele ale lui Vasile Hodorogea, 18 ani, absolvent al Liceului Unirea, în evocarea intitulată: „*Unde sunt cei care nu mai sunt": „Chiar dacă nu o cunoşteai, apariția ei te făcea să tresari. Subțirică, blondă, mereu zâmbitoare, cu o privire vie şi pătrunzătoare, având întotdeauna o vorbă bună pentru oricine, era, într-adevăr, deosebită. Avea un ceva numai al ei; era originală din toate punctele de vedere. Cele 3-4 limbi străine pe care le vorbea, flautul, pianul, talentul actoricesc, capcitatea de învățare mă făceau să o numesc un mic geniu. Dar…geniile mor devreme… Calitățile ei însă nu fac să-mi pară moartea ei mai uşor de acceptat. Nimeni nu merită o asemenea soartă, cu atât mai mult Cezara…De ce tocmai ea? De ce tocmai aşa? De ce la 600 de km de casă? De ce la 16 ani? Viața părea atât de frumoasă pentru cea care voia să o trăiască din plin, să cunoască, să se afirme, să se realizeze. După multe alte dezamăgiri şi decepții, ziua de 4 iulie 1995 a venit să-mi pună la îndoială un alt reper: Dumnezeu. Când deja nu mă mai îndoiam că există, că vede tot şi că face dreptate, vestea morții Cezarei m-a aruncat, din nou, pe o margine de prăpastie. Dacă moartea Ei e justiția divină, atunci ce e această justiție divină şi cine şi cum e acest Dumnezeu? O iluzie făurită de om şi pentru om? Absolutul absolut s-a transformat brusc într-unul relativ, iar relativitatea a devenit absolută. Întrebările de mai sus mi le-am pus căutând, aparent zadarnic, răspuns la o altă întrebare: „UNDE SUNT CEI CARE NU MAI SUNT?" Totuşi,*

un răspuns s-ar putea găsi, şi încă unul foarte plauzibil: sunt printre noi, în sufletele şi în inimile noastre, în amintire şi în…durere. Dar, pentru că avem nevoie de Absolut, relativ sau nu, mi-l amintesc pe preotul Şuteu, a cărui metaforă alină oarecum povara durerii unei morţi absurde: „Dumnezeu este un grădinar. În grădina Lui cresc florile. În toate formele, de toate culorile şi mărimile. E o grădină Dumnezeiască. Dar o floare e mai frumoasă decât toate: Mlădie, galbenă şi delicat parfumată, e o încântare a ochiului şi a sufletului. Văzând-o, Dumnezeu o rupe, o duce lângă jilţul Lui şi o aşează la dreapta Sa, ca să se poată bucura în voie de frumuseţea şi parfumul ei. Grădina Sa e la fel ca şi înainte. Totuşi, parcă lipseşte ceva. Grădina e mai goală ca înainte căci o floare…Cezara….”

Există persoane care, cu sau fără voia lor, devin repere, modele, efigii. Cezara-Codruţa este una din acestea. Ea a rămas în mintea, conştiinţa şi inima tuturor ca o lumină continuă. Mai are importanţă ce nedreptate, ce îngrozitor accident i s-a întâmplat pe o trecere de pietoni? Mai are vreo importanţă faptul că cel care a ucis-o, deşi îşi conducea autoturismul în nebunia excesului de viteză şi a alcoolului, lovindu-i pe cei doi tineri angajaţi regulamentar în trecerea străzii, se plimbă şi azi nestingherit şi liber, fără să-i peste că a stins o lumină, o flacără? Pentru părinţi şi prieteni, da… are o importanţă vitală. O manifestare atât de odioasă şi sălbatică a răului pricinuit de om oamenilor, nu poate rămâne nepedepsită… Şi totuşi….

Amintirea Cezarei-Codruţa stăruie şi va mai stărui, atâta timp cât părinţii, rudele, colegii, profesorii, educatorii, chiar şi cititorii acestor rânduri, o vor păstra vie… Fundaţia care-i poartă numele îi conservă lucrurile, creaţiile şi amintirea. În acest fel, o continuă… În rest, facă-se Voia Domnului!…

7 noiembrie 2010- Ajunul Sfinţilor Arhangheli Mihail, Gavriil şi Rafail

LITERATURA OMILETICĂ ŞI SAPIENȚIALĂ – ÎNDRUMAR DE ÎNȚELPCIUNE CULTICĂ ÎN ORTODOXIE

Protopop Preot GHEORGHE NICOLAE ŞINCAN, *Ferestre către cer şi lume*, *Predici*,
Editura Nico, Târgu-Mureş, 2009

Aceste „ferestre" primesc şi împrăştie raze benefice, atât pe orizontală, cât şi pe verticală, spre cer şi spre oameni. Şi nici nu se putea altfel, de vreme ce fereastra este un obiect care filtrează Lumina şi totodată oglindeşte, ea constituie o modalitate de aerisire, dar şi de apărare împotriva frigului. Într-o fereastră îți poți vedea foarte bine chipul. Uneori, fereastra îți poate oglindi şi sufletul. Este ceea ce doreşte autorul lucrării de față, părintele protopop Gheorghe Nicolae Şincan, de a ne oferi o ferastră, prin care să putem privi dar şi în care să ne putem vedea, aşa cum suntem. Mai există un aspect: fereastra are două fețe în care te poți oglindi, deopotrivă.

Este ştiut că nu toți creştinii acced la tainele şi înțelepciunea pildelor evanghelice, dacă un au un îndrumar la îndemână pentru a-şi explica unele gesturi şi simbolistica lor în liturghie. De asemenea, pricep mai anevoie învățăturile creştineşti dacă nu există o persoană consacrată sau un teolog să le explice pe îndelete. Nu toți oamenii au credința infuzată

de Duh, direct în suflet şi aceasta să le fie de ajuns. Majoritatea creştinilor caută permanent răspunsuri la unele nedumeriri, mai ales în timpurile din urmă, când s-au amestecat atâtea lucruri în învățăturile creştine şi când valorile morale s-au răsturnat, încât omul nu mai discerne binele de rău, adevărul de minciună, când se vede înşelat în aşteptările sale de oameni, de stat sau de instituții.

De aceea, străduința unui preot de a explica unele pasaje din Evanghelia zilei, de a traduce unele fraze mai greu de înțeles şi de a le îmbogăți cu exemple şi literatură din Filocalie sau din Sfinții Părinți, este cu adevărat meritorie.

Părintele Gheorghe Nicolae Şincan este un astfel de preot care şi-a asumat răspunderea de a "traduce" în limbaj accesibil omeliile duminicale şi ale timpului de peste an şi din diferite sărbători ale sfinților ori din Săptămâna patimilor, sau comemorări prilejuite de plecarea în eternitate a unor prsonalități mureşene, pentru a-i îmbogăți pe credincioşi cu o salbă de meditații, cuvinte de reculegere, pilde, ilustrații, povestioare, de mare folos sufletesc pentru noi, fiecare.

Cartea care cuprinde aceste predici şi cuvinte de folos, este mai mult decât un ghid, decât un breviar sufletesc, este, alături de Biblie, o carte *necesară*, care nu trebuie să lipsească de pe noptiera niciunui creştin care doreşte să se adape şi să se hrănească din tezaurul învățăturilor creştine pentru a-şi îmbunătăți sufletul.

Cartea este apărută cu binecuvântarea Înalt Prea Sfințitului Andrei, Arhiepiscopul Alba Iuliei, după cum cere tipicul ortodox şi este, aşa cum specifică IPS Andrei, *„Un ajutor minunat pentru a privi obiectiv realitatea"* şi este o perspectivă integrală asupra realității, atât privind valorile ei terestre, cât şi cele duhovniceşti spirituale, ale aceleiaşi realități. Şi, precum firele de iarbă care înfăptuiesc fenomenul de fotosinteză, printre floricele, sunt presărate în carte, pilde şi istorioare, învățăminte duhovniceşti care dau farmec scriiturii

şi aduc o notă de prospețime întregii cărți care ar părea dificil de asimilat fără aceste îndrumări.

La rândul lui, editorul acestei cărți, Nicolae Băciuț, Director coordonator, Direcția Județeană pentru Cultură, Culte şi Patrimoniul Cultural Mureş, scrie despre părintele Gheorghe Nicolae Şincan că pe lângă vocație şi credință, mai are un har special, acela de a scrie.

„Până la aceste „Ferestre către cer şi lume”, părintele protopop Gheorghe Nicolae Şincan a mai aşezat în raftul credinței noastre strămoşeşti şi alte lucrări care s-au dovedit de mare folos celor care cred precum şi celor care vor să-l (re)descopere pe Dumnezeu.

Preacucernicul părinte protopop găseşte pentru toți „cuvinte potrivite”, oferind în acelaşi timp şi modele, în rezonanță cu ceea ce înseamnă cerul şi lumea pentru cei de azi, find al credinței noastre dintotdeauna, dar şi al nevoilor ei de acum.”

Darurile adunate în această carte - spune Nicolae Băciuț - *„se constituie într-o „fereastră” prin care putem privi înlăuntrul nostru, putem privi lumea care ne-a fost dat s-o însoțim, dar şi cerul spre care să ne înveşnicim.”*

Părintele Gheorghe Nicolae Şincan mărturiseşte în explicația ce prefațează volumul că demersul său a fost motivat de scrierile altor figuri iluminate ale Ortodoxiei*: „Am «devenit în preoție» ascultând şi citind cuvintele părintelui Nicolae Steinhardt, ale părintelui Coman, Bartolomeu Anania sau ale Mitropolitului Plămădeală, ale căror urme mă simt nevrednic a le călca.”*

Folos practic în îmbogățirea cunoştințelor, desfătare sufletească, îndreptare dacă te afli pe alt drum al credinței, adâncirea în tainele duhovniceşti şi în tainele cultului liturghic rânduite de Biserică toate acestea, nu numai pentru tinerii preoți, dar şi pentru cei care vor să crească şi să se edifice în credință şi virtuți creştineşti.

„Predicile – afirmă părintele - *sunt însă şi un izvor de meditație, pentru oricine e dornic de autoperfecționare, de clarificare a vieții sale interioare, un îndrumar pentru toate vârstele, dar, mai ales, pentru tineri, scopul pedagogic, fiind evident”.*

Secțiunea I este rezervată ***Duminicilor de peste an.*** Cartea începe cu Duminica I din Post, a cărei Evanghelie este din *Ioan 1,43-51*, pricopă referitoare la întâlnirea lui Iisus cu Filip şi Natanael, prilej cu care Iisus a spus despre Natanael: *„Iată, cu adevărat, israelit în care nu este vicleşug.”* Predica are ca motto: *„Nu numai cu pâine trăieşte omul, dar şi cu tot cuvântul care vine din gura lui Dumnezeu”* (Mt 4,4).

Autorul subliniază tradiția Postului Mare şi originea lui: *„Originea Postului Sfintelor Paşti, se afla în tradiția creştină, unde el înseamnă o perioadă de şapte săptămâni în care, din solidaritate cu patimile lui Hristos, îți impui un regim sever de hrană şi viață.”*

Autorul presară afirmațiile sale cu exemple din viața de zi cu zi şi cu explicarea sensurilor duhovniceşti ale prescripțiilor: *„Postul este definit ca «renunțare voluntară la hrană solidă, pe o perioadă determinată». A vorbi despre post şi chiar a-i da o definiție pare foarte simplu, deoarece postul este cunoscut în toată lumea, în toate tradițiile şi culturile lumii. Ştim, de asemenea, că se referă la un anumit set de reguli restrictive din punct de vedere alimentar. Postul creştin îşi are originea în viața Mântuitorului. După ce Domnul Hristos a fost botezat de către Ioan în râul Iordan, s-a retras în pustie, unde a petrecut 40 de zile şi 40 de nopți, în post şi rugăciune. A fost o pregătire, înainte de a începe propovăduirea Evangheliei, urmată de patimile, moartea şi Învierea Sa.”*

Autorul merge şi mai departe cu motivațiile Postului şi anume: *„Răspunsul la întrebarea: de ce este nevoie să postim(?) ne-a fost dat, cu secole în urmă, de Sfântul Vasile cel*

Mare: «Pentru că primii oameni n-au respectat postul, au fost daţi afară din Rai; noi trebuie să-l respectăm, ca să putem intra iarăşi în Rai»”.

Se precizează că principiile postului sunt rodul experienţei milenare a Bisericii, realismul lor fiind demonstrat de generaţiile de înaintaşi care l-au respectat cu multă sfinţenie.

„Este însă foarte important - spune părintele Gheorghe Nicolae Şincan - *ca postul alimentar să fie dublat de cel duhovnicesc, prin înmulţirea rugăciunilor şi prin participarea la slujbele Bisericii”.*

În continuare, autorul oferă pilde şi istorioare despre lăcomia de bani şi avere şi ignorarea advăratelor valori. *„Dacă îi întrebi, oamenii înţelepţi îţi răspund că adevăratele comori sunt dragostea, familia şi sănătatea, înţelepciunea, bunătatea, omenia, generozitatea... Să ajuţi un om aflat în necaz, să spui o vorbă bună unui om necăjit, să înveţi să ierţi şi să ceri iertare, la rândul tău. Iată comori pe care oricine le are la îndemână! Nu ne rămâne decât să le folosim, căci aceste comori nu dispar niciodată, dimpotrivă, se tot adună.”*

Părintele duhovnic precizează în încheiere: *„Încercând să-i dăm postului sensul său adevarat, acela de curăţire de patimi şi apropiere de Dumnezeu, şi să nu-l ţinem doar pentru că este «un obicei sănătos», vom reuşi ca, la sfârşitul acestei perioade, să-L primim, curaţi la trup şi suflet, pe Mântuitorul Hristos şi să ne bucurăm cu toată fiinţa de Sfântă Învierea Sa.”*

În Duminica a II-a din Post, părintele explică Evanghelia zilei. Este uimitor faptul că părintele încearcă să descopere o legătură între Cuvântul Evanghelic şi practica vieţii de zi cu zi. Şi aici ar trebui subliniat faptul că, fără exemplificări actuale, învăţăturile evanghelice nu ar putea fi atât de uşor însuşite. Evanghelia acestei duminici se referă la vindecarea slăbănogului din Capernaum, care, la îndemnul lui

Iisus, se scoală, îşi ia patul şi umblă! Uimirea cărturarilor şi a fariseilor este cu atât mai mare, cu cât Iisus îi spusese slăbănogului: *„Fiule, iertate îți sunt păcatele tale!”*. Scandalizarea lor nu cunoaşte margini.

Predica are drept motto: „Luați Duh Sfânt! Cărora veti ierta păcatele, vor fi iertate, şi cărora le veți ține, vor fi ținute” (In. 20, 22-23), şi se axează pe valorile supreme ale omului: *„În ierarhia valorilor pe care oamenii le dețin, viața şi sănătatea sunt în vârful piramidei. (...) Da, sănătatea şi viața pe care încă o mai avem, sunt valori inestimabile. Dar sunt ele oare valorile supreme pe care le deținem?”* Autorul lucrării explică pericopa din Evanghelia zilei:

„Înainte de a-l vindeca, Domnul Iisus se ocupă de urgența- urgențelor. Acest om, ca oricare altul, era înainte de toate, un păcătos. Cea mai tristă realitate despre el nu era situația lui fizică, ci era starea lui spirituală. Problema lui cea mai mare nu era faptul că se găsea imobilizat pe patul de suferință, ci faptul că păcatele lui nu erau iertate. Spre marea mirare şi indignare a celor prezenți în acel loc, Domnul Iisus i-a spus bolnavului: ***«Fiule iertate-ți sunt păcatele tale!»****, Unii din cei prezenți l-au şi acuzat în mintea lor pe Domnul de blasfemie: «Cum vorbeşte omul acesta astfel? Huleşte! Cine poate să ierte păcatele decât numai Dumnezeu?» Ce trist era faptul că ei stăteau chiar atunci în fața lui Dumnezeu întrupat în Hristos, şi nu l-au cunoscut. Domnul Iisus, cunoscându-le gândurile, le-a răspuns: «Pentru ce aveți astfel de gânduri în inimile voastre? Ce este mai lesne: a zice slăbănogului: Păcatele îți sunt iertate, ori a zice: Scoală-te, ia-ți patul, şi du-te la casa ta!?» Imediat, omul din centrul atenției s-a sculat, şi-a luat rogojina pe care fusese întins şi a ieşit sub privirile uimite ale celor prezenți. Înainte ca acest om să fie vindecat, el a fost iertat. Înainte ca Domnul să-i rezolve problema picioarelor lui, Domnul Iisus i-a rezolvat problema sufletului. Urgența numărul unu a existenței este iertarea de păcate.*

Această iertare nimeni nu o poate oferi, decât Dumnezeu. Domnul Iisus are autoritatea să ierte păcatele pentru că El este Dumnezeu şi prin moartea Sa pe cruce, El este Mântuitorul păcătoşilor”.

Cum să nu înțeleagă cineva nişte adevăruri atât de simple? Şi totuşi... oamenii se gândesc întâi la trup şi apoi la suflet. Şi aceasta pentru că le este mai aproape trupul, sunt oameni trupeşti înainte de a fi oameni duhovniceşti.

Următoarea duminică din Post are ca subiect evanghelic ***Chemarea ucenicilor*** (Marcu 8,34-38; 9,1). Foarte important în acest context este asumarea crucii de către fiecare: *„Oricine voieşte să vină după Mine să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să-Mi urmeze Mie. Căci cine va voi să-şi scape sufletul îl va pierde, iar cine va pierde sufletul Său pentru Mine şi pentru Evanghelie, acela îl va scăpa. Căci ce-i foloseşte omului să câştige lumea întreagă, dacă-şi pierde sufletul? Sau ce ar putea să dea omul, în schimb, pentru sufletul său?”*

Cuvintele Sfântului Apostol Pavel, din Scrisoarea către Galateni, aduse aici drept motto, sunt edificatoare: ***„M-am răstignit împreună cu Hristos; şi nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăieşte în mine”*** (Gal. 2, 20).

După ce explică Evanghelia, Gheorghe Nicolae Şincan aduce unele precizări necesare, referitoare la purtarea Crucii la două milenii după Învierea lui Hristos: *„În cuvintele Evangheliei din a treia Duminică a Postului Mare, Învățătorul desluşeşte taina legăturii dintre suflet, mântuire şi Sfânta Cruce. Şi de ce ni s-ar părea ciudat că, la începutul celui de al treilea mileniu, Sfânta noastră Biserică, arată încă o dată Crucea, ca drum de viață şi de fericire autentică, că Biserica dintotdeauna crede şi mărturiseşte că numai în Crucea lui Hristos este mântuire”.*

Părintele subliniază şi scoate în evidență importanța Crucii în viața creştinului şi face un apel ferm pentru ca oamenii să nu refuze Crucea şi să n-o scoată din şcoli, instituții,

case şi mai ales, din sufletul lor: *„Astăzi, după cum vedeți, se scoate cu mare evlavie în mijlocul Bisericii Sfînta Cruce. De ce se scoate Crucea la jumătatea postului în Biserică pentru închinare, unde stă o săptămână? Se scoate pentru a ne întări şi a ne îmbărbăta în nevoința postului, ca să-l putem parcurge cu folos până la capăt. Căci, privind la Sfânta Cruce şi cugetând la patimile Domnului, uităm de necazurile vieții şi primim putere pe calea mântuirii. Şi, până nu este prea târziu, trebuie să înțelegem că salvarea noastră ne este dată prin Cruce. Crucea este prima şi ultima hartă a lumii. A-ți lua Crucea înseamnă a avea propria Cruce, fără de care nu te poți orienta pe pământ. A nu avea Cruce, a nu-ți lua Crucea înseamnă că nu poți, nu vrei, nu ştii, nu înțelegi să răspunzi la chemarea lui Dumnezeu, la iubirea lui Hristos, la împlinirea Duhului Sfânt; înseamnă că-ți pierzi definitiv sufletul în cotloanele acestui neam desfrânat şi păcătos. A-I urma lui Hristos înseamnă a te orienta în Cer. Fără de Cruce pierim, oameni buni!"*

Dumnezeu ne cheamă să-L urmăm. Nu-l putem urma fără crucea noastră. N-o putem lăsa în seama altora. „Este chemarea la a fi oameni adevărați, deplini, desăvârşiți, fii ai lui Dumnezeu. Astăzi, Domnul Hristos nu ne spune cum le spunea contemporanilor Săi : ***„Veniți după Mine şi vă voi face pescari de oameni"***, ci nouă ne spune: ***„Luați Crucea şi veniți după Mine! Vă voi face Oameni!"***

A IV-a Duminică din Post este rezervată alungării diavolului dintr-un copil, imediat după minunea Schimbării la Față a lui Iisus. De remarcat, dorința tatălui copilului demonizat de a ajunge la credința adevărată: ***„Cred, Doamne! Ajută necredinței mele."*** (Marcu 9, 17-32)

Autorul porneşte în predica sa de la un cântec popular: „Omul când e necăjit/ Se cunoaşte pe păşit,/ Că păşeşte-ncetinel/ Cu năcazul după el", şi de la faptul că suferințele copiilor îi afectează şi sunt adevărate drame pentru părinți.

Părintele explică de ce prezența lui Iisus i-a dat Tatălui speranță şi încredere de a apela la El, deşi ucenicii nu putuseră să-l vindece pentru că lipseau rugăciunea şi postul.

„Dar în prezența lui Iisus, o lumină puternică de credință năpădeşte în sufletul tatălui şi îi dă o stare de linişte, de pace, de bucurie, că s-a regăsit pe sine în puterea adevărului dumnezeiesc şi s-a vindecat fiul său. (...) Credința, rugăciunea şi postul, iată medicamentele adevărate ale tuturor necazurilor noastre. Nu credința formală, de mântuială, ci aceea străbătută de adâncul smereniei. Nu rugăciunea mecanică, întâmplătoare, ci aceea care actualizează dialogul minții şi sufletului nostru cu Dumnezeu.”

În a V-a Duminică din Post, Evanghelia este axată pe cearta fiilor lui Zevedeu pentru locurile din stânga şi dreapta Învățătorului, la care Iisus le-a spus: ***„Nu ştiți ce cereți! Puteți să beți paharul pe care îl beau Eu, sau să vă botezați cu botezul cu care Mă botez Eu? Iar ei I-au zis: Putem. Şi Iisus le-a zis: Paharul pe care Eu îl beau îl veți bea, şi cu botezul cu care Eu mă botez vă veți boteza. Dar a şedea de-a dreapta Mea, sau de-a stânga Mea, nu este al Meu a da, ci celor pentru care s-a pregătit*”** (Marcu 10, 32-45). Şi aici, pentru prima oară, Învățătorul le dezvăluie ucenicilor pentru ce a venit în această lume: ***„Dar între voi nu trebuie să fie aşa, ci care va vrea să fie mare între voi să fie slujitor al vostru. Şi care va vrea să fie întâi între voi să fie tuturor slugă. Că şi Fiul Omului n-a venit ca să I se slujească, ci ca El să slujească şi să-Şi dea sufletul răscumpărare pentru mulți”.*** (Ev. Marcu 10, 44-45).

Părintele Gheorghe Nicolae Şincan oferă mai departe interpretări ale acestei pericope. *„Între atitudinea lui Iacob şi Ioan şi cea a lui Iisus, vedem cum se desfăşoară două logici opozante. Cea a fiilor lui Zevedeu, care este o logică foarte umană. Cu ea suntem alimentați de regulă la ieşirea din şcoală, sau din mijlocul familiei: «să munceşti, să lupți, să ai*

succes» şi logica dumnezeiască a lui Iisus, care vine să anunțe suferința şi perspectiva morții pe Cruce, în legătură de iubire cu Tatăl. Un lucru de luat în seamă. După Sf. Ev. Matei, cei doi nu îndrăznesc să-I adreseze ei înşişi cererea, ci o lasă pe mama lor s-o facă pentru ei. (...) Este dificil să refuzi ființa care dăruieşte şi se dăruieşte, ființa care se roagă. Şi mama a ales momentul când era singur Mântuitorul, s-a apropiat de El închinându-I-se, şi a cerut ca cei doi fii ai ei «să stea unul de-a dreapta şi altul de-a stânga Sa» întru împărăția Sa. Aşadar Salomeea a servit numai ca mijlocitoare pentru ambiția fiilor ei. Şi n-au prevăzut, nici ea, şi nici copiii săi, unde duce această pretenție oarbă. Iată de ce au şi meritat un răspuns aspru: «Nu ştiți ce cereți!». Pentru că Sfânta Scriptură nu ascunde nimic şi prezintă evenimentele corect şi realist, trebuie să spunem că ceilalți ucenici «**când au auzit, s-au mâniat pe cei doi frați**»*".*

Următoarea interpretare este cea din Duminica Floriilor, din pericopa (Ev. Ioan 12,1-18.) referitoare la episodul ***Învierii lui Lazăr din Betania***, ceea ce constituie prilej de reflecții. *„Intrarea solemnă în Cetatea Sfântă a lui Iisus este momentul care marchează sfârşitul perioadei de discreție şi siguranță şi începutul unei inevitabile confruntări cu autoritățile politice şi religioase. Când fariseii s-au scandalizat de această efervescență veselă, Mântuitorul le spune: «Dacă vor tăcea aceştia, pietrele vor striga»* (Lc.19,40). *Este curios cum mulțimea a ştiut să-l recunoască pe Hristos ca Mesia, întâmpinându-l cu cuvintele „Osana!... Osana!". Ce frumos, ce minunat! Nu ştim însă cât se bucura Hristos în acele clipe. Ce va fi fost în sufletul Său nu putem şti. Sigur, însă, nu avea motiv de prăznuire cu cei adunați acolo. Înviase pe Lazăr, pentru că-L iubea, dar socotesc că a vrut totodată să pregătească Ierusalimul! Acum toți ştiau că se învie din morți, că aceasta nu-i o poveste de adormit copiii. «Osana» era mai mult decât o urare frumoasă sau o*

manifestare simplă de bucurie. «Osana» s-a constituit într-o mărturisire deosebită a identității lui Iisus. «Osana» era un strigăt, «Doamne-ajută!»", în timp ce «Fiul lui David» era o recunoaştere a originii Sale, dar şi confirmarea împlinirii profețiilor mesianice, căci Dumnezeu îi făgăduise lui David un Răscumpărător din neamul său. Declarația ***«Cel ce vine întru numele Domnului!»*** *îl identifică explicit pe Iisus cu Mesia cel aşteptat, aceasta fiind şi formula preferată de profeți. Este curios că, de multe sute de ani, iudeii îl aşteptau pe Mesia şi acum îl aclamă pe acest Învățător ce intră în Ierusalim călare pe un asin. Dar şi mai curios este că nu putem înțelege cum această mulțime L-a recunoscut ca Mesia duminica, iar vineri, în fața lui Pilat, nu a mai avut puterea sau curajul să o facă. Ba, mai mult, cei ce au strigat în acea zi de vineri au fost cei care şi-au asumat osânda, asupra lor şi a copiilor lor, pentru condamnarea Celui nevinovat. Între «Osana!...» şi «Răstigneşte-L!» erau doar patru zile. Au aclamat într-o zi şi au hulit în alta. Într-o zi L-au primit ca pe un împărat, iar după câteva zile L-au condamnat ca pe un răufăcător."*

Anumite amănunte din această predică sunt menite să lămurească unii termeni: *„Şi ce a fost mai surprinzător este că, fără nici o pregătire, sau plănuire dinainte, poporul cu un glas L-a proslăvit, cântând următoarele: «****Osana Fiului lui David; binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului! Osana întru cei de sus!"*** (Matei 21:9). *Cântarea Osanei a continuat pînă la templu, unde chiar şi copiii strigau cu glas tare. Întâmpinarea Domnului Iisus la intrarea în Ierusalim şi strigătele de Osana i-au facut pe mai marii religioşi să-L învinuiască de tolerarea blesfamiei. «Osana!» nu se rostea pentru muritori, ci era păstrat doar pentru divinitate* (Ioan 12:13 ; Luca 19:38). *Personal, eu am înțeles foarte târziu sensul cuvântului «Osana!». Mai sunt şi alte cuvinte al căror sens nu l-am dezlegat pe deplin decât foarte târziu. Osana este un cuvînt care exprimă bucurie şi provine din aramaicul*

hosanna. Literal, termenul are semnificația de «Ajută-ne, te rugăm!» sau «Mântuieşte-ne!» Fiind un strigăt, o rugăminte adresată divinității, pentru a interveni, a ajuta în actul salvării sau a mântuirii. Cu timpul, ea a devenit şi o expresie de laudă, dar, fără îndoială, mulți o mai foloseau în sensul ei primar în care apare în Psalmul 118,25*: „Doamne ajută, Doamne dă izbândă!”.*

Părintele Gheorghe Nicolae Şincan adresează, cu acest prilej, întrebări credincioşilor, şi anume, cum îl întâmpină ei pe Iisus Hristos?

„E Duminica Floriilor şi e vremea să ne întrebăm şi noi cu ce fel de rugăciune Îl întâmpinăm pe Domnul Hristos. Care sunt faptele noastre? Ne-am învrednicit şi noi să postim după putere? Ne-am pus în minte şi în inimă gândul bun de a ne mărturisi păcatele? Suntem şi noi apostoli bucuroşi sau vicleană Iudă? Cântăm «Osana!» şi mai apoi «Răstigneşte-L!»? Azi îl cinstim, iar mâine-l scuipăm şi-l batjocorim? El nu vrea să-i strigăm «Osana... Osana», dacă faptele noastre spun «Răstigneşte-L!»”, că spune Scriptura: ***„Nu cel ce zice Doamne, Doamne! va intra în Împărăția Cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu care M-a trimis****”.*

Învierea Domnului este prilejul unei predici de excepție în care părintele subliniază, conform Evangheliei lui Ioan (1,1-17), faptul că Iisus este Lumina lumii şi că Paştele este *„sărbătoarea speranței pentru cei prăbuşiți”.* Este subliniată semnificația Învierii pentru cei de atunci şi pentru cei de azi.

În Duminica a II-a după Paşti se citeşte Evangelia după Ioan (20, 19-31), adunarea ucenicilor în Cenacol, apariția Învățătorului, neîncrederea şi apoi mărturisirea lui Toma, după ce-şi aşază degetul în coasta Mântuitorului, cu fraza care a rămas până în zilele noastre la Sfânta Liturghie, ***„Domnul meu şi Dumnezul meu”*** (Ioan, 20, 28). ***„Astăzi Toma apostolul, e purtătorul nostru de cuvânt. În această lume fără speranță şi dezorientată, suntem chemați ca să-L mărturisim pe Iisus***

prin viața noastră, conştienți fiind, că într-o zi şi El ne va mărturisi înaintea Tatălui* (**Matei 10:32)”.***

Următoarea predică este, în mod firesc, conform Calendarului Liturgic, cea despre Paştele Blajinilor. *„Paştele Blajinilor este, în primul rând, sărbătoarea închinată celor adormiți şi de aceea se mai numeşte Paştele celor adormiți. În unele localități Paştele Blajinilor se prăznuieşte în Duminica Tomei, în altele, după Săptămâna Luminată. În trecut, strămoşii răposați se numeau «blajini» (din slavonă). Poporul a denumit această zi Paştele Blajinilor, în mod impropriu. Unii, necunoscând adevărul, au inventat diferite pseudo-legende. Prima luni din a doua săptămâna după Paşti se mai numeşte Lunea Morților, Paştele Morților, Paştele Mici, Paştele Rohmanilor, Paştele Blajinilor, Păştelele sau Matcalăul. De obicei, credincioşii se adună la biserică şi, după Sfânta Liturghie, în sunetele clopotelor, cu steaguri şi lumânări aprinse, se îndreaptă, împreună cu preotul, spre cimitir, unde se oficiază slujba pentru pomenirea celor adormiți. În unele localități se practică de a merge la cimitir cu ouă încondeiate, cozonac, mâncare, unde sunt sfințite de către preot şi se împart tuturor, în special celor sărmani şi oropsiți. Blajinii sunt ființe mitice, care trăiesc pe Tărâmul celălalt, dar păstrează legături cu lumea noastră. Se crede că ei provin din copii nebotezați, morți imediat după naştere. Alții spun că Rohmanii sunt oameni vechi, care au o credință mai curată decât a actualilor pământeni, şi duc cam aceeaşi viață ca noi, având oraşe şi sate. La sfârşitul lumii, ei vor lua locul oamenilor pe pământ. Li se mai spune Rohmani, Rocamni, Rugmani, Urici şi Oameni Roşii. Ei locuiesc în Ostroavele Albe ale Apei Sâmbetei. Unii dintre ei au apucături duşmănoase. Cele mai multe legende îi prezintă însă ca pe nişte ființe miloase, devotate lui Dumnezeu.”*

Părintele subliniază în încheiere că bucuria de odinioară prilejuită de Paştele Blajinilor nu mai este aceeaşi, astăzi.

În Duminica a III-a după Paşti se citeşte Evanghelia lui Marcu (15, 43-47 şi 16, 1-8) referitoare la înmormântarea lui Iisus şi la apariţia acestuia a treia zi, în faţa Mariei Magdalena, şi episodul mironosiţelor care vin la mormânt şi nu-L mai găsesc pe Învăţător, ci doar un tânăr înveşmântat în alb care le-a spus că Iisus a înviat şi să meargă să spună în Galileea, ucenicilor şi lui Petru.

Sub titlul atât de inspirat: ***„Bucură-te, dăruind”*** – autorul lucrării explică versetele biblice şi semnificaţia lor.

În Duminica a IV-a după Paşti Evanghelia este din Ioan (5, 1-15), referitor la vindecarea unui bolnav la scăldătoarea din Vitezda, care sufera de 38 de ani. Autorul face o pledoarie pentru prietenie: *„În această Duminică, cuvântul Evangheliei ne vorbeşte despre una dintre multele minuni săvârşite de Mântuitorul nostru, în Ierusalim. Aflându-se la o scăldătoare numita Vitezda (sau Bethesda), Domnul a întâlnit pe un om care era bolnav de treizeci şi opt de ani, şi nu putea umbla. La acea scăldătoare, în jurul căreia se adunau o mulţime de bolnavi, un înger al Domnului se cobora din vreme în vreme şi tulbura apa, iar primul om care reuşea să intre în apă după acea tulburare, se vindeca. Cel pe care l-a întâlnit Hristos, neputând umbla, se târa, şi de aceea nu ajungea niciodată la timp. El însă astepta în continuare acolo, nutrind speranţa că odată va reuşi şi el să intre primul în apă, şi se va vindeca. Mântuitorului i s-a făcut milă de acel om şi când l-a întâlnit i-a spus:* ***„Ia-ţi patul şi umblă!”****, iar bolnavul s-a vindecat pe loc şi a început a umbla. Textul Evangheliei ne mai dezvăluie un detaliu, un amănunt semnificativ, foarte interesant şi extrem de important, care merită consemnat şi de care trebuie să ţinem cont. Bietul slăbănog, buimăcit şi intimidat, căci se vedea în faţa unei persoane atât de impunătoare şi uimitoare, a început să-şi plângă necazul înaintea Domnului, zicând:* ***„Doamne, nu am pe nimeni să mă arunce în scăldătoarea aceasta când se tulbură apa, iar până***

când merg eu, altul se coboară înaintea mea*” . Din atâția oameni care se aflau în acel loc, nu se găsea nimeni ca să-i ajute acestui slăbănog. Pe acesta însă l-a găsit Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Aşa se şi prezenta pe Sine Domnul, ca fiind Prietenul celor în nevoi, al celor marginalizați, al celor fără prieteni. De multe ori a intrat în casele celor urâți de oameni sau izolați, a mâncat cu ei şi le-a adus mângâiere sufletească, arătându-le o prietenie sinceră. Mulți din cei care ajungeau să-L cunoască simțeau în El un Prieten devotat, care se interesează de nevoile lor şi le slujeşte. Aceia care-L aveau Prieten simțeau că bucuria cerului a coborât în mijlocul lor.”*

În Duminica a V-a după Paşti se vorbeşte în Evanghelie despre ***văduva din Samaria*** pe care Iisus a întâlnit-o la Fântâna lui Iacov.

Părintele Şincan explică despre simbolistica fântânii: *„Fântâna este locul unde poți să-ți astâmperi setea. Dacă fântâna este mai adâncă, apa ei va fi mai curată şi mai rece. Dezvoltată în textul sacru ca o realitate concretă bine conturată, prin ceea ce s-a scris sub inspirație divină, tema fântânii apare în Sfânta Scriptură, în cartea „Facerii”, cap. 24. Sluga lui Avraam, Eliezer, e trimisă de acesta să-i găsească soție fiului său. Poposeşte la o fântană şi o întâlneşte pe Rebeca, cea care-i va deveni soție lui Isaac. Tot în cartea „Facerii”, în cap. 29, apare fântana, ca element de întâlnire între Isaac, şi viitoarea sa soție. Iar Moise se întâlneşte cu fiicele lui Raguel, preotul din Madian (Exod 2, 15 - 21), tot lângă fântână. Dacă Vechiul Testament relatează rolul fântânii în viețile unor persoane biblice importante pentru istoria omenirii, în Noul Testament, în preajma unei fântâni, lui Hristos i se făcu foame, apoi i se făcu sete, apoi le ține apostolilor un scurt cuvânt despre holde şi seceriş, realități ce duc cu gândul la pâine şi la apă, la lucruri obişnuite, cu alte cuvinte.”*

Predicile părintelui Şincan sunt adevărate întoarceri în timp, istorisiri reînviate la care cu toţii luăm parte, uneori ca protagonişti, pentru că autorul ne introduce cu tact în atmosfera aceea. De asemenea, ne aminteşte că una din virtuţile creştine pe care Iisus pune mare preţ este caritatea. El ne învaţă să fim buni şi iertători cu semenii noştri şi să împărţim cu ei ce avem: *„A da de băut unui călător însetat era considerat ca o datorie sfântă, însă ura dintre iudei şi samariteni oprea femeia să facă un bine lui Iisus. Şi se uită la el ciudat, şi toate prejudecăţile care erau în mintea ei au început să se manifeste. (...) Ca un trăznet din cerul arzător de vară a căzut peste ea declaraţia divină, bruscă, totală. Femeia s-a cutremurat. O mână misterioasă întoarce paginile din istoria vieţii ei şi scoate la iveală lucruri pe care ea le credea ascunse pentru totdeauna. Trăia în păcat şi nu era dispusă să admită acest lucru. Nu putea să nege nimic, dar a încercat să ocolească orice aluzie cu privire la un subiect atât de neplăcut. A început să vorbească despre diferenţele religioase dintre evrei şi samarineni, deşi nu era interesată de aceste diferenţe, că nu punea preţ pe rânduielile lui Dumnezeu, dar astfel căuta să mute de pe ea lumina reflectorului. Aşa fac oamenii - când religia le cere o schimbare în comportamentul lor, schimbă subiectul. Fiinţa umană nu îşi recunoaşte cu uşurinţă starea disperată. Când însă o face, e cu un pas mai aproape de Împărăţia cerurilor. A încercat şi ea să schimbe subiectul. Dar, spre fericirea ei, când L-a întalnit pe Hristos, care i-a dezvăluit calea către viaţa liberă de păcat, cu adânc respect i-a zis: «Doamne, văd că eşti prooroc». Cu adevărat, femeia l-a găsit pe cel de care avea mare trebuinţă. Şi, spre lauda ei, a înţeles într-o clipită că trebuie să se privească pe sine cu onestitate. Mântuitorul a ajutat-o să se spovedească şi a vindecat-o de viaţa ei dezordonată. Ba, mai mult, s-a dovedit a fi femeie dintr-o bucată şi om de caracter. A devenit propovăduitoare a cuvântului lui Dumnezeu. Şi nu una*

oarecare, ci o sfântă, sfânta Fotini! Episodul relatat de pericopa evanghelică se încheie în cetatea în care Iisus acceptă să rămână «două zile», oaspete al poporului samarinean.”

Duminica a VI-a după Paşti (Ioan IX, 1-38) este Duminica orbului din naştere. Predica are ca titlu: ***„Judecata fără cap”*** iar ca motto, cuvintele lui Iisus: *„Vă spun că, pentru orice cuvânt deşert pe care-l vor rosti, oamenii vor da socoteală în ziua judecății. Căci din cuvintele tale vei fi găsit drept, şi din cuvintele tale vei fi osândit”* (Matei 12, 36-37),

Părintele Şincan se apleacă asupra noțiunii de „prejudecată” şi influența ei asupra oamenilor. *„Definiția pe care ne-o oferă Micul Dictionar Enciclopedic (Ed. Ştiințifică şi Enciclopedică, 1986), referitoare la prejudecată, este următoarea: „Prejudecata este o idee pe care cineva şi-o face înainte de a avea un minimum de informații legate de un anumit subiect, eveniment sau persoană. (...) În Sfânta Scriptură nu există termenul «prejudecată», însă cartea Sfântă are multe de spus despre ea. Aflat în plin interogatoriu în fața lui Pilat, Mântuitorul este întrebat de acesta:* ***«Tu eşti regele iudeilor?». «De la tine însuți zici aceasta, sau alții ți-au spus-o despre Mine?»*** (Ioan 18,33-34). *Parafrazând cuvintele Mântuitorului, putem înțelege astfel sensul întrebării Lui: «Este convingerea ta personală, sau este o prejudecată?» O ilustrare a prejudecății o putem găsi şi în relatarea vindecării orbului din naştere, a cărei pericopă evanghelică s-a citit astăzi, la Sfânta Liturghie”.*

Aici se ridică o problemă spinoasă. Dacă un om este în necaz, ceilalți întreabă, aşa cum au făcut şi ucenicii în cazul orbului din naştere: cine a greşit, el sau părinții lui? *„La întrebarea lipsită de logică a ucenicilor, Iisus le răspunde: «Nici el n-a păcătuit, nici părinții lui, ci ca să se arate în el lucrările lui Dumnezeu» (v.3). Domnul Hristos avea toate motivele să se mânie pe ei, pentru felul greşit în care*

interpretau lucrurile, pentru prejudecățile care le dominau mintea, pentru lipsa de logică în gândire, pentru necunoaşterea Scripturilor. Şi, totuşi, Iisus le-a răspuns calm, demontând şurub cu şurub prejudecata lor. Dacă ar fi cunoscut mai bine Scripturile, ucenicii nu ar mai fi pus o asemenea întrebare. Cunoaşterea adevărului ne va feri de o mulțime de amăgiri, rătăciri şi prejudecăți."

Împletind în chip duhovnicesc Cuvântul lui Dumnezeu cu practica oamenilor, părintele explică, dând nenumărate exemple, toate lucrurile, conceptele şi întâmplările care ar putea creea nedumeriri. Pentru că dacă omul nu înțelege, refuză mesajul.

În Duminica a VII-a după Paşti Evanghelia se axează pe cuvintele lui Iisus adresate Tatălui, în legătură cu Preaslăvirea Sa (Ioan XVII, 1-13). Părintele îşi intitulează predica într-un mod foarte plastic: ***„Un partener pentru proiectele noastre***" şi subliniază prezența permanentă a lui Dumnezeu în mijlocul nostru. A doua parte a predicii are ca temă cunoaşterea lui Dumnezeu. ***„Şi aceasta este viața veşnică: Să Te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat, şi pe Iisus Hristos pe Care L-ai trimis***" (Ioan 17, 3).

„Calea spre nemurire este aceasta: să-L cunoaştem pe Dumnezeu şi pe Iisus Hristos pe Care L-a trimis. Unii oameni sunt surprinşi de faptul că Sfântul Ioan vorbeşte despre "a-l cunoaşte" şi nu despre „a crede" în Dumnezeu. Dar „a cunoaşte" este folosit aici într-un sens tipic ebraic, ceva care se întâmplă între două persoane, nu ceva care are loc în capul cuiva."

Părintele arată şi câteva căi de a-L cunoaşte pe Dumnezeu: *„O cale de a-L cunoaşte pe Dumnezeu, iubiți credincioşi, este să citim Sfânta Scriptură. (...) O altă cale, care ne duce în intimitatea lui Hristos, care ne face să-L simțim, să-L pipăim şi să-L gustăm pe Hristos, sunt Sfintele*

Taine. În Biserică unde se oficiază Sfintele Taine, omul se întâlneşte cu Dumnezeu.”

Predica despre Rusalii este, desigur, una dintre cele mai relevante, pentru că ea este legată de prezenţa Celei de-a Treia Persoane Divine – Duhul Sfânt: *„Pogorârea Duhului Sfânt este un act istoric şi un fapt vizibil, cu urmări pentru umanitate. În turnul lui Babel, pentru prima oară, neamurile de sub cer încep să înţeleagă, că nu mai pot trăi de capul lor, fără Cuvântul lui Dumnezeu. Acum, se întemeiază Biserica creştină şi primele suflete primesc un certificat de Botez, fiindcă Hristos deja este un Crez. Pogorârea Sfântului Duh este actul prin care Dumnezeu a pecetluit întru eternitate naşterea Bisericii Sale. Suntem chemaţi astăzi să retrăim un eveniment, nu care s-a petrecut cândva şi care ţine exclusiv de domeniul trecutului, ci la fel de actual şi pentru noi. Este invitaţia pe care Dumnezeu ne-o face şi nouă de a ne sfinţi şi mântui prin Biserică. Aşa după cum apostolii şi contemporanii lor, s-au schimbat radical prin umplerea lor cu darul Duhului Sfânt, fiind apoi capabili să săvârşească fapte la care mai înainte nici măcar nu puteau visa, la fel şi noi suntem chemaţi să ne deschidem sufletele aceluiaşi Duh Sfânt, şi să ne adăpăm din izvorul vieţii celei veşnice care răsare pururea din Biserica lui Hristos.”*

Partea a doua a predicii este numită foarte sugestiv: ***„Zidul plângerilor noastre”.***

„Se spune că de două ori pe an, evreii se duc la Zidul Plângerii şi scot bucăţelele de hârtie îndesate între crăpăturile acestuia, apoi le duc pe Muntele Măslinilor unde le îngroapă. Din crăpăturile zidului se scot milioane de bucăţi de hârtie, pentru a face loc noilor rugăciuni. Templul din Ierusalim nu a fost pentru poporul evreu doar un simbol al credinţei lor în Dumnezeu, sau locul suprem al săvârşirii cultului public. Pe muntele unde regele Solomon a zidit pentru prima oară casa lui Dumnezeu, evreii au considerat, pe bună

dreptate, că sălăşluieşte Duhul lui Dumnezeu, Care veghează, le ascultă rugăciunile şi îi povățuieşte. Citind acestea, m-am gândit că şi noi avem cu toții un ***„zid al plângerilor”*** *noastre. Un zid pe care-l vizităm uneori doar pentru a ne depune acolo plângerile. Nu şi mulțumirile. Şi slavă Domnului, plângeri avem până-i lumea! Mulțumiri avem puține! Zidul acesta este Sfânta Biserică. Ea e mereu vie, modernă, actuală, de o vârstă cu orice popor ce se perindă în istorie.”*

Urmează în ordinea Calendarului Liturgic, Duminica tuturor Sfinților, bazată pe Evanghelia după Matei (X, 32-35; 37-38; XIX, 27-30). Predica poartă un titlu edificator: ***„Cine cinsteşte sfinții nu este niciodată singur ”.***

„Cinstirea lor are ca scop păstrarea vie în memoria Bisericii luptătoare, a vieții şi a faptelor bune săvârşite de aceştia, spre a servi drept pilde vrednice de urmat pentru credincioşii din toate veacurile. Prezența lor ne dă curaj. Sunt cei mai apropiați prieteni ai omului. În ceruri fiind, cunosc nevoile celor de pe pământ, se bucură sau se întristează de faptele noastre şi pot interveni atunci când sunt chemați în ajutor. În lumea celor adormiți se roagă lui Dumnezeu pentru sănătatea, pacea, ferirea de orice rău a tuturor celor care pomenesc şi măresc pe pământ numele lor. Pe Dumnezeu Îl cinstim pentru că El este creatorul şi Stăpânul nostru suprem, iar pe sfinți, pentru că sunt slujitorii şi prietenii Lui. Pe Dumnezeu Îl cinstim pentru Sine Însuşi, iar pe sfinți, pentru darurile pe care le-au primit de la Dumnezeu. În cultul Bisericii Ortodoxe, cinstirea Sfinților ocupă un loc de seamă, iar slujbele prin care cerem ajutorul şi mijlocirea lor pentru mântuire, sunt multe şi felurite. Cinstirea sfinților nu este un obicei, o tradiție omenească, ceva fără temei, ci o poruncă divină, cuprinsă în Sfânta Scriptură. Sfântul şi Marele Apostol Pavel, adresându-se neamului său zicea: ***«Aduceți-vă aminte de mai marii voştri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare aminte cum şi-au încheiat viața şi***

le urmați credința» *(Evr. 13, 7). Cuvântul acesta este o poruncă azi şi pentru noi.”*

Părintele încheie astfel predica sa: *„În viața de zi cu zi omul are nevoie de modele pentru a se ghida. Modelele crestinului sunt sfinții.”*

În partea a doua a predicii, autorul subliniază că aceasta este ***„O sărbătoare plină de speranță”:*** *„Biserica, se face astăzi purtătoarea de cuvânt a valorii care se numeşte: «sfințenie». Nu este uşor pentru oameni să înțeleagă ce înseamnă să fii sfânt, ce înseamnă sfințenia. Le este greu şi celor care, în fiecare dimineață, după ce se trezesc, încep ziua cu rugăciunea, «în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh». Unii însă au anumite standarde la care se raportează. Omul pragmatic al zilelor noastre ar spune astfel: fericiți cei bogați, cei care râd şi se distrează, cei vicleni care nu sunt prinşi. Sunt fericiți cei care pretind, cer şi obțin totul imediat, cei puternici, cei care duc războaie şi le câştigă, sau cei care-i persecută pe alții. Fără îndoială, toți oamenii caută fericirea. Dar este riscul de a o căuta în locuri şi moduri greşite. Cei mai mulți se înghesuie în aceleaşi locuri.”*

Părintele lansează următoarea întrebare: *„Este posibilă sfințenia? Un răspuns ar trebui să îl căutăm în perioada de început a Bisericii, în timpul când creştinismul se propovaduia în taină, când în Biserică apăreau primii martiri pentru credință. Un alt răspuns ar trebui să-l căutăm în perioada Sfinților Părinți, a celor care au aprofundat învățătura Bisericii, au apărat-o împotriva erorilor dogmatice, a ereziilor şi a schismelor. Un alt răspuns trebuie să-l căutăm în timpul Sfântului Ioan Gură de Aur, când căutarea bogăției era pe primul loc în viața tuturor. El, sfântul, îl îndemna pe bogat zicând: «Averile pe care le pui în mâna săracilor le pui într-o visterie sigură»”.* Iar, în încheiere, adresează o invitație tuturor creştinilor: *„Avem obiceiul să îngenunchem în fața sfinților,*

dar astăzi mai mult ca oricând fiecare sfânt, ne face un semn şi ne spune: «Acum ridică-te, mergi, şi fă şi tu ceva!»".

Duminica a doua după Rusalii are ca Evanghelie chemarea lui Petru şi a lui Andrei de către Iisus pentru a-i face „pescari de oameni." (Matei IV, 18-23), numindu-i pe sfinţi ***„Ambasadorii cerului pe pământ".*** Părintele oferă şi o definiţie a sfântului, dată de Dan Puric: *«Ştiţi ce este un sfânt? Un sfânt este un om din univers, ca şi noi, care îşi face sufletul şi trupul treaptă pe care Dumnezeu să coboare, să ne ierte şi să ne ajute. Şi ca să-şi facă trupul treaptă, el trebuie să fie de o curăţie extraordinară». (Dan Puric).*

A treia Duminică după Rusalii (Matei VI, 22 -33) se referă la ispite, la «***Îngrijorările vieţii»*** şi la «***Prioritatea priorităţilor»***: *„o chemare din partea Mântuitorului Hristos, ca mai înainte de a ne îngriji de trup, să vedem ce este mai folositor sufletului.* ***„Căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate acestea se vor adăuga vouă",*** (Mt. 6,33) *a spus Domnul. (...)Iar în Evanghelia după Ioan, cap.16,v.33, Domnul Hristos avertizează şi îmbărbătează în acelaşi timp:* ***„În lume necazuri veţi avea; dar îndrăzniţi. Eu am biruit lumea".***

Duminica a IV-a după Rusalii (Matei VIII, 5-13), referitor la vindecarea slugii sutaşului, un exemplu minunat de grijă a stăpânului pentru slujitorul său şi de milostivire a lui Iisus care a văzut credinţa acestui sutaş şi i-a îndeplinit dorinţa: „Facă-ţi-se ţie după credinţa ta".

Duminica a V-a după Rusalii (Matei VIII, 28-34; IX,1) – eliberarea celor doi demonizaţi din ţinutul Gadarenilor. Autorul insistă asupra pasajului scripturistic în care cei din Gadara L-au rugat pe Iisus să plece. Predica este intitulată: ***„Rămâi, nu pleca!"***: *„Fiecare dintre noi ne întâlnim cu Iisus în fel de fel de circumstanţe. În bucurie, în durere, în boală, în speranţă, în dezamăgire, în câştiguri şi pierderi. Dar nici un moment nu este nepotrivit de a-I spune lui Hristos „rămâi" şi*

nici o ocazie nu este justificată de a-I spune „pleacă". Unii se întâlnesc cu El numai o dată, precum gadarenii. Alții se întâlnesc o dată şi încă o dată şi încă o dată. De mai multe ori. În Sfinta Scriptura, Domnul Hristos spune: ***„Iată, stau la uşă şi bat; de va auzi cineva glasul Meu şi va deschide uşa, voi intra la el şi voi cina cu el şi el cu Mine."*** (Apocalipsa 3:20). *Acestea sunt cuvintele Lui. Şi cuvintele Lui sună ca o invitație. Iată invitația Lui:* **„Eu stau la uşă şi bat".** *El vrea o întâlnire cu fiecare față în față. Să stea la masă cu noi. La masa mântuirii noastre. Dar nu intră cu forța, ci bate. Revoltător de frumoasă aceasta privelişte. Regele cerului bate la uşă şi aşteaptă. Şi bate iar şi asteapta din nou. Doar doar, va auzi marele raspuns de la noi: «Intră»!"*

Duminica a VII-a după Rusalii (Matei IX, 27-35) - vindecarea celor doi orbi şi a unui mut demonizat. Această predică are în componența sa, aşa cum spune părintele *„O întrebare interesantă şi un răspuns pe măsură: «Şi Iisus i-a zis (Martei): Eu sunt învierea şi viața; cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri, va trăi. Şi oricine trăieşte şi crede în Mine nu va muri în veac. Crezi tu aceasta?* (Ioan 11,25-26)".

Duminica a VIII-a după Rusalii (Matei XIV, 14-22) – este episodul înmulțirii pâinilor şi a peştilor. Predica este intitulată: ***Pâinea iubirii*** – şi reflectă Iubirea şi Milostivirea Divină.

A IX-a Duminică după Rusalii - (Matei, XIV, v. 22-34) este episodul când, Iisus aflat în corabie cu ucenicii, îl îndeamnă pe Petru să meargă pe apă, după ce Iisus potolise furtuna.

Şi precizează părintele Şincan: *„Fragmentul evanghelic nu este o parabolă, o istorioară moralizatoare imaginată de Domnul nostru Iisus Hristos, ci o situație concretă, ceva ce s-a petrecut în realitate. Vă propun să-i însoțim pe ucenicii Domnului Hristos într-o călătorie pe Marea Galileii, pentru a înțelege câte ceva din tainele călătoriei pe care fiecare dintre*

noi o facem pe "marea vieții", spre țărmul celălalt. (...)În timp ce Mântuitorul era în rugăciune, ucenicii erau în corabia ce-i purta pe lacul cuprins de furtună, cu valuri enorme şi vânturi puternice, luptându-se în miez de noapte să ajungă la celălalt mal al lacului. Erau pescari experimentați, dar acum erau îngrijorați. Aveau nevoie de sprijin. În zorii dimineții le-a venit în ajutor Bunul lor Învățător, ca să le dea o lecție de credință, de viață, de biruință. A venit mergând pe ape, ca pe uscat. Când L-au zărit cei doisprezece, i-a apucat teama şi au început să strige, crezând că este o nălucă, dar Iisus le-a zis: ***„Îndrăzniți, Eu sunt; nu vă temeți! Doamne, I-a răspuns Petru, dacă eşti Tu, porunceşte-mi să vin la Tine pe ape".*** *Domnul i-a poruncit să vină şi Petru a început să meargă pe ape, păşind spre Învățătorul, dar valurile parcă erau şi mai mari şi vântul bătea mai tare, iar lui Petru i-a slăbit credința şi a început să se afunde în apă şi disperat a strigat:* ***„Doamne, scapă-mă!"„Îndată, Iisus a întins mâna, l-a apucat, şi i-a zis: Puțin credinciosule, pentru ce te-ai îndoit****?" După ce Mântuitorul şi cu Petru s-au suit în corabie, vântul s-a oprit, iar cei ce erau în corabie au venit de s-au închinat înaintea Lui, şi I-au zis:* ***„Cu adevărat, Tu eşti Fiul Lui Dumnezeu!"*** *Faptul că s-a întâmplat şi altădată, ca mica lor corabie să fie surprinsă de furtună pe Marea Galileii, are o semnificație importantă* (Mat. 8:23-27). *În timpul acelui incident, Iisus era cu ei în corabie, dar dormea. Spăimântați de valuri, ei L-au deşteptat, spunându-i:* ***„Doamne, mântuieşte-ne, că pierim".*** *Şi atunci au auzit de la El o mustrare blândă: „****De ce vă este frică, puțin credincioşilor?"****, şi a certat marea şi vântul şi s-a făcut linişte deplină.* ***„Cine este Acesta, se întrebau ei, că şi vânturile şi marea ascultă de El?"*** (Mat. 8, 27).

Iată o evanghelie pe care o „trăim" şi noi de multe ori. Una din realitățile cele mai neplăcute ale vieții, este cea a furtunii."

Duminica a X-a după Rusalii (Matei XVII, 14 -23) – predica poartă titlul: ***„Eu alerg la Dumnezeu şi-I arăt necazul meu*** şi se bazează pe îndemnul ***„Bucuraţi-vă în nădejde. Fiţi răbdători în necaz. Stăruiţi în rugăciune!”*** (Romani 12:12).

Părintele aduce exemple, pilde şi sfaturi, de cum trebuie să se comporte omul în necaz. *“Ce ne spune Sfânta Scriptură în asemenea momente? Că Dumnezeu ştie necazul nostru şi Lui Îi pasă de noi.* ***„Aruncaţi asupra Lui toate îngrijorările voastre, căci El Însuşi îngrijeşte de voi” (1 Petru 5:7)****. Nu numai că El cunoaşte necazul nostru, întrucât îl vede, ci de fapt El îl împărtăşeşte cu noi. El a luat natura noastră, fiind făcut în toate lucrurile asemenea fraţilor Săi. Chiar dacă ar veni moartea, nu trebuie să ne zguduie credinţa, pentru că El a murit şi prin acest fapt a biruit moartea. Chiar şi în aceasta ne putem bucura.* **"Cine ne va despărţi pe noi de dragostea lui Hristos? Necazul, sau strâmtorarea, sau prigoana, sau foametea, sau lipsa de îmbrăcăminte, sau primejdia sau sabia? Căci sunt bine încredinţat că nici moartea, nici viaţa, nici îngerii, nici stăpânirile, nici puterile, nici lucrurile de acum, nici cele viitoare, nici înălţimea, nici adâncimea, nici o altă făptură, nu vor fi în stare să ne despartă de dragostea lui Dumnezeu, care este în Iisus Hristos, Domnul nostru”** (Romani 8:35-39). *Oricare ar fi pericolul, oricât de năprasnică furtuna, noi putem rămâne calmi având încrederea ca Acela pe care-L căutăm cu disperare şi care domneşte peste toate lucrurile, este cu noi.”*

Duminica a XI-a după Rusalii aduce pilda datornicilor din (Matei XVIII, 23-35). Dumnezeu ne adresează îndemnul ***„Iertaţi şi veţi fi iertaţi!”***: *„În Duminica a XI-a după Rusalii, Sfânta noastră Biserică ne pune înainte o pildă teribilă rostită de Mântuitorul Hristos, a datornicului nemilostiv, care ne prilejuieşte o meditaţie asupra împietririi inimii, nerecunoştinţei şi nemilostivirii, de care putem fi capabili noi, oamenii, chiar atunci când ni se face un bine, dar mai ales*

asupra unui lucru atât de simplu şi atât de greu totodată cum este iertarea.”

De asemenea, predica mai pune în evidență faptul că: *„Cea mai mare virtute creştină este iubirea. Ea este viața noastră si avem nevoie de ea ca de aer. De aceea, spune Sfantul Ioan evanghelistul: «Dumnezeu este iubire». Iar iertarea, împăcarea, milostenia, cercetarea bolnavilor, primirea străinilor şi altele asemenea, sunt fiicele cele mai mari ale iubirii creştine. Iubirea de Dumnezeu şi iubirea de aproapele, sunt poruncile cele mai mari din Sfânta Evanghelie care stau la temelia mântuirii noastre. De felul cum vom şti să iertăm, să ajutăm aproapele, să răbdăm pe toți, să facem pace, să nu ne răzbunăm. De aceasta depinde pacea noastră, bucuria vieții noastre, mântuirea fiecăruia dintre noi. (...) Într-o lume ca cea în care trăim, iubirea aproapelui este unica soluție. Într-un lanț al urii, ca din nou să domnească pacea, e necesar să fie cineva care să rupă acest lanț, altfel duşmănia şi rănile provocate persistă la infinit. Dacă vom aştepta mereu ca celălalt să ierte primul, pacea nu va veni niciodată. Iubeşte primul şi iartă primul, pentru că nu vei avea nimic de pierdut! Avem nevoie de iertare ca de aer. În lumina evangheliei de astăzi, descoperim cine trebuie să fim noi cu adevărat pentru frații noştri. Cu toții greşim şi primim iertarea, cu toții avem dreptul şi datoria de a ierta. Aşa să ne ajute Dumnezeu!”*

Duminica a XII-a după Rusalii – Evanghelia se referă la tânărul care a dorit să-L urmeze pe Iisus, dar care nu s-a putut despărți de averile sale prilejuind Învățătorului următoarea remarcă: *„Iar Iisus a zis ucenicilor Săi: Adevărat zic vouă că un bogat cu greu va intra în împărăția cerurilor. Şi iarăşi zic vouă că mai lesne este să treacă cămila prin urechile acului, decât să intre un bogat în împărăția lui Dumnezeu. Auzind, ucenicii s-au uimit foarte, zicând: Dar cine poate să se mântuiască? Dar Iisus, privind la ei, le-a zis: La oameni*

aceasta e cu neputință, la Dumnezeu însă toate sunt cu putință" (Matei XIX, 16-26).

Următoarea Duminică de după Rusalii, cea de-a 13-a, se referă la ***Vie, la stăpân şi la pilda lucrătorilor răi, nerecunoştinţa şi nestatornicia lor.*** *„Zis-a lor Iisus: Au n-aţi citit niciodată în Scripturi: «Piatra pe care au nesocotit-o ziditorii, aceasta a ajuns să fie în capul unghiului. De la Domnul a fost aceasta şi este lucru minunat în ochii noştri»? De aceea vă spun că împărăţia lui Dumnezeu se va lua de la voi şi se va da neamului care va face roadele ei. Cine va cădea pe piatra aceasta se va sfărâma, iar pe cine va cădea îl va strivi" (*Matei XXI, 33-44).

Autorul lucrării spune: *„Totuşi, iubirea sfârşeşte prin a învinge ura, oricât de înverşunată ar fi ea. Dumnezeu Îşi continuă planul de mântuire, cu sau fără voia poporului. Pentru realizarea planului Său, Dumnezeu foloseşte Întruparea. «**Căci Dumnezeu aşa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viaţă veşnică.**»* (Ioan 3, 16) ***«Şi Cuvântul s-a făcut trup»*** (Ioan 1, 14) *Odată cu venirea lui Hristos, Dumnezeu nu se va mai îndepărta de via Lui, care e Biserica, pentru că această vie e însuşi Hristos. Înfiinţând un nou popor, Biserica, Hristos nu rămâne în afara ei, ci îi este Cap, piatră de temelie. În plus, toţi cei care cred în Hristos intră în componenţa Bisericii. Dumnezeu a triumfat! Împărăţia a fost luată din mâinile viticultorilor răi şi a fost încredinţată **«unui popor care o va face să rodească»*** (Matei 21,42). *Via va da roadele aşteptate pentru că în ea lucrează acum Fiul Stăpânului care a fost trimis de către Tatăl Său şi care va lucra până când întreaga vie va da roadele cele mai bogate."*

Duminica Înaintea Înălţării Sfintei Cruci (Ioan III, 13-17) are ca titlu firesc ***„Cruce sfântă, părăsită"*** şi izvorăşte din versurile unui poet mistic, Traian Dorz. Părintele Şincan aduce precizări în privinţa crucii ca obiect de cult, ca simbol, ori ca

simple obiect de decor. *„Pentru persoana care nu crede în «Crucea lui Hristos», Crucea rămâne un simplu obiect de decor, un element de înfrumusețare care nu diferă cu nimic de alte simboluri orientale purtate la gât, pe mână, sau în alte locuri de pseudo-creştini. Purtată în felul acesta, Crucea devine o ofensă adusă lui Hristos."*

A doua parte a predicii se axează pe Convorbirea Domnului Hristos cu Nicodim. *„Sfintele Evanghelii redau şi convorbiri personale, cum au fost cele cu ucenicii Săi, cu Nicodim sau cu Samariteanca. Din grupul de prieteni ai Mântuitorului Hristos, Evanghelia de azi, din Duminica dinaintea Înălțării Sfintei Cruci, pomeneşte şi reține numele acestui personaj de reală duioşie, sincer preocupat să dezlege sensurile şi tainele învățăturii lui Iisus, un urmaş neabătut, devotat şi aprig apărător al Lui în fața claselor ostile. Numele acestui iudeu fruntaş şi fariseu învățat, era Nicodim. Cu tact şi cu prudență, pentru a nu fi detectat de ceata fariseilor, care taxau cu severitate orice formă de trădare sau de inconsecvență a membrilor săi, Nicodim s-a strecurat, învăluit de întunericul nopții în casa unde locuia Iisus. Biruit de curiozitate şi de dorința de a afla cât mai grabnic din gura Învățătorului adevărurile care îl frământau, Nicodim deschide discuția printr-o mărturisire de credință, cel puțin la fel de impresionantă ca cea a sutaşului ce asigura ordinea şi tipicul în ziua răstignirii lui Iisus. În clipa când Iisus şi-a dat duhul pe cruce, forțele naturii s-au dezlănțuit cu atâta furie încât* ***«catapeteasma templului s-a sfâşiat în două de sus până jos, pământul s-a cutremurat şi pietrele s-au despicat: mormintele s-au deschis şi multe trupuri ale sfinților s-au sculat. Şi ieşind din morminte după Învierea Lui, au intrat în Sfânta Cetate şi s-au arătat multora»*** (Matei XXVII, 51-53). *Năucit de iuțeala şi forța fenomenelor, păgânul sutaş roman, încrustează pe răbojul veşniciei, neştersele cuvinte:* ***«Cu adevărat Fiul lui Dumnezeu era Acesta»*** (Matei XXVII, 54)."

Părintele explică sintagma „a doua naştere”. *„În istoria relațiilor divino-umane, întâlnirea lui Domnului Iisus cu Nicodim, constituie un moment notabil de cea mai mare însemnătate, deoarece, Iisus îi limpezeşte acestuia, neclarităţile de credinţă referitoare la naşterea «de sus» şi naşterea «din apă şi din duh». Astfel, la fel ca ucenicii, ca Nicodim şi ca mulți alții asemenea lor, suntem şi noi chemaţi a ne pregăti pentru înțelegerea Crucii Mântuitorului, spre a ne duce cu demnitate, apoi, propria cruce a vieții, în sens de misiune creştină curajoasă şi jertfelnică înaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor.”*

Duminica după Înalțarea Sfintei Cruci are drept Evanghelie (Marcu VIII, 34-38; IX, 1), şi se referă tot la urmarea Crucii şi la purtarea ei cu demnitate.

Duminica a XIV-a după Rusalii – Parabola nunții fiului de împărat (Matei 22,1-14), una din pildele Împărăției cerurilor.

„Pilda nunții fiului de împărat este o pilda relativ simplă, dar plină de semnificații: Fiul de Împărat care face nunta este Domnul Hristos; Împăratul este Tatăl Ceresc; nunta este legatura dintre Hristos şi Biserica Sa; cei chemaţi la nuntă sunt cei chemaţi să creadă în Hristos, până la sfarşitul lumii. Dacă evreii, popor ales, au refuzat chemarea la nuntă, au fost poftite «neamurile toate», prin predica Apostolilor, care L-au vestit pe Hristos în întreaga lume. S-ar putea spune că au fost găsiți, în sfârşit, oamenii care să stea la masa Mirelui.”

Duminica a XV-a după Rusalii se referă la întrebarea: *„Care poruncă este mai mare în Lege? El i-a răspuns: Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău, cu toată inima ta, cu tot sufletul tău şi cu tot cugetul tău. Aceasta este marea şi întâia poruncă. Iar a doua, la fel ca aceasta: Să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuți. În aceste două porunci se cuprind toată Legea şi proorocii”* (Matei 22, 35-46).

Predica este deosebit de grăitoare şi poartă titlul: ***Iubirea este esențialul vieții.*** Se defineşte cu acest prilej, conceptul de „aproapele nostru”.

Duminica a XVI-a după Rusalii – are ca Evanghelie pericopa din Matei (25, 14-30) cu privire la pilda talanților, una dintre cele mai frumoase pilde despre darurile lui Dumnezeu.

Duminica următoare (Matei 15, 21-28) o are în centru pe femeia cananeiancă a cărei fiică era stăpânită de demon iar predica se intitulează semnificativ: ***„Rugăciunile mamei ne urmează peste tot”.***

Duminica a XVIII-a după Rusalii se referă la ceea ce în Biblie se numeşte ***„Pescuirea minunată”*** (Luca 5, 1-11).

Evanghelia după Sfântul Luca istoriseşte momentul în care Mântuitorul cheamă la apostolat primii ucenici.

Duminica a XIX-a după Rusalii – Îndemnurile Mântuitorului de a întoarce răul în bine şi de a întoarce şi celălalt obraz, celui care ne-a lovit (Luca VI, 31-36). Această pericopă este un fragment din **„Predica de pe Munte”**, în care Învățătorul insistă asupra a trei fapte bune: iertarea, milostenia şi postul.

În partea a doua a predicii se vorbeşte despre iubirea vrăjmaşilor.

Părintele Şincan concluzionează: *„De multe ori credem că, a ierta pe cineva este un favor pe care i-l facem acelei persoane. În realitate însă, acesta este cel mai mare favor pe care ni-l putem face chiar nouă înşine”.*

Duminica a XX-a după Rusalii – este axată pe învierea fiului văduvei din Naim (Luca 7, 11-16).

Următoarea duminică are în centru pilda Semănătorului din Luca (8, 5-15).

Duminica a XXII-a după Rusalii – se referă la Pilda bogatului şi a săracului Lazăr, ajuns în sânul lui Avraam (Luca 16,19-31).

Duminica a XXIII-a după Rusalii are în centru pe demonizatul din ținutul Gerghesenilor, iar predica se intitulează sugestiv: ***„Diavolul nu e jucărie de copii".***

Duminica a XXIV-a după Rusalii **(**Luca 8, 41-56**) -** ***Învierea fiicei lui Iair***. Ca titlu, predica sună aşa: ***„Moartea nu e o alegere. Dar viața… este"*** – şi ca motto, o strofă din poezia lui Alexandru Vlahuță **„Dormi în pace".**

Duminica a XXV-a după Rusalii are ca subiect ***pilda samarineanului milostiv şi a omului căzut care cobora de la Ierusalim la Ierihon*** (Lc 10, 25-37).

Părintele Şincan oferă povețe ***«Despre ştiința de a călători»***, despre căderi şi ridicări şi despre cum să-l ajutăm pe aproapele nostru atunci când îl vedem căzut.

Duminica a XXVI-a după Rusalii se referă la ***Pilda bogatului care-şi adună comori sieşi şi nu se îmbogățeşte în Dumnezeu*** (Luca XII, 16-21).

A XXVII-a Duminică după Rusalii are în centru ***pilda femeii gârbove*** care avea de doisprezece ani un duh de neputință şi se duce la sinagogă şi este vindecată în zi de sâmbătă spre indignarea mai-marelui sinagogii (Lc 13,10-17). Predica se numeşte: ***„Ascultă-mă cu ochii".***

Duminica a XXVIII-a după Rusalii se referă la parabola celui care a invitat la cină pe mai mulți, dar fiecare a găsit un motiv să nu se ducă şi atunci i-a invitat pe străinii care treceau pe acolo. ***(Lc 14,16-24).***

Duminica a XXIX-a după Rusalii – ***Parabola celor zece leproşi*** care au fost vindecați şi dintre toți, doar unul s-a întors la Iisus ca să-i mulțumească. (Luca 17, 12-19). Predica se numeşte : ***«Ce seamănă omul aceea va culege » -*** şi titlul este destul de sugestiv. *„Sfânta Scriptură afirmă limpede şi clar că omul are libertatea să aleagă ceea ce vrea în viață şi apoi să suporte consecințele propriei alegeri. (...) Dumnezeu îngăduie lipsurile şi neajunsurile în viața noastră, nu fără un scop anume. O nenorocire gravă, o boală grea şi istovitoare ne fac*

să înțelegem că suntem nimic şi totodată ne determină să ne gândim la Dumnezeu, să ne plângem păcatele şi, cu durere în suflet, să cerem dumnezeiască milă şi ajutor. În felul acesta, vom şti unde vom petrece veşnicia”.

Duminica a XXX-a după Rusalii (Luca 18, 18-24) – aceeaşi pildă a tânărului bogat care nu se îndură să se lepede de averile sale şi să-L urmeze pe Iisus.

Duminica dinaintea Naşterii Domnului. Predica are ca titlu ***Să-L căutăm pe Dumnezeu*** şi se axează pe ***călătoria celor trei Magi*** călăuziți de steaua de la Răsărit.

Predica despre Crăciun nu mai are nevoie de prezentare. Întrebarea, însă, din final, ne pune pe gânduri: *„Nu cumva, în prag de sărbatoare, sacul bunătăților ne este gol?”*

Duminica după Naşterea Domnului (Matei 2, 13-23) are în centru Fuga în Egipt a Familiei Sfinte.

Duminica dinaintea Botezului Domnului (Marcu 1, 1-8) – predica poartă titlul: ***Un om nou, cu un mesaj nou.*** În centrul predicii este figura lui Ioan Botzătorul: ***„Iată Eu trimit îngerul Meu înaintea feței Tale, care va pregăti calea Ta. Glasul celui ce strigă în pustie: Gătiți calea Domnului, drepte faceți cărările Lui”*** (Marcu 1, 2-3). *„Astfel era noul profet. Se numea Ioan, iar poporul i-a dat numele de Botezătorul, fiindcă chema pe oameni la pocăință şi-i boteza în râul Iordan afundându-i cu tot trupul în apă. El zicea poporului: **„Pocăiți-vă că s-a apropiat împărăția cerurilor!** Auziți, împărăția cerurilor, nu a pământu-lui, cum cred unii! Mulțimea venea şi se îngrămădea în jurul lui, ca să-l asculte, din toate parțile, din Ierusalim, din Pereea, din Samaria, din Galileea, veneau farisei, saduchei, cărturari, veneau preoți, vameşi şi soldați. Veneau şi cei cei umiliți şi cei săraci. Mulțimea alerga pe malul Iordanului, să primească botezul şi se mărturisea de pacatele ei. Ioan Botezătorul era un om nou cu un mesaj nou. Văzând ei pe Ioan ziceau între ei: **„Nu cumva este acesta Mesia, Hristos?”** Ioan însă le răspundea: **„Eu vă botez cu apă, dar vine Cel mai tare***

decât mine, căruia nu sunt vrednic să-I dezleg cureaua încălțămintei Lui. Acesta vă va boteza cu Duh Sfânt şi cu foc”! *Tuturor, Ioan le răspundea ca un adevărat profet ce era. (...) Sfântul Ioan Botezătorul nu va înceta niciodată să fie cel care pregăteşte calea ce duce la Hristos. Chemarea lui la pocăință, la reînnoirea sufletească, îşi păstrează, şi astăzi, întreaga ei actualitate”* – spune părintele Şincan în predica acestei zile.

Duminica după Botezul Domnului, „Începutul propovăduirii lui Iisus a Veştii celei bune că s-a apropiat Împărăția lui Dumnezeu” (Matei 4, 12- 17).

„Cu Hristos în fața ispitelor” – aşa se intitulează predica, iar cea de a doua parte, ***Smerenia întrupată*** – se referă la îndemnul lui Iisus de a purta Jugul său: ***„Luați jugul meu peste voi şi vă învățați de la mine că sunt blând şi smerit cu inima şi veți afla odihna sufletelor voastre”*** (Matei 11, 29).

Duminica a XXXI-a după Rusalii se referă la (Lc 18,35-43) ***Orbul condamnat la „lumină”.*** Orbul îl recunoaşte pe Iisus. *„Ce ironie a vietii! Un orb vede ceea ce nu reuşesc să vadă cei care au ochi! Sufletul lui vede ceea ce ochii multora nu percep. (...) Grea trebuie să fi fost suferința orbului din naştere. Dar suferința celor ale căror suflete nu percepeau Lumina Dumnezeiască era şi mai mare, iar «drumul» vieții lor îi ducea spre pierzanie”.*

Duminica a XXXII-a după Rusalii (Luca 19,1-10) se referă la mai-marele vameşilor, ***bogatul Zaheu care s-a suit într-un sicomor ca să-L poată vedea pe Iisus*** şi apoi L-a ospețit pe Dumnzeu în casa lui. Dumnezeu i-a dăruit harul de a-şi vedea propriile păcate şi să se îndrepte, împărățind jumătate de averea lui săracilor pe care-i năpăstuise până atunci. Predica împrumută cuvintele Maicii Tereza de Calcutta: ***„Dacă îi judeci pe oameni, nu mai ai timp să-i iubeşti”.*** Ca aprofundare a acestei pericope evanghelice, părintele Şincan

aduce noi argumente în partea a doua a predicii, intitulată: ***„Colectorul de taxe căzut în dizgrația tuturor”.***

În pregătirea postului Paştelui, pericopa cu Zacheu vameşul, ne vorbeşte despre setea de Dumnezeu, care, altfel spus, e setea de fericire.

Două categorii de oameni erau greu de mântuit în Israel. Vameşii, care storceau taxele de la evrei în folosul străinilor, şi prostituatele, care storceau taxe de pe unde puteau. Interlocutorii, cărora Iisus le spusese că vameşii şi „fetele de pe centură” vor ajunge în cer înaintea lor, erau iudeii pioşi şi credincioşi, convinşi de corectitudinea lor, pentru că respectau Legea iudaică, pe care o identificau cu voia lui Dumnezeu. Adică aceştia, vameşii şi desfrânatele mai aveau o şansă la mântuire, dacă se pocăiau, însă fariseii, în neprihănirea lor, nu se mai puteau pocăi, că n-aveau de ce. În „Salonul de înfrumusețare al sufletului”, patronat de Iisus, vameşii, prostituatele pocăite şi săracii care l-au însoțit pe El prin Iudeea, erau ridicați la statutul de oameni. Domnul Hristos mântuise deja un vameş, pe Matei. Apoi îi mântuise şi şeful. Pe unul micuț, chel şi burtos, din vărful unui sicomor: Zacheu.”

În Duminica a XXXIII-a după Rusalii (Vameşul si fariseul, Luca 18, 10-14), părintele Şincan subliniază faptul că ***„Dumnezeu se uită la inimă”,*** şi nu la înfățişarea exterioară a omului: *„Ne putem da seama uşor* - spune părintele Şincan, - *că Mântuitorul a vrut să scoată astăzi în evidență un păcat: mândria, şi o virtute: smerenia. Din aceste motive, parabola a fost, este şi va fi de-a pururi actuală, căci farisei, adică oameni mândri, fățarnici şi prefăcuți au trăit şi vor trăi întotdeauna.”*

Duminica a XXXIV-a după Rusalii are ca Evanghelie pilda Fiului risipitor (Luca 15, 11-32). Predica se numeşte, pe bună dreptate ***„O poveste de iubire fără sfârşit”.*** După ce explică parabola, îmbogățită cu exemple grăitoare, părintele conchide: *„Dacă este cineva departe de casa părintească, departe de Dumnezeu şi de Biserica Lui, dacă este cineva*

singur, părăsit, care îşi vede viața ratată si visele spulberate, să-şi aducă aminte că pilda Fiului Risipitor este o delicată şi discretă declarație de dragoste a lui Hristos pentru noi.”

Următoarea Duminică se referă la ***Înfricoşătoarea Judecată*** (Matei 25, 31-46) şi se referă la credința şi faptele noastre după care vom fi judecați la sfârşitul timpurilor. *„Duminica de astăzi se numeşte Duminica Judecății, Duminica în care se pomeneşte Judecata de apoi, sau Judecata viitoare, ultima Judecată, la care se vor prezenta în fața lui Dumnezeu toți oamenii de pe pământ. O zi straşnică şi înspăimântătoare. (...) Ne găsim, cu acest fragment, în fața uneia dintre paginile cele mai frumoase şi mai intense din literatura religioasă a tuturor popoarelor şi a tuturor timpurilor. Nimeni înainte de Hristos nu reuşise să spună cu mai mare claritate şi simplitate în ce consistă judecata lui Dumnezeu. Potrivit acesteia, cei necredincioşi nu vor fi judecați pentru că sunt răi, ci pentru că nu au lucrat binele, nu au putut iubi şi nu au putut ieşi din egoismul lor distructiv. Din analiza fragmentul scripturistic, uşor ne dăm seama că ne găsim în fața unei sinteze a Evangheliei, care a fost ordonată în jurul poruncii iubirii. Domnul Hristos ne spune că la judecată, unul dintre criteriile după care ne va judeca va fi acesta: Cu ce fel de judecată ai judecat tu pe alții, cu aceea vei fi judecat şi tu! De ce? Pentru că prin judecata ta, ai scos la iveală ce era în adâncul tău, şi ai făcut rău altora prin ceea ce era în tine! Răul pe care l-ai făcut celor cărora le-ai aplicat cuvinte înjositoare, umilitoare, şi ucigătoare, trebuie să cadă acum asupra ta”.*

În această pericopă este cuprinsă şi Regula de Aur a creştinismului.

Duminica Izgonirii lui Adam din Rai (Matei 6, 14-21) *mai este numită şi Duminica Iertării „întrucât în această zi ne amintim de căderea în păcat a lui Adam şi a Evei, de faptul că ei au pierdut Raiul, mâncând din «fructul oprit», şi în loc să*

recunoască păcatul neascultării de Dumnezeu şi să-şi ceară iertare, amândoi au pus vina pe altcineva. Acest păcat se numeşte păcatul strămoşesc, fiindcă îşi are originea în căderea protopărinților noştri. De la acel moment, păcatul s-a transmis din generație în generație la toată omenirea, şi noi, ca descendenți ai lui Adam, am moştenit păcatul de la ei, şi astfel moartea a trecut asupra tuturor oamenilor, întrucât ***«plata păcatului este moartea»*** (Romani 6:23). *Căderea a fost cel mai dramatic moment pentru toată istoria omenirii."*

Secțiunea a II-a a lucrării se referă la „**Predici la sărbători de peste an"** – şi începe cu Ioan Botezătorul, „ultimul şi cel mai mare profet al evreilor". O altă Sărbătoare este **„Întâmpinarea Domnului"** (Luca 2, 21-40) şi predica se numeşte ***„În templu, cu Mesia în brațe": „Întâmpinarea Domnului,*** *ultimul praznic împărătesc care ne aminteşte de pruncia Mântuitorului Hristos, este un eveniment care nu trece neobservat. În fiecare an, la 2 februarie, biserica noastră sărbătoreşte această importanta zi, în amintirea împlinirii de către Sfânta Fecioară Maria şi a dreptului Iosif, a două porunci ale Legii lui Moise: slujba curățirii unei femei la 40 de zile de la naştere şi ceremonia închinării primului născut de parte bărbătească lui Dumnezeu* (Lc. 2, 22-23). *Misterul sărbătorit nu are menirea să ne surprindă ca eveniment istoric, fiindcă este strâns legat de cel al naşterii Domnului, de Crăciun şi Anul Nou. Acum pruncul Iisus este prezentat la templu ca să împlinească, să ia asupra sa, să desăvârşească tot ce s-a scris despre el în Legea lui Moise, în profeți şi în psalmi* (cf. Lc 24,44)."

Sărbătoarea Maicii Domnului (Luca 1, 24-38)_–se referă la Bunavestire de către Îngerul Gabriel a Naşterii Pruncului Iisus.

O altă sărbătoare este a ***Sfântului Gheorghe purtătorul de biruință*** iar Evanghelia zilei este din Luca 21, 12-19 referitor la pătimirile suferite de cei care-l mărturisesc pe

Hristos. Unul din aceşti mărturisitori, a fost *„Tânărul Gheorghe care a mărturisit deschis, în fața întregii curți imperiale, că este şi va rămâne creştin. A fost supus la chinuri inimaginabile: lovit cu sulița, bătut la tălpi, strivit cu lespezi de piatră aşezate pe piept, chinuit pe roată, aruncat în groapa cu var, silit să poarte încălțăminte din cuie, obligat să bea otravă, bătut cu bestialitate. El a îndurat toate acestea cu o răbdare extraordinară. Văzând tăria credinței lui, toți cei de față s-au convertit la creştinism, depărtându-se de idolatrie. Istoriografii bisericesti, au notat că suferințele îndurate l-au purificat sufleteşte, dându-i puteri duhovniceşti luminate. Se spune că, în temniță fiind, atingându-se de un mort, acesta a înviat pe loc. Însăşi împărăteasa Alexandra, soția lui Dioclețian, s-a convertit la creştinism şi şi-a mărturisit credința în Mântuitorul Hristos. Împăratul, orbit de furie, a dat poruncă să li se taie capetele amândurora. Slăbită, împărăteasa a murit înainte de a ajunge la locul execuției. Pe 23 aprilie 303, Sfântului Gheorghe i s-a tăiat capul, în fața întregii oştiri, sufletul său primind cununa muceniciei"*.

Înălțarea Domnului o altă sărbătoare importantă a Bisericii. *„Şi iată, Eu trimit peste voi făgăduința Tatălui Meu; voi însă şedeți în cetate, până ce vă veți îmbrăca cu putere de sus. **Şi i-a dus afară până spre Betania şi, ridicându-Şi mâinile, i-a binecuvântat. Şi pe când îi binecuvânta, S-a despărțit de ei şi S-a înălțat la cer.** Iar ei, închinându-se Lui, s-au întors în Ierusalim cu bucurie mare. Şi erau în toată vremea în templu, lăudând şi binecuvântând pe Dumnezeu. Amin.* (Luca 24, 49-53)

Naşterea Sfântului Ioan Botezătorul (Luca 1,5-80), despre care Domnul Cristos spune: ***„Între cei născuți din femei, nimeni nu este mai mare decât Ioan"*** (Luca 7, 28).

Sfântul Prooroc Ilie Tesviteanul, despre care, în Stihira Utreniei, se spune: ***„În căruță de foc urcându-te, te-ai mutat în latura cea luminoasă, o Ilie Tesvitene! Şi pe prorocii***

cei de ruşine i-ai ruşinat. Cel ce ai legat cerul cu cuvântul, asemenea dezleagă şi greşelile noastre cu rugăciunile tale cele către Domnul şi mântuieşte sufletele noastre!"

„Există în tradiția Vechiului Testament, doi oameni care nu au murit. Unul este Enoh, iar celălalt Proorocul Ilie, sărbătorit în fiecare an pe 20 iulie. Credința creştină afirmă că cei doi, Enoh şi Ilie, vor muri abia la sfârşitul istoriei întregii lumi când vor vesti cea de a doua venire a lui Hristos, împlinindu-şi în felul acesta destinul pământesc.

Sfânta noastră Biserică praznuieşte şi cinsteşte în chip cu totul deosebit prin slujbe înălțătoare, pe Sfântul Prooroc Ilie. Viața acestuia se desfăşoară în sec. IX î.Hr. şi o găsim în Sfânta Scriptură în «Cartea a treia a regilor», capitolele 17-19 şi în «Cartea a patra a regilor», capitolele 1 şi 2. În aceste scrieri se vede lupta grea, pe care a dus-o Sfântul Ilie cu păgânii din acele timpuri."

Sfântul Apostol Petru - o altă mare sărbătoare creştină. Autorul subliniază în predica sa, curajul şi temerea care au existat în acest om care, pe de o parte, L-a mărturisit pe Iisus Hristos, iar pe de alta, s-a lepădat de El. ***„****La acest răspuns Hristos îi întreabă din nou: „****Dar voi cine ziceți că sunt****?"* (Mt.16,15) ***Apostolii tac. Se ridică în numele lor Petru şi răspunde înflăcărat, fără ezitări, precis: „Tu eşti Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui viu!"*** (Mt. 16, 16). Fără dubii, exact, direct. Domnul este încîntat, uimit, poate şi puțin surprins de acest răspuns corect dat de Petru, drept pentru care pe loc îl fericeşte: „**Fericit eşti Simone, fiul lui Iona, că nu trup şi sânge ți-au descoperit ție aceasta, ci Tatăl Meu, Cel din ceruri"** (Matei, 16, 17).

Schimbarea la Față (Matei 17, 1-9.)

„Unul dintre praznicile împărăteşti de peste an, pe care Biserica crestină îl sărbătoreşte în Postul Sfintei Mării, este ***Schimbarea la Față a Domnului, Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos****. În fiecare an, în ziua de*

*şase august. Acest mare eveniment, s-a petrecut în anul treizeci şi trei al vieţii Domnului Hristos. În ultimul an, al propovăduirii Sale. Domnul, le-a spus ucenicilor Săi, că vor merge la Ierusalim, unde trebuia să pătimească de la farisei, de la arhierei şi de la cărturari şi să fie omorât. Ucenicii s-au întristat foarte tare. Iar Petru I-a spus: „**Fie-Ţi milă de Tine, să nu Ţi se întâmple aceasta***" (Matei 16, 22). *Atunci, Domnul Hristos, le-a făgăduit unor ucenici că, după puţine zile, le va arăta Slava Sa.* ***„Sunt unii din cei care stau aici, care nu vor gusta moartea, până nu vor vedea pe Fiul Omului, venind în împărăţia Sa"*** (Matei 16, 28).

Adormirea Maicii Domnului (Luca 10, 38-42; 11, 27-28) – este adus în discuţie episodul cu cele două surori, Marta şi Maria atunci când au primit vizita Învăţătorului. *„Toate predaniile vechi ne spun, că viaţa Maicii Domnului pe acest pământ, a fost ca o prea frumoasă cunună, împletită din bunătate şi blândeţe, din milă şi iubire. Pe cei bolnavi îi ingrijea, pe cei necăjiţi îi mângâia, pe cei căzuţi îi îndrepta, deznădăjduiţilor le umplea sufletul de lină şi senină nădejde şi tărie, sădind în inimile tuturor, dragostea de Dumnezeu, ca o adevărată mamă a milostivirilor. Iar dacă viaţa Maicii Domnului a fost sfântă, sfârşitul a fost dumnezeiesc. Sfânta Fecioară Maria, este scăparea noastră din nevoi, apărătoarea noastră în primejdii, mângâietoare în suferinţe, mijlocitoare către Dumnezeu şi scăparea păcătoşilor care se întorc cu căinţă la Fiul Său. Nimic mai curat, nimic mai dulce, nimic mai sfânt ca numele de mamă. O mamă bună, este un înger pe care Dumnezeu l-a pus lângă noi, ca să ne sprijine în lupte, şi să ne mângâie în suferinţe. Cel din urmă cuvânt pe care-l murmură buzele muritorului este numele scump de mamă. Fie bărbat sau femeie, fie copil sau bătrân, pe patul morţii toţi murmură cuvântul mamă, pentru că o mamă întotdeauna este gata a se jertfi pentru fiul său. Aşa e Sfânta Fecioară Maria, mama noastră a creştinilor, care este gata să nu ne refuze*

rugăciunile şi să nu ne părăsească în necazuri şi primejdii, dacă o chemăm în ajutor. (...) Noi suntem ataşaţi de Maica Domnului şi o simţim ca fiind mama noastră. Într-un imn religios îi cântăm: „O, măicuță sfântă, te rugăm fierbinte/ Să ne-asculți de-a pururi marea rugăminte/ Nu lăsa, măicuță, să pierim pe cale,/ Căci noi suntem fiii lacrimilor Tale".
**Sărbătorile Maicii Domnului: Naşterea Maicii Domnului, Intrarea în biserică a Maicii Domnului, Bunavestire, Soborul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, Acoperământul Maicii Domnului-1 octombrie, Zămislirea Sfintei Fecioare,- 9 decembrie, Punerea în raclă a cinstitului veşmânt al Maicii Domnului-2 iulie, Punerea în raclă a brâului Maicii Domnului- 31 august."*

Sfântul Mare Mucenic Mina – o altă sărbătoare importantă în calendarul ortodox. *„La începutul secolului al V-lea, unui păstor i s-a descoperit locul mormântului Sfântului Mina. El a văzut cum unul din mieii bolnavi de râie a intrat în apă, apoi s-a culcat pe pământ şi s-a vindecat imediat. Văzând minunea, păstorul a uns cu tină toate oile bolnave şi acestea au fost vindecate. Răspândindu-se vestea, au venit numeroşi bolnavi, tămăduindu-se de orice boală. Între aceştia s-a aflat şi fiica împăratului Zenon, care a fost vindecată de lepră. Sfântul Mina i s-a arătat în vis, spunându-i că în acel loc se află înmormântat trupul său. În semn de recunoştinţă, împăratul a construit o frumoasă biserică, în care a aşezat racla Sfântului. În jurul bisericii a construit mai multe clădiri, încât în scurt timp a apărut un nou oraş, numit Abu Mena, în Deşertul Mariout din Egipt".*

Sfânta Cuvioasa Paraschiva – nu mai are nevoie de prezentare.

„În fiecare an, la 14 octombrie, Biserica Ortodoxă prăznuieşte pe Cuvioasa Maică Parascheva. Aceasta floare aleasă a Bisericii, numită şi ,,Sfânta Vineri", este cinstită în

chip deosebit în Moldova, întrucât, de mai bine de 350 de ani, moaştele ei se găsesc la Iaşi.”

Sfinţii îngeri Mihail şi Gavriil această sărbătoare îi prilejuieşte părintelui Şincan meditaţia: **„Îngerii din viaţa noastră”.**

Sfântul Nicolae - Sfântul cel atât de îndrăgit. *„Sfântul Nicolae este pentru creştinii ortodocşi si catolici, de pe toate meridianele, unul din cei mai îndrăgiti sfinţi pentru facerile sale de minuni, ziua pomenirii sale deschizînd sirul sărbătorilor de iarnă, cînd copiii îl asteaptă, cu emotie, să le aducă daruri. El este ocrotitorul copiilor, dar, totodată, este şi apărătorul marinarilor, brutarilor, fetelor fără zestre, al celor osândiţi fără vină. Ţări ca Rusia şi Grecia, precum şi multe oraşe din Apus sunt patronate de Sfântul”.*

Partea a III-a a lucrării este rezervată **Meditaţiilor la săptămâna mare** şi îi are ca figuri centrale pe ***Simon din Cirene,*** pe ***Iosif din Arimateea,*** dar şi ***Trădarea lui Iuda***, meditaţii despre ***Vinerea Mare***, gânduri despre ***Tâlharul de pe cruce,*** despre ***Soldaţii, martori ai Răstignirii lui Hristos.*** Aceste teme sunt dezbătute cu citate şi exemple din Scriptură, din Vieţile Sfinţilor şi din Patristică.

Partea a IV-a - ***Cuvinte de reculegere*** - are diferite meditaţii la plecarea la cele veşnice a unor persoane pioase, Luciana Petrean, Steluţa Doina Lădariu, Cezara Codruţa Marica, profesorul Constantin Georgescu, Uţu Moldovan, Serafim Duicu, Grigore Miron, Grigore Ploieşteanu, profesorului Traian Bosoancă, tânăra Raluca Petronela Marian, studentă în anul II la Facultatea de Teologie, Specializarea Artă Sacră, Părintelui Ioan Pădureanu, directorului Ioan Bogdan, Victor Suciu, Aldea Mihai, profesor Teodor Chirteş, Gheorghe Goina, Aurelia Borda.

Şi în sfârşit, partea a V-a **–** ***Pilde, ilustraţii, povestioare*** **-** încheie în chip binecuvântat acest periplu prin spiritualitatea unui om consacrat Bisericii. Sunt reflecţii despre Dumnezeu şi

Marea Lui Îndurare, despre Sfânta Cruce, Biserică – instituție divino-umană, despre Om, Călător şi Oaspete pe acest pământ, despre Familia creştină, despre Viață, moarte, judecată, despre Păcat, despre Virtuți, despre Rugăciune şi Diverse teme culese din viață.

Pline de tâlc, pline de miez, spumoase, bine alese şi bine întocmite în cadrul lucrării, aceste exemple pot constitui un îndrumar pentru orice creştin care vrea să înainteze pe calea credinței, dar şi o lectură plăcută, utilă, agreabilă, care îmbunătățeşte şi edifică sufletul.

24 iulie 2010

Schiţă de portret

Cezarina Adamescu s-a născut pe 4 noiembrie 1951, la Galați. Este poetă, prozatoare, eseistă, dramaturg şi critic literar.

Opera scriitoarei Cezarina Adamescu cuprinde peste 70 de cărți şi nenumărate colaborări cu publicații literare din țară şi străinătate. Opera autorului reprezintă rodul a două decenii de activitate prodigioasă în slujba cuvântului.

- Membră a Societății Scriitorilor „Costache Negri” din luna octombrie 1996, al cărei preşedinte este poetul Sterian Vicol.
- Membră a Asociației Scriitorilor din Maramureş din anul 2009;
- Membră a Ligii Scriitorilor de Expresie Română de Pretutindeni, filiala Iaşi, preşedinte: Constantin Toni Dârțu.
- Membră a Asociației Scriitorilor de Limbă română din Quebec.

Cezarina Adamescu debutează în luna septembrie 1982, la cotidianul *Viața nouă* din Galați, cu un poem de toamnă. Este

publicată în revista *Luceafărul* sub pseudonimul *Simona Condor*, apoi, cu mai multe poeme, în rubrica lui Geo Dumitrescu intitulată *Atelier literar*. În ianuarie 1984, publică sub acelaşi pseudonim în revista *Convorbiri literare* un ciclu de poeme. În aceeaşi perioadă debutează cu poeme sub numele adevărat în revista *Tomis*.

Debutează în anul 1987 cu volumul de poeme *Arhipelagul visării*, Editura Litera, Bucureşti. Volumul, cu o ilustrație de Done Stan, va fi remarcat în paginile revistelor *Luceafărul*, *Convorbiri literare*, *Viața Nouă Galați*, *România Literară*, *Acțiunea* din Galați.

Premii literare recente

- 2003, Premiul Societății Scriitorilor *C. Negri* filiala Ploieşti, pentru două volume: *Autograf pe lumină* şi *Spațiu târziu*
- 2007, Premiul Revistei Dunărea de Jos, pentru volumul *Călătoria în patria neasemuită a cuvintelor*

Opera

Volume publicate (selectiv)

- *Arhipelagul visării*, poeme, Ed. Litera, Bucureşti, 1987. Ilustrații: Done Stan
- *Primăvara face pozne*, poezii pentru copii, Ed. Porto Franco, Galați, 1991, Ilustrații: Anca Tofan
- *Dioptrii pentru suflet*, poeme spirituale, Ed. Porto Franco, Galați, 1996
- *Cartea cu îngeri*, poeme pentru copii, Ed. Porto Franco Galați, 1997, ilustrații de Mariana Ştefănache
- *Mysterion*, poeme, Ed. Alma, Galați, 1997. Ilustrații: Angela Cioltan
- *Iată Mama ta!* – Semnificația cultului marian în Bisericile Catolică şi Ortodoxă, compendiu de Mariologie, lucrare de

licență şi de admitere la doctorat în Teologie, limbi clasice, Editura Alma, Galați, 1998

- *Umilință şi măreție*, proză spirituală, Editura pentru literatură și artă GENEZE, Galați, 1999
- *Pistruiații din oraşul Azuro*, poveste feerică pentru toate vârstele, Editura Istru, Galați, 1999, Ilustrații de Angela Holca
- *Departele şi aproapele*, poeme spirituale, Eitura Presa Bună, Iaşi, 1999, ilustrații de Angela Cioltan
- *Cuvinte de împărtăşire*, reflecții spirituale, Editura Presa Bună, Iaşi, 1999, ilustrații de Angela Cioltan
- *Cuvinte de împărtăşire*, ediția a II-a, Editura Presa Bună, Iaşi, 1999
- *Prilej de aproape*, poeme, Editura Arionda, Galați, 1999, ilustrații de Aurelia Călinescu
- *Palatul lunii*, 88 de poveşti poematice, Editura Diagonal, Bacău, 1999, ilustrații de Angela Holca
- *L''Ange Etienne*, Traduit du romain par Constantin Frosin, Ed. Arionda, Galați, 2000, illustration par Angela Cioltan
- *Prizonier din iubire*, itinerar spiritual, Ed. Presa Bună, Iași, 2000, ilustrații de Angela Cioltan
- *Anotimpuri franciscane*, itinerar spiritual, Editura Pax Aura Mundi, Galați, 2001
- *Dimineți nelocuite sau Îngerul Esteban*, Editura Pax Aura Mundi, Galați, 2001
- *Dreptul la nemurire sau Nichita AZI*, Editura Pax Aura Mundi, Galați, 2002
- *Mai frumoasă ca raiul*, florilegiu marian, Editura Pax Aura Mundi, Galați, 2002
- *Un poem numit Francisc*, poezii, Editura Pax Aura Mundi, Galați, 2002
- *Ca o pasăre Ibis, sau Nichita AZI*, Editura Pax Aura Mundi, Galați, 2003

- *Spațiu târziu, Poeme de sfârşit şi de început de mileniu*, Editura Arionda, Galați, 2002, volum premiat de Societatea Scriitorilor *C. Negri*, filiala Ploieşti, pe anul 2003
- *Povestea din cuvânt*, poveşti pentru copii, Editura Pax Aura Mundi, Galați, 2003, ilustrații de Angela Cioltan
- *Meditații la Poarta Mileniului*, repere morale, Ed. Presa Bună, Iaşi, 2003, ilustrații de Angela Holca
- *Autograf pe lumină*, poeme, Ed. Pax Aura Mundi, Galați, 2003, ilustrații de Emeric Chvala, volum premiat de Societatea Scriitorilor „C.Negri", filiala Ploieşti, pe anul 2003
- *Dumnezeu la prima vedere, exerciții de gândire creştină*, Ed. Pax Aura Mundi, Galați, 2003; Ilustrații: Angela Cioltan
- *Când sfinții se întorc acasă*, florilegiu antonian, Editura Arionda, Galați, 2004
- *Alena, prințesa tristeților albe*, poveste feerică pentru copii, Editura Arionda, Galați, 2006, ilustrații de Angela Holca
- *Povestea fiului pribeag*, istorisiri biblice versificate, Editura Arionda, Galați, 2006
- *Povestea Prințului Cenuşiu*, piesă de teatru pentru copii, Editura Arionda, Galați, 2006, ilustrații de Angela Holca
- *Singurătăți împreună*, rondeluri în coriamb, Editura Arionda, Galați, 2006
- *Vorbeşte-mi despre mine!*, microroman, Editura Arionda, Galați, 2006
- *A înviat precum a zis, Alleluia!*, poeme pascale, Editura Arionda, Galați, 2006
- *Acum şi în cele din urmă*, poeme psaltice, Editura Arionda, 2007
- *Monumentul cărții şi mucenicia cuvântului*, exegeze şi portrete spirituale, Editura Ariolnda, Galați, 2007
- *Busuioc de cuvinte*, exegeze şi portrete, Editura Arionda, Galați, 2007
- *Feerie de Crăciun*, poem scenic, Editura Arionda, Galați, 2007

- *O gură de copilărie*, Editura Arionda, Galați, 2006, ilustrații de Angela Cioltan-Zainea
- *Temei de rămânere*, 120 de poeme într-un Poem de iubire, Editura Arionda, Galați, 2007
- *Cântecul Cezarei într-o sumă de ipostasuri*, Editura Arionda, Galați, 2007
- *Cântecul sinelui*, poeme, Editura Arionda, 2007
- *Logodnă mistică*, poeme, Editura Arionda, 2007
- *Vârstele spiritului*, antologie de autor, apărută la Editura Arionda, Galați, 2008
- *Cununița fecioarei,* Pr. Anton Demeter O.F.M.Conv. şi Cezarina Adamescu, volum comemorativ la împlinirea a jumătate de veac de la martiriul Veronicăi Antal, Editura Arionda, Galați, 2007
- *Ultima logodnă* – 333 de sonete de iubire, Editura Arionda, Galați, 2008
- *99 de anotimpuri – fără Nichita*, volum comemorativ, Editura Sinteze, Galați, 2008
- *Din primăvară până-n vară*, teatru poetic, triptic dramatico-muzical, Editura Semănătorul, 2008
- *Desaga cu suflete*, poveşti experiment – nesfârşite, Editura Semănătorul, iunie, 2008
- *De când te-aştept, au înflorit magnolii*, 111 sonete neînchipuite, Editura Semănătorul, iunie 2008
- *O nuntă de cuvinte*, 111 sonete pierdute şi regăsite, Editura Semănătorul, iunie 2008
- *Sculpturi pe o boabă de orez*, panseuri lirice, Editura Semănătorul, 2008
- *Singurătăți împreună*, rondeluri, Editura Semănătorul, iunie 2008
- *Întâlniri cruciale*, exegeze şi portrete literare, Editura Semănătorul, secția Critică literară, 2008
- *Personaje preferate din desene animate*, Cărticica românească de copii, 2008

- *Întâlniri providenţiale* – cronici literare, exegeze, portrete, Editura Semănătorul, secţia Critică literară, 2009
- *Vă scriu în genunchi* – poeme, Editura Sinteze, Galaţi, 2009
- *O stea căzând, se-naltă* – volum omagial Grigore Vieru, Editura Sinteze Galaţi, 2009
- *Acasă în Paradis* – volum omagial Artur Silvestri, Editura Sinteze, Galaţi, 2009
- *Lacrimi de mir* – poeme, Editura Sinteze, Galaţi, 2009
- *Documentar memorialistic – Artur Silvestri*, Editura Semănătorul, secţia Critică literară, 6 noiembrie 2009
- *A doua carte cu îngeri*, poeme şi rugăciuni pentru copii, Cărticica de copii-ARP, 2009
- *Ciudăţenii în natură*, poezii pentru preşcolari şi şcolari mici, Cărticica de copii-ARP, 2009
- *Carte pentru bunici şi pisici*, poezii pentru preşcolari şi şcolari mici, Cărticica de copii-ARP, 2009
- *Carte cu poveşti amestecate*, pentru preşcolari şi şcolari mici, Cărticica de copii-ARP, 2008
- *O sută şi una de poveşti pentru Georgiana*, Editura Sinteze, 2010
- *Un miracol numit Fasolică*, poveste în serial, în 12 episoade, pentru preşcolari şi şcolari mici, ARP, Cărticica de copii, 2009;
- *Alfabetul cu mirări*, versuri pentru şcolari mici, Cărticica de copii-ARP, 2009
- *Icoanele copilăriei*, istorisiri pentru gimnaziu, Cărticica de copii-ARP, 2009
- *Stihuri silvestre*, poezii despre natură, Pagina Verde, 2009
- *Chipuri sufleteşti*, O sută de fotostihuri, în colaborare cu artistul fotograf Constantin Vlaicu; Editura Sinteze, Galaţi, 2010;

- *Gânduri văzute şi nevăzute*, panseuri lirice în imagini, în colaborare cu artistul fotograf Constantin Vlaicu, Editura Sinteze, Galaţi, 2010
- *Jocuri de la grădiniţă*, poezii pentru preşcolari, Cărticica de copii-ARP
- *Îndreptar de terapie divină, breviar sufletesc* – în colaborare cu Pr. Radu Botiş şi Constantin Vlaicu, Editura Sinteze, Galaţi, 2009

Volume colective

Volume scrise împreună cu membrii cenaclului Arionda:

- *Buchet pentru cei mici*, Editura Pax Aura Mundi, Galaţi, 2006
- *Zâmbete pentru copii*, Editura Pax Aura Mundi, Galaţi, 2007
- *Călătorie de vis*, poeme. Toate aceste volume sunt ilustrate de Angela Cioltan Zainea
- *Armonii celeste*, Antologia Cenaclului Arionda, Editura Sinteze, 2009

Activitate literară şi publicistică

Cezarina Adamescu a fost, în perioada 2001-2004, redactor-şef la revista de spiritualitate mariană *Steaua Dimineţii*. Apar 13 numere ale acestei reviste trimestriale, editată de Asociaţia Internaţională Armata Maicii Domnului. Este redactor la revista germană *Agero* - Stuttgart, din luna ianuarie 2009, redactor la revista *Viaţa de pretutindeni* din Arad, precum şi la revista *Dor de Dor*, din localitatea Dor Mărunt. Deţine funcţiile de: redactor la revista „Vatra Veche" – Târgu-Mureş; editor la Cărticica Românească de Copii, revistă ARP-online, redactor de specialitate la revista *Cetatea lui Bucur*, consilier editorial la revistele creştine *Slova creştină*, *Glas comun* şi *Slova copiilor*, editor la revista *Ecoul* – ARP, redactor la revista *Moldova Literară* aparţinând Ligii Scriitorilor din România – filiala Iaşi,

redactor la revista *Contraatac* din Adjud, redactor colaborator la revista internaţională *Starpress*, revistă româno-canado-americană şi colaborator la revista *Romanian-Vip* din S.U.A. şi la unele reviste din Italia, redactor colaborator la revista „*Curentul Internațional*” – Detroit.

Colaborări

Cezarina Adamescu apare şi publică în următoarele reviste: revista *AGERO* Stuttgart, Germania; revista *LUMINĂ LINĂ* - New-York; revista *Iosif Vulcan*, Australia; *Roumanian-American writers in New-York* – cu texte de critică şi exegeză literară; *Caietele de Sud-Est* a Cercului de Romȃnistică Saint Raphael, revista *Spirit of Romania* – Sydney- Australia, revista *Observatorul* din Toronto - Canada, revista *Romanian-Vip* din Texas–Dallas – SUA; revista *Starpress* – româno-canado-americană, revista *Zemra-Sqiptare* – Albania; revista *Literatură şi artă* – Basarabia; revista *Nou Horizont* – Valencia – Spania, *Phoenix-Mission* – Arizona, *Salt and Light* – Bruxelles, *Vatra Veche – Târgu-Mureş; Oglinda Literară* – Focşani; *Vestea Bună*, revistă de cultură şi spiritualitate din Răducăneni, Iaşi, la Dunărea de Jos Galați; *Sinteze literare*, Ploieşti; *Jurnal Universitar Danubius* a Universității cu acelaşi nume din Galați, *Realitatea* – Galați; *Şansa ta* – revistă a Universității „Danubius” Galați, revista online *O carte pe zi*, publicație ARP; revista online *Monitor cultural*, editată de Asociația Română pentru Patrimoniu; revista online *Ecoul*, publicație ARP; revista de informație culturală online *Analize şi fapte*, ARP; revista online *Cărticica românească de copii* - publicație ARP; *Universul cărților* – publicație online, editată de ARP; revista *Sinergia* din Ploieşti, revista online *Prosaeculum* din Focşani şi *AG pe RIME!* din Ploieşti ş.a.

CUPRINS

Cezarina Adamescu

SPRE MALURI CARE NU SE SURPĂ

SCRIITORI MUREŞENI ÎN PAGINI DUNĂRENE

Editura NICO

